

Vanden Velde van Rode

R.H. van der Velden
en anderen

Een zoektocht naar de afstamming van het geslacht Van der Velden
en verwante geslachten van de Heren van Rode

Digitale proefuitdraai voor publicatie op het internet, april 2018

Dit is geen boek of e-book, maar een .pdf digitaal document van een boek in wording en de voorlopige neerslag van een genealogisch onderzoek, gepubliceerd op internet.

Ik ben geen professioneel genealoog in de zin dat ik er mijn vak van heb gemaakt en het mijn bron van inkomsten is. Als multidisciplinair ontwerper werk ik vanuit de chaos en schep daar orde in. De verbeelding en artisticeit spelen hierbij een belangrijke rol. Dit blijkt een bijzondere toegevoegde waarde te hebben.

Voor de meeste informatie is reeds toestemming verkregen. Voor enkele bronnen dient deze nog te worden gevraagd. Sommige teksten zijn gekopieerd, maar door voorlopig slechts te publiceren op het wereldwijde web, gelden andere richtlijnen en wetten dan bij de publicatie in boekvorm. Het is van belang dat iedereen die dit boek in wording leest, zich hiervan bewust is en niet ten onrechte denkt dat ik plagiaat pleeg. In bepaalde gevallen is het heel handig om informatie in deze publicatie te plaatsen voor het overzicht, als deling van kennis en om deze later weer gemakkelijk terug te kunnen vinden. Dat wil niet zeggen dat deze informatie ook in deze vorm in het uiteindelijke, analoge boek zal voorkomen.

Bent u ervan overtuigd dat er onwaarheden in deze publicatie staan, dan kunt u dit gerust melden via bovengenoemd e-mail adres.

Ook indien er andere zaken zijn die u omtrent deze publicatie grieven of onwelgevallig zijn, gelieve dit te melden zodat er aanpassingen kunnen worden gedaan. Het is geen definitieve publicatie en bedoeld om steeds te wijzigen in overeenstemming met de meest actuele inzichten.

Voor historici en genealogen die een notenapparaat of andere zaken missen die zij gewend zijn in hun discipline, is het van belang op te merken dat dat nog komt.

Het parenteel en de stambomen zijn via mijn website te raadplegen, zie:

<http://www.robervandervelden.nl/book.htm>

Zo kunnen deze steeds snel worden bijgewerkt als dit nodig is.

Bent u ervan overtuigd dat er auteursrechten worden geschonden of dat die dreigen te worden geschonden, gelieve contact op te nemen via:

roberthendrikvandervelden@gmail.com

Robert van der Velden

en anderen

Vanden Velde van Rode

*Een onderzoek naar de adellijke afstamming van het geslacht Van der Velden
en verwanten van de Heren van Rode*

*Een genetisch, genealogisch en historisch onderzoek naar voorouders langs de mannelijke lijn
in de Noordelijke Nederlanden*

*Dit boek is opgedragen aan mijn vader Huub,
die zich in de Tweede Wereldoorlog heeft verzet;
hij heeft dwangarbeid verricht, is ondergedoken
- onder meer een maand of drie in een kuil op
het landgoed Velder - en heeft andere
onderduikers van voedsel voorzien.*

*Na de bevrijding heeft hij als vrijwilliger van
het Nederlandse leger kamp Vught bewaakt.
Vervolgens was hij gelegerd in kasteel Well als
lid van de stoottroepen, waar hij mijn moeder
leerde kennen.*

'Max van de Velde is een boerenjongen uit Medemblik, maar wel geschikt zou Margot zeggen.'

Anne Frank

Voorwoord

Ongeveer negen maanden voordat mijn vader overleed - dat gebeurde eind maart 2004 - sprak ik hem uitvoerig. Hij had al eerder hints gegeven in de richting van zijn vader, grootvader, betovergrootvader etc. door de notitie hier rechts te maken. Het is een vluchtig kladje en niet geheel waarheidsgetrouw, maar de intentie is duidelijk.

Aan het einde van de zomer in 2003 ventileerde hij het volgende: 'ze zeggen dat we van adel zijn'. Die woorden zijn blijven hangen toen ik samen met toenmalige zakenpartner Jacco van Rooij in datzelfde jaar aan de sites van Océ Technologies werkte. We hadden de omvangrijke opdracht, waar ik al jaren mee bezig was en waarvan ik een belangrijk deel van aan hem kon uitbesteden in mijn zorgvuldig opgebouwde netwerk, bijna afgerond. Ik toonde hem de eerste vondsten op het web over de Heren van Rode en het raakte hem direct.

Het zou wel eens de reden kunnen zijn, waarom we tot op hoog niveau voor een multinational actief konden zijn en tegelijkertijd onze muzikale ambities op onnavolgbare wijze vorm konden geven. Die gedurfde combinatie van professionaliteit en passie was geen eenvoudige zaak. We hadden een eerste indruk gekregen van waar onze kwaliteiten hun oorsprong zouden kunnen hebben.

Meteen moet ik hier vaststellen dat wij niet tot de officiële adel behoren. Nederigheid is dus geboden. En nuchterheid. Toch was de roep om een nieuwe adel van verzetsmensen door koningin Wilhelmina na de Tweede Wereldoorlog iets wat mijn vader moet hebben aangesproken. En ook maakt het uit of iemand zich min of meer bewust is van zijn afstamming van hoge adel in een mannelijke lijn, ook al is hard bewijs hiervoor vinden een levenslange zoektocht.

Inmiddels zijn we bijna vijftien jaar verder en kan ik de waardevolle informatie van vele gerenomeerde historici en genealogen rekenen tot mijn hoogwaardige bronnen. Ik ben hen allemaal schatplichtig waar het gaat om mijn ontdekkingsreis door de geschiedenis. Maar ook alle personen die jarenlang mijn fascinatie voor de genealogie hebben meegekregen wil ik bedanken. Voor hun oprechte interesse en hun verdraagzaamheid.

Robert van der Velden

BEL. BEL OVER GROOTVADER
JOHAN VAN DER VELDEN - MARIA KRAAK
23-8-1641

BEL OVER GROOTVADER
PIET VD VELDEN - v SCHIJNDJEL
6-2-1730

OVER GROOTVADER
JOZEF VD VELDEN - BAAJENS
4-4-1803 1843

GROOTVADER
JOZEF v d VELDEN - v HARRIN
13-8-1844 27-10-80

VADER
HANS VD VELDEN - SIMONS
2-4-23 8-3-23

ZOON
JOOP VD VELDEN 31-9-57
ROBERT VD VELDEN 19-1-64

Inhoud

	11	Inleiding		81	Aloysius van der Velden		229	Kasteel van Montfoort
I	12	Vanden Velde	II	90	Cijnsregisters Helmond		234	Heulestein
	13	Rietstap		101	De Mannelijke Lijn		235	Wapen Van Montfort
	14	Koster A.C. Brock	III	115	Oorkonden	VIII	237	Van Rode
	19	Henkenshage		135	Schepenen van 's-Hertogenbosch		241	Texandrië
	22	Familie van der Velden	IV	143	De Roovere		242	Rode ca. 1100
	26	Bidprentjes		147	Wapens De Roever en Rovers		243	Wapens Van Rode en Van Roije
	45	Landdeken Godefridus de Campo		148	De Moriaan		247	Molenijzer-geslachten
	53	Joannes de Campo		149	De Nemerlaer	IX	257	De Burcht van Rode
	58	Heymericus de Campo		153	Meiers (schouten, later hoogschouten)		259	De Amethist van Herakles
	61	Franciscus Sonnius	V	154	Bossche schepenzegels		260	Van Bronckhorst
	67	Verwante takken	VI	188	De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap		265	Colofon
	74	Herkomst	VII	221	Van Montfoorde		267	Literatuur
	79	Landgoed Velder		227	Kasteel Stapelen			

Inleiding

Beladen met al mijn kennis en inzicht, voor een aanzienlijk gedeelte opgebouwd door mijn werkzaamheden als ontwerper, heb ik sinds 2003 de archieven doorzocht en ontdekte al snel de meest wonderlijke zaken. Aanvankelijk betrof dit vooral het oude adellijke geslacht Van den Velde, dat scheen af te stammen van het geslacht de Roovere. Het geslacht van Mierlo bleek af te stammen van de Roovere en van Rode; dit werd ergens tussen 2005 en 2010 duidelijk. Sinds 2010 bleek het geslacht van Rode vooraf te gaan aan Vanden Velde. Later kwamen ook de burggraven Van Montfoort (ook wel de Roovere genoemd) in beeld als afstammelingen van de heren van Rode. Sinds kort is door het werk van Prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld bekend dat stamvader Arnold van Rode (ca.1060-na 1116) in de oudste bronnen als prins en vorst wordt vermeld.

Bronnen

Ik voeg waar mogelijk de bronvermelding en datering toe. Ik hoop met de in dit boek opgetekende bevindingen overtuigend aan te tonen, dat dit genealogisch onderzoek een wetenschappelijk karakter heeft. Dit mede dankzij de onafhankelijke positionering van de maker, waarbij eigenbelang inzake adeldom geen rol van betekenis speelt. De kwaliteit van het onderzoek is steeds richtinggevend, iets wat blijkbaar opmerkelijke resultaten oplevert. Zo veel mogelijk wordt vermeden een te rooskleurig beeld te geven. Waarheidsvinding is steeds de leidraad geweest bij het onderzoek naar voorouders. Toch is het ook belangrijk niet te verzanden in een woud van bronvermeldingen door een omvangrijk notenapparaat en de verbeelding voldoende ruimte te geven. Zo is de informatie niet slechts beperkt tot tekst zoals vaak het geval is, maar rijk aangevuld met beelden die de late Middeleeuwen weergeven. De informatie is meestal geverifieerd door zo veel mogelijk voor handen zijnde bronnen te hanteren. Dit onderzoek maakt onder meer gebruik van digitale bronnen, afkomstig van het internet. Mede dankzij het digitale tijdperk is het beeld kleurrijker dan wanneer alleen analoge archieven worden geraadpleegd en is steeds meer informatie direct voorradig. De verwachting is dan ook dat dit onderzoek naar het geslacht Van der Velden en de geslachten die hiermee verbonden zijn, met het verstrijken van de tijd steeds omvangrijker, completer en breder geïntereerd zal worden. Dit is dan ook een reden om niet te snel tot analoge publicatie in de vorm van een boek over te gaan. Correcties en aanvullingen zijn dan ook vanzelfsprekend voorbehouden. Bewijzen zijn moeilijker te vinden, indien men verder teruggaat in de tijd. Intuïtie speelt dan een belangrijke rol. Niet om een sterk verhaal op te hangen, maar om indirect bewijs voldoende kansen te geven. Om bij het ontbreken van bronnen ook zaken te kunnen beredeneren. En de verbeelding te laten spreken. Niet om te speculeren.

Chronologie

De chronologie van de inhoud van dit boek is min of meer omgekeerd aan die van de bijtitel van dit boek. Dit komt voort uit het verrichte onderzoek, waarbij steeds verder terug is gegaan in de tijd. De bijgevoegde stambomen en genealogieën geven de volgorde weer van de in de titel genoemde geslachten. Behalve de genoemde geslachten in de titel zijn er talloze andere die voortkomen uit de weergegeven stamboom. Omdat die zo ver teruggaat in de tijd, zijn er naar schatting circa honderdduizend Nederlanders en Belgen die rechtstreeks in de mannelijke lijn afstammen van de Heren van Rode.

Schrijfwijze

Ten aanzien van de schrijfwijze van de achternaam 'van der Velden', valt op te merken dat deze versie met de 'n' aan het eind pas sinds de 19e eeuw veelvuldig gebruikt wordt. De oudst gevonden vorm (14e eeuw) is 'van()den Velde'. In de 15e en 16e eeuw werd ook 'van de Velde' gebruikt in wat nu Nederland en België is, een vorm die in Vlaanderen en Zeeland ook nu nog veel voorkomt; dit terwijl ik nog niet heb kunnen onderzoeken in welke mate het om genealogische verwanten gaat. In de 16e, 17e en 18e eeuw en in het noorden van Nederland (Friesland, Groningen) - waarbij het ook hier nog niet duidelijk is of het om genealogische verwanten gaat - zien we ook van der Velde. In België komen ook schakelingen veelvuldig voor als 'VandeVelde' en 'Vande Velde'.

Belangrijk is het hierbij te vermelden, dat beslist niet alle hierboven genoemde achternamen terug te voeren zijn in de mannelijke lijn op het geslacht uit de streek van het voormalige allodium en vorstendom Rode. En die kans wordt wel heel klein als we het hebben over onderstaande provincies.

Holland

Al in 1267 wordt een Floris vanden Velde in Maasland in de oorkonden genoemd, die het huis Ten Velde aldaar te leen krijgt van Albert, Heer van Voorne, burggraaf van Zeeland. Er is geen reden om aan te nemen dat het om een bloedverwant gaat, mede omdat de voornaam Floris vooral bij Holland hoort - het was in dezelfde tijd als graaf van Holland Floris V, die toen 12 jaar oud was - en nauwelijks bij het molenijzer-geslacht voorkomt waar dit boek zich toe beperkt. Alleen een broer van Heer Goyart de Campo, deken van Woensel heeft de voornaam Floris; die is ongeveer geboren rond 1365, dat is dus pas een eeuw later. De in Maasland in 1270 in de oorkonde genoemde Daniël de Velde heeft een voornaam die zelfs helemaal niet voorkomt bij het Brabantse geslacht; ook wordt zijn achternaam - dit in tegenstelling tot de hiervoor genoemde Floris vanden Velde - anders geschreven, zonder het voorvoegsel 'van'.

Utrecht

In deze provincie komen we al een Sophia Dirksz. van de Velde tegen in 1271, een Dirk van de Velde en echtgenote Eufemia in 1273 en in oorkonden uit 1296 een Gerard Thassen van den Velde, een Nicolaas van den Velde en een vrouwe Bertraad van den Velde. Mede gezien de voornamen Sophia, Bertraad en Eufemia, Gerard, Thassen en Nicolaas is het zeer onwaarschijnlijk dat het bloedverwanten zijn van het molenijzer-geslacht.

Gelderland

Hier komen we een Jan van de Velde in 1290 tegen nabij Harderwijk. Ook hiervan is het zeer onwaarschijnlijk dat het een genealogische verwant is van het molenijzer-geslacht, vanwege de locatie en de tijd. Iets anders is het bij de vazal van de hertog van Gelre Ioannes vanden Velde, onder meer door het gebruikte wapen in de Codex Gelre dat we eeuwen later weer een aantal keren tegenkomen in en rond Sint-Oedenrode. Zie ook pagina 16, 58 en 70.

van de Velde.

I. Vanden Velde

De eerste aanwijzingen voor de adellijke voorgeschiedenis van het geslacht Van der Velden trof ik aan in het Streekarchief te Veghel, medio 2003.

Het betreft pagina's uit een boek uit 1832 van auteur en koster A.C. Brock genaamd 'Beschryving der Vryheid Sint Oden-Rode' en een boek van hem getiteld 'Beschrijvingen van plaatsen in de Meierij' (volgende pagina).

Verder kwam ik in dat jaar een overdruk tegen van een artikel uit de Heraldieke Bibliotheek 1876, een tijdschrift onder redactie van auteur J.B. Rietstap met als titel 'Adellijke en voorname geslachten te 's-Hertogenbosch en in de Meierij', in te zien in het Stadsarchief te 's-Hertogenbosch (rechts, pagina 229, midden).

Zie het hoofdstuk van Rode in deze publicatie voor het meest ter zake doende deel van dit artikel.

door verkoop of anderszins weder is kwijt geraakt en zich uit de Meierij schijnt verwijderd en in de overige kwartieren van Brabant verbreid te hebben.

Van dit geslacht, dat in blaauw drie zilveren molenijzers voerde, vindt men in Tome IV van de Lannoy jonker Jan van Wolfswinkel in 1500 gemeld, gehuwd met Apolonia van Hamme, wier zoon, jonker Gielis van Wolfswinkel, Heer van Vosmeer en Ravensbergen, den 5 Augustus 1594 overleed, hebbende bij zijne huisvrouw Maria, dochter van Jacques van der Vorst, ridder en kanselier van Brabant, slechts eene dochter achtergelaten, te weten Maria van Wolfswinkel, gehuwd aan jonker Paulus van Schoore, burgemeester van Leuven.

BROECKHOVEN.

Ik kan niet juist bewijzen (zegt van Heurn) of dit oud Taxandriësch adelijk geslacht ook Heeren van het gehucht Broekhoven onder het dorp Riethoven geweest zijn. Deze schrijver schijnt dit niet gevonden te hebben, wijl er nog een ander gehucht van gelijke benaming onder Tilburg is, en 't is ook moeilijk dit met grond te bewijzen. Bij de Lannoy Tome IV bl. 84, vindt men Godefroy de Staakenburgh dictus Boisshot, gehuwd met Amelberga-Elizabeth de Bruhese, vrouwe van Broekhove en Goirl of Goirle, den 6 Julij 1371 vermeld, wier zoon Everard, Heer van Broekhoven en Goirl, vermeld op het jaar 1402, den naam van Broeckhoven schijnt aangenomen te hebben; immers zijne kinderen en kindskinderen hebben die naam gevoerd. Hier schijnt niet onduidelijk Broekhoven onder Tilburg, gelegen aan de zijde van Goirle, mede bedoeld.

Maar van eene andere zijde beschouwd, te weten de verpanding der dorpen Bergeyk, Reithoven en Westerhoven enz. door koning Philips in 1626 aan jonker Rogier van Broeckhoven, schijnt het gehucht Broeckhoven onder Reithoven die heerlijkheid te zijn, welke de voorvaderen van dezen edelman oudtijds hadden bezeten en waar zij hun geslachtsnaam van voerden. Deze familie heeft in Brabant zeer ge-

bloed. Jan Baptista de Broeckhoven (zoon van gemelden Rogier) werd tot de grafelijke waardigheid verheven, met den naam van graaf van Bergeyk en diens zoon Johan bekwam met Anna Francisca Helman, zijne huisvrouw, de baronie van Leeftaal, waaria hij bevestigd werd met den ouden titel van baron, door koning Karel II bij opene brieven van 15 Junij 1679. Dit adelijk geslacht heeft ook van ouds in de Meierij gelooeid; het bezat er nog in de XVIIe eeuw aanmerkelijke goederen en adelijke sloten, zooals te Bergeyk, Berlicum en elders meer; ook is de heerlijkheid Milheere langen tijd in het bezit van dese edelen geweest, die ook in de XVIe eeuw en het begin der XVIIe het regentschap in de hooftstad hebben bekleed.

Broeckhoven voerde in blaauw drie gouden molenijzers.

VAN DE VELDEN.

Zene plaats en heerlijkheid in Taxandrië, thans met geen grond te bepalen waar gelegen, maar in de XIIIe eeuw aan de Roovere behoorende, van welke plaats het adelijk geslacht genoemd Van de Velden zijn naam ontleend heeft, voerende hetzelfde wapen als Broeckhoven, namelijk drie gouden molenijzers in blaauw. Van deze familie vindt men schepenen te St. Oedenrode reeds in 1480, blijkens de zegels hangende aan schepenbrieven. Ook heeft dit geslacht den schepenstoel te 's-Hertogenbosch in het begin der XVIIe eeuw bekleed. Van dit geslacht schijnt de eerste bisschop van 's-Hertogenbosch, Frans van der Velde, geweest te zijn, blijkens zijn wapen.

VAN DEN HEUVEL.

Hetzelfde wapen als Broeckhoven en van de Velden, in blaauw drie gouden molenijzers, voerde ook een ander oud adelijk geslacht der Meierij, onder den naam van van den Houvel bekend en aangehaald in Tome IV van de Lannoy. Deze hebben mede den schepenstoel te 's-Hertogenbosch bekleed. Wijl er in de Meierij een groot aantal dorpen zijn, waarvan goelculten, en wel doorgaans het oudste of eerst bebouwde,

BYLAAGEN.

Van Nederwetten gaat het Katholijk Metoerysch Memoorieboek het volgende op: „Dat de Iydelijke Heerlykheid van Nederwetten omdryde aan de Abdijse of Overste van het Klooster van Heerthout heeft beheerd, door welke de oude Parochiekerk eerst gekouwd is ontrent het jaar 1250, en ingeword ten tijde van den Paus en Maximiliaan Clevefs, als totwaer des Parochie. Deze Kerk is in de laatste omwentelling in het gebied der Katholyken wedergekeert, in 1798. De Pastoor was omdryde ten tusschen van de Abt van Keel-due (Merlogenvrede) in de Provincie Limburg by Aken, en waerd door Zelligensum was Kaldoc bediend. Na de Godsdiensverandering in ons Land, was de Katholyken van Nederwetten langens tyd bediend geworden onder een Pastoor tegelyk met Nanten en Gerwen, tot ontrent het jaar 1690.”

Wegens Heerdank mild Akerse Scheyver, syna hietend van de wy op syn plaats hebben aangeleekant.

In 1815 telde men in Nederwetten 455 Katholyken en eenen Lutheran.

Aangaande ZON trekt gemeld Memoorieboek aan, als volgt: „De Katholyken van Zon hebben omdryde twee kerk-schouwen, een van het dorp en een andere, aan den Keuvel. Den 25 October 1753, werd by de Staten het verleyf gegeven, en een drie schouwen te worden aangeleekant. Na de laatste omwentelling in het jaar hebben de Katholyken de oude Parochiekerk weder tot hun gebied beheerd, in welke nu alleen des Godsdiens verrigt word. Zy he van ouds gesteld geweest onder de bescherming van den Heiligen apostel Petrus. Het Koninklike Capitul van Cortesheim in het Bistum van Luik, tenoemde omdryde de Pastoor des Parochie.”

„Behalven omre eerste Bischof van 's Biesch FRANCISCUS BURNIUS of van der Velde, is te Zon geboren eenen andere geleerden, van d'zelen familie naam, en misfikien van het zelve geslacht, was in voorige tyden te Nederland bekend om synre diepe witsenschap en hooge bediening. De was Hymertus de Campo of Montius van der Velde, en was te Zon ontrent het jaar 1388 geboren. Hy studeerde eerst te Parys, waerhand de Kerk, alwaar by Hoog-leraar wies in Philosophie, en tot tusschenwylt Heer van de Facultet: waerhand bekend by de kroon van Hoogleraar in de Godsgeleertheid. In 1435 werd by door de Uitvoersel van Keulen gezonden naar het algemeene Concilie van Basel. Hier gaf by vele geleerde verhandelingen uit, en hield openbaer onderhandelingen tegen de dwalingen des Heiligen, en tot verdediging van het wettig gezag van den Heiligen van Rome. Ook, wanneer het Concilie tot een schone-ning overging, keerde de Campo, in 1436 naar Keulen, en had waerhand veel invloed in het gebied der eenheid met den Heiligen van ons Land. In hetzelve jaar 1435 werd by, op verzoek der stuwre, Uitvoersel in de Magistrat van Leuven, aldaer Hoogleraar in de godsgeleertheid, in wylt

BYLAAGEN.

ke by het eerste openbaer onderwyse gaf: Zyn witschap-ten wreken wy, sommigen over voortwerpen van Heiligen-tyden, maar de meeste over de godsgeleertheid, en omre de tusschenwylt, die wilsen te wettig. Hy tegen de Kerk, omre de zelve eenheid, flooring en onderwysing gebonden was te den; waerhand te de verhandeling wiesens het gezag, van het Concilie, tegenstet tot bekend omre de eenheid der Kerk, en van de godsdienslyke onderwysing aan den Heiligen van ons Land, te Leuven, waerhand, in het jaar 1460. Hy was een der eenen, als stichting van Betsen, of hulpmiddelen ter stude, onder omre tusschenwylt, in de Universiteit van Leuven. Die tusschenwylt worden in het Collegie van Castrum gesteld, door Jakob-lingen van Zon of Bleugul, of de vady geleerde plantem.”

ZON, wylt in 1815, een aantal van 1464 Katholyken en 7. Gansferwende inwoners had, is het stamhuys van een oud Metoerysch geslacht dat te naam van van Son gevoerd heeft, en wylt Bleszen men vield in het wettigend, de Wapenboek te 's Biesch. Eengelyk lag het omdryde een hoeve of landgoed, wylt bekend in 1531, onder de naam van de Hoeve tot Vroonhove, dat omdryde het stamhuys geweest is, van een oud Metoerysch geslacht, dat wylt, naar verspreid, heeft, maar wonderting te Zon in groot aanzien is geweest, en alwaar, onder den zigen oorsprenglyken naam van van Vroonhove, als omdryde by wettiging van de ten, van Heve, of ook van Hooft, de Secretarjen van Zon en Kruygel bezeten hebben, en ook onder deze, drie, Gene-tingen voorkomen. Jan van Vroonhove was in 1480 Schepen te St. Odryde, wylt wapen, hangende, aan een Schepenbrief wy hier onder wettigend; tenoemde, dat, van een ander Schepen, hangende, was de zelve d'zef, te wylt, Lucas van de Velde, en dat dit adel geslacht te Zon in oude tyden wylt gebleekt heeft, in drie, gemeld Metoery-gees op een lazeur wylt waerde.

van Son.

van Vroonhove.

van de Velde.

Henkenshage.

Gelijk van de Noordzijde der gemeene straat, aan de ingang der Oude-Vryheid, het Adelyk Slot Lothemburg gelegen was, van heest niet aan de tegenovere zijden der kraant het Adelyk goed en Slot Henkenshage.

Gramaye maakt zeer menlie van dit Slot, moogelyk toen tertyd nog niet herbouwd en nog verwoest liggende. Sedert het afbranden en verdelgen dezer Vryheid door des Hollands krygsvolk. Reiter was dit Huis en goed, onder die naam, met den aantsak der XVIe eeuw, in meer gemeld end dorps register, bekend en vermeld, toe behoorende Goyvaerd van Lauckvelt en Licy zijn kuisvrouw, na wier dood dit Goed by afscheffinge den 19 October 1531, voor de eene helft ten deel werd aan een ziner dochters Wilhelmina van Lauckveld gehuwd met Johan Wynnaens, en voor de andere helft aan de kinderen van Jan Vogels verwekt by Catharina van Lauckvelt, en andere ziner dochters. Maria dogter Jan Vogels gehuwd aan Dierk Henrik Tempelaers, verkreeg by aankoop van hare broeders en zwagers de eene helft al te leen, en kocht van de kinderen van Johan Wynnaens ook mede de andere helft, den 16 Mei 1544. Hun Zoon Henrik Tempelaers sicut den Henkenshage na hoo dood, dan schijnt onder deszelfs achtergelaten kinderen weder verfeld; midien men vind aangeleekent, dat een dier kinderen, Dierk Henrik Tempelaers, ter enigz tijt de helft van dit Goed in koop overgegeven had aan Gindula Weduwe Mr Henrik Roloffen, welke weduwe gemelde helft, den 18 Maart 1621, verkocht aan Jonker Nicolaas van Oetelaar, die de andere helft mede bezat, en daer mede den geheelen Henkenshage in eigendom verkreeg, en welke een ziner kinderen Jonker Willem van Oetelnae Heer van Asten en Drossard der Stad Diest, in de afscheffing ziner achtergelaten goederen, den 20 Augustus 1667 ten deel deel, en tot aan zine dood bezat, waar door den curateur van vijnen geaden, daeroverden boedel werd dit Adelyk goed, den 28 December 1682 in koop overgegeven aan den edelen Heer en Mr Francois-Dominicus van der Velde gezeid Honselaar, na wier dood, dit Goed verdeelt, zijnd door zine kinderen verwekt by Juffrouw Catharina Margaretha van den Breck zine kuisvrouw, waerter het Adelyk Slot en eenige gronden bleef aan Zyn Zoon de Heer en Mr Jacobus van der Velde gezeid Honselaar, na wiens dood hietwelven door den

curateur van zijnen verlaten boedel, voor den gemengen prijs van 260. gulden verkocht wierd aan den Heer Marcus Wellens den 18 Maart 1733. Zyn opvolger Jan Wellens gaf dit Adelyk goed in koop over, voor 2103 gulden, den 29 November 1753 aan Jonker Willem Baron van Haren, Kwartierscheit van Peilind, Ausbasadent by het Hof te Brussel etc. Dezen bezitter bragt het ontveend goed weder door koop aan hietwelven, als ook heglen hij, door aankoop van het Goed van het Beneficte van het Cofsezen, al het land gelegen tuschen de dreef en de Stroobosche hoere en de gemeene straat, aan dit Adelyk Slot. Maar naar zine dood werd dit Goed weder, door den curateur van vijnen geaden overden boedel verkocht, voor 9320. gulden den 2. December 1708, aan de Heer Francois Schilmanus, welke dit Adelyk Slot met aanhoorende goederen, groot 52 a 50 lopstapen, voor 9320. gulden, in koop overgaf, den 10. February 1782, aan Jonker Pieter-Lodewyk Tislot van Patot. Dezen laatste Jonker gaf, eerst het Adelyk Slot met tuinen en dreef voor 3470 gulden den 29 July 1786, en den 14 October 1788, de verdere aanhoorende landeryn voor 4600 gulden, in koop over aan den Heer Benjamin de Bruijs, en eindelyk verkocht dezen Heer het Slot weder afzonderlyk, te wecten: de Huysingen, hyswoontgen, boomgaard, hoven, wyvers, grachten, gelegen om een een in het vierkant rondom loopende dreef, met de dreef en hek van voor van de gemeene straat of tot aan de Zuidelyke dreef, groot 16. a 17 lopstapen, voor de som van 3175 gulden, sicut de witaande, lasten greekent tegen 325. gulden, aan den Heer Joannes Koppens ten behooren van de uit Diest gemaekten Canonikes-Regulieren des kloosters Mariendael, den 3 December 1803. En 1901 hadden de Leerders het ghehuwd.

Lauckvelt. Vogelz. Tempelaers. Oetelaar.
van der Velde Wellens. van Haren. Schilmanus. Tislot v Patot.
de Bruijs.

Honselaer

De tak Honselaer vanden Velde (later van der Velde, zie vorige pagina) die ik in de beschrijving van de meierij van 's-hertogenbosch van de koster Adriaan Cornelis Brock tegenkwam, komt al voor in het wapenboek Gelre en het wapenboek van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. In de 14e eeuw was er een Jan de Honseler vanden Velde, vermoedelijk vazal van de hertog van Gelre, die met hetzelfde wapen een plek heeft gekregen in deze codex Gelre. Het heeft een geheel ander wapen dan het geslacht met de drie molenijzers, met twee lelies, twee keer drie rode merletten en klaver in het midden. Het lijkt er echter wel op, dat ook deze tak afstamde van het geslacht dat gekenmerkt wordt door de drie molenijzers dat waarschijnlijk voortkwam uit de Heren van Rode. Dit vanwege het feit dat Sint-Oedenrode en Henkenshage een belangrijke rol spelen bij deze tak. Zie ook pagina 60 en 70.

Oostenrijkse Nederlanden

De naam 'van de Velde', die in het werk van Brock geen 'n' heeft - 'de' in plaats van 'den' - ontbreekt in het links afgebeelde overzicht uit 1832 - waarvan de bron uit de 18e eeuwse Oostenrijkse Nederlanden afkomstig is - maar is wel in zijn boek 'Beschrijvingen van plaatsen in de Meierij' terug te vinden (pagina 15). Brock heeft deze wapens zelf getekend blijkens het bijschrift. De namen van den Heuvel en van de Velde ontbreken hier, mogelijk omdat deze na de Vrede van Munster niet meer tot de adelstand behoorden vanwege religie en/of vererving van bezittingen.

Voortschrijdend inzicht

Overigens is het wapen van Van Rode hier misleidend. In het wapenboek van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap komen van Rode en van Roije redelijk vaak voor, maar steeds zonder wapen met drie molenijzers. Er is wel een tak met één molenijzer in het wapen, wat duidt op een verwantschap met de takken met drie molenijzers die uit het geslacht Van Rode zijn voortgekomen. Het is duidelijk dat Brock niet de beschikking had over informatie die in dit digitale tijdperk gemakkelijk binnen bereik is gekomen, met name waar het de Middeleeuwen betreft.

Evolutie

Ook de wapens van van Vladeracken en van Mierlo zijn anders in het wapenboek van de broederschap, hoewel bij van Vladeracken en andere molenijzer-geslachten een duidelijke evolutie waar te nemen is van drie molenijzers naar een wapen met kwartieren. Verklaringen hiervoor zijn te vinden in de waarschijnlijkheid dat de tak van Roelof Rover van Rode (1160-1220, die als bijnaam Emond kan hebben gehad) aanvankelijk wel het wapen met de drie molenijzers voerden (rood of keel op goud), de heren van Mierlo aanvankelijk de drie molenijzers (rood of keel op zilver) voerden en het geslacht van Vladeracken eveneens (zie pagina 199 en 200). Ook bij takken van het geslacht Vanden Velde zien we in de loop van de eeuwen andere wapens verschijnen, daarmee een familie of een tak binnen het geslacht onderscheidend.

Aanwijzingen

Opvallend in de stamboom van de auteur vanaf ca. 1590 (II) waren al vroeg in het onderzoek de voorname functies van borgemeester - maalrecht van onder meer de Oude Vrijheidt en in de directe lijn van Neijnsel en Vressel (Petrus Godefridus, 1700-1758) - en armmeester (Simon, begin 18e eeuw). Verder is de geboorteplaats in de 16e en de 17e eeuw - steeds Sint-Oedenrode, wat ook de herkomst is van de geslachten van Rode, de Rover, van Mierlo en van Montfoort in de mannelijke lijn. Al snel bleek uit de Middeleeuwse bronnen uit de 13e, 14e en 15e eeuw veelvuldig de naam de Campo, wat Latijn is voor van den Velde en van de Camp of van Campen.

Schepenen in St Oden-Rode, den 10. Junij, Aen 1474.

Onder de oude aanzienlijke geslachten dener Vryheid is dat van de Gruyter niet het minste, zoo in aanzien als vermoegen, nog gedurende de XVI en XVII^{de} eeuw: wien, naar melding onzer Dorpschryffen. Dit Geslacht, dat nog bestaat, moet worden onderscheide van een andere beroemde familie te S' Bosch ook de Gruyter genaamd, en van het oud Adelyk geslacht van denzelfden naam, in Brabant en Vlaanderen meden verbreid en daar gemeenelyk de Gruytere genaamd. Men vind van beiden deze laatste geslachten leden in het doortuichtyg Broederschap te S' Bosch, ook alle twee in wapens onderscheiden met dat residerende in onze Vryheid.

Gedurende de XVI^{de} eeuw maken onze oudste Dorpschryffte gewang van de familie van de Gruythuyfen, welke hier in't vervolg schijnt te niet gegaan.

*JAN VAN VROONHOVE en LUCAS VAN DE VELDE,
Schepenen in St Oden-Rode, 1480. den 1. Septemb^{er}.*

Een oud Landgoed, zijnde nog ten jaare 1531 een Noort gelijc ander het Dorp Zou, voerende (welc gemaect is oudsten Dorpsregister) toen nog de naam van het Goed Ten Vroonhove, zal denckelyc de naam hebben gegeven aan een Meiryck oud, zoo niet Adelyk, althans voortreffelyc geslacht van Vroonhove genaemd

Van de Velde, Meiryck oud Adelyk geslacht, uit welck, ten jaare 1500, te Zou, geboren werd Evanc van de Velde, welke door Paus Paulus de IV^{de} in 1559 werd aangestelt tot eersten Biscshop van s'Wex: loegenbosch.

Het hieronder afgebeelde bord bij de poort van kasteel Henkenshage werd door mij ook vroeg in mijn onderzoek ontdekt. Het vermeldt dat Otto Dirx vanden Velde het omstreeks 1350 in bezit had. Het is aannemelijk dat het een slotje was, zoals er vele waren in het toenmalige Sint-Oedenrode; hoe het er in de Middeleeuwen precies uitzag blijft gissen. De tekeningen van Brock kunnen we hierbij maar beter vergeten, die geven geen goede indruk. Ze zijn te hoekig om de sfeer van de Middeleeuwen te kunnen oproepen.

De links vermelde schepen Lucas van de Velde uit het werk van Brock (1832), is een van de oudst gevonden van de Velde's die een wapen met drie molenijzers van goud op een achtergrond van lazuur vertoont. Hij was hoogstwaarschijnlijk een zoon van Dirck (Theodericus) vanden Velde (pagina 52) - die weer een broer was van de beroemde Heymericus de Campo - en een kleinzoon van Heer Goyart - of Godevart, Goyaert, Goderd of Godefridus - van den Velde alias de Campo, landdeken van Woensel (pagina 45 v/m 60).

Hart verouert met dankbeveugte
 Liefte gij thans dit zilver feest,
 Hoe Goetsgunsten u omstaan
 Hoe zijn gaven u in lootsdaalde,
 Gij herdenkt het bly van giest,
 O dierbauden welk en beelden!
 Klipen op 't lang verbur,
 Welk en tal van gunste rozen,
 Druet God en uw gaarde bloem,
 Vleg hij om uw hoofden leun,
 Wat u ook zijn wysheid schikt u,
 Stude aan wandel gij uw lot.
 Met en trouwen dankbaar hart
 't hij in een goet 't zij in omvate,
 Als je hield zij 't oog op God,
 Daarom nu gij bly van hart,
 Thans uw zilver feest
 't hij ge uw kinden en miten juigend
 Knudend met u neder buigend
 Biddenet dankonden als gij

VANHUNNE
 DANKBARE
 KINDEREN

- Petrus v.d. Selden.
- Hendrika v.d. Selden.
- Johannis v.d. Selden.
- Kambertina v.d. Selden.
- Marica v.d. Selden.
- Josephus v.d. Selden.
- Wilhelmina v.d. Selden.
- Fransisca v.d. Selden.

Ga rij hebben hem gebeden,
 Op dat, fustdag Hem gewijet,
 Hem wiens gaven ons omringen,
 Hem wiens milde zegeningen,
 Gij met dankbaar hart verlijet,
 Op hun knien nu gebogen
 Smeken zij rijr gunsten af,
 Bidden rij rijr reuketen zegen,
 Dierby luders op al uw wegen,
 Tot aan 't en u byden graf,
 'Ja uw kinden vraag van boven,
 't is slechts zegen voor dus tijt,
 't is slechts sijdelijke gawe,
 Maar het goud het loon der brave
 't hij nu en vierde eenig bijet,
 Verhoor dus bede Stemelvader,
 Du wij u doen verouert van ien,
 En blijf gij steeds den stem en loonen,
 Van mijn vader en mijn moeder,
 En lud hen eens den smit in.

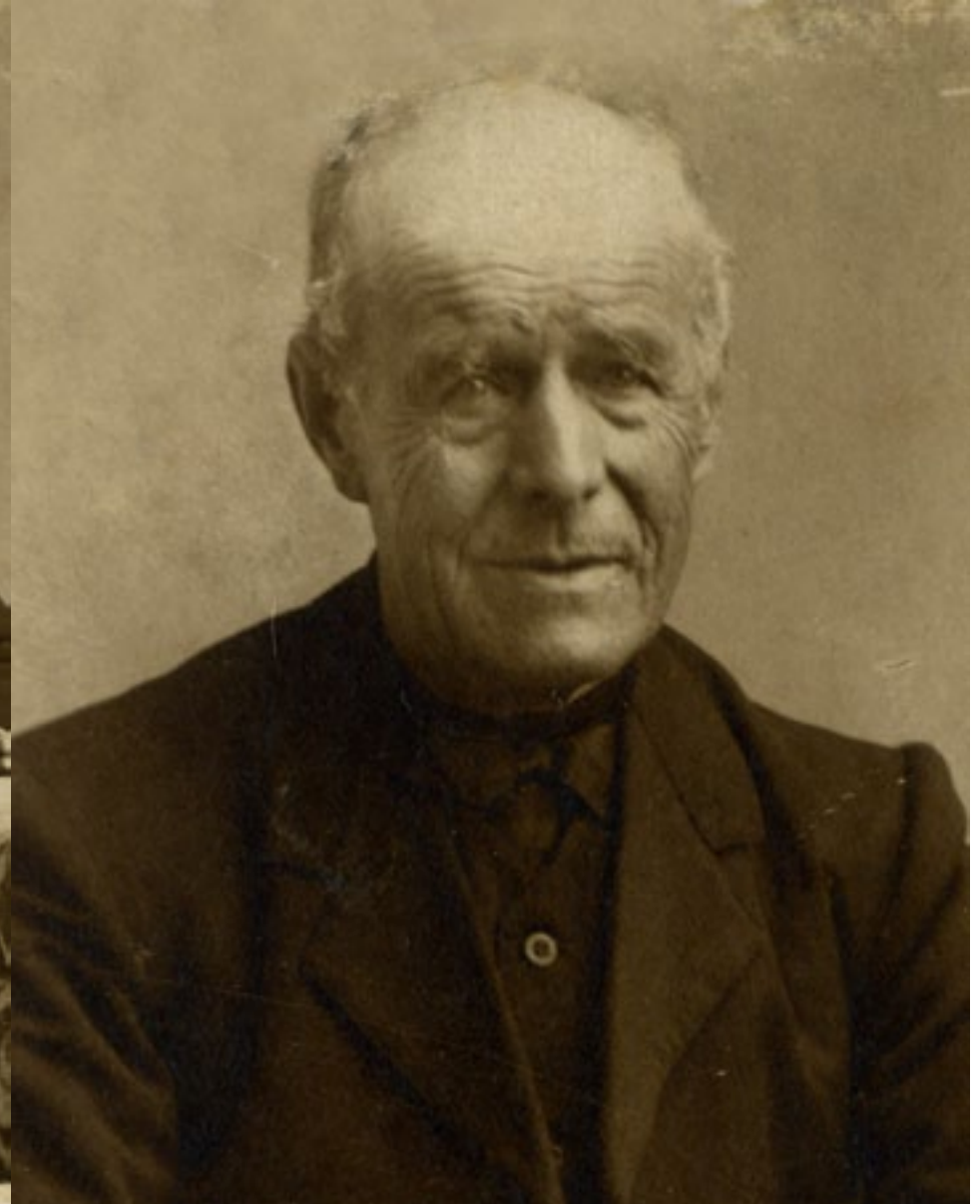
Pagina 22 en 23: werkstuk in potlood ter ere van het zilveren huwelijk van overgrootvader Joseph van der Velden en zijn echtgenote, overgrootmoeder Petronella Baaijens, gedateerd 16 juni 1892. Vermeld zijn de kinderen (van oud naar jong) Petrus, Hendrika, Johannes, Lambertina, Maria, Josephus, Wilhelmina en Fransisca (abusievelijk met een s in plaats van met een c geschreven).

Rechts overgrootvader Joseph van der Velden (11/07/1839-20/01/1924), beroep klompenmaker. Het was in een zware tijd, de tweede helft van de 19e eeuw in Brabant, maar klompen maakten een periode van economische bloei door. Het is waarschijnlijk daardoor dat mijn grootvader Joseph (13/08/1879-23/09/1951) in 1909 een huis kon laten bouwen aan de Nieuwstraat 37 te Liempde. Deze foto is van voor 1913.

Pagina 25: Familie van der Velden, ca. 1945; Joseph was bakker en kruidenier in de Nieuwstraat 37 te Liempde, toen nog Kerkstraat A129 en later Vlassprei A129 genoemd.

*V.l.n.r. Trees, Marie, Frans, vader Jozef, Huub, Jan, Piet, moeder Willemien, Fien, Mien en Harrie.
Zoon Jan zou de zaak nog jaren voortzetten.*

Pagina 26 t/m 44: bidprentjes van de tak II waar de auteur uit voort is gekomen in chronologische volgorde, zie ook de bijbehorende stamboom.

**Gebed
met vollen aflat.**

Zie, o goede en aller-
zoetste Jezus, ik werp mij
op mijne knieën voor uw
aanzicht, en bid en smeek
U met de grootste vurigheid
des gemoeds dat gij levens-
dige gevoelens van geloof,
hoop en liefde, en een waar
berouw over mijne misdagen
en den vasten wil om ze te
verbeteren, in mijn hart ge-
bevet te prenten; terwijl ik
met groote aanbidding en
drentheid des harten uwe vijf
Wonden bij mij selven over-
weeg en in den geest aan-
schouw, voor oogen heb-
bende, wat de Profet David
reeds U, o goede Jezus, over
U selven in den mond begde:

„Zij hebben mijne handen en
voeten doorboord, zij hebben
mijne beenderen geteld.“

Toevorgelijk aan de zie-
len in het Vngersuur, ver-
gund door Z. H. Paus Pius
VII, aan allen, die het, na
getiercht en gecommuniceerd
te hebben, voor een afbeeld-
sel van den gekruisigden Je-
sus, godvruchtig sullen lezen,
mits men nog eenigen tijd
bidde tot instelling van den
Paus van Rome. Hieraan vol-
doet men, wanneer men vijf-
maal het Onze Vader en H'ren
gevoet 3-4.

Bid voor de Ziel van Zaliger

PETRONELLA BAAIJENS,

gew. Echtgenoot van

JOSEPHUS VAN DER VELDEN,

geboren te Liempde den 4 Mei 1843 en aldaar
overleden den 23 Juni 1913.

Mijn leven teerde weg in smart, en mijne jaren
in zuchten. Ps. 30, 11.

Deze beproeving heeft de Heer haar laten over-
komen, opdat haar geduld, gelijk die van den
heiligen man Job den nakomelingen tot een voor-
beeld zoude zijn. Tob. II, 12.

Zij cerde hare ouders, beminde haar man, be-
stuurde haar huisgezin en heeft zich zelven on-
berispelijk gedragen. Tob. X, 13.

De man eener brave vrouw is gelukkig, want
het getal zijner jaren is dubbel. Eccl. XXVI.

Dierbare Echtgenoot en Kinderen: Nu zijt gij
wel bedroefd, maar eenmaal zal ik u wederzien,
dan zal uw hart blijde zijn, en niemand zal u van
uwe vreugde berooven. Joës XVI, 22.

Kinderen, weest waakzaam, staat vast in het
geloof, gedraagt u als mannen en weest sterk. In
liefe geschiedde alles, wat gij doet.

1 Cor. XVI, 13, 14.
Jud. VIII, 29.

Vergeet mij niet.

Zoet Hart van Jezus, maak dat ik U altijd
meer en meer beminne. (300 dagen afl.)

Bij H. v. d. Velden, Koster,
Liempde.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ
WANTEN W. VAN LIPEN, BODDE.

Bid voor de Ziel van Zaliger
Joannes van der Velden,
voorheen weduwnaar van
JOANNA VAN DEN HEUVEL
en
CATHARINA GAMERS,
thans Echtgenootte van
HENRICA ARTS,
geboren te *Liepde* 12 Augustus 1844,
en, voorzien van de H.H. Sacramenten,
overleden te *Herpen* den
29 October 1916.

Ik was ziek geworden en er was niemand
die mij helpen kon. Maar de Heer kwam mij
te hulp op het bed mijner smarten.

Ps. XXXX. 1.

Wakkt en bidt, want gij weet niet wanneer
de tijd daar is.

Mar. XIII. 30.

Gelukkig de mensch die leeft, lijdt en sterft
in volle overgeving aan den wil van God.

II. Alph.

Eene zaak vraag ik den Heer, te wonen in
's Heeren huis.

Ps. XXXVI. 4.

En nu zie, ik sterf, maar God zal met u zijn.

Gen. XXXVIII.

Echtgenootte en kinderen, dat Gods zegen
over u blijve tot aan het einde toe en bidt
voor mij.

Ecel. XII. 10.

Mijn Jezus Barmhartigheid. (100 dag. afl.)

Marie Klinkhamer — Herpen.

De hier afgebeelde bidprentjes zijn allemaal afkomstig van de tak JI van het geslacht Van der Velden, de tak waar de auteur uit voortkomt. Ze zijn in chronologische volgorde geplaatst.

Guido Reni pinxit

1613

R. V. Ned.

Ecce Homo

Gedenk in uwe godvruchtige gebeden

Mejuffrouw

Francisca Huberta v. d. Velden,

Echtgenoot van den Heer

Wilhelmus Daamen,

geboren te Liempde den 4en Maart 1884 en, na
voorzien te zijn van de H. H. Sacramenten der
Stervenden, overleden te Vught den
25en September 1939.

Een goede vrouw is een goed deel; zij wordt,
als lot der godvreezenden, den man gegeven om
zijne goede werken; zij is zijne vreugde en
vervult zijne levensjaren met blijdschap.

Nu heeft de Heer gesproken: Ziet, Ik neem
degene van U weg, die gij zoo teeder bemindet.

Zij was een teedere moeder, en de liefde die zij
hare kinderen toedroeg, sloot de liefde tot God
niet uit.

Dierbare Echtgenoot, lieve Kinderen, omdat ik
heenga heeft de droefheid Uw hart overmeesterd;
weest echter niet bedroefd gelijk zij, die geen
hoop hebben; God beschikt alles met de hoogste
wijsheid.

Lieve Kinderen, leeft deugdzaam en goed, weest
een steun voor Vader en staat mij blij door Uw
gebed tot God.

G E B E D.

Ontferm U, o Heer, over de ziel van Uwe dien-
nares Francisca en laat haar spoedig het geluk
genieten van Uwe uitverkorenen in den hemel.
Door Christus onzen Heer, Amen.

Corn. M. van Beers, Koster, Vught.

Met U onder het kruis te weenen,
Met Uw rouwe mij vereenen
dat verlangt mijn zuchtend hart.

H. K. 50

In uw godvruchtige gebeden wordt
aanbevolen de ziel van zaliger

Petrus van der Velden

Weduwnaar van

Huberdina van Rumund

geboren te Liempde 17 October 1868 en
overleden te Boxtel 9 Februari 1951.
Nog voorzien van de genademiddelen der
H. Kerk.

Ereprefect en gouden jubilaris v. d. H. Familie
Lid van de Voortplanting des Geloofs,
Broederschap van het H. Bloed en van de
Retraitepenning.

Tot op de laatste dag van zijn hoge leeftijd
was hij vol levenslust, vol levenskracht.
De energie waarmede hij zich de jaren door
gaf voor zijn gezin, voor zijn zaak, zij bleef
hem tot het uiterste bij.

Groot was zijn liefde tot God. In de vroege
morgenstond vond men hem in Gods huis
en zijn nachtrust ging hij in met het rozen-
kransgebed nog op de lippen.

Groot was ook zijn liefde voor zijn kinderen,
die hij met tedere zorgen omringde en waar-
voor niets hem teveel was.

Zijn helder verstand maakte hem voor velen
tot hulpe en raadsman en door zijn bemin-
nelijkheid verwierf hij zich overal vrienden.
Geliefde kinderen, ik was alles voor U, blijft
de herinnering aan Uw Vader trouw door
veel voor mij te bidden.

Dierbare bloedverwanten en vrienden bidt
ook Gij voor mij.

O.L. Vr. van den Bosch, bid voor ons.

Vader, niet mijn wil,
maar de Uwe geschiede.

H. K. 39

Bid voor de Ziel van Zaliger

Josephus van der Velden

Echtgenoot van
Wilhelmina van Haaren

geboren te Liempde 13 Augustus 1879 en
aldaar overleden 23 September 1951, voor-
zien van de laatste H.H. Sacramenten
der Stervenden.

Hij was geregeld in zijn zeden en had zich
van jongs-af in de deugd geoeffend.

2 Mach. XV : 12.

Hoe gelukkig is hij en hoe voorzichtig, die
zodanig tracht te wezen tijdens zijn leven,
als hij wenst bevonden te worden bij zijn
sterven.

Navolg. I : 23.

Wat is het leven? Een damp, die een ogen-
blik zichtbaar is, en dan voor altijd ver-
dwijnt.

Jac. IV : 15.

Dierbare Echtgenote: Wees niet bedroefd,
gelijk degenen, die geen hoop hebben: allen,
die in Jezus ontslapen zijn, zullen met Hem
verrijzen.

Thess. IV 11-12.

Dierbare Kinderen en Kleinkinderen: Bewaart
uw harten met alle zorg voor het kwaad,
en houdt U verwijderd van allen die ver-
keerde taal spreken: dan zal de Heer zelf
U op de rechte weg voortgeleiden.

Spreuk IV 23 en 27.

Mijn Jezus, barmhartigheid!

300 dag. afl.

R. I. P.

H. v. d. Velden, koster, Liempde.

Bid voor de Ziel van Zaliger
LAMBERDINA v. d. VELDEN

weduwe van
Adriaan Smits,

geboren te Liempde 29 Januari 1876. over-
leden te Best 29 Augustus 1952, voorzien
van de H.H. Sacramenten der Stervenden.

Hoe rustig stierf zij. In de vaste oertul-
ging. dat zij geleefd had in de vriendschap
Gods. De ongemakken van de ouderdom
droeg zij zonder morren. In volle overgave
aan Gods Heilige Wil, en tot Zijn meerdere
glorie.

De dood was voor haar geen verschrik-
king. maar 'n lang verwachtè overgang naar
een beter leven: de vervulling van Gods be-
lofte: het bereiken van een verheven doel.

Haar kinderen en kleinkinderen zullen haar
nagedachtenis eeren en in haar een voor-
sprak bezitten bij Gods troon.

Want God is getrouw en de eeuwige Be-
lôner van allen die Hem in liefde dienen.

Heer, laat haar dan ook ingaan in Uw
eeuwig rijk: laat haar genieten van Uw ein-
deloze aanschouwing in een geluk, dat geen
oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord
en in geen mensengedachte is opgekomen.

Heer, geef haar de eeuwige rust: en het
eeuwige licht verlichte haar.

Dat zij ruste in vrede. Amen.

P. v. d. Wijdeven, koster, Best.

Zijne ziel was aangenaam
aan den Heer en daarom
heeft Hij ze tot zich ge-
roepen.

W. W. H

N° 23

Bid voor de ziel van zaiger

HENDRIKA VAN DER VELDEN

Weduwe van
GERARDUS SMITS

geboren te Liempde 19 November 1871
en overleden te Boxtel 8 Februari 1954,
voorzien van de laatste
HH. Sacramenten.

De last der jaren had haar laatste krachten gesloopt. Al werkend en biddend is zij door het leven gegaan, al biddend bracht zij haar ziekbed door, zolang haar stem het toeliet. Zoals zij geleefd heeft, zo is zij ook naar de Heer teruggaan: kalm en gelaten, geheel aan Hem overgegeven is zij zacht van ons geschieden, om beloond te worden voor het vele goede, dat zij gedurende haar leven hier op aarde gedaan heeft.

Dierbare kinderen, ik was graag bij u gebleven, maar ik gehoorzaam gewillig aan Gods stem, die mij roept. Ik dank U voor uwe goede zorgen, vooral in mijn ziekte. Onthoudt mijn vermaningen, doe al uw plichten goed en leef zo, dat we elkander mogen weerzien in de hemel. Blijven we bidden voor elkaar.

Mijn Jezus barmhartigheid.

Zoet Hart van Maria wees mijn heil.

W. Grillis, koster St. Petrus, Boxtel

Bid voor de ziel van zaliger

JOHANNES VAN DER VELDEN

Weduwnaar van

ANNA BARBARA YUGTS

geboren te Liempde 7 Januari 1874, aldaar overleden 21 Januari 1956, tijdig voorzien van de laatste H.H. Sacramenten der Stervenden. Broedermeester der processie van O. L. Vrouw van Kevelaer.

Wat is de dood? Als het uittrekken van een kleed. Het lichaam toch omgeeft de ziel als een gewaad, en als wij dit hebben afgelegd, zullen wij het te zijner tijd glorievol hernemen.

H. Chrysost.

Gelukkig hij, die het uur van zijn dood altijd voor ogen heeft en zich alle dagen bereid houdt om te sterven.

Nav. 1 : 23.

Wie Maria vereert, vergadert zich schatten voor het eeuwige leven.

Rich. a. St. Laur.

Hij was goedig, inschikkelijk, geregeld in zijn doen en laten; van jongsaf heeft hij zich geoefend gehad in de deugd.

2. Mach. XV : 12.

Dierbare kinderen en kleinkinderen: gedenkt dat het tijdelijk leven waardeloos is, tenzij de mens het gebruike, om het eeuwige te verdienen.

H. Aug.

Mijn Jezus barmhartigheid!
(300 dagen aflaat).

R. I. P.

H. v. d. Velden, Koster, Liempde.

Gedenk in uw gebeden de ziel van Zaliger

WILHELMINA VAN DER VELDEN

Weduwe van

HENDRIKUS VAN BREUGEL

geboren te Liempde 15 februari 1881, overleden te Bostel 28 augustus 1959, meermalen gesterkt door de H.H. Sacramenten der Stervenden.
 Lid van de Retraitepenning en van de Voortplanting des Geloofs.

Hoewel wij evenals U, moeder, reeds lange tijd erop waren voorbereid, dat U van ons heen zoudt gaan, valt ons dit plotseling verscheiden erg zwaar. Tot enige minuten voor Uw overlijden was U de altijd blijde en steeds opgeruimde zorgzame moeder. Wij kenden U als een kordate vrouw, die meer dan 50 jaar een godsdienstig, gelukkig huwelijksleven met onze onvergetelijke vader, die ons juist een jaar geleden ontvallen is, aan ons huisgezin heeft gewijd. Met een niet denkbeeldige zelfopoffering hebt U Uw talrijke kinderen en kleinkinderen voorgedaan. U hebt ons vele doelstellingen voorgedaan die wij, om gelukkig en godsdienstig te leven, als het zuurdeeg in onze levenswijze zullen vermengen. Bij de gedachte dat U nu met vader verenigd bent, moeten wij wel berusten, ofschoon dit vaak niet gemakkelijk is. Wij hadden U nog gaarne lange tijd bij ons gehad, om U, waaraan wij zoveel te danken hebben, te laten genieten. De Voorzienigheid beschikte anders! En aangezien Gods wegen, zoals U zelf ons voorhield, niet dwaalen kunnen, aanvaardden wij Uw heengaan. Eerwaarde Heerneef en Nicht zullen U in hunne gebeden gedenken. Rust zacht moeder.

H. Moeder, die de immer geopende
Poort des Hemels zijt, wees ons,
zondaars, genadig.

H. K. 52

Zij ruste in vrede

Gedenk in Uw gebeden de ziel van zaliger

WILHELMINA VAN HAAREN

echtgenote van

JOSEPHUS VAN DER VELDEN

geboren te Best 27 oktober 1888, overleden
te Liempde 4 december 1960, voorzien van
het H. Oliesel.

Lid van de Voortplanting des Geloofs.

Gezegend door God in haar kinderen, werd
haar reeds vroeg, bij de zorg voor haar
gezin, ook die van haar bestaan op haar
schouders gelegd door de vroegtijdige dood
van haar echtgenoot. Met grote stuurmans-
kunst en vol vertrouwen in haar God heeft
zij haar krachten en haar leven gegeven
voor het welzijn van haar kinderen.
Moge God haar beloning zijn voor al haar
goede werken en haar geven de eeuwige
rust.

Dierbare kinderen, ik ben onverwacht doch
niet onvoorbereid bij mijn Rechter ge-
roepen. Steeds de woorden van de H.
schrift indachtig: Zalig zij, die de Heer
wakende vindt. Blijft steeds eendrachtig en
trouw in uw Geloof, opdat wij eens samen
gelukkig verenigd mogen worden. Toont
uw liefde en dankbaarheid jegens mij door
uw gebed voor mijn zielerust.

O God, wees mij zondares genadig.
Mijn Jezus, barmhartigheid.

H. v. d. Velden, koster — Liempde

WIE IN MIJ
GELOOFT
ZAL
EEUWIG
LEVEN

Bevelink België

MARCUS 3

In bijde nagedachtenis aan
JOHANNA MARIA VAN DER VELDEN
weduwe van

PETRUS VAN GEEL

Geboren te Liempde 20 november 1877, na
voorzien te zijn van de H. Sacramenten der
Zieken, overleden te Buxtel 24 juni 1971.

Moeder is dood. Neen, moeder leeft en blijft
leven, niet alleen in haar beeltenis aan de
wand, maar in de beeltenis van al haar kinderen
en in hun herten. In de hoge ouderdom van
bijna 94 jaren riep de Heer haar bij Zich. De
woontent van haar lichaam naar een woord van
St. Paulus, was met het klimmen der jaren
geeloopt tot een broze behuizing, maar nog
sterk genoeg om een ziel te dragen die in alle
verhoudingen haar laatste levensjaren vulde met
zorgzaamheid en goedheid. Wij, die het geluk
hadden haar te leren kennen, kunnen ons zo
goed voorstellen, hoe zij in haar jonge huwe-
lijksjaren een mooi moederke moet zijn geweest
in het gezin dat Gods Voorzienigheid haar
toevertrouwde. We mochten het hier ook bele-
ven hoe haar familie, in het bijzonder haar kin-
deren en kleinkinderen haar tot in de laatste
uren tot troost zijn geweest en liefdevol hebben
bijgestaan. Zij mogen haar met haar heil-eigen,
onvergetelijke en goedige glimlach in de schone
herinnering bewaren. Want een goede moeder
is de schoonste gave die het leven ons kan
bieden.

Moeder is van ons heengegaan om met vader
te beleven het geluk van de hemel, want zalig
de doden die in de Heer sterven.
Dierbare kinderen, kleinkinderen en achterklein-
kinderen, nog gaarne was ik in uw midden ge-
bleven maar Gods H. Will was anders. Weest
dankbaar dat ik zoveel jaren onder u geweest
ben, en vertrouwt op het weerzien hiernaals.
Weest goed voor elkaar en helpt elkaar zoals
altijd.

Maria hulp der Christenen, op aarde was ik uw
kind, toon nu dat Gij mijn Moeder zijt.

Voor uw deelneming betoend bij het overlijden
van moeder, grootmoeder en overgrootmoeder,
betuigen wij u hiernaede onze oprechte dank.

†

Ter dierbare gedachtenis aan

Johannes Cornelis van der Velden
echtgenoot van
Theodora Maria Verstraten

geboren 30 april 1924 te Liempde en aldaar
plotseling in de Heer overleden 28 juni 1980;
gevalld met de H. Olie der Zaken.

"De tijd van zijn verscheiden is nabij" zo leren wij op de vooravond van de feestdag van Petrus en Paulus in de brief van de grote apostel aan Timotheus. Niemand had kunnen denken dat deze woorden gesproken zouden kunnen zijn door deze overledene. Plotseling en onverwacht is hij van ons heengegaan. Alleen hij zelf en enkele nabestaanden en goede vrienden wisten dat zijn toestand enige zorgen baasde. Het was voor hem een pijnlijke gedachte, dat hij misschien zijn zaak en zijn bezigheid zou moeten opgeven. Hij deed zijn werk, soms met een overlevens nauwgezetheid; hij was geen felle concurrent maar meer een goede collega. Hij was geen eenzame mens en toch zonder veel contact met anderen. Zo is hij ook gestorven, in aanwezigheid van alleen zijn vrouw, met wie hij nog op later leeftijd gelukkig getrouwd was.

Mia bedankt nog voor alles.
"Van nu af ligt voor mij de kroon der gerechtigheid gereed, die de Heer, de rechtvaardige Rechter, mij schenken zal op de Dag". (Timotheus).

Moge Jan van der Velden ook deze woorden van St. Paulus kunnen nazeggen. Zo bidden wij, zijn vrouw, zijn familie, zijn vrienden.

Heer geef hem de eeuwige rust.
Het eeuwige licht verlichte hem.

Voor de vele blikken van medeleven en belangstelling, bezond bij het plotseling overlijden en de begrafenis van mijn lieve man, zeg ik u allen hartelijk dank.

Th. M. van der Velden-Verstraten

Ter herinnering aan
MARIA JOZEFINA VAN DER VELDEN
weduwe van
CHRISTIAAN VAN ASVELT

Geboren te Liempde op 18 maart 1921. Overleden te Eindhoven op 25 februari 1988. Vanuit de Lidwinkerk te Best hebben wij haar begeleid naar haar laatste rustplaats op het St. Odulphuskerkhof te Best op 1 maart 1988.

Vol goede moed had zij een eindeloze reeks onderzoeken in het ziekenhuis doorstaan. Zij leefde vooral in die periode tussen hoop en vrees. Toen de artsen haar alle goede hoop op herstel ontnamen bleef echter de verwachte totale ontreddering uit. Twee dagen voor haar sterfdag zei ze nog: „Het is wel moeilijk te aanvaarden, maar het moet nu eenmaal.” Het moment van heengaan kwam voor iedereen onverwacht. Zo bleef haar ook eens wat leed bespaard.

Ze leefde met grote tegenstellingen van haar gemoed. Nu eens dreigde ze weg te kwijnen in verdriet, dan weer bloeide ze op bij de zorg voor bloemen en planten of bij een kaartspel

letje met haar vriendinnen. Haar schijnbare kordaatheid en opgewektheid was voor menigeen een steun in moeilijke uren. Korte periodes van gelijkmoedigheid werden afgewisseld met tijden van formeloze rusteloosheid. Steeds weer trachtte ze het leed van velen mee te dragen en te verlichten, ofschoon ze zelf al zo veel te fors en had. De rust die ze 's zomers kon vinden in Oirschot bij de H. Eik heeft ze nu voorgoed gevonden bij God. Moge Hij haar bewaren in de palm van zijn hand.

Voor Uw bliken van belangstelling en medeleven betuigen wij U onze oprechte dank.

De familie

Dank U voor alle goede vrienden,
Dank U, o God, voor al wat leeft.

BRANKENSTEIN

WERF 708

†

Ter dankbare herinnering aan

**Franciscus Cornelis
van der Velden**

echtgenoot van
Reiniera Catharina van Grinoven

Geboren 13 april 1920 te Liempde.
Overleden 20 juli 1990 te Bonsel.

—

Voor uw belangstelling bij het zo plotseling overlijden en uw deelneming bij de uitvaart van mijn beminde man, onze zorgzame vader, schoonvader en lieve opa, bedanken wij u onze oprechte dank.

E. C. van der Velden - van Grinoven
kinderen en kleinkinderen

Plotseeling ging hij van ons heen.
Voor hen die achterblijven een harde slag,
iets onbegrijpelijk.

Laten zij zich troosten met de gedachte dat hij bereikt heeft „de plaats met de vele woningen“, waarnaar wij allen op weg zijn.
Hij was immers een goede man voor zijn beminde vrouw, een echte vader voor zijn kinderen en een lieve opa voor zijn kleinkinderen.
Bovendien zette hij zich in, zolang het kon, voor de jeugd van zijn geliefde voetbalvereniging.

Maar vooral groeit onze hoop voor zijn eeuwige welzijn, als we bedenken hoe dapper hij zijn invaliditeit heeft gedragen. Zonder klagen opdat zijn vrouw en kinderen er niet te veel onder zouden lijden. De kracht hiertoe haalde hij in Lourdes. Zesmaal pelgrimsoverde hij naar dit bedevaartsoord van Maria, onze bemelde Moeder. Zesmaal zei hij bij zijn thuiskomst: „Nu kan ik er weer een jaar tegen“. Maria zal nu voor hem een „leur des hemels“ zijn.

Laten wij bidden.
God, onze Vader, op voorpraak van Maria vragen wij U, wil uw dienaar Frans opmerken in Uw Heerlijkheid en een steun zijn voor zijn dierbaren die achterblijven. Amen.

Ter herinnering aan
Fien Wolterink-van der Velden
weduwe van
Henk Wolterink

Geboren op 16 maart 1922 te Liempde.
Overleden op 14 januari 2004 te Eindhoven.

Wij danken iedereen van harte die door zijn of haar aanwezigheid bij de afscheidsdienst, of door een ander blijk van medeleven, heeft willen delen in onze gevoelens.
Uw steun heeft ons goedgedaan.

Jos en Anne
Joost en Karen
Ellen
Martijn

Johan en Irene

Best, 19 januari 2004

"Wie op zoek gaat naar het rood van de roos, komt de pijn van de doornen tegen, want die zijn onlosmakelijk met de liefde verbonden. Wie de doornen schuwt, de roos niet durft te plukken, zal ook de liefde niet proeven, zo gaat dat in het leven."

Fien werd in 1922 in Liempde geboren in een gezin van negen kinderen. Al vroeg werd haar geleerd de handen uit de mouwen te steken. Ook leerde ze hoe je moest koken en het huishouden moest doen. Ze heeft dan ook als huishoudster gewerkt bij de burgemeester van Liempde en later bij een familie in Den Bosch. Fien was dominant aanwezig, ze was een karaktervrouw, doorzettingsvermogen stond hoog in haar vaandel, ze regelde alles en ze wilde graag voor mensen zorgen. Zij heeft twee zoons voortgebracht die respectievelijk in 1946 en 1965 geboren zijn. Haar omgeving heeft Fien gedwongen om keuzes te maken die zij voor haar verdere leven als een last om haar schouders heeft meegedragen. In 1962 trouwde ze met Henk Wolterink, met wie ze 41 jaar getrouwd was. Samen hebben zij in Best een groenten- en kruidentierszaak gerand. Die werkzaamheden heeft ze altijd met hart en ziel uitgevoerd. De laatste tijd werd de gezondheid van beiden zorgelijk. Het bleek dat zij zonder elkaar niet verder konden leven. Na twintig dagen zijn Henk en Fien weer verenigd. Laten wij hopen dat zij de rust heeft gevonden die zij heeft verdiend.

+

Op een stralende lentedag is van ons heengegaan onze sterke, zorgzame en lieve echtgenoot,
vader en grootvader

Huib van der Velden

* Liempde, 2 april 1923 † Eindhoven, 30 maart 2004

echtgenoot van
Corry van der Velden-Simons

Woorden schieten tekort om weer te kunnen geven wie onze vader was. Zij die hem gekend hebben, beëffen dit. Zijn gevoel voor humor, krachtige geest en karaktervolle persoonlijkheid zijn onvergankelijk.

✕ ✕

Hij werd geboren in het groene dorpje Liempde en heeft in zijn jeugd veel vrijheid gekend. Toen Nederland bezet werd, kwam daar plotseling een eind aan. Uit menslievendheid overschreed hij de toegestane hoeveelheid rugge voor de bakkerij van zijn vader. Dat heeft ertoe geleid dat hij naar Solingen werd gestuurd om dwangarbeid te verrichten. Tijdens een verlof besloot hij niet terug te keren en is ondergedoken. Na de bevrijding werd hij bewaker van krijgsgevangenen in kamp Vaght. Later was hij gevestigd in het kasteel van het dorpje Weill (L), waar hij verbleef werd op moeder. Ze trouwden en enkele jaren later vestigden ze zich met hun eerste drie dochters in Eindhoven, waar nog één dochter en twee zonen werden geboren. Voor hun zes kinderen, vier schoonzonen en acht kleinkinderen heeft hij zich, samen met moeder, altijd enorm ingezet. Vaak nam hij ze mee om allerlei bijzondere plekjes te laten zien, ze mee te helpen of kleurrijke verhalen te vertellen. Hij kwam regelmatig langs om te zien hoe alles ervoor stond. Ondanks ziekten en ongevallen bleef hij, met de goede zorgen van ma, de kracht vinden om goed voor ze te blijven zorgen en ze bij te staan met raad en daad. Hij was soms temperamentvol, maar altijd met de beste bedoelingen. Ook vond hij tijd om zich jarenlang te zetten voor goede doelen, door in de avonden te collecteren voor het Wit-Gele Kruis en het Wilhelmina-fonds. De afgelopen jaren werd pa langzaam zwakker van gezondheid en moeder had er meer dan een dagtaak aan, voor hem te zorgen. Op het laatst is hij heel geleidelijk van ons heengegaan. Zijn positieve instelling bleef tot het allerlaatste bij hem. Rust zacht papa, het is goed zo. Je zult altijd bij ons blijven als de liefste man die we ooit gekend hebben.

Ter gelachteris aan
Piet (Petrus Cornelius) van der Velden

weduwenaar van Miet Bogers

Vanuit de Labyrinthkerk te Best hebben wij hem begeleid naar zijn laatste rustplaats op het St. Odulphuskerkhof op woensdag 29 december 2004.

Piet is geboren te Liempde op 5 december 1918 en overleden te Best op 24 december 2004. Als oudste van een groot gezin moest hij al snel de kost mee verdienen. In zijn jeugd heeft Piet gevoethald bij DVG (Liempde), later heeft hij zijn zoon en kleinzoon op de voetbalvelden bij Best Vooruit op zien gooien, waar hij zichtbaar van groot. Ook volgde hij alle uit- en thuiswedstrijden van het eerste elftal van Best Vooruit. Voetbal is tot aan zijn dood zijn passie gebleven. Voetbal en de duivensport hebben ook altijd een grote plaats in zijn leven gehad. Met zijn duiven heeft hij menig prijs in de wacht gesleept. In zijn diensttijd is Piet scherpschutter geweest, soms vertelde hij er wat over, want Piet was een man van niet te veel woorden. Toen hij op zijn werk een leuk mensje zag lopen, dat Miete Bogers heette, was hij meteen verliefd tot over zijn oren. Met Miete Bogers trouwde hij een paar jaar later, samen hadden ze een gelukkig leven, met weinig poespas, maar wel een groot sociaal gevoel. Toen Jos 'na een zeer moeizame bevalling' geboren werd, was zijn gezin compleet. Zijn schoonzus Sientje heeft ook nog een fijne tijd bij Piet en Miet doorgebracht, toen zij alleen kwam te staan. Piet was ook heel erg gesteld op zijn familie, vrienden en buurtgenoten. Op zondagmorgen ging hij jarenlang met zijn vriend Wil fietsen.

Ook stond hij voor iedereen klaar met zijn handige handjes. Veel mensen hebben van zijn behaag- en schildekunst gebruikgemaakt. Een speciale hand in zijn leven hadden ook zijn schoondochter Yvonne en kleinkinderen Karin (Unne echte Van der Velden) en Frank (Dix) onze goede voetballer) en hun hond Jari. Toen zijn pensioen was aangebroken, ging Piet aan de wandel. Heel best en onverstoken kerde het drietal: Anneke, Kees en Piet, omdat ze dagelijks tochten maakten van zo'n twintig kilometer. De feesten van zijn 25- en 50-jarig huwelijk waren volgens zijn zeggen fantastisch. Hij belde 's morgens om 8 uur zijn zoon af op hoe mooi de straat seniaal was bij zijn 50-jarig huwelijksfeest, en hoe verrast was hij toen de koets voor de deur stepte waarmee hij richting kerk gebracht werd. Piet kon hier enorm van genieten, samen met zijn Miete. Na 55 jaar huwelijk werd hier abrupt een einde aan gemaakt. De dood van zijn Miete twee jaar geleden heeft Piet nooit goed kunnen verwerken. Vanaf die tijd was Piet een onzamen en verdrietig mens. Hij vond het goed zo, rommelde thuis nog wat aan en had op tijd z'n eten en drinken. Sltaan werd zijn gezondheid slechter. Ongeveer zes weken geleden brak Piet zijn rug tijdens een val. Herstelend in Huzar Nazareth kreeg hij er een longontsteking bij, wat hem fataal werd. Eén van zijn laatste woorden waren: "Ik ben dankbaar voor alles wat ik heb gehad!"

Wij vertrouwen erop dat hij in Gods onbegrijpelijkheid wilig is thuisgekomen.

Rust راحت, papa.

Wij danken u voor uw medeleven bij zijn overlijden.

Jos en Yvonne met Karin en Frank

In dankbare herinnering aan

Trees van Boxtel - van der Velden

☉ 19 februari 1933 † 18 februari 2014

echtgenote van

Kees van Boxtel †

Graag willen wij jullie van harte danken voor al het medeleven bij het overlijden van ons mam en oma.
Kinderen en kleinkinderen van Boxtel

Ineens is ons mam en oma uit ons midden verdwenen wat ons rest is de herinnering aan wie ze was en wat ze deed haar stem klinkt na in onze oren haar woorden dragen wij in ons hart.

Daarmee moeten we het doen en daarin zal ze ook verder leven nooit vergeten zal ze zijn als wij haar naam noemen hardop in de verhalen die we elkaar blijven vertellen of in stilte als onze gedachten teruggaan naar haar.

Gelukkig is er genoeg genoeg om ons aan haar te herinneren ze heeft ons zoveel gegeven om aan te blijven denken om kracht uit te putten voor de dagen die komen we gunnen haar de eeuwige rust.

Lieve mam en oma, rust zacht geef ons pap en opa een dikke knuffel van ons.

• Hr. godefridus
van Campen.
Canonick tot
s' Hertogen-bosch.

Landdeken Heer Godefridus de Campo en zijn nageslacht

Heer Godefridus (Goyart) vanden Velde alias de Campo alias van Campen alias van den Kerchove (ca. 1370-1435), vermoedelijk de zoon van Gijsbert Beertkinus en kleinzoon van Godefridus de Campo alias van den Kerchove, was een man van aanzien. Godefridus was de vader van de hierna beschreven, beroemde Heymericus de Campo.

Heer Godefridus was landdeken van Woensel, een omvangrijk dekenaat. Tegen 1559, toen de herindelings van de bisdommen plaatsvond waarin nazaat van Heer Godefridus Franciscus Sonnius een belangrijke rol had, had het dekenaat 44 parochies en 38 aparte kapellen. Het lag ten noorden van Maaseik en ten westen van Cuijk. Hier viel behalve de Keersop het hele stroomgebied van de Dommel en de Aa onder tot Berlicum. Zie de kaart op de volgende pagina.

Concubinaat

Bijzonder aan Heer Goyart is dat hij in concubinaat leefde en na elkaar twee vrouwen had, waarbij hij maar liefst 12 tot 14 zogenaamde natuurlijke kinderen kreeg. Een concubinaat was destijds klaarblijkelijk geen vreemde zaak onder christelijke geestelijken. Ook in de vijftiende eeuw werd de katholieke kerk geleid door pausen die uit relaties met maitresses diverse kinderen hadden, waaronder Innocentius VIII en Alexander VI.

Tijdens het kerkelijk Concilie van Trente (1545-1563), dat ten doel had een einde te maken aan de misstanden in de katholieke kerk, is andermaal besloten dat geestelijken het celibaat moeten respecteren. Ook werd toen bepaald dat vanaf 1558 de dopen en huwelijken van iedere parochie moesten worden vastgelegd, omdat huwelijken van bloedverwanten tot een zekere graad verboden waren. Franciscus Sonnius nam hieraan deel. Pas in de 17e eeuw gingen de meeste parochies in Noord-Brabant ertoe over deze registraties door te voeren.

In zijn encycliek Sacerdotalis caelibatus heeft Paus Paulus VI in 1967 nogmaals de argumenten uiteengezet die pleiten voor het verplichte celibaat in de Westerse Kerk. Gedurende de laatste 50 jaar is er binnen de Katholieke Kerk veel discussie over het celibaat. Velen spraken zich uit tegen het celibaat, onder andere omdat het tot een tekort aan priesters zou leiden. In Nederland sprak het Pastoraal Concilie van de Nederlandse Kerkprovincie zich in 1970 expliciet uit tegen het celibaat.

De streek

Het geslacht Vanden Velde, waar Goyart of Godefridus de Campo uit voortkwam, nam in de veertiende en vijftiende eeuw een belangrijke positie in te Son, het aangrenzende Sint-Oedenrode, maar ook in Schijndel en Liempde. In Sint-Oedenrode hadden onder meer in 1335, 1367, 1417 en 1480 (zie pagina 50) Vanden Velde's zitting in de schepensbank. Ook de 14e eeuwse erfsecretaris van Peelland Heer Ghysbert vanden Velde kwam uit Sint-Oedenrode. Ook hij had een zoon genaamd Heymerick. Vermoedelijk kwam Heer Godefridus uit Son.

Pagina 45: wapen met gans, zoals ook in gebruik door zonen en kleinzonen van Heer Godefridus de Campo. Blijkbaar gebruikte hij - in elk geval aan het eind van zijn leven - dit wapen waarschijnlijk naast het wapen met de drie molenijzers. Waarschijnlijk ging men er pas later toe over om de afbeelding met de gans ook in het zegel te gebruiken. Het zou kunnen dat dit wapen met de gans van Heer Godefridus pas dateert van ca. 1700 en er later bij is verzonnen.

Catharinakerk

In 1399 verhef Johannes VI van Beieren, prins-bisschop van Luik, de Catharinakerk te Eindhoven tot dekenale kerk van het dekenaat Woensel en richtte er een collegiaal kapittel op. De kanunniken verzorgden de erediensten aan ongeveer zeven altaren. In 1486 brandde het gebouw af, mogelijk is de toren blijven staan. Drie jaar later werd begonnen met de bouw van de nieuwe kerk, die, na ettelijke herstellingen en verbouwingen, in 1860 zou worden afgebroken.

Petruskerk

De Oude Toren van Woensel was voor 1399 de dekenale kerk van Woensel. Deze toren is vermoedelijk aan het begin van de 15e eeuw gebouwd, ten tijde van de periode van Heer Goyart als landdeken. Volgens de overlevering zou 1419 als bouwjaar van de kerk boven de ingang aangebracht zijn (bron: archeologisch onderzoek uit 2003).

Levensloop

Heer Goyart wordt van 1406 tot 1428 vermeld als landdeken van Woensel en resideerde in 1427 als pastoor (investiet) te Nederwetten. Later verhuisde hij naar Den Bosch waar hij vanaf 1430 genoemd wordt als kanunnik van de Sint Jan. Ondertussen behield hij tot zijn dood het rectoraat van Nederwetten en werd hij tevens gezworen broeder van de O.L.V.-broederschap.

Heer Goyart overleed op 16 augustus 1435 en werd begraven in de Sint Jan, vóór het H. Geestaltaar en achter het Sint Judocusaltaar.

Een religieuze familie

Hij was de stamvader van een bijzonder religieuze familie. Hij had minstens negen zonen, waarvan er vijf priester waren. De namen zijn: Heer Bartholomeeus, Meester Aert, Meester Goyart, Dirck, Ghijsbrecht, Gielis, Anthonis, Meester Eymeric en Meester Jan. De eerste twee waren in ieder geval verwekt bij Lysbeth Gielis Schoenmaker van Breugel. Van de overige kinderen was Beel Goyart Houtman (of Hoxman) mogelijk de moeder.

Pagina 48 en 49: akte van 30 september 1406 met het zegel van landdeken Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde. Bron: RHCL, archief 14.B002H: Broederschap der kapelannen van Sint Servaas te Maastricht, 1139-1797.

Akte van goedkeuring door de deken van Woensel, van de stichting door kapelaan Theodericus Johannis de Rodenrijt de Achel, bewaarder der relieken der kerk van Sint-Servaas, van een altaar in de parochiekerk van Achel

Boven: tekening van de dekenaten Hilvarenbeek, Woensel en Cuijk in 1559 door H.J.M. (Harry) Burgers van het Archeologisch Instituut van de Vrije Universiteit Amsterdam (bron: *Laverend tussen Kerk en Wereld* van Prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld). Opmerkelijk is dat het dekenaat Woensel voor een groot deel overlapt met het Middeleeuwse Rode en het Kwartier van Peelland van de Meierij van 's-Hertogenbosch.

Godfridus de Campo Decanus p[ro]curator Consilij Wonalen leodien diei N[ost]ri facimus
Alm[en] seu Cappellane p[ro]curator ad honorem in dei omnipotent[is] be[ate] marie semp[er] virginis gloriose b[eat]o[n]is m[ag]ist[ri]
Stephan[us] p[ro]curator[is] Deruacen[is] & h[ic] uel in off[ic]io Kath[er]ine & Barbare virginu[m] & m[ag]ist[ri] & o[mn]i[u]m s[an]cto[rum]
Kodennit de Aigel p[ro]curator & Justodem reliquar[um] eccl[esi]e s[an]cti Deruacen[is] Eruecten diei leodien diei
p[ro]curatori seu q[ui]nta Capella n[ost]ra de Aigel diei diei et de consensu h[er]edis eiusdem nouiter erecta
honoru[m] suoru[m] p[ro] ip[s]i de suis bonis p[ro]p[ri]is be[ne]dicere dotandi gub[er]naco[e] et administratione h[er]edis bonor[um]
q[ui]dam b[eat]i in h[er]edis resu[m]tis iuris p[ro]curandi ad dem[on]strare post dotacoem h[er]edis p[ro] ip[s]i d[omi]n[u]m
p[ro]curator[is] in eodem altari rite insituendos in et sub o[mn]ibus modo et forma p[ro]c[ur] in h[er]edis u[er]sus
de Aigel p[ro] suo interesse ac eam Confirmationis et ordinari[is] u[er]toritatis m[ag]ist[ri] facimus
Cauata dei q[ui]nta Aigel leodien in p[ro]curator[is] et ordinari[is] plenius continetur et narratur
sensum p[ro]curator[is] et assensum h[er]edis q[ui]ntu[m] in nobis est ratificamus approbamus et tenore p[ro]curator[is] com
m[ag]ist[ri] p[ro]curator[is] p[ro]curator[is] h[er]edis duximus apponendum Datum Anno a Natiuitate d[omi]ni millesimo
die decima

Bartholomeeus

Heer Bartholomeeus of Meeus van Campen alias vanden Velde is (volgens Overzee) geboren voor 1395. Hij was in 1436 absent rector van het altaar van Saint Andreas en de andere Apostelen in de kerk op het Groot Begijnhof van Den Bosch. In 1436 ruilde hij dit beneficie met zijn broer Meester Eymeric tegen het rectoraat van de kerk van Zeelst dat hij tot 1464 behield.

Tussen 1436 en 1442 was hij waarnemend pastoor van Son waar hij van 1436 tot 1441 ook het nieuwe O.L.V.-altaar bediende. Dit altaar was van 1418 tot 1438 in het bezit van een zekere Heer Eymeric vanden Velde - niet zijn broer Meester Eymeric - en in 1441 van een zekere Heer Thomas vanden Velde. Deze deed er toen afstand van ten behoeve van Heer Bartholomeeus die in 1441 en 1442 als rector van het nieuwe O.L.V.-altaar wordt genoemd.

Van 1443 tot 1445 bediende hij namens zijn broer Meester Eymeric de Sint Severinuskapel in Blaarthem, terwijl hij in dezelfde periode ook de kerk van het aangrenzende Meerveldhoven bediende. In 1438 en 1445 bediende hij ten slotte ook zelf de kerk van Zeelst. Als rector van deze plaats moest hij in 1444 een boete betalen wegens de ontmaagding van zijn parochiane Wendela, bediende van Jan Roever. Na deze drukke periode verhuisde hij naar Den Bosch waar hij in 1461 als beneficiant van de Sint Jan wordt genoemd. Volgens Jan Overzee had Heer Bartholomeeus twee kinderen van Wendelmoet - mogelijk de hiervoor genoemde Wendela - Goossens, Goyart (later waarschijnlijk Heer Goyart) en Maryken.

Heer Bartholomeeus overleed tussen 1464 en 1467.

Ghijsbrecht Beertken

Deze zoon van Heer Goyart heeft een opvallende naam die we meer tegenkomen in de bronnen uit de 14e eeuw, samen met de voornaam Heymeric. Maar ook de andere voornamen van zijn zonen komen we daar tegen. Hierdoor wordt zeer aannemelijk dat het om voorouders gaat van de tak van Heer Goyart, die hun herkomst - volgens die bronnen - voornamelijk hadden in Sint-Oedenrode en Schijndel. Ook hij wordt in de Bossche protocollen vermeld met de achternaam van den Kerckhof.

Hij was geboren in 1397, getrouwd met Lysbeth bij wie hij - in elk geval - een zoon Goyart had. Zie pagina 52 voor het wapen en de beschrijving van deze zoon Heer en Meester Godefridus van Campen.

Ghijsbrecht Beertken overleed in 1461 te Breugel.

Aert

Zijn broer Meester Aert alias Arnold van Campen nam al in 1437 het beneficium van het Sint Andreas-altaar in de Begijnenkerk van Den Bosch over dat Heer Bartholomeeus het jaar daarvoor met zijn andere broer Meester Eymeric had geruild tegen het rectoraat van Zeelst. Hij behield het altaar nog minstens tot 1445. Van 1437 tot 1453 wordt Meester Aert tevens genoemd als rector scholarum van Den Bosch. Op 20 mei 1454 volgde hij een zekere Heer Ghijsbrecht Ghijsbrechts vanden Velde op als kanunnik van de Sint Jan en in 1456 wordt hij tevens 'schrijver' (rentmeester) van het kapittel genoemd. Op 10 maart 1455 kocht hij een huis met erf, tuin en hofstad aan de Papenhuls bij het Sint Janskerkhof, alsmede een voor- en achterhuis aan de Choorstraat, welke goederen kort daarvoor nog hadden toebehoord aan Heer Willem Voet. Meester Aert overleed op 15 september 1456 als gezworen broeder van de O.L.V.-broederschap en werd in de Sint Jan begraven bij het altaar van Sint Jan Baptist. Volgens Kievits lag het graf op de plaats waar in zijn tijd het 'Het Laatste Oordeel' hing. Volgens Jan Overzee had hij drie kinderen: Jan, Aert en Geertruy.

Huwelijken

Heer Goyarts zonen Dirck, Ghijsbrecht, Gielis, Goijard en Anthonis waren alle vijf getrouwd.

Goijard

Goijard was getrouwd met Wijnrixke, dochter van Wijnrick Wijnricks van Teeffelen. Ze hadden twee kinderen, Wynrick en Christijn.

Dirck (Theodericus)

Dirck vanden Velde was getrouwd met Mariken, dochter van een zekere Aleyt en van Lucas, natuurlijke zoon van Heer Lonys van Rysingen, rector van de kerk van Kessel. Ze hadden een zoon Lucas (Jan Overzee), die later vermoedelijk schepen van Sint-Oedenrode werd (pagina 50).

Gielis (Egidius)

Heer Egidius of Gielis was getrouwd met Aleyt Gerlicx die Rover en had bij haar twee dochters: Margriet en Lysbeth.

Anthonis

Anthonis was getrouwd met Margriet, natuurlijke dochter van de priester Heer Dirck van Geldrop. Als kinderen worden door Overzee Matthys en Gielis genoemd.

Overige kinderen

Jan Overzee noemt behalve bovenstaande zonen ook Willem, Frank en Claes en de dochters Beel en Aleyt in de stamboom. Lucas van Dijck noemt niet Frank en Aleyt, maar wel Lijsbeth als dochter.

Joannes de Campo

Jan vanden Velde werd voor 1395 geboren (volgens Jan Overzee) en was de oudste zoon van deken van Woensel Godefridus. Meester Jan vanden Velde bekleedde aanvankelijk administratieve ambten te Luik en Rome. In deze laatste plaats stond hij als Joannes de Campo, scriptor in registro supplicacionum ingeschreven bij de broederschap van Maria dell'Anima. Later wordt hij ook litterarum apostolicarum abbreviator genoemd.

Hij had onder meer inkomsten uit het rectoraat van de kerken van Etten (1426-1453) en Ekeren (vanaf 1428) en uit een prebende van het kapittel te Sint-Oedenrode. In mei 1437 deed de Bossche kanunnik Heer Wilhelmus Rubi ten bate van hem afstand van zijn kanonikaat dat in 1435 was vrijgekomen door de dood van Heer Goyart vanden Velde, Meester Jans vader.

's-Hertogenbosch

Meester Jan resideerde van 1437 tot zijn dood in 1453 in Den Bosch. Zijn woonhuis stond in de Hintamerstraat, tegenover de Sint Jan. Ook buiten Den Bosch trad Meester Jan wel op als vertegenwoordiger van het kapittel. Zo was hij op 7 augustus 1441 samen met zijn mede-kanunnik Heer Everart van Eyndoven te Brussel getuige van de incorporatie bij het Sint Janskapittel van de kerken van Heeswijk en Dinther, en op 13 mei 1450 was hij samen met Meester Peter Crom, deken van de Sint Jan, te Luik aanwezig bij een arbitrale uitspraak in een geschil tussen de executeurs-testamentair van Peter Gorter enerzijds en de kloosters van Mariënwater te Rosmalen en Sint Geertrui in Den Bosch anderzijds. De beide kloosters hadden Meester Peter en Meester Jan in deze zaak tot procureurs benoemd. In 1441 en 1453 wordt Meester Jan verder genoemd als officialis foraneus van de aartsdiaken van Kempenland voor het dekenaat Cuijk.

Bisdom Luik

Zijn banden met de Luikse administratie komen ook duidelijk tot uiting in diverse familieaangelegenheden. Zo droeg Heer Joannes de Campo in 1441 als gevolmachtigde van Heer Wilhelmus de Campo, rector van de kerk van Son en mogelijk een broer van hem (zie Overzee), zijn broer Heer Bartholomeus de Campo aan de aartsdiaken voor als rector van het nieuwe O.L.V.-altaar in Son dat was vrijgekomen door de resignatie van Heer Thomas de Campo. Op 14 juni van hetzelfde jaar betaalde hij te Luik namens Heer Thomas de Campo een geldsom die deze verschuldigd was, omdat hij sinds de dood van Heer Eymericus de Campo, vicaris van Schijndel, de kerk van Schijndel had bediend.

Notariaat

Het is ook in een familieaangelegenheid dat Meester Jan vanden Velde als notaris wordt vermeld. Op 20 juli 1443 werd Joannes de Campo, kanunnik van de Sint Jan, priester en openbaar notaris, door de bisschop van Luik gemachtigd om naar het huis van wijlen Dirc vander Stegen van Sevenum te gaan en daar een inventaris op te maken van diens bezittingen. Dirc vander Stegen, die tijdens zijn leven klerk was geweest van de Bossche Tafel van de H. Geest, had in zijn testament melding gemaakt van een schuld die een zekere Anthonius de Campo (Meester Jans broer Anthonis) bij hem zou hebben uitstaan, hetgeen door deze werd ontkend. Meester Jan doorzocht alle papieren van Dirc maar kon geen schuldbekentenis vinden. Omdat Dirc in zijn testament had bepaald dat Anthonis zijn schuld zou kunnen lossen door een bepaalde erfpacht over te dragen aan de Tafel van de H. Geest, maar deze schuld blijkbaar niet bestond, werd de Tafel van de H. Geest nu schadeloos gesteld door de overdracht van een aantal goederen uit Dircs erfenis. Ter uitvoering van hetzelfde testament droeg Meester Jan als officialis foraneus ook een akte betreffende een erfcijs over aan deken, kapittel en beneficianten van de Sint Jan.

Levens einde

Op 4 oktober 1453 maakte Heer Jan ten overstaan van de kapittelnotaris Heer Jan Amelrijcx in zijn woonhuis in de Hinthamerstraat zijn testament. Als getuigen figureerden onder meer Heer Zebrecht van Hokelem, Heer Bartholomeus Crom en Meester Aert vanden Velde, rector scholarum en broer van de testateur. Van het testament is slechts een uittreksel bewaard waarin onder meer een erfcijs van 2½ pond uit het kasteel van Den Bosch, gelegen achter de Sint Anthoniuskapel, wordt vermaakt aan de kerkfabriek van de Sint Jan. Meester Jan stichtte een kapelanie ter ere van Sint Jan Baptist in de Sint Jan en liet daartoe onder meer de helft van zijn hoeve in de Hinthamerstraat na. Heer Ghijsbrecht vander Poerten was in 1468 rector van deze kapelanie. Volgens Kievits stichtte Meester Jan in 1453 ook een beneficie ter ere van Sint Oda aan het altaar van de H. Geest in de Sint Jan. Hij overleed op 6 oktober 1453 en werd vóór het H. Geestaltaar begraven.

Verwanten

Een Heer Joannes de Campo werd omstreeks 1485 kanunnik van de Bossche Sint Jan maar overleed nog voor hij bezit kon nemen van zijn prebende. Hij zal een verwant van Meester Jan zijn geweest, net als talloze andere priesters uit het 'pastoorsgeslacht' De Campo die in de veertiende, vijftiende en zestiende eeuw beneficijs bezaten in de Meierij. Vermoedelijk gaat het om de zoon van Meester Aert, de eerder vermelde broer van Meester Jan.

Eén van deze priesters, Guilielmus de Campo, mogelijk een nakomeling van de Guilielmus hieronder vermeld, noemt zich onder een testament uit 1531 'notarius apostolicus et vicecuratus de Boextel.' Een andere, Heer Frans vanden Velde uit Son, was van 1561 tot 1570 onder de naam Franciscus Sonnius de eerste bisschop van Den Bosch en daarna de eerste bisschop van Antwerpen.

Godefridus van Campen

Heer en Meester Goyart of Goert, alias Godefridus van Campen, zoon van Heer Ghijsbrecht Beertken vanden Velde alias van Campen en kleinzoon van landdeken Heer Godefridus, komt volgens Van Dijck vanaf 1437 in de bronnen voor.

Waarschijnlijker is echter, dat de in dat jaar genoemde, de gelijknamige zoon van landdeken Godefridus de Campo is geweest.

Van 1441 tot 1445 wordt de gelijknamige zoon van landdeken Heer Godefridus genoemd als absent rector van het oude O.L.V.-altaar in de kerk van Son; volgens Van Dijck werd hij in 1443 kanunnik van de Sint Jan en behield zijn prebende 57 jaar lang.

Meester Goyart, in elk geval wel de kleinzoon van de landdeken, wiens huis in de Peperstraat stond, testeerde op 9 december 1500, overleed op 13 januari 1501 en werd bij het H. Kruisaltaar in de Sint Jan begraven.

Er wordt in de rekeningen van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap ook een meester en kanunnik Godefridus de Campo genoemd, die in 1457 intredegeld betaalde; vermoedelijk betreft het hier eveneens de kleinzoon van de landdeken.

Een Heer Goyart vanden Velde was tot aan zijn dood in 1485 rector van het altaar van het H. Sacrament en Sint Anthonius in Son; het lijkt erop dat dit de zoon van Heer Bartholomeeus was.

Guilielmus de Campo

Het wapen van Guilielmus op de volgende pagina links is van een gezworen broeder, overleden in 1413. Hij was de zoon van Jacob van Campen en van Margriet dochter van Jan Gorter.

Martinus van Campen

Rechts op deze pagina ziet u het wapen van Martinus van Campen, de zoon van Arnold van Campen. Volgens de rekening van de ILVB: requiem op 15 juni 1521, Broeder in 1498-1499. Hij was Proost in 1509 en 1510, tevens senator. Getrouwd met Geertruijd, overleden in 1557, dochter van IJwan van Dommelen en van Sophia Michielsdr van Breda. In 1511 was hij kastelein van Oud-Herlaer. Loterij 1521, fol. 48, 129, 175; Zijn vrouw joffrouw Gertruijt nam deel aan de loterij met haar kinderen: 1: Arnt (getrouwd met Eva Willemsdr. van den Gasthuys), van hem is mogelijk het schepenzegel op pagina 175.

2: IJwaen (stierf kinderloos).

3: Goessen.

4: Jan, van hem is mogelijk het schepenzegel op pagina 178.

(5: Luitgard, deed niet mee met de loterij)

6: Anna.

7: Marij.

8: Lijsbeth (moniale).

9: Sophie (getrouwd met Marcelis Walraven).

Hun moeder had als spreuk: "Die here heeft mij gemaect nae zijnen genuegen".

Arnold van Campen

De vader van Martinus van Campen, Arnold, was de zoon van Goossen Tielmans van Campen en van jonkvrouw Postulina, dochter van Henrick Berwout. Van deze Arnold is het schepenzegel te zien op pagina 163. Hij is overleden op 27 oktober 1492. Hij had een zuster Lysbeth (getrouwd met Simon van Gheel, Broeder).

Zelf was hij getrouwd met jonkvrouw Agnes Monicx. Zij zijn begraven in de rooms-katholieke kerk te Sint-Michielsgestel.

Zij hadden als kinderen, o.a.:

1: Marten (Broeder), zie hierboven en het wapen rechts.

2: jonkvrouw Postulijn (overleden in 1503, getrouwd met Jan Pels, Broeder).

3: Mechteld (getrouwd met Christiaan Coenen, ook Broeder).

4: Goeswinus.

Arnold was stadhouder van het leen Herlaer, tevens rentmeester van de heerlijkheid Gestel en Herlaer.

Deze familie Van Campen begon met Tielman van Campen, getrouwd met Zwenelt van de Vosberch. Zij hadden twee kinderen:

1: Margriet (getrouwd met Martinus van Rode, Broeder) en

2: Goossen (Broeder, getrouwd met Postulina Berwout).

De familie muntte uit door financieel 'betere' huwelijken.

Latere takken van deze familie zijn in de ridderstand verheven en bezaten heerlijkheden rondom Brussel in de jaren 1650.

Bron van de informatie hierboven: Van vroomheid naar vriendschap. Biografie van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch 1318 - 2012, Dr. Lucas G.C.M. van Dijck (2012).

• guilielmus
de Campo.

Bronnen landdeken Heer Godefridus de Campo en zijn nageslacht

- Van Rooij, Het oud-archief, II 10 nr.18, 27 nr.84, 129 nr. 475; Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 149, 220; Schutjes, Geschiedenis, III 7, IV 238; Bijsterveld, Laverend, II 708 nr.3491; GAH, RA 1197, fo.52v (1425/26), RA 1200, fo.101v, fo.105r (1429/30), RA 1208, fo.174v, fo.298r, fo.361v (1437/38), RA 1209, fo.274v (1438/39), RA 1210, fo.348v (9 aug.1440), RA 1214, fo.141v (1444), RA 1215, fo.262r, fo.265r (1444/45), RA 1217, fo.435r (1446/47), RA 1218, fo.362r (1447/48), RA 1220, fo.182v (1450), RA 1222, fo.134r (1451/52), RA 1231, fo.145r (1461), RA 1238, fo.163r (1468/69), RA 1244, fo.325r (1475).
- Heer Bartholomeeus: Bijsterveld, Laverend, II 706 nr.3448 (hij zou volgens Bijsterveld ook de graad van Meester hebben gehad); Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 87, 151, 209, 230-231, 245-246 (omstreeks 1438 was Heer Jan Sperre korte tijd waarnemend pastoor van Son), II 60; Schutjes, Geschiedenis, V 1002; Göller e.a., Repertorium Germanicum, VI 42 nr.404; Meester Aert: Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 87-88, vgl. 89; AAB II, hs. Kievits, p.16; Schutjes, Geschiedenis, IV 224 (hij volgde echter niet Meester Jan op als kanunnik); Bijlage II 5.13, 5.161.1; GAH, RA 1209, fo.274v (1438/39), RA 1222, fo.134r (1451/52), RA 1225, fo.258r (1454/55), fo.377r-v (10 mrt. 1455), RA 1226, fo.562v (24 aug.1456; Heer Arnoldus de Campo, scriptor pro tempore domi norum decani et capituli ecclesie Sancti Johannis); OLVB 52, band 3, fo.201r (1445/46; gezworen broeder en zaakwaarnemer); OLVB 49, fo.31r; Hezenmans, 'Anniversarium', 136; Zie over het mechanisme uit 1513 geheten 'Het Laatste Oordeel' of 'Het Oordeelspel': Hermans, Geschiedkundig Mengelwerk, I 41; Mosmans, De Sint Janskerk, 396-399; Lehr, 'Het oordeelspel', 403-410; Le Blanc, 'De beschilderde vleugels', 411-414. V66r 1513 hing op dezelfde plaats een dergelijk mechanisme, 'oralogium' genoemd.
- Meester Goyart: GAH, RA 1208, fo.174v, fo.361v (1437/38), RA 1239, fo.8r (1469), RA 1255, fo.215v (2 febr. 1486), RA 1266, fo.126v (1497), fo.144r (1498), RA 1268, fo.37r (4 mrt.1500); Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 245, 246; AAB II, hs. Kievits, p.21; Schutjes, Geschiedenis, IV 240; Van Sasse van Yssel, De voornamen huizen, II 436; Hezenmans, 'Anniversarium', 133-138; Bijlage II 182.3; Dirck: GAH, RA 1217, fo.30v (1446/47); Ghijsbrecht: GAH, RA 1220, fo.182v (15 jan. 1450), RA 1225, fo.258r (1454/55), RA 1231, fo.61v (1460/61); Gielis: GAH, RA 1210, fo.342r-v (19 okt.1440), RA 1237, fo.176r (1467/68); Anthonis: GAH, RA 1200, fo.101v, fo.105r (1429/30), RA 1207, fo.280v (8 febr. 1437), RA 1215, fo.178v (1444/45).
- AAB II, hs. Kievits, p.18, p.26; Schutjes, Geschiedenis, IV 242; Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 87-88, 99, 151-152, 230; Bijsterveld, Laverend, 182-183, 313-314, II 663 nr.2711; Kaluza, 'Dialogus', 273-289; Van der Meer, 'Heymericus de Campo', 38-40; Bijlage II 300.3 (25 jan. 1380); Zie voor de laatste Heer Eymeric o.a.: Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 174, 236, 237, 245, II xxii, 43, 53, 100; Schutjes, Geschiedenis, V 639-640; Bijsterveld, Laverend, I 408 nr.3591; Bijlage II 14.24, 367.1.
- Jaenig, Liber confraternitatis, 95; Arnold, Repertorium Germanicum, nrs. 1311, 1525, 1812, 1830; Göller e.a., Repertorium Germanicum, VI 221 nr.2116, 303-304 nr. 2940, VII 168-169 nr.1497; Juten, Consilium, 86, 88, 89; Bijsterveld, Laverend, II 479 nr.464; Bijlage II 5.8, 5.13, 14.35; AAB II, hs. Kievits, p.16, p.18; Schutjes, Geschiedenis, IV 236, 239; ABH, MA 38 (7 aug.1441); GAH, RA 1210, fo.342r-v (1439/40), RA 1216, fo.102r, fo.295r, fo.354v (1446), RA 1217, fo.431v (24 okt.1446), fo.435r (1446/47), RA 1223, fo.71v (1453), RA 1224, fo.27r (1454), RA 1237, fo.227r (26 jan.1468); Vgl.: Oosterbosch, 'Het openbare notariaat in Hasselt', 263, 271 nr.24 (Joannes vanden Velde of de Campo, presb. Luik, I., notaris te Kortesseem op 21 juli 1421); Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 148-149 (Heer Willelmus Rubi (1438-1445) en Heer Thomas de Campo, studens Lovanii in theologia (1460), beneficianten te Beek bij Aarle).
- Schutjes, Geschiedenis, III 9; Bijlage II 5.13; Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 236-237, 245-246, vgl. 85; GAH, THG 1609 (10 aug.1419) in dorso, THG 2071 (20 juli 1443); GAH, Coll.ZK 40 (regeest 3) (20 juli 1443).
- Bijlage II 5.13; APB, Sint Jan II, cijnsregister van 1503, p.242; AAB II, hs. Kievits, p.18, zie ook p.13, p.14, p.23; GAH, RA 1237, fo.227r (26 jan.1468); Schutjes, Geschiedenis, IV 239; Hezenmans, 'Anniversarium', 137; Bannenberg e.a., De oude dekenaten, I 105, 106; Van den Brand, Sambek, 42-46; 'Pastoorsgeslacht': Bijsterveld, Laverend, 116-117, II 760-761 (index). Zie ook notaris nr.227. Zie voor Guilielmus de Campo: APB, Sint Jan I, akte d.d. 26 apr. 1531; Schutjes, Geschiedenis, III 347; Dorenbosch, De Buxtelse Sint Petrus, II 25; Bijsterveld, Laverend, I 166 nr. 287. Lovanii in theologia (1460), beneficianten te Beek bij Aarle).
- A.H.P. van den Bichelaer: Het notariaat in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch tijdens de Late Middeleeuwen, 1306-1531 (Amsterdam 1998).
- A.H.P. van den Bichelaer: Joannes de Campo, Bossche Encyclopedie: <http://www.bossche-encyclopedie.nl/personen/personen/campo,%20johannes%20de.htm>
Bossche Encyclopedie | A.F.A.M. (Ton) Wetzter © 2003-2016 versie 10.1
- A.J.A. Bijsterveld: Laverend tussen Kerk en Wereld. Doctoraal proefschrift 1993.
- Bannenberg, Frenken en Hens: De Oude Dekenenaten Cuijk, Woensel en Hilvarenbeek.
- Jan Overzee: Op zoek naar een Familierelatie. Heem Son en Breugel 1999, nr. 2
- Dr. Lucas G.C.M. van Dijk: Van vroomheid naar vriendschap. Biografie van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch 1318 - 2012 (2012).

Heymericus de Campo alias Vanden Velde (1395-1460)

Heymericus de Campo (ook wel Eymeric) werd in 1395 te Son geboren als zoon van Godefridus (Goyart) vanden Velde, landdeken van Woensel. Over zijn vroege jeugd jaren is niets met zekerheid bekend. Als vijftienjarige ging Heymericus naar Parijs om wijsbegeerte te studeren. Hij behaalde daar de doctorstitel.

In 1418 wordt hij vermeld als pastoor van Blaarthem. Vervolgens heeft hij waarschijnlijk ook in Parijs vijf jaren theologie gestudeerd. In 1423 werd hij aan de universiteit van Keulen toegelaten tot het onderwijs in de bijbel. Na zijn priesterwijding in Luik in 1425 promoveerde hij in 1428 te Keulen tot magister in de theologie.

Heymericus was in Keulen ook rector van een studenteninternaat, het Collegium Laurentianum. In 1431 werd hij bovendien onderkanselier en in 1432 rector van de universiteit. Deze zond hem op 1 december 1432 als haar afgevaardigde naar het concilie van Bazel. Op dat concilie heeft Heymericus een belangrijke rol gespeeld. Hij werd belast met de voorbereiding van de meest belangrijke zaken die daar aan de orde waren: het juiste evenwicht tussen het gezag van het concilie en dat van de paus, de ketterij van de Hussieten en hervorming van de kerk.

Hoe moest er een einde gemaakt worden aan de aanwezigheid van een en soms wel twee tegenpauzen? Had een concilie daartoe de macht en was dit dus in gezag boven de paus geplaatst? Eerst verdedigde Heymericus -in overeenstemming met de opvattingen van zijn universiteit- het overwicht van het conciliair gezag; later veranderde hij van mening en ondersteunde hij het primaat van het pauselijk gezag.

Over de ketterij van de Hussieten had hij reeds in 1425 zijn denkbeelden uiteengezet. De Hussieten eisten communie onder de beide gedaanten van brood en wijn en deden afbreuk aan het leerstuk van de transsubstantiatie, dat wil zeggen de verandering van brood en wijn in het lichaam en bloed van Christus. Zij verlangden bovendien dat de geestelijkheid in apostolische armoede zou leven. Zij waren tegenstanders van de leer over de aflaten en van de aflatenhandel. Tenslotte wilden zij vrijheid om hun leer te prediken.

Het streven naar hervorming van de kerk concentreerde zich op kwesties als de verkoop van geestelijke ambten en de voortdurende afwezigheid van kerkelijke ambtsdragers, die zich lieten vervangen door plaatsvervangers.

In februari 1435 reisde Heymericus terug naar Keulen, omdat hij niet, zoals zijn universiteit, met de in Bazel overheersende conciliaire stroming wilde meegaan. Reeds in april 1435 ging hij in op een herhaalde uitnodiging van de universiteit van Leuven, de oudste universiteit van de lage landen en gesticht in 1425, om aldaar theologie te komen doceren. Bovendien is hij daar zes maal tot rector verkozen. Hij had zijn tehuis in het klooster van de Augustijner koorheren te Herent, dicht bij Leuven, alwaar hij tevens theologie en filosofie doceerde. Bij het Collegium Castrum (Castle College) van de universiteit van Leuven, opgericht in 1431, stichtte hij een studiebeurs, bij voorkeur ten behoeve van behoeftige bloedverwanten of anders voor inwoners van Son en Breugel of van naburige plaatsen.

Van het geschreven werk van Heymericus de Campo is een vijftigtal teksten bewaard gebleven, sommige in zijn eigen handschrift, andere in kopie. Na de uitvinding en de verspreiding van de boekdrukkunst, is nog een aantal van zijn werken gedrukt.

Recent verscheen een Nederlandse vertaling van een selectie uit zijn geschriften. Een kritische uitgave van verscheidene van zijn werken is in voorbereiding.

In zijn tijd genoot Heymericus een grote faam. Hij werd in 1425 door de paus naar Rome uitgenodigd om er zijn opvattingen over de ketterij der Hussieten uiteen te zetten. Even opvallend was zijn rol op het concilie van Bazel. Zijn werken werden in zijn tijd op allerlei universiteiten bestudeerd. Tot op de dag van vandaag wordt Heymericus door vakgenoten gewaardeerd. Op het terrein van de afstemming van conciliair en pauselijk gezag spelen zijn geschriften nog steeds een rol.

Op 11 augustus 1460 overleed Heymericus te Leuven. De Bossche protocollen vermelden een zoon Jan.

Door sommigen, onder andere Black en Meersseman, wordt hij een van de aanzienlijkste filosofen en theologen van zijn tijd geacht en de enige professor in de toenmalige theologische faculteit te Leuven die oorspronkelijk werk leverde.

Hoenen is terughoudender in zijn beoordeling. Een van de redenen dat Heymericus relatief onbekend is gebleven, is volgens hem gelegen in zijn taalgebruik: 'een duister, gezwollen en soms onbegrijpelijk Latijn'. Tijdgenoten schijnen zich hier eveneens aan geërgerd te hebben.

Bovendien zou hij geen vernieuwer geweest zijn; wel gaf hij een eigen stempel aan combinaties van reeds bestaande filosofische tradities, waarvan hij de grenzen trachtte te doorbreken.

Maar wie is om eerlijk te zijn Prof. dr. Maarten J.F.M. Hoenen nu eigenlijk? De voor mij bereikbare bronnen zijn daar niet bepaald mededeelzaam over, behalve dat hij hoogleraar in de filosofie is en sinds 2012 vice-rector aan de universiteit van Basel.

In overleg met de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen zal worden onderzocht in hoeverre hij ook daadwerkelijk de uitvinder van de studiebeurs is. Het lijkt erop dat het Engelstalige synoniem 'scholarship' pas rond 1530 haar intrede deed.

Twee aan hem verwante naamgenoten waren Heer Heymericus de Campo, die al in 1380 te Veghel genoemd wordt als priester, en Heer Heymericus de Campo, die onder meer officialis foraneus was in het dekenaat Woensel en tevens vicaris van Schijndel van 1414 tot zijn dood in december 1440 of 1441.

Auteurs: W.B.J.M. van der Meeren, aanpassingen R.H. van der Velden

Bronnen

- A. Black, Heymericus de Campo: the council and history in: *Annuaire historiae conciliorum* 2, 1970.
- Tentoonstellingscatalogus 500 jaar universiteit te Leuven, Leuven 1976.
- M.J.F.M. Hoenen, Heymeric van de Velde. Eenheid in de tegengelen, Baarn 1990.
- E. Lamberts en J. Roegier, De universiteit te Leuven. 1425-1985, in: *Fasti Academici I*, Leuven 1986.
- W.B.J.M. van der Meeren, Heymericus de Campo, een dorpsgenoot uit de vijftiende eeuw, in: *Heem Son en Breugel* 1, 1992 (met uitgebreide literatuurverwijzingen).
- G. Meersseman, Een Nederlandsch Concilietheoloog; Emeric van de Velde, in: *Thomistisch Tijdschrift* 4, 1 (1933).
- A.H.P. van den Bichelael, Joannes de Campo, *Bossche Encyclopedie*.

Dit artikel verscheen eerder gedeeltelijk in: J. van Oudheusden e.a. (red.), *Brabantse biografieën. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noordbrabanters. Deel 1 (Uitgeverij Boom en Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening, Amsterdam/Meppel 1992)*.

Pagina 61

Anoniem schilderij uit 1600 n.C. van Franciscus Sonnius, aanwezig in de kathedraal van Antwerpen.

Pagina 64

Links het bisdom Luik in het Hertogdom Brabant zoals het bestond voor de nieuwe indeling van 1559-1561, rechts de nieuwe indeling zoals die is uitgevaardigd door Paus Pius IV in 1559 en 1561, naar de plannen van Franciscus Sonnius. Kaart bisdom Luik getekend door H.J.M. (Harry) Burgers van het Archeologisch Instituut van de Vrije Universiteit Amsterdam (bron: Laverend tussen Kerke en Wereld van Prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld).

Pagina 65

Wapen van Franciscus Sonnius of van de Velde in het wapenboek van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap.

Pagina 66

Afbeeldingen uit de tijd van Franciscus Sonnius. De afbeelding rechts toont het wapen met de drie molenijzers en in het midden een zon. Ook de eerste bisschopsstoel in de Onze Lieve Vrouwe kathedraal van Antwerpen toont dit wapen in de vertrouwde kleuren goud op lazuur.

Pagina 67 en 70

Vier wapens van gezworen broeders met de naam Vanden Velde uit het wapenboek van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, hoogstwaarschijnlijk allemaal verwanten in de mannelijke afstamming.

Pagina 67 t/m 69

Het wapen met de boom komt ook voor bij de schepenzegels op pagina 146 en op pagina 179.

Deze schepen Meester Joannes (1579-1644) is ook de raad en pensionaris op de grafzerk in de Sint Janskerk, afgebeeld op pagina 68 en 69.

Hij tekende de overgave na de val van 's-Hertogenbosch in 1629, door de belegering van Frederik Hendrik.

Daarna vertrok hij naar Brussel om zich voor Brabant in te zetten. Hij is aldaar begraven.

David is de zoon van Meester Jan(s).

Zijn vader Ghysbert, griffier (zie het wapen), staat ook op de grafzerk en is er wel begraven; hij was eveneens gezworen lid van de broederschap, zie pagina 67.

Pagina 70

Het wapen met de twee lelies, de twee keer drie merletten en de drie klavers zien we al bij Jan vanden Velde genaamd Honselaer, vazal van de hertog van Gelre in de Codex (het wapenboek) Gelre; hij is mogelijk dezelfde Jan vanden Velde die schepen van Sint-Oedenrode was in 1367.

De naam Honselaer komen we eveneens tegen bij de bewoner van Henkenshage in de beschrijving van Henkenshage op pagina 15, genaamd Heer en Meester François Dominicus van der Velde (1682). Zij zijn dus waarschijnlijk van dezelfde tak evenals Steven Johan en Jan, de drossaard van Geldrop. Steven J(oh)an vanden Velde blijkt de vertaler te zijn van het boek 'Oudheden, en gestichten van de bisschoppelyke stad en meyerie van 's-Hertogenbosch' door Joh. Arnold Langerak uit 1742.

FRANCISC. SONNIUS.

I. ANTVERP. EPIS.

A. 1570

OBIIIT A. 1576

ETA. 70.

Franciscus Sonnius alias Frans van de Velde (1506-1576)

Franciscus Sonnius was de eerste bisschop van 's-Hertogenbosch en van Antwerpen.

Hij werd in 1506 als Frans van de Velde geboren in het gehucht de Heuvel te Son. Later zou hij zich naar zijn geboorteplaats 'Sonnus' noemen. Als volwassene was hij opvallend klein van gestalte.

Zijn invloed op het kerkelijk leven van zijn tijd was echter groot. Bisschop Sonnius is overleden in 1576 te Antwerpen.

Frans van der Velde stamde uit een geslacht dat al in de veertiende en vijftiende eeuw in Son en Sint-Oedenrode voorkwam en waar ook Heymericus de Campo uit voortkwam, te herkennen aan het wapen met drie molenijzers in goud op een achtergrond van lazuur. Onder hen waren vele geestelijken die de verlatiniseerde familienaam 'de Campo' voerden. Zijn vader was Gillis - of Egidius - van der Velde, een niet onbemiddelde boer. Sonnius had een broer die ook in Leuven gestudeerd had en mogelijk de latere scholaster van het kapittel in Sint-Oedenrode is geweest.

Een andere broer, die in Antwerpen heeft gewoond, was kanonnier-bombardier in dienst van de koning van Spanje en is in 1557 gesneuveld in het Italiaanse Gaeta. Bovendien had hij een zuster, Aleydis, die getrouwd was met een welgestelde boer uit Sint-Michielsgestel, Rut Claessen van Griensven.

Voor het volgen van voortgezet onderwijs bezocht Sonnius eerst 's-Hertogenbosch. Hij verbleef daar in het Sint-Gregoriushuis voor studerende jongeren, dat onder leiding stond van de Broeders van het Gemeene leven. Later bezocht hij het Sint-Willibrordcollege in Utrecht. Daarna ging hij naar de universiteit van Leuven, waar hij zich een uitstekend student toonde: in 1527 behaalde hij de eerste prijs op een totaal van 111 studenten in de faculteit van de artes. Aansluitend studeerde hij in Leuven eerst een jaar medicijnen en daarna theologie. Daartoe liet hij zich inschrijven in het Pauscollege, genoemd naar de stichter Adrianus Florisz., beter bekend als paus Adrianus VI. Op 12 juni 1536 behaalde Sonnius het licentiaat en op 23 september 1539 promoveerde hij tot doctor in de theologie.

Zijn priesterwijding vond plaats in 1530 of 1531. Sonnius werkte vervolgens in de parochie van Meerbeek bij Brussel en vanaf 1535 in de Leuvense Sint-Jacobsparochie. Ondertussen bleef hij zich bezighouden met wetenschappelijke theologiebeoefening. In 1545 werd hij hoogleraar in de theologie en kanunnik in de Leuvense Sint-Pieterskerk. Dit laatste was een gebruikelijke manier om een hoogleraar van een inkomen te voorzien. Overigens had Sonnius al in oktober 1543 een kanunnikaat van het Domkapittel te Utrecht verworven. Door bezwaren van de zittende kanunniken zou het echter tot 1545 duren voordat hij officieel in het kapittel werd opgenomen.

In 1545 werd Sonnius door keizer Karel V tot inquisiteur benoemd, aanvankelijk in Gelre en daarna in Friesland, Groningen en de Ommelanden en in Overijssel. Het werk lag hem echter niet: hij voelde zich veel meer een theoloog dan een ketterjager. Op eigen herhaald verzoek werd hij in 1557 van deze taak ontheven. Lange tijd is het beeld van Sonnius als inquisiteur heel negatief gekleurd geweest. Vanaf omstreeks 1950 komt in de geschiedschrijving een ander beeld naar voren.

Sonnus wordt daarin beschreven als een zeer gematigd man die voor berouwvolle kettters vrij spraak of strafverlichting trachtte te krijgen. Hij wilde vooral overtuigen, niet veroordelen. Naar zijn mening was de inquisitie een vorm van symptoombestrijding, die de werkelijke oorzaken ongemoeid liet.

Als theologisch adviseur maakte hij de eerste en de tweede zitting mee van het Concilie van Trente, respectievelijk in de jaren 1545-1547 en 1551-1552. In 1557 was hij in dezelfde hoedanigheid aanwezig bij het Godsdienstgesprek met de Lutheranen te Worms over de verhouding tussen de Heilige Schrift en de traditie.

In 1559 en 1561 vaardigde de paus de besluiten uit die zouden leiden tot een nieuwe indeling van de bisdommen in de Nederlanden. Hiermee kwam een einde aan het bestaan van zeer grote bisdommen, zoals het bisdom Luik dat zich uitstreckte van de Ardennen tot op de Zuid-Hollandse eilanden.

Een dergelijke omvang was uiteraard een belemmering voor een goed toezicht op de zielzorg in de woelige jaren van de Reformatie. Het plan voor de nieuwe bisdommenindeling was opgezet door Sonnius. Hij was ook door koning Filips II naar Rome gestuurd om de nieuwe indeling hoogstpersoonlijk bij de paus te bepleiten. Dit is hem tijdens een verblijf van vijftien maanden gelukt.

De nieuwe indeling riep in de Nederlanden van alle kanten verzet op. Sommigen vreesden dat met de nieuwe bisdommen ook de zoveel strengere Spaanse inquisitie zou worden ingevoerd.

Lakse geestelijken waren beducht voor een nauwlettender toezicht op hun levenswandel. De abdijen en kloosters, die waren aangewezen als inkomstenbron voor de nieuwe bisdommen, verwachtten grote financiële schade en verlies van hun autonomie. Adellijken zagen nieuwe carrièremogelijkheden voor zichzelf en hun zonen verloren gaan: volgens de nieuwe bepalingen moesten bisschoppen en kanunniken immers een academische graad hebben. Maar onder de hoge adel was de verontwaardiging het grootst. De nieuwe, door de koning benoemde bisschoppen zouden - als abt - namelijk zitting krijgen in een aantal Statenvergaderingen. Dit gold met name voor die van Brabant waarin drie nieuwe bisschoppen zitting zouden nemen. Daarmee zou de prins van Oranje zijn grote invloed in die Staten kwijtraken aan koningsgezinden. De prins en zijn medestanders slaagden er evenwel in de hele oppositie achter zich te krijgen en zetten daarmee een eerste stap op de weg naar de Opstand.

Als beloning voor zijn inspanningen voor de nieuwe bisdommenindeling werd Sonnius op 10 maart 1561 benoemd tot eerste bisschop van 's-Hertogenbosch. De bisschop moet echter voorvoeld hebben dat hij het niet makkelijk zou krijgen. Zijn wapenspreuk luidde namelijk Sine Onere Nihil, wat betekent 'niets zonder moeite' en als afkorting zijn geboorteplaats had. Inderdaad ondervond Sonnius veel weerstand tegen zijn benoeming, vooral van het kathedraal kapittel dat vreesde voor verlies van privileges. Bovendien moest Sonnius schulden maken. De koning kwam zijn financiële verplichtingen aan hem niet na en de abdij van Tongerlo, die voor het Brabantse bisdom als financieringsbron was aangewezen, wist de nieuwe bisschop tot 1569 buiten de deur te houden.

Mede als gevolg van het verzet tegen zijn benoeming werd de bisschopswijding van Sonnius geruime tijd uitgesteld. Pas op 10 november 1562 vond deze plaats in de Sint-Goedele te Brussel. Een week later werd Sonnius als nieuwe bisschop in 's-Hertogenbosch plechtig geïnstalleerd.

Ook op godsdienstig gebied had Sonnius grote zorgen. In 1566 werd vlak buiten de muren van 's-Hertogenbosch in de openlucht de nieuwe reformatorische leer gepredikt; de Bossche magistraat trad hier niet tegen op. Daarbij kwam dat in augustus van dat jaar een groep beeldenstormers het middeleeuws interieur van de Sint-Jan vernielden. Door de godsdienstwoelingen nam Sonnius de wijk uit zijn bisschopsstad. Na een paar maanden zwerven, vertoefde hij enige tijd in Leuven. Pas met de komst van Alva in de jaren 1567-1569 kwam er enige rust in Brabant en kon de Bossche bisschop ernst maken met zijn hervormingsarbeid. Deze was echter nog lang niet voltooid, toen hij op 13 maart 1570 werd benoemd tot eerste bisschop van Antwerpen die de bisschopszetel feitelijk ook in bezit genomen heeft en tot abt van de Sint-Bernardsabdij.

De kosmopolitische stad aan de Schelde was al jaren een centrum van antikatholieke agitatie. Er waren herhaaldelijk bloedige botsingen tussen de burgerij en de Spaanse troepen geweest. In 1571 brak er bovendien pest uit in de stad. En vanaf 1572 viel het platteland rond Antwerpen ten prooi aan woelingen en troepenbotsingen. Sonnius kon daardoor zijn bisdom moeilijk visiteren. In een brief uit 1575 schreef hij: 'dat wij corts commen te eijnde aan deze overdadige quellinge.'

Het was uit zorg voor het geestelijk heil van de gelovige dat Sonnius het bisdommenplan had gelanceerd. Als bisschop heeft hij zowel in 's-Hertogenbosch als in Antwerpen de problemen van de zielzorg in zijn tijd met inzicht en doortastendheid op structurele wijze aangepakt. Hij verdeelde zijn bisdommen in dekenaten en richtte nieuwe parochies met eigen zielzorgers op. Door de weerstand van het plaatselijke kapittel was het hem niet gelukt een seminarie voor de priesteropleiding op te richten. Dat was wel het geval in Antwerpen. Naast zijn bestuurlijke werk is Sonnius ook actief geweest in de directe zielzorg. Tijdens zijn inquisitiereizen had hij veel gepreekt, zowel voor het volk als voor de geestelijkheid. Ook als bisschop preekte hij vaak voor de gelovigen, zowel in dorpen als in zijn kathedralen. Bovendien heeft Sonnius veel gepubliceerd. Deze publicaties waren vaak van catechetische aard en rechtstreeks voor de zielzorg bedoeld. Sonnius was een leraar bij uitstek.

Sonnus was klein van gestalte maar robuust van bouw. Hij had een krachtige stem, was zeer welsprekend en een uitmuntend redenaar. Uit de hiervoor beschreven activiteiten blijkt dat hij een hardwerkend man was. Intellectueel stak hij boven de middelmaat uit. Hij had veel tact, overredingskracht en doorzettingsvermogen. Zelfspot was hem niet vreemd, evenals persoonlijke bescheidenheid. In een brief aan Filips II schreef de toenmalige paus over hem: 'Hadden wij maar een overvloed van dergelijke mannen.' Franciscus Sonnius overleed op 29 juni 1576 te Antwerpen. Zijn hart werd bijgezet in de abdijkerk van Sint-Bernard. Zijn praalgraf werd opgericht in de Antwerpse kathedraal in 1616. Het was zijn eigen wens dat daarop zijn Brabantse afkomst nadrukkelijk vermeld werd. Het praalgraf werd tijdens de revolutionaire bewegingen van 1798 vernietigd.

Vier maanden na het overlijden van Sonnius, van 4 tot 8 november 1576, sloeg de Spaanse furie toe in Antwerpen - de muiterij van Spaanse soldaten - en zijn 2.500 inwoners vermoord. Dit resulteerde op 8 november 1576 in de plechtige ondertekening van de Pacificatie van Gent, de vredesovereenkomst tussen de regering en de opstandelingen.

Er ontstond in de jaren voorafgaand aan dit historische moment een nieuw besef van eenheid in de lage landen en voor het eerst deed de enkelvoudige naam Nederland zijn intrede, in plaats van de Nederlanden zoals dat voor die tijd gebruikelijk was. De dichter van het Wilhelmus gebruikte tussen 1568 en 1572 de woorden 'O edel Neerland soet' (tiende couplet, regel 6).

Auteur: Walter van der Meeren, aanpassingen en aanvullingen Robert van der Velden

Bronnen

- Th. Goossens, 'Franciscus Sonnius', Bossche Bijdragen XXV (1960-1961), 1-22.
- J. Peijnenburg, 'Franciscus van der Velde uit Son werd als 'Sonnus' de eerste bisschop van 's-Hertogenbosch', in: Idem, Zij maakten Brabant katholiek. Deel 1: van evangelisatie tot schuurkerken, 's-Hertogenbosch 1987, 39-50.
- W van der Meeren, 'Een dorpsgeenoot: Franciscus Sonnius, de eerste bisschop van 's-Hertogenbosch en van Antwerpen, 1506-1576', Heem Son en Breugel 10 (1995), nr. 3, 50-73.
- A.C. De Schrevel, 'Sonnus', in: Biographie National (de Belgique) 23, Brussel 1921-1924, col. 179-224.
- A. van der Lem, 'Franciscus Sonnius', 'Dutch Revolt Leiden', 'De Opstand in de Nederlanden 1568-1648' (2014).

Dit artikel verscheen eerder in: P. Timmermans e.a. (red.), Brabantse biografieën. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noordbrabanders. Deel 5 (Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening, Heeswijk 1999).

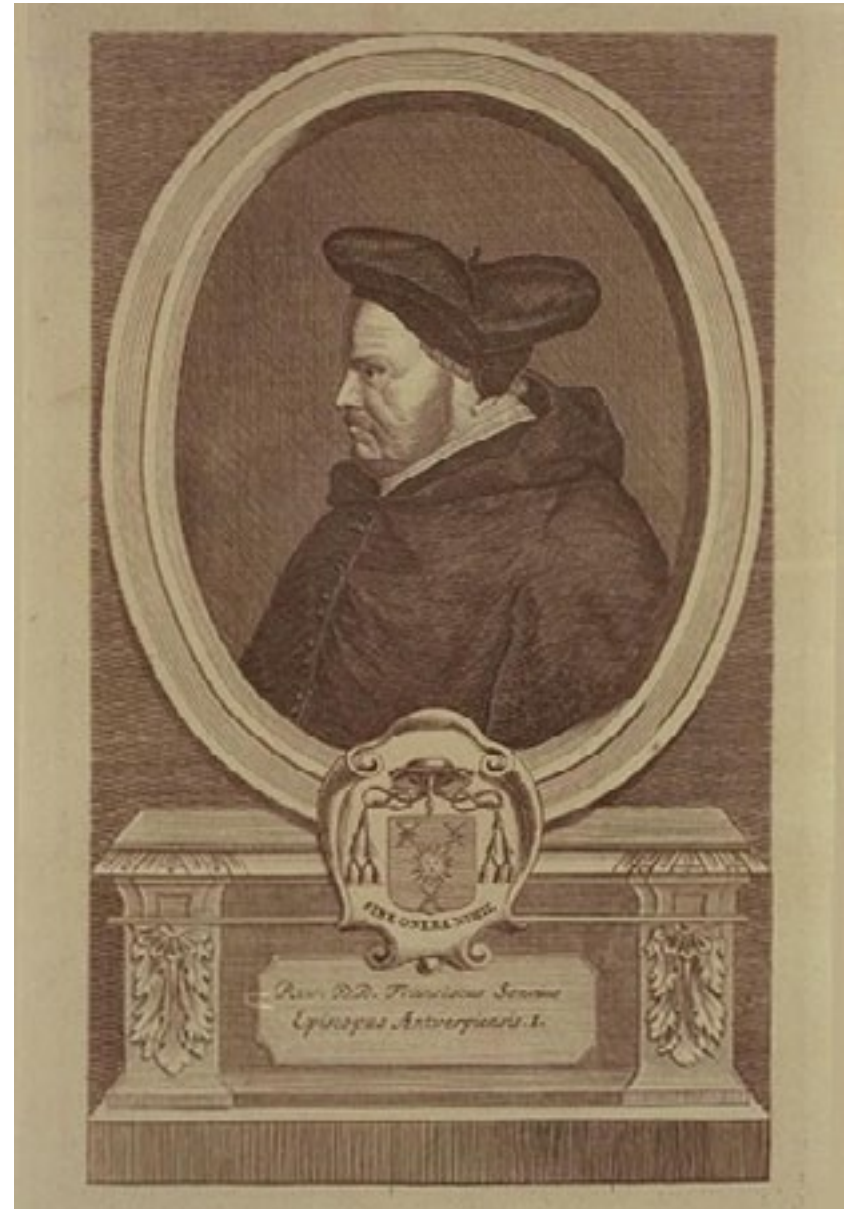

----- grens hertogdom Brabant ————— bisdomsgrens - - - - - landsgrens ————— kustlijn

GRAAFSCHAP LINGEN (Bisdom Deventer)

Mr. David
Vanden Velde
i. ii. L. outfan-
=ge 1635.

Gysbert van der
Velde, griffier ende
secretaris derer stad.
ontfangen 1629. obüt
14. juli 1630.

BEGINNEN IODESIDULA VAN DE
HUYSEN HEER IOHANNES VAN DE
VELDE GEWESENE RAET EN
PENSIONARIS DESEN STAETS
ALS HEN RAETSMEESTER
STERF DEN 1 JANNARY 1621
GHEYSBERT VAN DE VELDE
EN GRIETVR DESEN STAETS
IAER STELF DEN 13 MEY 1624
CATARINA SYN DOCHTER DE 1 MAY
IOFFROV CATHARINA RAETS
STERF DEN 27 SEPTEMBER 1626

604

BEGRAEFNI IOE: SIBILLA ESSE
HVYSVR MEER IOHANNIS VAN DE
VELDE GEWESENE RAET EN
PENSIONARIS DESER STADT
ALS HV RAEDTSHLEDE
STERF DE 1 JANVARY 1631
CHYSBERT VAN DE VELDE
EN GRIFFVR DESER STADT
AER STEF DEN 13 MIY 1624
CATARINA SYN DOCHTER DE 1 MAY 3
IOFFROV CATHARINA RAESSE
STERF DE 27 SEPTEMBER 1629

Jan Vanden
Velde, brossaert
van geldrop, Hees,
ontfangen 1697.
overlijft 22. jūnii 1667.

Steven Johan
vanden Velde
dicht Honfelaer, v. 1697.
8e-e dight den 23.
jūlii 1721. den 5.
jūlii 1732. Proost verhojen.
Sterft den 2. jūnii
1743.

Volgende pagina

Kaartje van koster Adriaan Cornelis Brock (1832), voorstellend Sint-Oedenrode en omgeving.

Linksboven zien we ten zuidoosten van Gemonde de Berselaar Heide, waar de voorvaderen van den Velde alias de Campo in de mannelijke lijn in de 15e en 16e eeuw hoogstwaarschijnlijk woonden en er hun bijnaam 'Bersse' van hadden.

Ook de Hermalen te Schijndel, ten oosten van de Berselaar, is op deze kaart goed te zien. Dit goed wordt veel genoemd in de bronnen samen met Arnold de Campo II, die eind 14e eeuw geboren is als zoon van Joannes de Campo en kleinzoon van Lambertus de Campo.

De naam Wijdeven is ook te zien op deze kaart, iets ten noorden van de Lieshoutsedijk, een tikje ten oosten van de Haag en onder de Jekschotsche Heide. Het vennetje dat nu onder de Moerkuilen valt is niet te zien. Wellicht was er vroeger een wijd ven of een weideven op de plek op dit kaartje of is de locatie van het ven onnauwkeurig in beeld gebracht.

Deze onnauwkeurigheid lijkt ook naar voren te komen in het feit dat het Everse Akkerpad in het verlengde lag van de Lieshouse Dijk; een andere mogelijkheid is dat dit twee eeuwen geleden ook zo was en dan is het logisch dat het ven iets ten noorden van deze weg lag.

Volgens de heemkundige vereniging De Oude Vrijheid heeft het gebied tussen Sint-Oedenrode, Veghel en Lieshout nu de naam Wijdeven, maar dit is niet te zien op de kaart van Sint-Oedenrode.

De namen Moerkuilen en Dommelbeemden komen we op deze oude kaartjes niet tegen.

Wel zien we de Putten, nu Hazenputten genoemd.

Ghysbert Beertken van den Velde alias van den Wijvenne zal daar in het begin van de 14e eeuw

in de buurt gewoond hebben. Hij was vermoedelijk de vader of grootvader van Heer Godefridus de Campo,

deken van Woensel en grootvader of overgrootvader van de beroemde godseleerde Heymericus de Campo.

Van het Wijdeven resteert nog iets, namelijk de naam Weievenseweg. Het is een weg ten oosten van de Jekschotsche Heide.

Opmerkelijk is dat er van een goed Te(n) Velde op de kaarten van Brock niets te bespeuren is, noch in Sint-Oedenrode noch in Son, terwijl beiden in de oude bronnen uit de 14e en 15e eeuw genoemd worden.

Pagina 73

Kaartje van de Berselaar, eveneens uit het boek van Brock (1832), met daarop in de nabijheid duidelijk een slotje. Het witte kasteeltje staat er nog steeds en heeft de naam 'Het Koepeltje'. Destijds was dit nog deel van Sint-Oedenrode, heden resteert hiervan de straat Besselaar te Gemonde, gemeente Sint-Michielsgestel.

Pagina 77 en 78

Het natuurreservaat De Moerkuilen en de Dommelbeemden te Sint-Oedenrode.

Ten tijde van een voorvader Ghysbert Beertken - rond 1400 - had het ven in de Moerkuilen mogelijk dus de naam Wijdeven.

Pagina 79, 80

Huize Groot Velder(en) en een vervallen boerderij op het landgoed Velder te Liempde nabij landgoed Heerenbeek.

Herkomst

In het eerder genoemde boek 'Adellijke en voorname geslachten te 's-Hertogenbosch en in de Meierij' staat dat het thans met geen grond te bepalen is waar de plaats en heerlijkheid van het adellijke geslacht van der Velden zijn herkomst heeft, maar dat het in de 13e eeuw aan het geslacht De Roovere behoorde (pagina 13). Inmiddels is duidelijk geworden, dat er meerdere goederen Te(n) Velde zijn geweest waar de achternaam aan ontleend kan zijn en dat de meest waarschijnlijke Ten Velde te Evershoet (nu Everse) in Sint-Oedenrode is. Ook het huidige landgoed Velder kan onder meer vanwege de naam en de locatie een verband hebben met het geslacht Vanden Velde.

Liempde

In de Bossche Protocolen vanaf 1367 na Christus worden de goederen Ten Velde, de hoeve genaamd het goed (goet) Te Velde en de plaats Vellaer (Vellaar of Veller) genoemd te Liempde. Het lijkt hierbij om drie verschillende toponiemen te gaan, die wel allemaal in de plaats Liempde liggen en mogelijk alledrie op of nabij het huidige landgoed Velder.

Waar de naam Ten Velde valt wordt drie keer over goederen gesproken (1367, 1371 2x) en één keer over een hoeve (1478). Later in de 14e en in de 15e eeuw wordt acht keer over een hoeve genaamd 't Goet te Velde (1390, 1393 2x, 1396, 1400, 1432 2x, 1478) geschreven, terwijl het bij Vellaer (of Vellaar in 1384) steeds om een plaats gaat (1377, 1379, 1384, 1389, 1429, 1439). Alleen in 1440 wordt een plaats Heerbeek en een erfgoed Vellaer vermeld. In 1472 wordt Kleinder Liempde aen Vellaer vermeld. En in 1484 wederom het erfgoed genaamd Vellaer.

De naam Veller wordt alleen in de 15e eeuw vermeld, in 1429 en 1487 (2x). In het eerste geval gaat het om een plaats, vervolgens om een erfgoed of bos (1487).

Aangezien bij zowel Vellaer als Veller de locatie naast het erfgoed van de Heer van Boxtel is, is het waarschijnlijk dat het om dezelfde plaats gaat.

Samenvoeging

Tegenwoordig heb je het Velders bos, het landgoed Velder en huize Groot Velder(en). Ook drie verschillende entiteiten, die wel een verband met elkaar hebben. Zo lijkt het mij dat er een verband bestaat tussen 'de goederen Ten Velde', 'de hoeve 't goet te Velde' en de plaats Vellaer of Veller in Liempde. De huidige naam van het landgoed Velder is hoogstwaarschijnlijk een samenvoeging en verbastering van deze entiteiten. Zo gaat het bij de oudste vermeldingen van de goederen Ten Velde om een samenvoeging (van goederen), waarvan het heel goed mogelijk is dat deze tussen 1372 en 1377 zijn opgedeeld in een hoeve genaamd het goed te Velde - mogelijk de hoeve op de huisplaats te Velder - en een plaats genaamd Vellaer, later (ook) Veller genaamd en tenslotte Velder.

Achternaam

De achternaam Vanden Velde komt al vanaf het begin van de 14e eeuw voor in Liempde en Sint-Oedenrode. De oudst gevonden Vanden Velde is Arnold de Campo, hij wordt in oorkonden uit 1265 en 1266 Heer en ridder genoemd. Hij opereerde waarschijnlijk vanuit 's-Hertogenbosch, blijkens zijn band met de schout Arnold van Beek, maar kan zijn residentie hebben gehad in Sint-Oedenrode of Liempde.

Heren van Boxtel

Er bestaan verschillende theorieën over hoe de heren van Boxtel Velder in de 13e eeuw bemachtigd hebben en daar voeg ik er graag een aan toe. Roeloff van Rode De Roovere (ca. 1210-ca. 1270) huwde Odilia Willemsdr. van Randerode van Montfoort (ca. 1225-ca. 1260). De Heer en ridder Arnold de Campo kan een zoon uit dit huwelijk zijn geweest.

Door dit huwelijk kan het goed Ten Velde zijn overgegaan van de Heren van Rode naar de Heren van Boxtel, aangezien zo ook de titel burggraaf van Montfoort is overgegaan van Willem van Boxtel van Montfoort naar de zoon van Roeloff, Hendrik I de Roovere van Montfoort. Zie ook pagina 228, de stamboom Van Rode Vanden Velde en het boek 'De Burggraven Van Montfoort' van Dr. M.P. van der Linden.

Meierij

Het landgoed Velder in Liempde - in de Middeleeuwen deel van het allodium of vorstendom Rode - ligt op het grenspunt van drie kwartieren van de middeleeuwse meierij van 's-Hertogenbosch, Peelland, Kempenland en Oisterwijk, wat weer goed aansluit bij de functie van Arnold de Campo als assisterende ridder of inspecteur van de meier of schout van de meierij van 's-Hertogenbosch: het was de meest strategische plek.

Verwante herkomstnamen

Het is in de streek van de meierij zeer gebruikelijk dat achternamen een duidelijke topografische verwijzing hebben. Bekende voorbeelden zijn: van Agt, van Beers, van Boxtel, van Breugel, van Dinther, van de Donk, van den Dungen, van Eijndhoven, van Erp, van Esch, van Gemert, van Gestel, van Haaren, van Helvoirt, van Heeswijk, van Houtum, van Kasteren, van de Laar, van de Langenberg, van Liempt, van Liempd, van Lieshout, van Lith, van Mierlo, van Nunen, van den Oetelaar, van Oirschot, van Oorschot, van Os, van Osch, van Rooij, van Rooy, van Rosmalen, van Schijndel, van Son, van Stiphout, van Stratum, van Uden, van Veghel, van Veldhoven, van Vessem, van Vlijmen, van Vught, van Vugt, van Woensel en van Zon.

Op de website van het Centraal Bureau voor Genealogie met de databank van Nederlandse familienamen is bij deze namen vaak de oorsprong nog te zien op de kaarten; zo ook bij van der Velden. Zie <http://www.cbgfamilienamen.nl>

Relatief de meeste personen met deze achternaam wonen nog steeds in Liempde, namelijk ca. 1,7% van de inwoners van het dorp.

Ik ben nog geen feiten tegengekomen die aangeven dat het goed, de hoeve en/of de goederen Te(n) Velde en Velder ver uit elkaar lagen in de plaats Liempde.

-Laar

Verlaer, Vellaar en Veller lijken te verwijzen naar een laar; -lare of -laar als toponiem; dit gaat terug tot het Oudgermaanse hlari, wat 'bosachtig moerassig terrein' betekent (Maurits Gyseling: Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226) pag. 585, 1960).

Studie van toponiemen heeft opgeleverd dat het in de meeste gevallen gaat om een omheind gebied in een bosachtige streek, dat werd gebruikt als veeweide of voor hakhout-winning (J.C. ter Laak. De taal van het landschap pag. 106. Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (2005).

Wat in ieder geval duidelijk is, is dat een laar een vochtig en lager gelegen gedeelte van het landschap betrof, dit in tegenstelling tot het toponiem loo dat verbonden is met de drogere en hoger gelegen gebieden.

Laar wordt veel als suffix gebruikt, maar komt ook voor als prefix. Varianten van laar zijn lare en leer.

Ook in Duitsland is laar in toponiemen terug te vinden, met name als -lar, bijvoorbeeld Goslar.

Hieruit valt op te maken dat met Vellaer en Vellaar hetzelfde bosachtige, moerassige gebied werd bedoeld als het latere Velder bos, nu gelegen op het landgoed Velder, maar dit verklaart niet waarom de naam zich heeft gewijzigd van Vellaer of Vellaar naar Velder, weer een reden om niet uit te sluiten dat er een verband is met Te(n) Velde en de achternaam Vanden Velde, Van de Velde of Van der Velde(n).

Assimilatie en dissimilatie

Waarschijnlijk is bij Veller, Vellaer, Vellaar en ook bij Verlaer sprake van taalkundige assimilatie en dissimilatie. Zo kan Velder Laar - wat het laar van of bij Ten Velde betekent - zich gewijzigd hebben via assimilatie in Vellaar of Vellaer en daarna via dissimilatie in Verlaer, of direct via assimilatie in Veller, Vellaer of Vellaar.

Iets vergelijkbaars schijnt te zijn opgetreden met het nabij gelegen buurtschap Halder, waarvan beweerd wordt dat het van Herenleger en Herlaer afkomstig is. De familienaam Van Halder komt wel voor, maar Van der Halden is uitsers zeldzaam. Toch is er een duidelijke gelijkenis tussen de namen Halder en Velder.

De tweede 'e' van Velde

De 'e' achter het woord Veld is eveneens een normaal verschijnsel in onze taal. In sommige streken zoals Zeeland en Vlaanderen komen achternamen met een 'e' aan het einde veel vaker voor, in de rest van de Nederlandstalige lage landen is het vooral iets van vroeger tijden; zo is de oude schrijfwijze van 'van Rooij', 'van Roije' of 'van Rode'.

De 'r' van Velder

Het lijkt mij zo goed als zeker dat de 'r' achter Velde is ontstaan vanuit bijvoorbeeld 'Velder bos' - wat 'het bos van (te) Velde' betekent - of vanuit 'Vel(der)laer'. Later zou dan het woord 'bos' of 'laer' weggelaten kunnen zijn. Vergelijk het bijvoorbeeld met Edammer of Emmentaler kaas, wat kaas van Edam of Emmental betekent; het woord kaas wordt veelal weggelaten. Of Hollander, Brabander; mannelijk persoon afkomstig van Holland of Brabant.

In het Bosch' schepenprotocol is het goed Ten Velde te Son waarschijnlijk ook Veldertyende genoemd (tussen oktober 1440 en september 1441, ook die goet Tyende, zie de transcripties achterin dit boek). Een belangrijke aanwijzing in dit verband. Ook IJnden komt als toponiem voor in verband met het geslacht vanden Velde uit Sint-Oedenrode., wat dezelfde toponiem kan zijn als Veldertyende.

Ten Velde en Vanden Velde, te Velde en van de Velde, Velder en van der Velden, Vellaer

Opmerkelijk is dat door de eeuwen heen aanvankelijk de 'n' een prominente rol speelde in zowel de achternaam 'Vanden Velde' als de goederen 'Ten Velde' en die later verdween uit de namen van 'het goet de hoeve te Velde', 'Vellaer' en 'Velder'.

Vanaf de 16e eeuw komen we de achternaam 'van der Velde' tegen en vanaf de 19e eeuw 'van der Velden' (deze als eerste in Den Haag). Deze opkomst van de 'r' in de achternaam gaat gepaard met de intrede van de naam 'Velder', ten opzichte van de 'goederen Ten Velde' en 't goet te Velde' nu dus eveneens met een 'r'. Ook bij Vellaer is de 'r' van latere datum, vanaf 1377, dan de oudere namen, evenals bij Veller (vanaf 1429).

Andere onderzoeken

Er zijn andere onderzoeken bekend omtrent de herkomst van de naam van het landgoed Velder. Zo heeft Jean Coenen in zijn boek *Baanderheren, Boeren en Burgers* (2004) gesteld dat de namen Vellaar, Vellaer en Te(n) Velde allemaal betrekking hebben op wat nu landgoed Velder heet. Hij baseert zich hiermee op een studie van G.A. Beelen, 'Liempdse contreien in naam door de eeuwen heen'. Nog steeds pleiten de meeste feiten hiervoor.

Ger van den Oetelaar gaat hier met zijn recente werk *Velder en Heerenbeek* uit 2015 (pagina 64 en 67) tegenin door te stellen dat Te(n) Velde niets met Velder te maken heeft. De argumentatie hiervoor is ver gezocht te noemen en deels niet correct.

Zo houdt hij te weinig rekening met het feit dat in de Middeleeuwen namen verschillend werden geschreven. Zie hiervoor onder meer de schrijfwijze van de achternaam Van der Velden (zie ook pagina 11).

Verder kom ik in het betoog van van den Oetelaar niet tegen dat er vaak schrijffouten optraden, onder meer omdat het allemaal met de hand geschreven werd en ook omdat in de transitie van mondelinge naar schriftelijke communicatie - ook tegenwoordig - bepaalde letters verkeerd werden verstaan. Zo is de verandering van Vellaer naar Verlaer hier gemakkelijk mee te verklaren, maar ook die van Vellaer naar Veller en van Veller naar Velder.

Van den Oetelaar stelt dat de naam Verlaer voor 1380 wordt genoemd, maar een bronvermelding ontbreekt. Te suggereren dat Verlaer voorafging aan Vellaer gaat dus veel te ver.

Verder noemt hij vermeldingen van Velder in 1380 en 1384, maar geeft daar alleen een bronvermelding bij voor Vellaer in 1384. Ik ben de naam Velder in de 14e en 15e eeuwse schepenprotocollen van 's-Hertogenbosch in het geheel niet tegengekomen en ga er dus vanuit dat van den Oetelaar zich hier bezijden de waarheid bevindt.

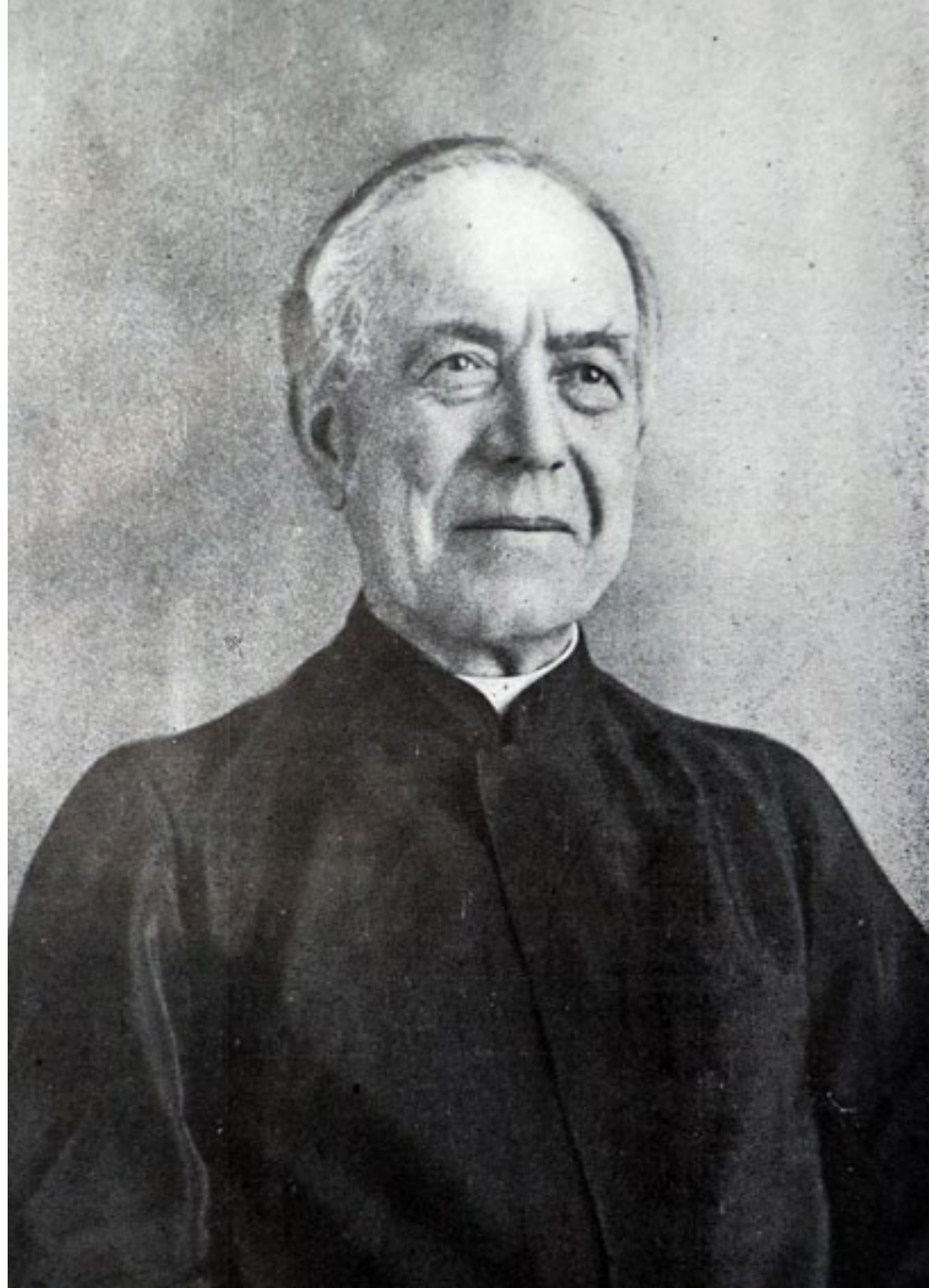
Ook maakt van den Oetelaar geen onderscheid tussen 'de goederen Ten Velde' en 'de hoeve 't goet te Velde', terwijl dat duidelijk naar voren komt in de Bossche protocollen. Hij scheert ze beiden ten onrechte over een kam. Ook gaat hij er - zonder argumenten aan te voeren - vanuit dat zij niets met het huidige landgoed Velder te maken hebben. Dit geldt voor hem wel voor Vellaer (ook: Verlaer, Vellaar) en Veller.

Pater Aloysius van der Velden alias De Manke Zwartrok - een missionaris tussen de Cheyennes

Door Jorinde Maria Storm

Aloysius van der Velden werd geboren op 27 november 1848 te Woensel, tegenwoordig deel van Eindhoven. Hij was het vijfde kind uit het huwelijk tussen Johannes van der Velden en Petronella van Gennip. Op zijn tweede verloor Aloysius zijn moeder en hertrouwde zijn vader met Johanna van Bon. In 1863 werd Aloysius naar het jezuïetencollege in Sittard gestuurd om daar een handelsopleiding te volgen, ter voorbereiding op het werk in zijn vaders fabriek. Van der Velden had echter geen sterke gezondheid: tijdens zijn verblijf in Sittard kreeg hij last van heupjicht en een oogziekte. Voor zijn oogziekte moest Aloysius in Duitsland worden behandeld. Daar kwam voor het eerst de gedachte bij hem op dat hij niet in de fabriek van zijn vader wilde werken, maar de voorkeur gaf aan een religieus leven. Bij terugkeer in Nederland vroeg hij daarom toestemming om Latijn te leren. In juli 1870 schreef hij zijn ouders dat hij jezuïet wilde worden. In augustus werd hij tot de Sociëteit toegelaten. In 1885 vertrok hij op missie naar de Cheyenne indianen die in Zuidoost-Montana hun leefgebied hadden.

Aan het einde van de negentiende eeuw waren Nederlandse paters actief als missionarissen in staten als Montana. Een historisch verslag.

‘Dierbare Vader! Beminde Broeders & Zusters!

Proficiat Vader. Ziedaar uw vurigst verlangen vervuld. Uw zoon is pastoor. Hedenavond juist ten 6 ½ betrok hij zijne pastorie. Hier heeft hij een gemeente zoo groot als hij in Noordbrabant niet hebben zou al kreeg hij alle Pastorieën te samen. Een groote pastoor dus.’

Met deze woorden opende de Nederlandse jezuïet Aloysius van der Velden de brief aan zijn familie, waarin hij melding maakte van zijn aankomst op de Montaanse Sint Labre’s mission in het najaar van 1885. Het zijn woorden van triomf. Na lang wachten had hij eindelijk zijn bestemming bij de Noord-Amerikaanse indianen bereikt.

Van der Velden was niet de enige Nederlander die aan het einde van de negentiende eeuw scheep is gegaan naar één van de overzeese gebieden om zich aldaar in te zetten voor de bekering van de inheemse bevolking. Tijdens de tweede helft van de negentiende eeuw is het aantal Nederlandse missionarissen beduidend toegenomen, wat uiteindelijk heeft geleid tot de bloeiperiode van de Nederlandse missie in het Interbellum. De vijf belangrijkste vanuit Nederland missionerende organisaties - wat betreft aantal missionarissen - waren: de ordes van de jezuïeten en van de franciscanen, de congregaties van de redemptoristen en van de Fathers of Mill Hill en de seculiere geestelijkheid. De gebieden waarop zij zich richtten waren met name de Nederlandse koloniale gewesten én het Noord-Amerikaanse vasteland.

Als we negentiende-eeuwse katholieke periodieken mogen geloven, stond de missie naar Noord-Amerika in deze tijd volop in de belangstelling. Vooral de verslagen van de beroemde pater jezuïet De Smet moeten tot de verbeelding hebben gesproken. Hij heeft halverwege de negentiende eeuw de mogelijkheden voor de katholieke missie onder de indianen in Noordwest-Amerika in kaart gebracht. Hier leefden de stammen die op dat moment nog niet onder het gezag van de federale overheid vielen. Vele andere jezuïeten zouden zich nadien voor het zielenheil van de indianen inzetten. Verslagen van de jezuïetenmissie in de Verenigde Staten zijn op verschillende plaatsen terug te vinden. Binnen de Sociëteit zelf dienden de missionarissen bijvoorbeeld verslag uit te brengen van de voortgang van het missiewerk. Een andere bron vormen, zoals vermeld, negentiende-eeuwse katholieke periodieken, waaronder de Annalen van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs en de Godsdienstvriend. In deze tijdschriften werden tot ongeveer 1870-1880 veelvuldig brieven en berichten gepubliceerd met betrekking tot de missie naar Noord-Amerika. Ook aan familieleden en weldoeners van de missie schreven missionarissen brieven. In het geval van Van der Velden bleken de brieven die hij vanuit Amerika aan zijn familie heeft gestuurd, zeker de moeite van het bestuderen waard. De brieven van Aloysius geven namelijk een uniek inzicht in het leven en werk van een Nederlandse missionaris die zich heeft ingezet voor het zielenheil van de Noord-Amerikaanse indiaanse bevolking.

De wijze waarop Van der Velden te werk ging bij de overdracht van het christendom, is de centrale vraag die in dit artikel zal worden behandeld. Echter, deze vraag roept andere vragen op, die eerst beantwoord dienen te worden om inzicht te krijgen in de zaken die bij de geloofsoverdracht een rol hebben gespeeld. Wat waren bijvoorbeeld de motieven van Van der Velden om huis en haard achter zich te laten en scheep te gaan naar het onbekende Amerika? Deze motieven zeggen wat over de manier waarop hij de Cheyennes benaderde. En, in welke situatie verkeerden de indianen die rondom de missiepost leefden? Tevens is het nodig stil te staan bij de situatie op de missiepost Sint Labre zelf. Was Sint Labre bijvoorbeeld een bloeiende missie, of stond deze nog in de kinderschoenen? En onder wiens gezag viel deze post? Viel Sint Labre onder het gezag van de jezuïeten of van de seculiere geestelijkheid? Ook de houding van Van der Velden en zijn eigen culturele achtergrond zullen van invloed zijn geweest op zijn geloofsoverdracht op de Cheyennes.

Werkwijze der Jezuïeten bij de missie in Noordwest-Amerika

Halverwege de negentiende eeuw zijn door de jezuïeten verschillende missieposten opgezet bij de indianen in Noordwest-Amerika. Elke individuele missiepost in Noordwest-Amerika werd volgens een vast plan gesticht, waarbij missionarissen als De Smet en de uit Nederland afkomstige Christiaan Hoecken steeds het voorbeeld van de missie in Paraguay in het achterhoofd hadden. Eerst werden de indianen opgezocht om na te gaan of er interesse bestond in het christendom en of de stam ook daadwerkelijk van plan was zich in te zetten om van het bekeringswerk een succes te maken. Het christendom zou namelijk door de indianen vaak gezien worden als een soort tovermiddel, een nieuwe magie van de witte man.

Vervolgens werd omgezien naar een geschikte plek om de nederzetting te bouwen, waarna begonnen werd met de bouw van een kerk, een onderkomen voor de missionaris en het opzetten van een boerderij. Het was de bedoeling dat de post zo snel mogelijk zelfvoorzienend zou worden. Priesters dienden elke dag een ronde door het kamp te maken en daarbij zieken te bezoeken om ze, indien nodig, van medicijnen en geestelijke zorg te voorzien. Om zich van de volgzzaamheid van de indianen te verzekeren, kreeg een aantal invloedrijke personen speciale aandacht van de missionaris, werd ingespeeld op de competitiegevoelens en rivaliteit tussen mensen binnen een stam en werden vergaderingen bijeengeroepen.

Tijdens de negentiende eeuw streefden de jezuïeten ernaar om door middel van accommodatie en assimilatie zowel de individuen als de gehele leefomgeving van het volk waaraan het christendom werd overgedragen, te bekeren en te veranderen. De missionaris werd geacht de inheemse taal te leren en zich aan te passen aan het land waarin hij zich bevond. De voorschriften van de jezuïeten lieten ruimte voor verandering, uitzonderingen, mobiliteit en experimenten. Accommodatie was mogelijk omdat alle menselijke goedheid als potentieel christelijk werd beschouwd. Door te integreren in de te bekeren cultuur hoopten de jezuïeten in staat te zijn om deze van binnenuit te veranderen en hiermee de weg vrij te maken voor het christendom. De inheemse religie zelf werd door de missionarissen echter niet als veel meer dan bijgeloof ervaren en eventueel zelfs als het werk van de duivel. Bij de missie onder de Noord-Amerikaanse indianen was het evenzeer zaak de taal en de cultuur te leren kennen, alvorens een begin kon worden gemaakt met het oprichten van een missiepost en hen ertoe te bewegen zich permanent bij de post te vestigen. De taak van de missionaris was tijdens de negentiende eeuw over het algemeen proselitisme, ofwel het winnen van zoveel mogelijk zielen.

Missiemotivatie van Aloysius van der Velden

Al tijdens zijn jongensjaren zou Van der Velden de droom hebben gekoesterd om naar Amerika te vertrekken en daar te werken te midden van en vóór de indianen. Bij de werving van missionarissen voor de missie in Amerika, speelden brieven van missionarissen die daar reeds werkzaam waren een zeer belangrijke rol. Omdat de familie Van der Velden als zeer weldadig bekend stond, is het zeer goed mogelijk dat zij ook van diverse missionarissen persoonlijk bedankbrieven heeft ontvangen die in huiselijke kring werden voorgelezen. Met name de brieven en verhalen van De Smet moeten volgens Van Hoeck, die een biografie over Van der Velden schreef, een zeer diepe indruk op Aloysius hebben gemaakt.

Het verlangen om missionaris te worden, heeft wellicht een iets minder prominente rol gespeeld in het leven van Aloysius dan Van Hoeck doet geloven, hoewel ook Van der Velden zelf in 1872 zinspeelde op een roeping die reeds op jeugdige leeftijd aanwezig was. Tussen 1872 en 1881 volgde hij de studies filosofie en theologie. In 1881 ontving hij de priesterwijding. Enkele jaren later, op 4 maart 1884, schreef Aloysius zijn vader een brief waarin hij verkondigde het zeer waarschijnlijk te achten op korte termijn naar Amerika te kunnen vertrekken. De wens die Van der Velden als jongen al gekoesterd scheen te hebben, leek werkelijkheid te worden. Hij zei het als buitengewone genade van God te beschouwen om als missionaris in Amerika aan de slag te kunnen, dit alles ter méérdere eer van God. In deze brief omschreef Van der Velden de indianen uit de Rocky Mountains als 'arme bewoners' van het Rotsgebergte.

Ook werden de 'arme bewoners' aangeduid als zijnde 'arme wilden'. Door het gebruiken van de term 'armen' probeerde hij waarschijnlijk zijn gevoel voor de indianen uit te drukken die immers arm waren in die zin dat ze het 'ware' geloof niet kenden. De zielen van deze indianen dienden te worden gered zodat deze niet voor eeuwig verdoemd zouden zijn.

Met de term 'wilden' zinspeelde Aloysius op de later in zijn brieven nog veelvuldig aangehaalde 'wilde natuur' van de indianen: het niet leven volgens het Westerse normen- en waardensysteem. Van der Velden toonde zich in zijn brief bereid om zich met de steun van God als 'slachtoffer' en eventueel zelfs 'martelaar' aan hen op te dragen. Door het gebruik van deze woorden gaf hij aan zich wel bewust te zijn van de gevaren die het missiewerk met zich meebracht. Door zich echter op een dergelijke onzelfzuchtige en eventueel zelfs heldhaftige manier voor de 'zielen die reikhalzend naar een missionaris uitzagen' in te zetten, hoopte Aloysius waarschijnlijk ook voor zichzelf en zijn vader een plek in de hemel te verwerven. Het is in dit verband interessant om te zien op welke manier hij zich de hemel voorstelde. Elk jaar schreef Van der Velden zijn vader ter nagedachtenis aan het overlijden van zijn moeder. De wederkerende herinnering stemde zijn hart met droefheid

'(...) toch wordt zijn terugkeer telken jaar zoeter omdat hij ons altijd dichter bij het eeuwig weerzien plaatst. Jongen, Vader als we daarboven eens zitten wat een pret zal dat zijn en dan kunnen zeggen zie zoo nu zitten we voor altijd bij elkander wat zullen we dan lachen met de geleden miseries en kruisjes.'

Deze opvatting over de hemel geeft ook iets weer over wat Aloysius waarschijnlijk voor de indianen hoopte te bereiken, namelijk dat ook zij in de hemel terecht zouden komen en aldaar konden lachen om de op aarde 'geleden miseries'. Het duurde echter nog een geruime tijd voordat hij uiteindelijk werd gevraagd om naar Amerika te vertrekken. Pas in juli 1885 kreeg hij goedkeuring van het centrale bestuur van de Orde te Rome om te gaan.

Op het moment dat Van der Velden naar de Verenigde Staten vertrok had hij geen idee waar hij precies aan het werk zou worden gezet. Aan het einde van augustus 1885 arriveerde Aloysius in New York om van daaruit meteen verder te reizen naar de missiepost Sint Ignatius nabij Missoula, Montana. Daar wachtte hij de komst van pater superior Cataldo, af. Van hem kreeg hij pas te horen op welke plek hij ging werken. Op 22 september vond de 'prijssuideeling der posten' plaats:

'En welken prijs denkt Ge dat ik kreeg? Gode zij dank, duizendmaal dank. Ik mag U en mijzelf gelukwensen. De hoogste prijs viel mij te beurt. Maar let wel het was een Jezuïetenprijs. Ignatius wil dat de zijnen als soldaten zijn. Als soldaat kreeg ik de hoogste onderscheiding d.i. den gevaarlijksten, beter gezegd, moeilijksten post. Cataldo zegt ervan dat hij in heel de missie geen moeilijker punt kent, misschien liet hij er op volgen, is het de moeilijksten van alle missies die de Sociëteit heeft. Ik moet een nieuwe missie beginnen bij de Shenners of Sajenners (zoo spreekt men ongeveer den naam uit), nog een echt Indiaansch wild volk, wat voor twee jaren vreeselijk door de soldaten is gedecimeerd (misschien zelfs gehalveerd), maar zich liever man voor man liet doodschietsen dan een duimbreed van den grond hunner voorvaderen te wijken. Ze zijn slechts een paar keeren door onze Paters een oogenblik bezocht om het slagveld op te nemen. Nu moet worden veroverd.'

De Cheyennes

De negentiende eeuw wordt in Noord-Amerika gekenmerkt door een enorme westwaartse koloniale expansie die grote gevolgen had voor de indianen die in deze streken leefden. Deze druk was vooral het gevolg van de enorme bevolkingsgroei in het Oosten van de Verenigde Staten, die voornamelijk werd veroorzaakt door de immigratie. De toestroom van een steeds groter aantal Europese immigranten ging in toenemende mate het leven van de prairie-indianen ontwrichten. Zowel op de zuidelijke als op de noordelijke prairies verzetten de nomadische Cheyennes en hun bondgenoten zich aanvankelijk heftig tegen de komst van de kolonisten. Het toenemende aantal immigranten legde steeds meer beslag op hun jacht-en leefgronden. Halverwege de negentiende eeuw vielen de Cheyennes uiteen in een zuidelijke en noordelijke tak. De noordelijke Cheyennes verzetten zich nog tot eind jaren zeventig, met steun van de noordelijke Arapaho en de Sioux, tegen het Amerikaanse leger. In 1884 kregen zij uiteindelijk een reservaat toegewezen.

De situatie op het nieuwe reservaat was echter erg complex. Hoewel de indianen er vanaf 1884 vanuit gingen dat zij konden beschikken over een eigen reservaat, is het niet altijd even vanzelfsprekend geweest dat zij daar konden blijven wonen. Uit de brieven van Van der Velden blijkt dat er meerdere malen is geprobeerd hen alsnog te verdrijven. De spanningen tussen de blanken en de indianen konden soms behoorlijk hoog oplopen, vooral aan het einde van de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig. De rol van de Amerikaanse regering was daarbij niet altijd consistent. Pater Van der Velden sprak in 1891 zijn verontwaardiging uit over het feit dat de blanken de Cheyennes als niet meer dan honden beschouwden, 'want grondgebied mag een Indiaan volgens de theorie van de blanken niet hebben. Paarden koeien en schapen zouden daardoor hun graasvelden beperkt zien en dat nooit, een Indiaan is minder dan een hond'.

De problemen tussen de blanke kolonisten en de indianen werden verergerd doordat de grenzen van het reservaat na 1884 nog niet duidelijk waren. Sommige kolonisten bouwden huizen en lieten vee grazen op grond dat volgens de Cheyennes tot het reservaat behoorde. De regering hield weinig toezicht op de naleving van de gemaakte afspraken over de omvang van het reservaat. Daarnaast werd de situatie gecompliceerd door het feit dat er reeds vóór de afbakening van de grenzen kolonisten binnen het gebied woonden. In 1891 beklagde de agent zich erover dat blanken zich op het grondgebied van de Cheyennes begaven, maar liet daarbij ook weten dat voor hemzelf eveneens niet geheel duidelijk was waar precies de grenzen liepen. De kolonisten die op het reservaat woonden, namen de beste gronden langs de rivieren in beslag. Ook het federale assimilatiebeleid dat in deze periode werd gevoerd, vormde een bedreiging voor het behoud van het reservaat zoals het oorspronkelijk aan de indianen was toegezegd. In 1887 werd de General Allotment Act ingevoerd die de zogenaamde allotment in severalty mogelijk maakte, waarbij elk individu een eigen stuk grond op het reservaat kreeg aangewezen. De resterende grond kon daarna worden verkocht. Het was de bedoeling dat de indianen op een meer doelmatige manier van de grond gebruik gingen maken. Dit hield in dat zij geacht werden op een zelfde manier als de blanken het land te bebouwen en niet in collectieven te opereren. De noordelijke Cheyennes waren de enigen die uiteindelijk tijdens de negentiende eeuw niet door deze hervormingen werden getroffen. Hun reservaat werd rond 1900 zelfs vergroot.

Op de reservaten kwamen de prairie-indianen ondertussen in toenemende mate onder invloed van de Amerikaanse regering te staan. Vanaf het einde van de Indianenoorlogen tot in de jaren dertig van de twintigste eeuw werden de Cheyennes volgens de antropoloog Moore voornamelijk als gevangenen behandeld. Zij mochten het reservaat niet zonder meer verlaten en werden daarom regelmatig geteld. Deze beperkingen waren ook aan andere stammen opgelegd en kwamen volgens Van der Velden voort uit de angst voor opstanden. Ook voor de voedselvoorziening werden de Cheyennes helemaal van de regering afhankelijk, want de jacht bracht niet langer voldoende op om de stam mee in leven te houden. Bovendien blijkt uit de brieven van Aloysius dat ook om te jagen een vergunning van de agent noodzakelijk was.

In het kader van de assimilatie begon het Bureau of Indian Affairs tijdens de jaren tachtig met het opstellen van regelgeving met betrekking tot het gedrag van de indiaanse bevolking. Eén van de hoofdpunten waarop de aandacht zich vestigde, was de bestrijding van polygamie en de omvorming van familiestructuren. Verder werd er van mannen verwacht dat zij zich gingen toeleggen op de landbouw en veeteelt, in plaats van ceremoniële taken te vervullen. Ook kwamen er regels met betrekking tot kleding en haardracht. Mannen dienden voortaan 'Amerikaanse' ofwel westerse kleding aan te trekken en het haar kort te dragen. Uit angst voor opstanden werden grote bijeenkomsten verboden, waaronder ook religieuze ceremonies en andere dansen. De Zonedans en rituelen waarbij het lichaam in de ogen van de blanken werd verminkt, werden als barbaars beschouwd. Om de orde op de reservaten te handhaven, werden indiaanse politiekorpsen in het leven geroepen, evenals een Court of Indian Offenses. De politieagenten en rechters werden gerekruteerd uit de inheemse bevolking zelf. Zij waren verantwoordelijk voor de naleving van de wetgeving op de reservaten. Op scholen werd ernaar gestreefd om de kinderen de indiaanse taal en gebruiken af te leren. De indiaanse kinderen werden zowel naar internaten buiten, als naar scholen op de reservaten gestuurd. Ook religieuze instellingen stichtten scholen binnen de grenzen van de reservaten.

De indianen op de reservaten probeerden nog zoveel mogelijk voordeel te behalen uit de nieuwe regels die aan hen werden opgelegd. Zo werden in sommige gevallen de kinderen van stamhoofden naar school gestuurd om een goede indruk te maken op de federale beambten in de hoop hierdoor meer bij hen gedaan te krijgen. Daarnaast konden de kinderen die hadden leren lezen en schrijven de oudere generaties helpen in de onderhandelingen met de overheid. Een ander motief om de kinderen naar school te sturen, was de gedachte dat ze daar tenminste voldoende te eten kregen en goed werden gekleed. Tijdens de jaren negentig begon de Amerikaanse regering echter te bezuinigen op de uitgaven aan scholen voor indiaanse kinderen. De leefomstandigheden op de reservaten verslechterden nog verder. Er ontstond een gebrek aan voedsel, kleding en ook in onderdak was moeilijk te voorzien. Een andere mogelijkheid om toch nog enigszins voordeel te behalen uit de aanwezigheid van de blanken op de reservaten, was het tegen elkaar uitspelen van verschillende christelijke confessies die er opereerden. Echter, op het reservaat van de Cheyennes waren de katholieken de enigen die een permanente missiepost hadden. Wel werd zo nu en dan ingespeeld op de rivaliteit tussen het agentschap, waar in de loop van de tijd een protestantse school werd geopend, en Saint Labre waar Van der Velden zich inzette voor de indiaanse bekering tot de katholieke variant van het christendom.

Saint Labre's Mission

Het initiatief voor de oprichting van de missiepost Saint Labre wordt toegeschreven aan een katholieke soldaat, George Yoakum, die was gestationeerd nabij Miles City, Montana, waar hij in contact was gekomen met de Cheyennes:

'By intervention of that man they [the Cheyennes] applied for one [priest] to Bishop O'Connor of Neb., he had none. In the year 1882 two Jesuit fathers going to the Crows passed there as to overlook the battlefield. They could only spare 12 days, tried to pick up in that time the language as much as possible and baptized the children of those who wanted. When (...) Montana became the diocese of Bishop Brondel, Bishop O'Connor recommended him the Cheyennes. Bishop Brondel did all in his power and sent in 1884 a secular priest and three Sisters Ursulines to start the mission. After a few days the priest got sick and left three months afterwards. In the summer of the same year a Jesuit father took his place provisionally, but got sick too after five months. He had to go back.'

Wegens gebrek aan inkomsten voor de missie en de grote armoede waarin de Cheyennes op dat moment leefden, besloot bisschop Brondel de post te vernoemen naar de heilige Benedict Joseph Labre. Saint Labre's Mission lag aan de Tongue River, ongeveer acht uur van het reservaat verwijderd.

Uit het bovenstaande citaat blijkt dat er aanvankelijk problemen waren met het vinden van een geschikte priester die het werk op de missie aankon. Uiteindelijk besloot de bisschop de jezuïeten om een priester te vragen, zodat zij het missiewerk tijdelijk voort konden zetten. De jezuïetenmissie in de Rocky Mountains stond sinds 1851 onder leiding van de Turijnse Provincie. Ook Montana viel onder het bestuur van de Italiaanse provinciaal die de superior van dit gebied aanstelde. In de tijd van Van der Velden waren dit achtereenvolgens pater Cataldo en pater Van Gorp.

Op het moment dat Aloysius in 1885 de missiepost bereikte, hadden reeds drie priesters getracht het werk van de eerste priester, pater Eyler, over te nemen. Allen hadden het, om diverse redenen, niet langer dan een aantal maanden volgehouden. De laatste, pater Barcelo, verliet de missie nadat hij getuige was geweest van een confrontatie tussen George Yoakum en een aantal blanken uit de buurt, door Van der Velden aangeduid als 'Cowboys'. Zowel Yoakum als Barcelo vreesden hierna voor hun leven en verlieten het gebied. De zusters ursulinen die in 1884 eveneens op de post waren gearriveerd, bleven alleen achter. Kennelijk was er voor hen geen aanleiding om de post te verlaten.

Van der Velden werkte de eersten maanden in Saint Labre samen met pater Prando, die later naar de Crow vertrok. De twee priesters vonden hun onderkomen in een klein houten huis, waarin ook de ursulinen moesten leven. Het vertrek van Van der Velden en pater Prando was slechts klein: vier bij vier meter en geen twee meter hoog. Er waren nog geen aparte kerk- en schoolgebouwen op de missiepost. Echter, een aantal maanden voor de komst van Van der Velden, had bisschop Brondel de missie bezocht en geconcludeerd dat er dringende behoefte was aan een ruimer gebouw voor de zusters waar ook de kinderen van de Cheyennes die in Saint Labre naar school kwamen, in konden worden ondergebracht. Brondel ondernam hierom een bedeltocht in het Oosten van de Verenigde Staten, waarmee hij de financiering voor de bouw van de school rond kreeg. In november 1885 betrokken de ursulinen het nieuwe gebouw, waarin twee lokalen als kerk dienst deden. Dat er geen afzonderlijk kerkgebouw kwam, werd door Van der Velden zeer betreurd aangezien hij niet zonder meer over de ruimte kon beschikken.

Om over een eigen gebouw te beschikken, begon Aloysius in 1886 zelf aan de bouw van een nieuw huis naast het onderkomen dat hij en zijn collega op dat moment deelden. Het reeds bestaande onderkomen kon, omdat het groter was, als kerk dienst doen. In januari 1887 was het nieuwe huis daadwerkelijk klaar. Alle kieren tussen de boomstammen waren gedicht en het dak lag erop. Toch bleef bij hem de wens bestaan om een echte kerk te hebben van waaruit hij kon werken en met katholieke ceremonies indruk kon maken op de Cheyennes. Een schijnbaar constant gebrek aan financiële middelen was volgens Van der Velden een van de belangrijkste oorzaken voor het uitblijven van de bouw van een kerk. Maar nadat hij zelf in 1892 een inzamelingsactie op touw had gezet, kon hij in mei 1896 eindelijk zijn parochianen een nieuwe kerk binnen leiden.

De samenwerking tussen Aloysius en de bisschop, onder wiens gezag Saint Labre stond, verliep aanvankelijk stroef. Van der Velden weet de slechte toestand waarin de missiepost tijdens zijn verblijf verkeerde onder meer aan een gebrek aan steun van de bisschop, zowel in financieel als op begeleidend vlak. Bovendien was hij van mening dat het fundament van de missie niet goed was gelegd. Waarschijnlijk reeds binnen een jaar na aankomst beklaagde Aloysius zich over de moeilijke omstandigheden op de missiepost en weigerde de kastanjes voor de bisschop uit het vuur te halen 'terwijl ik nog geen roode cent van hem gekregen heb'. Mede door deze moeilijkheden hoopte Van der Velden gauw op één van de jezuïetenmissies aan het werk te kunnen. Eind 1886 leek het erop dat hij daadwerkelijk overgeplaatst zou worden, maar het kwam er uiteindelijk niet van. De verhouding tussen de bisschop en Van der Velden verbeterde in de loop van de tijd enigszins. Desondanks werd Saint Labre vanaf december 1888 'op zijn Jezuïtisch' bestuurd, wat zeggen wilde, dat Aloysius vanaf dat moment alleen nog te maken had met pater Cataldo en later pater Van Gorp.

Eerste contact met de Cheyennes: 1885-1889

Enkele elementen die van invloed zijn geweest op het welslagen van de missieactiviteiten van Van der Velden, zijn hierboven reeds kort besproken. Echter, de band die hij met de Cheyennes heeft gehad, is naar mijn mening de meest doorslaggevend factor geweest in het succes van het missiewerk. Deze verhouding is in de loop van de tijd, onder invloed van verschillende factoren, aan verandering onderhevig geweest.

Van der Velden arriveerde in Saint Labre in de verwachting veel goed werk te gaan verrichten onder de indiaanse bevolking en hun zielen te redden. De historische context waarbinnen hij opereerde, is reeds kort uiteengezet. De Cheyennes hadden de strijd om hun vrijheid verloren en zich op het reservaat gevestigd, waar zij afhankelijk werden van de overheid. Het overheidsbeleid in deze tijd was erop gericht de indianen zoveel mogelijk aan te passen aan de blanke cultuur. Binnen dit kader ging Aloysius aan het werk. In zijn brieven deed Van der Velden uitgebreid verslag van wat hij aantrof bij de Cheyennes. Hij ging uitvoerig in op de, in zijn ogen, ongebruikelijke en curieuse gewoonten van de indianen. Het eigen geloof van de Cheyennes werd door hem aanvankelijk met de nodige interesse gevolgd en beschreven, maar kon toch niet als veel meer dan bijgeloof worden ervaren. Dit blijkt bijvoorbeeld duidelijk uit het verslag dat hij gaf van een ceremonie in een zweethut. Nadat hij uitvoerig had stilgestaan bij hetgeen hij bij de zweethut had gezien, merkte Van der Velden op: 'Ik werd naar bij het aanschouwen van dat alles. Ik had innig medelijden met die arme stakkers daarbinnen [in de zweethut] en bad op dezelfde plek langere tijd den Goeden God dat Hij medelijden zou hebben met die ongelukkigen en spoedig hunne ogen zou openen om den waren Godsdienst te leeren kennen.'

Omdat Aloysius medelijden had met de indianen, die immers het ware geloof niet kenden, zag hij de offers die zij brachten als nutteloos en zwaarder 'omdat ze zich tot een eeredienst als gedwongen gevoelen (...) Och mochten ze toch spoedig kennis hebben van den Eenig Waren God, dan beschaamt een Indiaan menig maal een vurig Christen.' Hij beschouwde de indianen dus wel als erg religieus.

Enkele dansen en verhalen van de Cheyennes beschreef Van der Velden uitvoerig. De verhalen zette hij uiteen als zijnde de 'theologie der Rotsbewoners'. Uit de beschrijvingen die Aloysius ervan gaf, valt op te maken dat hij wellicht geloofde in het bestaan van een soort proto-christendom, dat overal bestond doch slechts in de joods-christelijke traditie van Europa was gerealiseerd. Van der Velden zag namelijk overeenkomsten tussen de verhalen van de Cheyennes en bijvoorbeeld de geschiedenis van de zondvloed en de zondeval. Het is echter ook mogelijk dat hij ervan uitging dat nog een klein deel van de bijbelse verhalen bij de Cheyennes bekend was, doordat de stam reeds eerder met missionarissen in contact was gekomen. Ondanks het feit dat Van der Velden vond dat de Cheyennes er 'rare dolle ideeën' op na hielden wat betreft eetgewoontes en een erg onhygiënische leefstijl hadden, gaf hij wel aan ze erg dapper te vinden. In 1887 schreef hij dat een handjevol Cheyennes zelfs het Duitse leger aan zou durven, want 'den dood achten zij niet'.

Om met de Cheyennes in contact te komen, probeerde Aloysius zo snel mogelijk wat van de taal op te steken en zich als geneesheer te presenteren. Al vóór zijn aankomst in Saint Labre had Van der Velden besloten om de indianen door middel van zijn 'dokterschap' voor zich te winnen. Dit is zeker interessant gezien het feit dat de medicijnmannen bij de Cheyennes in hoog aanzien stonden.

Binnen een jaar na aankomst in Saint Labre is een kentering waar te nemen in het beeld dat Aloysius van de indianen schetste. Het missiewerk wilde niet zo vlotten als hij had verwacht. Hij ging zich in toenemende mate storen aan het gedrag van de indianen. In 1887 heeft hij de missiepost enkele maanden verlaten om met retraite te gaan en aansluitend bij andere missieposten wat inspiratie op te doen.

Na zijn terugkeer in Saint Labre leek het missiewerk aanvankelijk iets beter te gaan, maar 'het nieuwtje' was voor Aloysius van de indianen af. Hij leek teleurgesteld te zijn in het 'karakter der Indiaan' en gaf toe ze nobeler te hebben voorgesteld. 'Kwam er geen hooger beweegreden in 't spel, ik zou zeggen ze hangen me de keel uit, 't is alles te samen genomen een beroerd volk, vol leugens, politiek en hebzucht en allernaast om mee om te springen.' Het moest voor hem een grote teleurstelling zijn dat de (niet bekeerde) indianen aangaven de zusters en de priester niet langer nodig te hebben, aangezien ze niet ontvingen wat ze wensten. De indianen hadden in deze tijd namelijk dringend behoefte aan materiële hulp om het hoofd boven water te houden in de moeilijke omstandigheden waarin ze verkeerden. Ze hadden waarschijnlijk gehoopt dergelijke hulp van de missie te ontvangen. De gedachte dat Christus of de Zoon van God ook voor de zielen van de Cheyennes was gestorven, hield Van der Velden echter op de been. Om de Cheyennes te straffen voor de desinteresse in de boodschap van de missionarissen, werd in de zomer van 1888 de missiepost zelf op last van pater Cataldo gesloten.

In december 1888 keerde Van der Velden naar Saint Labre terug om de missiepost te heropenen. De zusters volgden hem korte tijd later. In het daaropvolgende jaar kreeg hij het erg druk met de missieschool waar onverwachts veel kinderen naartoe kwamen. Wellicht had de hoge opkomst van de kinderen te maken met de hulpbehoefte van de Cheyennes en hoopten ze door hun kinderen weer naar school te sturen, de missionarissen voor zich te winnen.

Na de heropening van de missie werden de Cheyennes niet langer als het probleem ervaren voor het welslagen van de missieactiviteiten, maar maakte een gebrek aan arbeidskrachten het moeilijk om de school op een ordentelijke wijze te laten functioneren. Bovendien was het erg moeilijk om aan voldoende voedsel en kleding voor de kinderen te komen. Een ander probleem voor de missie was de opstelling van de blanke bevolking die rondom Saint Labre woonde. Er werd door hen voortdurend naar gestreefd om de Cheyennes naar een ander gebied te deporteren. De introductie van de Ghost Dance vanaf 1889-1890 was een andere bedreiging voor het missiewerk.

De Ghost Dance, kolonisten en anti-katholicisme: 1889-1892

Als reactie op de slechte leefomstandigheden waarin de indianen verkeerden, was aan het einde van de negentiende eeuw een nieuwe religie ontstaan die zich al snel verspreidde onder de verschillende stammen op de prairies. De deelnemers aan deze Ghost Dance waren in afwachting van het einde van de blanke aanwezigheid in Noord-Amerika, waarna de prairies weer door de indianen bewoond konden worden. Trouwe aanhangers van de Ghost Dance konden ervan uitgaan dat hun gezondheid zou verbeteren en ze uiteindelijk konden voortleven in een nieuwe wereld.

De introductie van de Ghost Dance bij de Cheyennes belemmerde het missiewerk. Het jaar 1890 leek nog redelijk voorspoedig aan te vangen. Van der Velden verwachtte binnen korte tijd de eerste communie van vijf kinderen te hebben, 'd.i. de allereerste comm. van den stam'. De zusters veronderstelden dat het hierna bergopwaarts zou gaan met de missie. Maar door de Ghost Dance zag Van der Velden langzaam aan alles wat tot dan toe was bereikt in rook op gaan. De Cheyennes kwamen niet langer naar de mis en de kinderen niet meer trouw naar school. De indianen gingen er wellicht vanuit dat ze door de Ghost Dance de missie niet langer nodig hadden. Er zou immers spoedig een nieuwe tijd aanbreken, waarin zij weer op de traditionele wijze konden leven: verlost van de blanke overheersing.

Ook de verhoudingen tussen de kolonisten en de Cheyennes verslechterden onder invloed van de Ghost Dance. De blanken vreesden voor een opstand. Deze spanning nam nog verder toe nadat een aantal keren kolonisten waren vermoord. Mede door deze gebeurtenissen verslechterden ook de verhoudingen tussen de kolonisten en Van der Velden. Hij werd ervan beschuldigd met de indianen samen te spannen. In 1890 gaf hij al aan het vreselijk te vinden 'zooals de blanken opgewonden zijn. Ik laat Gods water maar over Gods land lopen kom tot de bevinding dat de blanken een massa ondankbaarder en slechter zijn dan de arme Indianen'. De angst voor een opstand hadden de blanken, met name de regering, volgens Van der Velden toch vooral aan zichzelf te danken. Volgens hem had de overheid namelijk veel eerder in moeten grijpen door de profeten van de nieuwe religie direct op te sluiten.

In dezelfde tijd werd de katholieke missie volgens Van der Velden in toenemende mate door de protestantsgezinde federale regering tegengewerkt. De situatie werd steeds moeilijker. In februari 1891 had Aloysius zelfs een persoonlijke lening bij de bank in Miles City genomen, als oplossing voor het geldgebrek waarmee de missie te kampen had als gevolg van een onenigheid tussen het kerkelijke Bureau of Catholic Indian Missions en het federale Bureau of Indian Affairs. Had hij dit niet gedaan, 'dan zou men aanstonds beslag op de Missie hebben gelegd'.

Door al deze verwickelingen raakte Van der Velden erg teleurgesteld en gefrustreerd, wat er waarschijnlijk toe heeft geleid dat hij geen begrip meer voor de Cheyennes kon opbrengen. Meerdere malen gaf hij aan dat het leger hen maar eens een lesje moest komen leren: 'Ik geloof niet dat ze in opstand zullen komen. Maar als er de troepen eens flink onder kwamen schieten dan zou hun koppigheid wel tot bedaren komen. Van gehoorzamen geven ze eenvoudig den brui.' Aan zijn familie schreef hij dat de kinderen leugens over hem verspreidden om niet meer naar school te hoeven. Van der Velden werd door hen beschuldigd van seksueel misbruik, het plegen van grafschennis en het geven van slaag. Met betrekking tot de beschuldiging van seksueel misbruik gaf hij aan dat de leugen snel uitgekomen was, maar dat de waarheid natuurlijk in 'zeer beperkten kring bleef'. Ook het plegen van grafschennis werd door hem ontkent. Van der Velden wist dat dit door de Cheyennes als één van de ergste misdrijven werd ervaren. Als hij hier de waarheid schreef, dan moet het hem erg veel pijn hebben gedaan om van dergelijke zaken beschuldigd te worden door de mensen voor wiens zielenheil hij zich al jarenlang zo hard inzette. Eén van de huidige stamhoofden van de noordelijke Cheyenne merkte over dit onderwerp overigens het volgende op:

'My grandfather was buried the old way, under a rimrock. Later on the sisters at the mission went around and raided the graves. They used to sell the things they found in the graves. I hope they never found my grandfather's bones. The priests and sisters didn't respect the Indians.'

Wel is Aloysius overgegaan tot de in Europa in die tijd vaker gehanteerde straf van het geven van slaag, terwijl hij wist dat de indianen dit onacceptabel vonden. De situatie leek begin 1892 iets in het voordeel van de missie te veranderen, maar de kinderen kwamen nog steeds slecht naar school. In augustus werd daarom de missie voor de tweede maal gesloten.

De laatste jaren in Saint Labre: 1893-1897

Toen de ergste winterkou was verdwenen, werd de missie in 1893 heropend. Volgens Van der Velden waren de missionarissen door de Cheyennes teruggedreven uit angst dat Morgan, de Commissioner of Indian Affairs, hun kinderen anders naar een verder weg gelegen internaat zou sturen. Tot groot genoegen van Aloysius werd de toenmalige agent kort na de heropening vervangen. Deze agent had het missiewerk in de voorafgaande periode erg bemoeilijkt. Het schooljaar van 1893-1894 was erg succesvol, de kinderen bleven, op enkelen na, trouw op school en ook de volwassenen toonden wat meer interesse in de godsdienst. Het missiewerk ging langzaam aan vooruit. Toen de agent de missieschool in het najaar van 1894 kwam inspecteren, was hij zeer ingenomen met de behaalde resultaten.

Toch heeft Van der Velden nog wel aangegeven liever naar de Nederlandse Provincie overgeschreven te worden, aangezien de samenwerking met de overige geestelijken niet altijd goed verliep. Onder andere met de opvolger van superior Cataldo, pater Van Gorp, heeft hij problemen gehad aangaande de bouw van de kerk. Maar hij was blij toen in 1896 de kerk eindelijk in gebruik kon worden genomen. Ten opzichte van de Cheyennes stelde hij zich over het algemeen minder hard op, hoewel hij wel van mening was dat ze een lesje verdienen voor het continu stelen van vee van de kolonisten. In één van zijn laatste brieven schreef Aloysius dat 'de kerels' in zekere zin gelukkig waren. 'Elk plekje gronds is hun thuis als ze er de tent opslaan, ze schijnen het land hebben niet te kennen. Om kleding bekommeren ze zich weinig en voor bed hebben ze aan hun rijdeken genoeg.'

Ook tijdens de laatste jaren heeft Van der Velden wel de nodige tegenwerking van de regering en de blanken in de buurt ondervonden. Rond 1912 schreef hij in een opzet voor een artikel over de Cheyennes, dat als de blanken de missie niet steeds uit hebzucht en gebrek aan moraliteitszin hadden tegen gewerkt, het missiewerk zeker een succes zou zijn geworden. Uiteindelijk hebben de kolonisten het Van der Velden zo moeilijk gemaakt, dat hij besloot te vertrekken. Tot drie keer toe was hij door een bevriend persoon gewaarschuwd dat er een moordaanslag op hem werd beraamd. Bovendien werd hij beschuldigd van medeplichtigheid bij een moord op een blanke, wat 'de advocaat van de prosecutie' volgens hem slechts deed om de kiezers een genoegen te doen. Van der Velden vluchtte naar een nabijgelegen missiepost bij de Crow. Al vóór zijn vertrek naar de Crow was hij ernstig ziek geworden. Hij leed aan tyfus en moest naar het militaire hospitaal worden overgebracht, waar hij meer dan een maand verbleef:

'Sinds een maand ben ik hier, natuurlijk ziek, maar toch door het oog van een naald gekropen. In July of Aug. werd ik ziek het was typhus koorts. 16 Aug. kwam ik hier. - Erg ziek. - De doctors hebben wat hun best gedaan. Enfin onkruid vergaat niet en zoo ben ik er weer boven op of liever zal het spoedig zijn. - Saint Labre als Mission is voor goed opgegeven. Ik ga naar Gonzaga College - Spokane - Wash.'

Tot meerdere eer van God: de overdracht van het christendom

Links boven in de hoek van de meeste brieven die Van der Velden aan zijn familie heeft geschreven, stonden vaak de letters A.M.D.G. (Ad Majorem Dei Gloriam). Tot meerdere eer van God trachtte hij het christendom aan de Cheyennes over te dragen. Het is echter zeer goed mogelijk dat hij nooit een compleet beeld heeft gekregen van de religieuze wereld van de Cheyennes zelf. Om met de woorden van Moore te spreken, ontbreekt in zijn brieven een beschrijving van de 'algehele structuur' waarbinnen ceremonies werden voltrokken.

Tijdens het verrichten van zijn missieactiviteiten was het voor Van der Velden van groot belang dat hij geloofwaardig op de indianen overkwam. Een voorbeeld hiervan vinden we in een beschrijving van een begrafenis. Tijdens de begrafenis probeerde hij de angst voor de ziel van de overleden persoon weg te nemen door te Cheyennes te verzekeren dat deze was gereinigd door het eerder ontvangen doopsel: 'Een priester liegt nooit zijn mond spreekt altijd waarheid, welnu de mond des priesters zegt dat men voor dit lijk niet hoeft te vreezen. De ziel is gewaschen door het doopsel en zwerft niet rond of komt niet terug.'

Aan dansceremonies en bijeenkomsten in zweethutten probeerde Van der Velden een einde te maken. De reden hiervoor was, dat hij zich afvroeg of er tijdens de ceremonies, zoals de Zonnedans, geen duivelsverering plaatsvond. Zijn houding tegenover de Ghost Dance is al uiteengezet. De nieuwe profeten van deze dans hadden volgens hem zo snel mogelijk opgesloten moeten worden om zo hun invloed op de indianen te beperken.

Bij de overdracht van het christendom maakte Van der Velden zeker gebruik van voorbeelden van andere jezuïetenmissies in Noordwest-Amerika. Op de missieschool werd ernaar gestreefd om de indianen een meer 'Westerse' manier van denken en leven bij te brengen die in overeenstemming was met de normen en waarden van de christelijke samenleving. Hier werd de kinderen lezen en schrijven geleerd, werd godsdienstonderwijs gegeven én leerden ze huishoudelijke taken vervullen en het land bewerken. De opbrengsten van de boerderij, waar de jongens het land leerden bebouwen, werden tevens gebruikt om de missie van voldoende voedsel te voorzien. Met de bekering van de kinderen, hoopte Van der Velden daarnaast ook de ouderen zo ver te krijgen dat ze zich meer open stelden voor godsdienstig onderricht. Hij probeerde de overtuigingskracht van de kinderen in te zetten bij de overdracht van het christendom op de oudere generaties.

Het verlenen van medische zorg was, zoals al is vermeld, voor Aloysius een ander middel om nader tot de Cheyennes te komen. Tijdens ziekenbezoeken bracht hij dan het christendom ter sprake: 'bij zulke gelegenheden krijgen de lui altijd een kleine instructie over God, de eeuwigheid, de ziel ect. ze zijn dan later beter gestemd als ik den slag moet slaan.' Toch heeft Van der Velden met zijn ziekenzorg, vooral tijdens de eerste jaren, meer bij de blanke bevolking gewonnen, dan bij de indianen. Terwijl ze zich inzetten voor de genezing van de zieken, hebben Aloysius en zijn collega's meerdere malen de tegenwerking van de medicijnmannen van de Cheyennes ondervonden.

Een andere methode die Van der Velden toepaste, was het aan zich binden van invloedrijke personen binnen de stam. Hij ging ervan uit dat op het moment dat deze mensen zich tot het christendom bekeerden, de rest vanzelf zou volgen: 'palmt ge den Chef in dan hebt Ge den geheelen stam'.

De rondgang door de kampen voor de verkondiging van het woord, kan wellicht worden beschouwd als de meest directe vorm van missioneren. Van der Velden was veel op pad om de Cheyennes te bezoeken. Tijdens deze bezoeken nam hij vaak platen met zich mee waarop bijbelse taferelen stonden afgebeeld. Ook had hij een bel waarmee hij de Cheyennes naar de mis kon roepen. Om de vrij abstracte inhoud van het christelijk geloof voor de Cheyennes inzichtelijk te maken, gebruikte Van der Velden soms indiaanse terminologie. Zo zijn in zijn brieven passages terug te vinden, waar hij het woord 'God' heeft vervangen door de woorden 'Grote Geest'. 'God' zullen de Cheyennes niet hebben gekend in de betekenis die wij eraan geven, waardoor Van der Velden waarschijnlijk moest kiezen voor een woord waarvan de betekenis zoveel mogelijk overeen kwam. Een ander voorbeeld is het woord 'dienen' dat de indianen volgens Aloysius niet kenden. Op de vraag van de Cheyennes waarom God de mens had gemaakt, antwoordde hij dan ook: 'omdat hij (de mens) hem zou kunnen hooren (in plaats van dienen) en beminnen'.

De religieuze wereld van de indianen, waarbinnen zij hun ceremonies voltrokken, stond echter ver af van de boodschap die Aloysius aan hen probeerde over te brengen. Over de houding van de Cheyennes ten opzichte van missie en het christendom schreef Moore dat deze de christelijke missionarissen altijd heeft gefrustreerd. Dit had te maken het feit dat de Cheyennes het christendom meer zagen als een aanvulling op het eigen geloof. Deze bewering komt overeen met wat uit de brieven van Van der Velden geconcludeerd kan worden.

Zo lieten de Cheyennes zich soms wel dopen, maar is het de vraag welke waarde men hieraan moet hechten. Het is goed mogelijk dat de indianen veel minder of, op zijn minst, een andere waarde hechtten aan de doop dan Van der Velden deed en na de doop weer rustig deelnamen aan hun eigen ceremonies. Op het moment dat de missionaris na zijn dood op de poorten van de hemel klopte, heeft hij geen scharen veroverde zielen met zich mee kunnen brengen, als vrucht van het offer dat door hem tijdens zijn leven was gebracht. De Cheyennes wensten zich niet uitsluitend tot de katholieke variant van het christendom te bekeren.

Cheyenne indiaan

*'Mijn raad is: 'Ga naar buiten naar de velden, de natuur en de zon, ga naar buiten en probeer het geluk in jezelf en God te hervinden;
denk aan al het mooie wat er in en om jezelf nog overblijft en wees gelukkig''*

Anne Frank

II. De cijnsregisters van de Heerlijkheid Helmond

Op de hierna volgende pagina's zijn transcripties verzameld uit de cijnsboeken van de Heerlijkheid Helmond. In 1220 kocht hertog Hendrik I van Brabant de toenmalige heerlijkheid Helmond van Willem I van Horne. Hij stichtte in 1225 aan de rand van de Peel de stad Helmond om aldus de invloed van Gelre terug te dringen.

Helmond kreeg stadsrechten in 1232. Helmond verkreeg marktrechten in 1376 van hertogin Johanna van Brabant. Tijdens de eerste helft van de 15e eeuw werd Helmond de hoofdstad van Peelland, een van de vier kwartieren van de Meierij van 's-Hertogenbosch.

De Peellandse dorpen, behorende tot de heerlijkheid Helmond, zijn: Middelrode (1421-1845), Schijndel (1421-1847), Sint Oedenrode (1381-1847), Stiphout (1447-1498), Tongelre (1498-1836) en Veghel (1406-1783).

Er is voor gekozen alle bronnen in de cijnsregisters, waarin de Heren De Campo alias Vanden Velde voorkomen, te tonen in chronologische volgorde. Het woord heer werd in het verleden onder meer gebruikt om een priester aan te spreken, wat met name in de Middeleeuwen een hoge status had. Vaak was zo'n priester eveneens de heer van een landgoed, dus een landheer. Het wel of niet hanteren van een hoofdletter bij de titel Heer lijkt in de cijnsboeken willekeurig te zijn. In dit boek is er steeds voor gekozen een hoofdletter te gebruiken, om duidelijk aan te geven dat het om een meestal Middeleeuwse titel gaat.

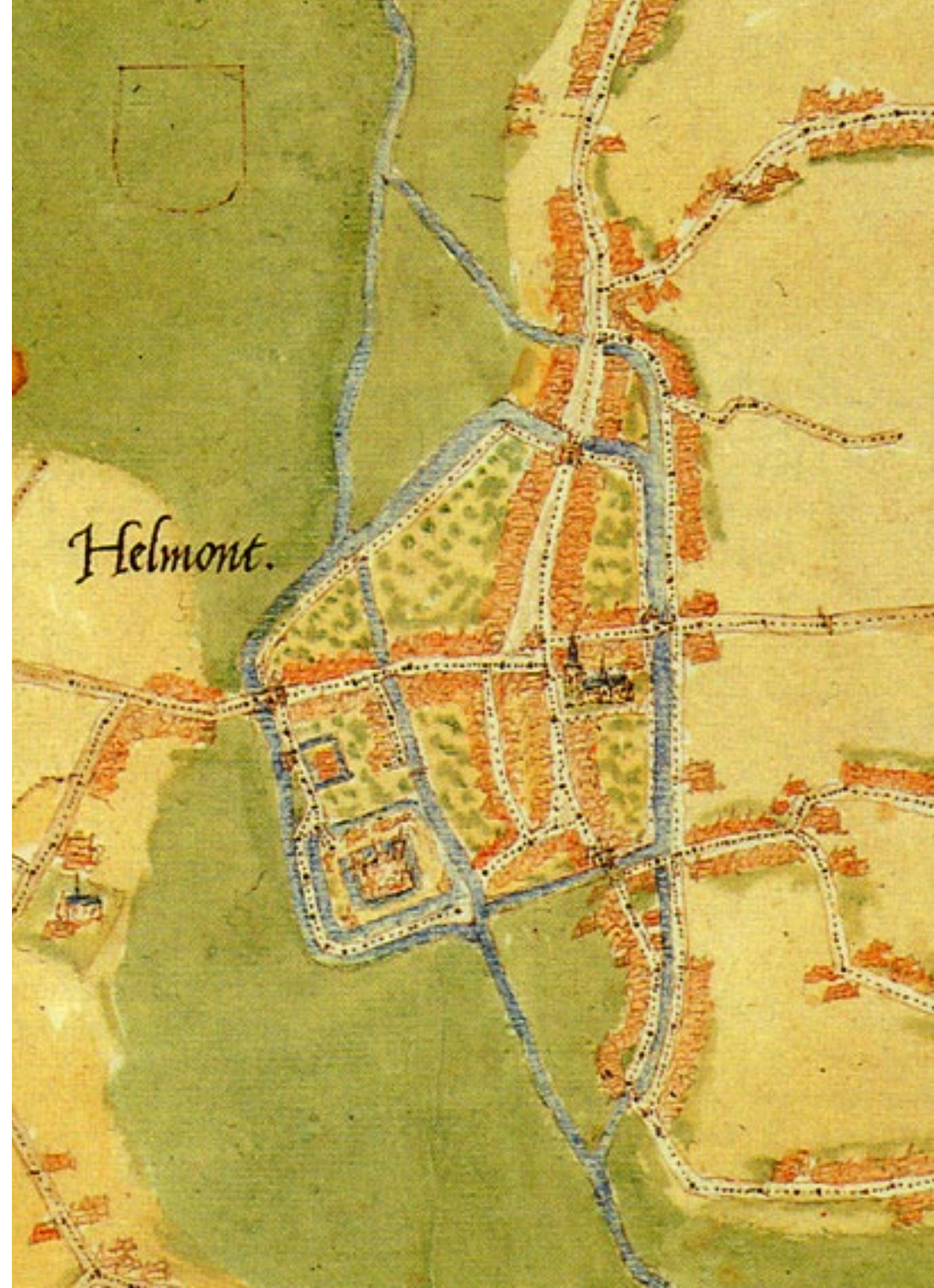
Een landheer is een bezitter van een overerfelijk landgoed. De term landheer stamt uit de Oudheid. Het woord landsheer is afkomstig van het Middelnederlandse woord lanthere, hetgeen betekent: vorst, heer, landheer, landeigenaar. In die zin is het dus te verklaren als bijnaam voor een persoon met veel grondeigendom.

Een landheer is een persoon die in staat is om van de opbrengst van zijn land te leven, maar deze niet zelf bewerkt. Hiervoor heeft hij landarbeiders, pachtboeren of een meier in dienst. Een landheer kan zowel van adellijke als van burgerlijke en zelfs boeren komaf zijn.

Verder zien we de titel Heer bij de heerser over een heerlijkheid (feodalisme) en wanneer een edelman tot ridder is geslagen, zoals bij Heer en ridder Arnoldus de Campo.

Ook de titel jonkvrouw wordt getoond, dochter van een heer, wat in het Latijn domicella is. Hieraan is duidelijk een adellijke status te zien, wat voor de erfsecretaris van Peelland Heer Ghiselbertus de Campo beslist gold. Verder is er aandacht voor de later in gebruik genomen adellijke titel jonker. En tenslotte hebben ook de titels Magister (Middeleeuwse academische titel) en Meester (in de rechten) hier een plaats verdiend; deze laatste titel wordt net als in het wapenboek van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap in dit boek eveneens met een hoofdletter geschreven.

Rechts: een prent van Helmond van Jacob van Deventer (1505-1575) uit 1575.

NTI-12063-284, Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

 Ga naar de scans
laatste wijziging 14-05-2013

284-Fiche 31, blz. 4, folio 99 Plaatsnaam: Veghel
Beertkinus filius naturalis dominus Ghiselbertus de Campo de novi V denarii ex hereditate quondam Joannes Jordanus ?? Bernerus Freddus Hornkens

Datering: 1406/1420
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 284 #

Heer Gijsbertus de Campo, mogelijk de erfsecretaris van Peelland. Het kan ook zijn oom of zijn grootvader zijn. De vierde optie is dat hij de zoon is van landdeken Godefridus de Campo en Beertkinus zijn nergens anders vermeldde zoon.

NTI-12063-284, Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

 Ga naar de scans
laatste wijziging 14-05-2013

284-14, blz. 6, folio 3, no Plaatsnaam: St. Oedenrode
Domicella Mechteldis filia Henricus de Campo de novi II stuivers III denarii ex hereditate quondam Henricus Fabri

Datering: 1406/1421
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 284 #

Jonkvrouw Mechtildis, de kleindochter van erfsecretaris van Peelland Heer Ghiselbertus de Campo alias vanden Velde en de dochter van zijn zoon Heymericus de Campo, hier Henricus genoemd.

NTI-12063-284, Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

 Ga naar de scans
laatste wijziging 14-05-2013

284-16, blz. 12, folio 17, no Plaatsnaam: St. Oedenrode
Domicella Mechtildis filia Heymericus de Campo de veteri XVIII denarii de Mola Aqua in Rode quondam Arnoldus Last in marge: Relicta Lucas filius Joannes ?? et filius eius solvet

Datering: 1406/1421
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 284 #

Jonkvrouw Mechtildis, de kleindochter van erfsecretaris van Peelland Heer Ghiselbertus de Campo alias vanden Velde en de dochter van zijn zoon Heymericus de Campo.

NTI-12063-284, Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

 Ga naar de scans
laatste wijziging 14-05-2013

284-Fiche 32, blz. 11 Plaatsnaam: Schijndel
Dominus Heymericus de Campo vicarius in Schijndel de veteri IX dinarii ex hereditate quondam Johannes filius Ricardus

Datering: 1406/1421
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 284 #

Heer Heymericus de Campo, vicaris te Schijndel.

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

285-Fiche 62, blz. 6 Plaatsnaam: Schijndel
 Dominus Henricus filius Dominus Heymericus de **Campo** vicarius in Schijndel ex hereditate quondam Johannes filius Ricardus de veteri IX dinarii Idem pro liberum Johannes Wijtven ex hereditate quondam Johannes Ricardus de veteri VI dinarii

Datering: 1421/1446
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 285 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Heer Heymericus de Campo alias vanden Velde, vicaris te Schijndel en zijn zoon Heer Henricus.

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

285-37, blz. 10, folio 23, no Plaatsnaam: St. Oedenrode

Rutgerus de Palude Godefridus filius naturalis dominus Godefridus de **Campo** presbiter Relicta Johannes de quinque domibus et Elizabeth filia ex hereditate Elizabeth de Hoevel de veteri IIII denarii

Datering: 1421/1446
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 285 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Godefridus, natuurlijke zoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde.

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

285-37, blz. 8, folio 22, no Plaatsnaam: St. Oedenrode

Gerardus filius Ricardus de Stappen Godefridus filius naturalis dominus Godefridus de **Campo** / Arnoldus Vrients vanden Sloeven Mychael filius Ghiselbertus de Arena de dimidio domistadio liberum Hiltens de Rode quondam Henricus de Theeffelen de veteri IIII denarii

Datering: 1421/1446
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 285 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Godefridus, natuurlijke zoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde.

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

285-37, blz. 11, folio 23 v, no Plaatsnaam: St. Oedenrode

Sancta Oda ex domistadio Johannes Lucius de veteri VIII denarii in marge: Joannes Scuwediens heres Godefridus filius naturalis dominus Godefridus de **Campo** solvit Eadem ex domistadio Roverus de veteri XV denarii Idem Henricus de Tefelen solvit VI denarii ort Et Albertus de Gerwen VIII denarii ort Eadem ex bonis in Verisel de veteri X denarii Johannes filius Nycolaus Posteleijns Eadem ex domistadio dictus Rusi / Godefridus de Spanct filius Lambertus tanquam colonus mortalis de veteri VIII denarii

Datering: 1421/1446
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 285 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Godefridus, natuurlijke zoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

Ga naar de scans

305-Fiche 60, blz. 3, folio 149 v Plaatsnaam: Veghel
 Arnoldus filius Arnoldus de Merica Beertkinus filius naturalis dominus Ghiselbertus de **Campo** ex hereditate quondam Joannes Jordanus de novi V denarii

Datering: 1421/1471
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

Heer Gijsbertus de Campo, mogelijk de erfsecretaris van Peelland. Het kan ook zijn oom of zijn grootvader zijn. De vierde optie is dat hij de zoon is van landdeken Godefridus de Campo en Beertkinus zijn nergens anders vermeldde zoon.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

Ga naar de scans

305-Fiche 60, blz. 3, folio 149 v Plaatsnaam: Veghel
 Arnoldus filius Arnoldus de Merica Beertkinus filius naturalis dominus Ghiselbertus de **Campo** ex hereditate quondam Joannes Jordanus de novi V denarii

Datering: 1421/1471
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

Heer Gijsbertus de Campo, mogelijk de erfsecretaris van Peelland. Het kan ook zijn oom of zijn grootvader zijn. De vierde optie is dat hij de zoon is van landdeken Godefridus de Campo en Beertkinus zijn nergens anders vermeldde zoon.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

Ga naar de scans

305-Fiche 61, blz. 4, folio 156 Plaatsnaam: Veghel
 Eligius filius Heynricus generis dominus Egidius vande Velde Liberi Arnoldus de **Campo** ex agro dicto Loe ecker de novi XIII denarii ob idem ex hereditate Egidius de Aqua et ex Loe ecker de novi XIII denarii et ob idem ex hereditate Johannes de Zweenslaken de novi II denarii ort de veteri ob

Datering: 1421/1471
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

laatste wijziging 14-05-2013

Heer Egidius vande Velde, hoogstwaarschijnlijk de natuurlijke zoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde. De genoemde Arnoldus de Campo kan degene zijn in de mannelijke lijn van de auteur, geboren ca. 1370.

NTI-12063-286 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

Ga naar de scans

286-71, blz. 6, folio 33, no Plaatsnaam: St. Oedenrode

Petrus filius quondam Johannes de Gael magister Henricus de Heel filius quondam Johannes Petrus filius Johannes de Gael Rutgerus de Palude ex parte Godefridus filius naturalis dominus Godefridus de **Campo** ex hereditate quondam relicta Joannes de quinque domibus de veteri IIII denarii

Datering: 1447/1464
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 286 #

laatste wijziging 14-05-2013

Godefridus, natuurlijke zoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde.

NTI-12063-286 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

286-Fiche 106, blz. 3, folio Plaatsnaam: Schijndel
 Henricus filius Diemer filius Henricus Henricus dictus vande Waude / Theodericus filius quondam Roverus de Esche Dominus Henricus filius dominus Heymericus de **Campo** presbiter ex hereditate dominus Heymericus predictus quondam Johannes Ricardus filius de veteri IX dinarii Idem ex hereditate patris liberum Johannes Wijtphen quondam Johannes Ricardus de veteri VI dinarii Idem ex agro dictus Helpacker quondam Lambertus filius Ghijsbertus filius Roverus de Fonte de novi II stuivers

Ga naar de scans

Datering: 1447/1465
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 286 #

laatste wijziging 24-05-2013

Heer Heymericus de Campo alias vanden Velde, vicaris te Schijndel en zijn zoon Heer Henricus.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

305-Fiche 102, blz. 10, folio 215 Plaatsnaam: Veghel
 Arnoldus filius Arnoldus de Merica ex hereditate quondam Bemerus Fredericus Hoerkens Hoerkens de novi I denarii Idem ex hereditate prius Beertkinus filius naturalis dominus Ghijsbertus de **Campo** de novi V denarii

Ga naar de scans

Datering: 1447/1465
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

laatste wijziging 24-05-2013

Heer Heymericus de Campo alias vanden Velde, vicaris te Schijndel en zijn zoon Heer Henricus.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

305-Fiche 103, blz. 4, folio 218 Plaatsnaam: Veghel
 Liberi quinque et II liberi Henricus unus liberorum Eligius filius Henricus generis dominus Egidius vanden Velde ex parte liberum Arnoldus de **Campo** ex agro dicto Loecker de novi XIII denarii ob

Ga naar de scans

Datering: 1447/1465
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

laatste wijziging 24-05-2013

Heer Egidius vanden Velde, hoogstwaarschijnlijk de natuurlijke zoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde.

NTI-12063-287 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

287-Fiche 128, blz. 2, folio 155 v Plaatsnaam: Schijndel
 Cristianus filius Danielis de Aa Henricus filius Diemarus filius Henricus ex parte Gerardus filius ?? quondam dominus Henricus filius dominus Heymericus de **Campo** ?? ?? Idem ex hereditate quondam liberorum Johannes Wijtphen prius Johannes Ricardus ?? ?? Henricus Diemers filius Henricus / Wilhelmus filius Wilhelmus de Nulant ? Idem ex agro dicto Helpack quondam Lambertus filius Ghijsbertus filius Roverus de Fonte de novi II stuivers Henricus filius Demers filius Henricus et Johannes filius quondam Johannes Lomans Idem ex prato in Edle quondam relicta Henricus filius Henricus de Esche de novi IX dinarii Idem ex parte relicta predicta ex hereditate quondam Roverus Lambertus de Beersze de novi ??

Ga naar de scans

Datering: 1465/1498
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 287 #

laatste wijziging 24-05-2013

Heer Heymericus de Campo alias vanden Velde, vicaris te Schijndel en zijn zoon Heer Henricus.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cjnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-202, blz. 12, folio 6, no Plaatsnaam: St. Oedenrode

Bonifantes de Buscoducis ex hereditate Gerardus de Bussel XVIII denarii novi
 Idem ex hereditate Ter Heeze quondam dominus Henricus Bocs VI denarii novi
 in marge: Magister Petrus filius magister Wilhelmus in Busco Magister Godefridus de **Campo** colonus mortalis

Ga naar de scans

Datering: 1507
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

Magister Godefridus de Campo alias vanden Velde, waarschijnlijk de kleinzoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde, zoon van Gijsbrecht en grootvader van bisschop Franciscus Sonnius.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cjnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-210, blz. 3, folio 49 v, no 29 Plaatsnaam: St. Oedenrode

Dominus Jacobus Wijfflets Scolaster Dominus Lasarus de **Campo**
 Scolaster Dominus Christianus de **Campo** Scholaster in Roda Magister Coengardus ?? Dominus Godefridus de Scinvelt? Dominus Christianus de Merica Heijhwigis filia Jacobus de Hamsvoort ad usu fructu Dominus Ffranco de Gruenendael ex parte Aleijdis relicta et VII liberi Henricus filius Wolterus de Wolfwinckel ex domistadio quondam Henricus filius Henricus de Gerwen VIII denarii veteri

Ga naar de scans

Datering: 1507
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

Scholasters Heer Lazarus de Campo en Heer Christianus de Campo. Deze laatste was mogelijk een broer van bisschop Franciscus Sonnius.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cjnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-211, blz. 8, folio 58, no 80 Plaatsnaam: St. Oedenrode

Paulus de Haestrecht filius Rudolphus Cristianus filius Joannes de Palude / Dominus Rutgerus Henricus alias de **Campo** Margareta filia Godefridus Nijdens ex parte Arnoldus filius Godefridus Nijdens ex domo et orto quondam Henricus filius Joannes Keesmeckers II denarii veteri

Ga naar de scans

Datering: 1507
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

Heer Rutgerus de Campo, waarschijnlijk de oom van bisschop Franciscus Sonnius alias Frans vande Velde.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cjnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-202, blz. 6, folio 3, no 18 Plaatsnaam: St. Oedenrode

Anthonia filia Theodoricus filius naturalis dominus Godefridus de **Campo** ex parte Wilhelmus filius nycholaus de Brakel quondam Joannes filius naturalis Leonius de Rijsinghe de bonnario XI denarii I ort novi

Ga naar de scans

Datering: 1507
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

Theodoricus (Dirk), zoon van Heer (en Meester of Magister) Godefridus de Campo (de kleinzoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde, zoon van Gijsbrecht en grootvader van bisschop Franciscus Sonnius) en zijn dochter Anthonia.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-134, blz. 12, folio 6, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Bonifantus de Buscoducis ex hereditate Gerardus de Bussel XVIII denarii novi Idem ex hereditate Ter Heeze quondam dominus Henricus Bocs VI denarii novi in marge: Nicolaus filius Wolterus Joannes filius Gerardus Sanderus colonus mortalis Mathias filius Gerardus filius ?? colonus mortalis Meester Jan Coelberts? filius Joannes Coelberts Magister Petrus filius magister Wilhelmus in Busco Magister Godefridus de **Campo** colonus mortalis

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Magister Godefridus de Campo alias vanden Velde, waarschijnlijk de kleinzoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo alias vanden Velde, zoon van Gijsbrecht en grootvader van bisschop Franciscus Sonnius.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-137, blz. 5, folio 20 v, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Dominus Jacobus ??? Dominus Lasarus de **Campo** Sancta Oda Dominus Christianus de **Campo** Johannes de Ligno de domistadio Rodulphus de Onstade IIII denarii novi Jordanus filius Aelbertus VI denarii novi Yda uxor Petrus III denarii veteri

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Scholasters Heer Lazarus de Campo en Heer Christianus de Campo. Deze laatste was mogelijk een broer van bisschop Franciscus Sonnius.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-142, blz. 2, folio 48, no 16, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Dominus Jacobus Wijfflet Dominus Lasarus de **Campo** Sancta Oda Dominus Christianus de **Campo** Dominus Johannes de Weteringhe Miles IIII denarii veteri

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Scholasters Heer Lazarus de Campo en Heer Christianus de Campo. Deze laatste was mogelijk een broer van bisschop Franciscus Sonnius.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-142, blz. 5, folio 49 v, no 26, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Dominus Jacobus Wijfflets Scolaster Dominus Lasarus de **Campo** Scolaster Dominus Christianus de **Campo** Scolaster in Roda Magister Coengardus ?? Dominus Godefridus de Scinvelt? Dominus Christianus de Merica Heijlwigis filia Jacobus de Hamsvoort ad usu fructu Dominus Ffranco de Gruenendael ex parte Aleijdis relicta et VII liberi Henricus filius Wolterus de Wolfwinckel ex parte Aleijdis relicta et VII liberi Henricus filius Henricus de Gerwen VIII denarii veteri

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Scholasters Heer Lazarus de Campo en Heer Christianus de Campo. Deze laatste was mogelijk een broer van bisschop Franciscus Sonnius.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-134, blz. 6, folio, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Liberi 5 Henricus predictus / Hubertus unus 5 Relicta et unus liber videlicet
 Henricus Joannes filius Henricus de Wolffswijnckel Magister Domus
 Sensoris Relicta Lucas de **Campo** Anthonia filia Theodoricus filius
 naturalis dominus Godefridus de **Campo** ex parte Wilhelmus filius
 Nycholaus de Brakel quondam Joannes filius naturalis Leonius de
 Rijsinghe de bonario XI denarii I ort novi

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Magister Lucas de Campo alias vanden Velde, waarschijnlijk de kleinzoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo en zoon van Theodericus de Campo alias Dirk vanden Velde. Hij was in 1480 schepen van Sint-Oedenrode (zie pagina 17).

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-144, blz. 2, folio 58, no 77, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 ?? ?? ?? ?? ?? ?? ?? ?? ?? Paulus de Haestrecht filius Rudolphus Cristianus
 filius Joannes de Palude / Dominus Rutgerus Henricus alias de **Campo**
 Margareta filia Godefridus Nijdens ex parte Arnoldus filius Godefridus
 Nijdens ex domo et orto quondam Henricus filius Joannes Keesmekers II
 denarii veteri

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Heer Rutgerus de Campo, waarschijnlijk de oom van bisschop Franciscus Sonnius alias Frans vande Velde.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-144, blz. 6, folio 60, no 91/92, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Dominus Jacobus Wijffliet Dominus Lasarus de **Campo** Dominus
 Cristianus de Gruijter Magister Conrardus Gerarts Sancta Oda ex bonis in
 Verisel X denarii veteri Henricus et Anna duo isto V Lucas Nauts et vitam?
 relicta ad opus III-um liberi Cristianus Mechteldis soror ad vitam et liberi V
 Dominus Franciscus de Houthem (objijt) Catherina una 4-or Liberi III-s
 Joannes filius Joannes Custodis ex domistadio dicto Rusi VIII denarii veteri
 in marge:Hoc Mechteldis resignaverit usum fructus ad opus eius V liberi et
 ad opus III-um liberum Cristianus filius Henricus predictus de Hauthem
 Post obitum magister Henricus unus III-um Cristianus ad opus Mensa
 Sanctus Spiritus Wilhelmus Petrus colonus mortalis Post obitum dominus
 ?? ad opus aliorum ?? post obitum Elizabeth ad opus Catarina sororis
 Finitur Censu Sancta Oda

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Scholaster Heer Lazarus de Campo.

NTI-12063-288 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

288-142, blz. 4, folio 49, no 23, Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Dominus Jacobus Wijffliet Scolaster Dominus Lasarus de **Campo**
 Scolaster Dominus Christianus de **Campo** Scholaster Rodensis Dominus
 Coengardus ?? Dominus Godefridus de Scirvelt Dominus Christianus de
 Merica Magister Alardus Baeliaert Scolasticus predictus Dominus Franco
 de Guenendael Dominus Wessellinus de Loe tamquam Scolasticus
 Rodensis VI stuivers VIII denarii veteri

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Scholasters Heer Lazarus de Campo en Heer Christianus de Campo. Deze laatste was mogelijk een broer van bisschop Franciscus Sonnius.

NTI-12063-289 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

289-Fiche 280, blz. 9, folio CXLVI v (146 v) Plaatsnaam: Veghel
 Godefridus filius Petrus Wautgerus relictus et liberi tres Relicta / liberi quinque / Maria filia Arnoldus filius Arnoldus filius Arnoldus de Merica ex hereditate patris quondam Bernerus Fredericus Homkens I denarii novi Idem ex hereditate patris Voertkinus filius naturalis dominus Gijsbertus de **Campo** V denarii novi

Datering: 1507
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 289 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Heer Gijsbertus de Campo, mogelijk de erfsecretaris van Peelland. Het kan ook zijn oom of zijn grootvader zijn. De vierde optie is dat hij de zoon is van landdeken Godefridus de Campo en Beertkinus zijn nergens anders vermelde zoon.

NTI-12063-289 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

289-Fiche 281, blz. 2, folio CXLIX (149) Plaatsnaam: Veghel
 Margareta relictta et liberi quinque Joannes Egidius Coij Relicta Ermgardis et Lodovicus eius filius Arnoldus filius Eligius filius Henricus generis dominus Egidius de **Velde** ex agro dicto Loeker XIII denarii ob novi Idem ex hereditate Joannes de Sweenslake III denarii ort novi et ob veteri

Datering: 1507
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 289 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Heer Egidius de Velde, waarschijnlijk de natuurlijke zoon van landdeken van Woensel Heer Godefridus de Campo. Een andere mogelijkheid is dat hij de vader is van bisschop Franciscus Sonnius van de Velde.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

305-Fiche 504, blz. 10, folio 161 Plaatsnaam: Veghel
 Lambert Tunis Hendrick Lambers bij dijlinge de 2 kinderen en 2 kindts kinderen Tunnis Hendrick Lamberts bij coop voor de helft Alleken weduwe Jan Dirck Martens bij coop voor de helft de vijf kinderen van Jonker Davids vande **Velde** Jonker David vande **Velde** rentmeester vande Heeren Staten van Brabant De drie kinderen Meester Jans vande **Velde** III denarii ort novi de selve III denarii veteri de selve III ort novi de selve III ort novi uijt een hoof ant Havelt Nota: dese sijn ver?? ende ?? ?? woonen tot ?? 1670 I stulver VIII denarii

Datering: 1643/1714
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Jonker David vande Velde, rentmeester van de Heeren Staten van Brabant.
 Zie ook pagina 67.
 Meester Jans vande Velde.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

305-Fiche 504, blz. 12, folio 162 Plaatsnaam: Veghel
 Lambert Tunis Hendrick Lambers bij dijlinge de 2 kinderen en 2 kindts Thonis Hendrick Lambers bij coop voor de helft Alleken weduwe Jan Dirck Martens bij coop voor de helft de vijf kinderen van Jonker David vande **Velde** Jonker David vande **Velde** rentmeester vande Heeren Staeten van Brabant De drie kinderen Meester Jans vande **Velde** IIIII denarii veteri I stulver

Datering: 1643/1714
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Jonker David vande Velde, rentmeester van de Heeren Staten van Brabant.
 Zie ook pagina 67.
 Meester Jans vande Velde.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

305-Fiche 504, blz. 11, folio 161 Plaatsnaam: Veghel
 Lambert Tunis Hendrick Lambers bij dijlinge de 2 kijnnderen en 2 kijnnds kijnnderen Thonis Hendrick Lambers bij coop voor de heelft Alleken weduwe Jan Dirck Martens voor de helft bij coop de vijf kijnnderen Jan Davids vande **Velde** Jonker David vande **Velde** Rentmeester vande Heeren Staten van Brabant De drie kijnnderen meester Jans vande **Velde** II denarii ort veteri de selve II denarii ort novi VIII denarii

Datering: 1643/1714
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 305 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

[Jonker David vande Velde, rentmeester van de Heeren Staten van Brabant.](#)
[Zie ook pagina 67.](#)
[Meester Jans vande Velde.](#)

NTI-12063-310 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

310-Fiche 834, blz. 2, folio 161 Plaatsnaam: Veghel
 De 3 kijnnderen Meester Jans vande **Velde** III denarii ort novi de selve III denarii veteri de selve III ort novi de selve III ort novi

Datering: 1718
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 310 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

[Meester Jans vande Velde.](#)

NTI-12063-310 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

310-Fiche 834, blz. 5, folio 162 Plaatsnaam: Veghel
 De 3 kijnnderen Meester Jans vande **Velde** III denarii veteri

Datering: 1718
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 310 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

[Meester Jans vande Velde.](#)

NTI-12063-310 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

310-Fiche 834, blz. 3, folio 161 Plaatsnaam: Veghel
 De 3 kijnnderen Meester Jans vande **Velde** II denarii ort veteri de selve II denarii ort veteri

Datering: 1718
 Plaatsnaam: Veghel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 310 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

[Meester Jans vande Velde.](#)

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

305-Fiche 6a, blz. 4, folio 156 Plaatsnaam: Veghel
Eligius filius Heynricus generis dominus Egidius vande Velde Liberi
Arnoldus de Campo ex **agro** dicto Loe ecker de novi XIII denarii ob idem ex
hereditate Egidius de Aqua et ex Loe ecker de novi XIII denarii et ob idem
ex hereditate Johannes de Zweenslaken de novi II denarii ort de veteri ob

Datering: 1421/1471
Plaatsnaam: Veghel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 305 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Heer Egidius de Velde, waarschijnlijk de natuurlijke zoon van landdeken van Woensel
Heer Godefridus de Campo.
De genoemde Arnoldus de Campo kan degene zijn in de mannelijke lijn van de auteur,
geboren ca. 1370.

NTI-12063-305 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

305-Fiche 103, blz. 4, folio 218 Plaatsnaam: Veghel
Liberi quinque et II liberi Henricus unus liberorum Eligius filius Henricus
generis dominus Egidius vanden Velde ex parte liberum Arnoldus de
Campo ex **agro** dicto Loecker de novi XIII denarii ob

Datering: 1447/1465
Plaatsnaam: Veghel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 305 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 14-05-2013

Heer Egidius de Velde, waarschijnlijk de natuurlijke zoon van landdeken van Woensel
Heer Godefridus de Campo.
De genoemde Arnoldus de Campo kan degene zijn in de mannelijke lijn van de auteur,
geboren ca. 1370.

De mannelijke lijn

Op de hierna volgende pagina's treft u transcripties van de cijnsregisters van de Heerlijkheid Helmond in chronologische volgorde, waarin personen voorkomen waar de auteur rechtstreeks in de mannelijke lijn van afstamt en aanverwante personen. Deze stamboom is via de website van de auteur te raadplegen door de sectie genealogie te bezoeken.

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

Ga naar de scans
laatste wijziging 24-05-2013

285-Fiche 63, blz. 6 Plaatsnaam: Schijndel
Johannes filius Johannes Henricus filius Schijndelmans ex hereditate Hubertus de Hulse de veteri III ob idem ex hereditate Theodericus Peson de veteri III dinarii Idem pro Arnoldus vanden Camp ex hereditate quondam Johannes dictus de **Campo** de veteri III ort

Datering: 1421/1446
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 285 #

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

Ga naar de scans
laatste wijziging 24-05-2013

285-Fiche 62, blz. 10 Plaatsnaam: Schijndel
Mathias filius Lambertus de Gherwen Gerardus filius Katharina Bredacker et V liberi ex sex bonariis sitis in Hermalen quondam liberi Gerardus de Bredacker de novi VI / III stuivers in marge: Arnoldus de **Campo** peo parte Henrica? et Goetstuwe duorum liberorum

Datering: 1421/1446
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 285 #

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

Ga naar de scans
laatste wijziging 24-05-2013

285-Fiche 63, blz. 12 Plaatsnaam: Schijndel
Relicta et liberi IIII-or Arnoldus filius Johannes vander Camp Liberi Johannes dictus de Campo ex prato in Die Haertbeemde sito quondam Lambertus de Gallimonte de novi IIII ob et de veteri III ort in marge: Johannes filius Johannes Schijndelmans Idem ex **agro** et prato juxta Wijbossche quondam Hadewigis de merica de veteri III dinarii Idem ex oarte Leonius et Beatricis liberum Johannes Hobbrakens ex hereditate quondam Trudis Aenboys de veteri IX dinarii

Datering: 1421/1446
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 285 #

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

285-35, blz. 5, folio 8 v, no Plaatsnaam: St. Oedenrode

Relicta Johannes vanden **Campo** de Linden ex hereditate Johannes Duemkens de veteri III denarii

Datering: 1421/1446
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 285 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Het gaat hier waarschijnlijk om een vertakking van de mannelijke lijn van de auteur in Sint-Oedenrode. Deze Joannes was een zoon van de hiernaast vermelde Lambertus de Campo alias vanden Velde.

NTI-12063-285 Transcripties van de Cijnsboeken betreffende de dorpen van Peelland van de Heerlijkheid Helmond

285-35, blz. 7, folio 9 v, no Plaatsnaam: St. Oedenrode

Johannes filius Lambertus de **Campo** ex hereditate ??? ?? vanden ?? quondam Godefridus de Spanck ex hereditate De Spanck de veteri ???

Datering: 1421/1446
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 285 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

Het gaat hier waarschijnlijk om een vertakking van de mannelijke lijn van de auteur in Sint-Oedenrode. Deze Lambertus was vermoedelijk een kleinzoon van Arnoldus de Campo alias vanden Velde van Rode geboren ca. 1295.

Ga naar de scans

286-Fiche 106, blz. 1, folio Plaatsnaam: Schijndel
Jacobus filius Theodericus de Hovel heres Arnoldus filius Henricus de Dumo ex hereditate Henricus filius Gerardus de Voert quondam Wolterus Coptite de veteri XIII / VIII dinarii et ort Gerardus filius junioris Lambertus ?? Idem ex hereditate patris Johannes filius Henricus de Haghe et Arnoldus de Velde de novi III dinarii Idem ex hereditate Theodericus Wolf quondam liberum Henricus Peptoris de veteri I dinarii Idem ex parte Arnoldus vande Camp ex hereditate in Hermalen de novi VII dinarii Idem ex prato dicto Hardt Beernt quondam Lambertus de **Yorstenbosch** de veteri II dinarii Henricus filius Wilhelmus ?? Idem ex parte Arnoldus vande Camp ex prato in Hardt Beemde de novi III ob Idem ex hereditate juxta Wijbosch quondam Arnoldus predictus de veteri I dinarii

Datering: 1447/1465
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 286 #

laatste wijziging 24-05-2013

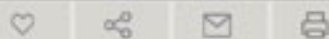

Ga naar de scans

286-Fiche 106, blz. 12, folio Plaatsnaam: Schijndel
Henricus vande **Velde** Hermannus filius Mathias de veteri III dinarii in marge: No? Mathias filius Johannes ?? ?? et liberum ?? ?? et Henricus vande **Velde** ??? liberum Arnoldus

Datering: 1447/1465
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 286 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

286-Fiche 107, blz. 11, folio Plaatsnaam: Schijndel
Wilhelmus et Henricus liberi Johannes filius Johannes Henricus Scijndelmans ex hereditate Hubertus de veteri III ob Idem ex hereditate Theodricus Pesen de veteri III dinarii Idem pro Arnoldus vande Campe ex hereditate quondam Johannes dictus de **Campo** de veteri III ort

Datering: 1447/1465
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 286 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

286-Fiche 110, blz. 7, folio Plaatsnaam: Schijndel
Relicta et quatuor liberi Arnoldus filius Johannes de **Campo** ex hereditate relictæ Beatricis Henricus filius Theodericus ex bonis in Hermalen de novi IIII stuivers Idem ex eadem hereditate de novi XVII dinarii

Datering: 1447/1465
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 286 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

286-Fiche 111, blz. 2, folio Plaatsnaam: Middelrode
Johannes de Ouden Heymericus generus Godefridus Bocks Aghata relictæ Henricus filius Theodericus de **Velde** ex bonis quondam Bathe filia Andreas de Noddevelt et eius liberum de veteri V dinarii et IIII dinarii Idem ex dimidio prato dicto Den Oudenbeempt quondam Johannes de Noddevelt de veteri VI dinarii

Datering: 1447/1465
Plaatsnaam: Middelrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 286 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

286-Fiche 111, blz. 2, folio Plaatsnaam: Schijndel
Johannes de Ouden Heymericus generus Godefridus Bocks Aghata relictæ Henricus filius Theodericus de **Velde** ex bonis quondam Bathe filia Andreas de Noddevelt et eius liberum de veteri V dinarii et IIII dinarii Idem ex dimidio prato dicto Den Oudenbeempt quondam Johannes de Noddevelt de veteri VI dinarii

Datering: 1447/1465
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 286 #

Ga naar de scans

287-Fiche 126, blz. 2, folio 155 v Plaatsnaam: Schijndel
 Arnoldus filius de Dumo et tres liberi ex hereditate Henricus filius Gerardus de Voert quondam ?? Wolterus Coptite de veteri VIII dinarii ort Idem ex hereditate patris Johannes filius Henricus de Haghen et Arnoldus de Velde de novi IIII dinarii Wolterus de Stappen Idem ex hereditate Theodericus Wolf quondam liberis Henricus Pepercovens de veteri I dinarii I ort ? Henricus de Aa Idem ex parte Arnoldus de Campo ex hereditate in Hermalen de novi VII dinarii Johannes filius Arnoldus de Dumo Idem ex parte Arnoldus de Campo ex prato in Hardebeemde de novi III ob Henricus de Aa ?? Idem ex agro Michael ??bosch quondam Arnoldus predictus de veteri I dinarius

Datering: 1465/1498
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 287 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

287-Fiche 129, blz. 10, folio 193 Plaatsnaam: Middelrode
 Johannes filius Gerardus Floriszoon Gerardus filius naturalis Florencius de Aa / Petrus filius Henricus Leensvelt Puer naturalis? duo / Cristina filia Johannes de Ouden Johannes de Ouden ex parte Heymericus generus Godescalcus Bocks ex bonis Agatha relictia Henricus filius Thomas de Velde de veteri VIII dinarii Johannes ut supra / relictia Petrus de Goberdinghen / Arnoldus filius Roverus Boest Idem ex dimidio prato dicro Den Oudenbeempt quondam Joannes de Noddevelt de veteri VI dinarii in marge Cornelis de Busco ?? Enghelbertus de ?? Liberi VI Matheus ?? Dominus Wilhelmus Spierick ?? relictia Liberi III-or Gerardus Boest ?? ?? ex parte Liberi duo ?? Boest ??

Datering: 1465/1498
 Plaatsnaam: Middelrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 287 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

288-135, blz. 9, folio 10 v, Plaatsnaam: St. Oedenrode
Liberi tres/ Relicta et liberi II-o Lambertus filius Wilhelmus de Campo / Henricus filius Emondus pro toto frater Heijlwigis et van der Velden alias BerssenElizabet Uda? Heijlwigis et Elizabet Liberi III-or de / Joannes Rogghen / Liberi VII Arnoldus Emondus generis Joannes Roggen medio thoro Johannes et Gertrudis liberi Petrus de Merica X denarii veteri I ort et pro pater ex domistadio II denarii novi IJdem ex parte Elizabet filia Godefridus pro ecclesia predicta X denarii I ort veteri in marge-Post obitum Emondus unus liberorum VII ad opus sui uxoris Katharina? Magister Petrus Roggen resignaverit sui ?? ad opus Heijlwigis et Elizabet

Datering: 1498/1589
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 14-05-2013

Ga naar de scans

288-137, blz. 3, folio 19 v, Plaatsnaam: St. Oedenrode
Wilhelmus filius Lambertus Berssen Liberi III-or de medio thoro Johannes de Merica filius Petrus ex parte Goeswinus de Quercu ex agro in Onstaden quondam Joannes Godefridus Papen VI denarii veteri

Datering: 1498/1589
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 14-05-2013

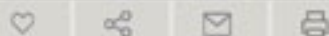

Ga naar de scans

288-137, blz. 11, folio 23 v, Plaatsnaam: St. Oedenrode
Liberi tres Lambertus predictus de Campo Lambertus filius Wilhelmus de Campo van der Velde alias Berssen Uda filia Joannes de Merica Liberi III-or de medio thoro Johannes filius Petrus de Merica ex parte relictia et liberi Theodoricus filius Rodolphus de Vaerlaer ex hereditate quondam Gerardus presbiter VII denarii veteri

Datering: 1498/1589
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 14-05-2013

Ga naar de scans

288 II-Fiche 194, blz. 2, folio 213 Plaatsnaam: Schijndel

Wolterus filius Joannes filius Wolterus predictus unus 4-or de **Campo** relicta et liberi IIII Johannes filius Wolterus de **Campo** unus sex liberi VI Wolterus filius Henricus van de Camp Lambertus Scermaker Petrus Canghieter de Buscoducis Johannes filius Johannes Struijck ex parte Johannes filius Johannes Struyck gener Arnoldus de **Campo** ex hereditate in Hermalen quondam Arnoldus predicti III stuivers novi in marge:post obitum Joannes unus IIII ad opus aliorum Ilo Joannes filius unus sex resp ad opus aliorum quinque

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

laatste wijziging 24-05-2013

288 II-Fiche 194, blz. 8, folio 216 Plaatsnaam: Schijndel

Jodocus filius Everardus emptor Ida una sex **Henricus** de Kessel pro toto Liberi VI Hanricus filius Arnoldus de Kessel Relicta et unus liber et liberi III-or Arnoldus Kessel junioris et liberi VI Hanrixken filia Arnoldus de Kessel junioris et ad VII liberi Uda filia Arnoldus predictus Arnoldus de Kessel Johannes de Berckel filius Gerardus / Arnoldus de Kessel Johannes filius Arnoldus filius Lambertus de Merica ex parte relicta et liberi Arnoldus predicti ex hereditate liberi Wolterus filius **Henricus** filius **Theodorus** V denarii ort veteri in marge:post obitum Arnoldus unus liberorum IIII-or ad opus aliorum trius Catharina una VI liberorum **Henricus** resp ad opus aliorum post obitum **Theodorus** ad opus aliorum 4 post obitum Heijlwigis una 4-or ad opus aliorum trius

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

288 II-Fiche 194, blz. 10, folio 217 Plaatsnaam: Schijndel

Mechtildis filia Joannes Schijndelmans Relicta et IX liberi Johannes filius Johannes Wilhelmus Schijndelmans Johannes Heesbeen ex parte relicta et liberi Wilhelmus Johannes filius Johannes Henricus Schijndelmans ex hereditate quondam Arnoldus de **Campo** III denarii veteri in marge:post obitum Petrus ad opus eius V liberi Anthonius unus IX resp ad opus aliorum Wilhelmus ex resp ad opus Paulus sui filius Joannes unus IX ex resp ad opus aliorum Hanricus filius Mercelus Verept et Mechtildis Ilo iste IIII-or Liberi IIII-or postuma relicta Mercelus de ept Mercelus filius Henricus Verept Joannes filius / ?? Johannes filius de Heesbeen / Brigitta filia Idem ex parte predicatorum ex Mugebeempt quondam Wilhelmus filius Michaelis Haengreve de veteri VI denarii IIIIus I ort

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

288 II-Fiche 196, blz. 5, folio 226 v Plaatsnaam: Schijndel

Margaretha Liberi tres Cristina Arnoldus et Cristina liberi **Joannes Arnoldus Naets Heijlwigis relicta et liberi tres Johannes unus sex Liberi VI Wolterus filius Joannes de **Campo** unus 4-or Relicta et liberi IIII Joannes Wolterus de **Campo** pro medietate et Gerardus filius Wilhelmus Hellinx pro alio medietate Joannes filius Wolterus predictus unus sex *Wolterus filius et liberi VI Liberi IIII de ultimo thoro et unus liber de primo thoro * Theodorus filius Arnoldus van der Camp pro medietate et** Reijnerus filius Johannes Wolterus et liberi II pro alio medietate ex tribus bonario in Hermalen III stuivers denarii novi in marge:post obitum Joannes unus 4-or ad opus aliorum duorum Arnoldus unus sex rest ad opus aliorum quinque Ydem ex hereditate in Hermalen quondam Arnoldus predictus de novi IIII denarii Ydem ex bonis in Hermalen quondam relicta Arnoldus filius Joannes de **Campo** IX denarii novi

Datering: 1498/1589
 Plaatsnaam: Schijndel
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

288 II-Fiche 196, blz. 11, folio 229 v Plaatsnaam: Schijndel

Matheus filius Wilhelmus Gerardus Wolterus?? de Hautart Henricus filius Godefridus Wolterus Liberi V Theodorus Zegerus Matheus filius Goswinus de Antiqua Domo ex parte Elisabeth relicta Wilhelmus filius Petrus dicti van de Born ex bonis in Hermalen quondam Theodorus filius Arnoldus de Campo VI denarii novi Idem ex hereditate quondam Theodorus predicti ex hereditate predicti IX denarii novi

Datering: 1498/1589
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

laatste wijziging 24-05-2013

288 II-Fiche 196, blz. 12, folio 230 Plaatsnaam: Schijndel

Henricus filius Theodorus van de Borne Wolterus et Hadewich liberi Nycholaus filius Johannes Colenzoon ex parte Johannes filius Theodorus de Hovel ex bonis in Hermalen quondam Wilhelmus filius Petrus de Born III denarii novi Idem ex parte Theodorus filius Arnoldus van de Camp ex hereditate in Hermalen III denarii novi

Datering: 1498/1589
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 288 #

Ga naar de scans

288 II-Fiche 196, blz. 12, folio 230 Plaatsnaam: Schijndel

Liberi VII Petrus filius Mathias de Herenthum Catharina filia Liberi III-or / Johannes filius Nycholaus filius Libertus ex parte dominus Johannes Seris Presbiter ex hereditate quondam Elisabeth relicta Arnoldus filius Paulus filius Jutta patris Johannes filius Arnoldus Bonihospitis III denarii veteri Liberi VII-ern de primo thoro et liberi duo de secundum thoro? Relicta Henricus de Aa Katharina relicta / Henricus filius Christianus de Aa Christianus filius Daniells de Aa gener Michael Libertus Idem ex parte Gerardus filius naturalis Gerardus de Pomerio ex hereditate Agneta filia Henricus filius Theodorus X denarii novi Idem ex parte Gerardus predicti ex hereditate prius Wilhelmus de Houthem II ob veteri Idem ex parte liberi Henricus filius Gerardus de Agro ex Vloetmanscampen in Eerd XVIII denarii novi Idem ex parte Henricus Mutsarts filius quondam Lambertus ex hereditate quondam Johannes filius Egidius Hagens III denarii et Vita ort veteri Idem ex parte Johannes filius Roverus de Fonte quondam Michael filius Johannes Libertus II denarii veteri

Datering: 1498/1589
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 288 #

laatste wijziging 24-05-2013

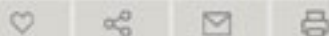

laatste wijziging 24-05-2013

288 II-Fiche 197, blz. 1, folio 230 v Plaatsnaam: Schijndel

Jacobus filius Jacobus de Luijck Johannes Daniells predicti et Leonardus filius Gerardus Penninck pro toto Liberi duo Daniel Christianus van der Aa Katharina relicta Liberi III-or / Christianus filius Daniells van der Aa gener Nycholaus filius Libertus ex parte III-or liberi Henricus Wolterus ex hereditate quondam duorum liberi Wolterus filius Henricus Theodorus quondam dominus Theodorus V denarii ort veteri in marge: Jacobus de Luijck rest ad opus Leonardus filius Gerardus Penninck

Datering: 1498/1589
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 288 #

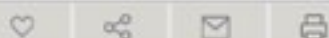

Ga naar de scans

289 II-Fiche 292, blz. 9, folio CCXIII v (214 v) Plaatsnaam: Schijndel, Regl. 212
relicta et liberi tres liberi VI / Johannes filius Wolterus de **Campo** unus sex Wolterus filius Teodorus de **Campo** Lambertus Scermaker (obiit) Petrus Canghieter de Buscoducus Johannes filius Johannes Struijck ex parte Johannes filius Johannes Struyck gener Arnoldus de **Campo** ex hereditate in Hermalen quondam Arnoldus predictus III stuivers novi Reijnerus filius Johannes / Johannes Vijghen Idem ex hereditate penes Lutteleijnde quondam Arnoldus (domus cum orto) IX denarii veteri

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

laatste wijziging 24-05-2013

289 II-Fiche 293, blz. 6, folio CCXVII (217) Plaatsnaam: Schijndel, Regl. ?
liberi sex **Henricus** filius Arnoldus de Kessel Johannes de Berckel filius Gerardus / Arnoldus de Kessel Johannes filius Arnoldus filius Lambertus de Merica ex parte relicta et liberi Arnoldus predictus ex hereditate liberi Wolterus filius **Henricus** filius **Theodorus** V denarii ort veteri

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

Ga naar de scans

289 II-Fiche 293, blz. 8, folio CCXVIII (218) Plaatsnaam: Schijndel, Regl. ?
Johannes filius Johannes Wilhelmus Schijndelmans Johannes Heesbeen ex parte relicta et liberi Wilhelmus Johannes filius Johannes Henricus Schijndelmans ex hereditate quondam Arnoldus de **Campo** III denarii veteri
Brigitta filia / Marcellus filius Henricus Verept Johannes de Heesbeen Idem ex parte predicatorum ex Mugebeempt quondam Wilhelmus filius Michaelis Haengreve de vet VI denarii minus I ort

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

laatste wijziging 24-05-2013

289 II-Fiche 295, blz. 1, folio CCXXVI v (226 v) Plaatsnaam: Schijndel

Theodorus unus 4-or Relicta et unus liber et 4-or liberi Arnoldus junionis et VI liberi **Henricus** de Kessel Arnoldus filius **Henricus** de Kessel Liber unus Godefridus filius Arnoldus Weers et Heijlwigis relictā Arnoldus filius Godefridus predictus ex parte Godefridus predictus ex hereditate quondam liberi Wolterus **Henricus** XI denarii novi in marge: Catharina una sex liberorum **Henricus** fuit ad opus aliorum

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

laatste wijziging 24-05-2013

289 II-Fiche 295, blz. 3, folio CCXXVII v (227 v) Plaatsnaam: Schijndel, Regl. 313
Relicta et liberi tres Johannes unus sex Liberi VI Wolterus filius Liberi III de ultimo thoro et unus liber de primo thoro Theodorus filius Arnoldus van den Camp pro medietate et Reijnerus filius Johannes Wolterus pro alio medietate ex tribus bonario in Hermalen III denarii novi
Ydem ex hereditate in Hermalen quondam Arnoldus predictus de novi III denarii
Ydem ex bonis in hermalen quondam relictā Arnoldus filius Joannes de **Campo** IX denarii novi

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

laatste wijziging 24-05-2013

289 II-Fiche 295, blz. 9, folio CCXXX v (230 v) Plaatsnaam: Schijndel, Regl. 333
Henricus filius Gerardus Wolterus Liberi quinque Theodorus Segerus Matheus filius Goswinus de Antiqua Domo ex hereditate Elisabeth relictā Wilhelmus filius Petrus dicti van de Born ex bonis in Hermalen quondam Theodorus filius Arnoldus de **Campo** VI denarii novi
Idem ex hereditate quondam Theodorus predictus ex hereditate predictus IX denarii novi

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

laatste wijziging 24-05-2013

289 II-Fiche 295, blz. 10, folio CCXXXI (231) Plaatsnaam: Schijndel, Regl. 336
Henricus filius **Theodorus** van de Borne Wolterus et Hadewich liberi Nycholaus filius Johannes Colenzoon ex parte Johannes filius **Theodorus** de Hovel ex bonis in Hermalen quondam Wilhelmus filius Petrus de Born III denarii novi
Idem ex parte **Theodorus** filius Arnoldus van de Camp ex hereditate in Hermalen III denarii novi

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

laatste wijziging 24-05-2013

laatste wijziging 24-05-2013

289 II-Fiche 295, blz. 11, folio CCXXXI v (231 v) Plaatsnaam: Schijndel

Liberi duo / Johannes Danielis predictus Daniel Christianus van der Aa Katharina relicta Liberi IIII-or / Christianus filius Danielis van der Aa gene Nycholaus filius Libertus ex parte IIII-or liberi **Henricus** Wolterus ex hereditate quondam duorum liberi Wolterus filius **Henricus Theodorus** quondam dominus **Theodorus** V denarii ort veteri

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

Ga naar de scans

laatste wijziging 24-05-2013

289 II-Fiche 298, blz. 3, folio CCXLIII v (244 v) Plaatsnaam: Schijndel

Relicta et liberi tres Martinus filius Ricaldus de Uden Elisabeth relicta et IIIII liberi Wilhelmus filius Henricus van de **Velde** ex hereditate quondam Hermannus filius Mathias III denarii veteri
in marge:Ricaldus unius trius fuit ad opus relicta et eius duorum liberorum

Datering: 1507
Plaatsnaam: Schijndel
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 289 #

Ga naar de scans

324-Fiche 306, blz. 3, folio 10 v, no 55 Plaatsnaam: St. Oedenrode Godefridus Joannes filius Joanna Danielis van den Horck Liberi duo Joanna ?? Danielis van den Horck Joanna filia Danielis filius Wolterus van den Horck / filia Heijwigis predictus Heijwigis filia Joannes filius Joannes Godefridus una 4-or Egidia relicta et liberi III-or Joannes filius Joannes filius Joannes Godefridus Liberi 4 de medio thoro Joannes filius Petrus Gorts que firt colonus et habet hereditatem Ecclesia de Eerschot ex hereditate dicta Quade Brede de veteri III $\frac{1}{2}$ stuivers II denarii Modo het Heestervelt genampt Liberi tres Lambertus filius Wilhelmus de Campo alias van de Velde / Lambertus et Petronella liberi Jacobus van der Velde de primo thoro Ecclesia predicta ex hereditate dicta Knabrej III stuivers III $\frac{1}{4}$ denarii veteri Sequentes solventes ?? ?? hereditates et liberi II-o Henricus filius Emondus ex III-bus Blancis / Liberi tres Lambertus filius Wilhelmus de Campo super ecclesia / et liberi II-o Henricus Emondus pro III blancis Henricus filius Emondus / filiae Heijwigis et Elisabet Joannes et Gerlacus liberi Petrus de Merica X denarii I ort veteri Idem pro pater ex domistadio II denarii veteri Idem ex parte Elisabet filia Godefridus pro ecclesia predicta 3-am partem census X denarii I ort veteri in marge: Post obitum Catarina una III-um Lambertus de Campo ad opus eius III-um liberum ?? ?? ad opus Henricus filius Wemmericus filius Mathias pro 3-am partem census

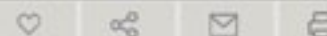
Datering: 1572/1621
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 324 #

Ga naar de scans

324-Fiche 306, blz. 3, folio 10 v, no 56 Plaatsnaam: St. Oedenrode Wilhelmus filius Joanna van der Velde dictus Willem van Kuringen Joannes Jacobus Lambertus emptor et Joannes ?? van Heeswijk emptor et Jacobus Lambertus de Campo et liberi Joannes de Campo Lambertus et Petronella liberi Jacobus de Campo de primo thoro Lambertus filius Wilhelmus de Campo alias van de Velde et Martinus Adrianus emptor et Henricus Ulrus? Matias? Matijse? Yda filia Joannes de Merica / liberi II-o Liberi III-or de medio thoro Johannes filius Petrus de Merica ex parte Danielis filius Joannes de Merica X denarii I ort et pro Pater ex domistadio II denarii novi in marge: Post obitum Catarina una III-um ad opus eius II-orum liberum quinterum? resum? ad opus Henricus filius Wemmericus filius Mathias pro 3-am partem et Maria filia Joanna van de Velde Finitur census Ecclesia

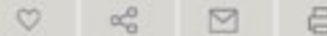
Datering: 1572/1621
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 324 #

Ga naar de scans

324-Fiche 306, blz. 3, folio 10 v, no 55 Plaatsnaam: St. Oedenrode Godefridus Joannes filius Joanna Danielis van den Horck Liberi duo Joanna ?? Danielis van den Horck Joanna filia Danielis filius Wolterus van den Horck / filia Heijwigis predictus Heijwigis filia Joannes filius Joannes Godefridus una 4-or Egidia relicta et liberi III-or Joannes filius Joannes filius Joannes Godefridus Liberi 4 de medio thoro Joannes filius Petrus Gorts que firt colonus et habet hereditatem Ecclesia de Eerschot ex hereditate dicta Quade Brede de veteri III $\frac{1}{2}$ stuivers II denarii Modo het Heestervelt genampt Liberi tres Lambertus filius Wilhelmus de Campo alias van de Velde / Lambertus et Petronella liberi Jacobus van der Velde de primo thoro Ecclesia predicta ex hereditate dicta Knabrej III stuivers III $\frac{1}{4}$ denarii veteri Sequentes solventes ?? ?? hereditates et liberi II-o Henricus filius Emondus ex III-bus Blancis / Liberi tres Lambertus filius Wilhelmus de Campo super ecclesia / et liberi II-o Henricus Emondus pro III blancis Henricus filius Emondus / filiae Heijwigis et Elisabet Joannes et Gerlacus liberi Petrus de Merica X denarii I ort veteri Idem pro pater ex domistadio II denarii veteri Idem ex parte Elisabet filia Godefridus pro ecclesia predicta 3-am partem census X denarii I ort veteri in marge: Post obitum Catarina una III-um Lambertus de Campo ad opus eius III-um liberum ?? ?? ad opus Henricus filius Wemmericus filius Mathias pro 3-am partem census

Datering: 1572/1621
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 324 #

Ga naar de scans

324-Fiche 307, blz. 11, folio 23 v, no 143 Plaatsnaam: St. Oedenrode Henricus Wemmer Tijssse et Joannes filius Wilhelmus Gisbertus emptor de Helwigis et liberi tres Joanna Lambertus van de Velde et Joannes filius Jacobus Laurentius emptor Liberi tres Lambertus de Campo Lambertus filius Wilhelmus de Campo van de Velde alias Bersse Isa filia Joannes de Merica Liberi III-or de medio thoro Joannes filius Petrus de Merica ex parte relicta et liberi Theodoricus filius Rodolphus de Varlaer VII denarii veteri in marge: Post obitum Catarina una III-um ad opus eius III-um II-o liberi duo liberi Catarina istorum resignaverit ad opus Henricus filius Wemmericus filius Matheus

Datering: 1572/1621
 Plaatsnaam: St. Oedenrode
 Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
 Inventarisnummer: 324 #

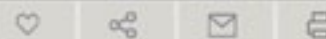

Ga naar de scans

325-Fiche 336, blz. 1, folio 23, no 139 Plaatsnaam: St. Oedenrode
Jan Laurijnsen ende Daniel Laurijnsen ende Jan Willem Gijsberts van Heeswijck Die vijf kinderen van Heijken vorschreven emptor Heijken Willems van Curinghe ende Merikenende Jan Jacop Lamberts emptor Jan Willem van Heswijck Lambert ende Peterken kinderen Jacop Willem van Cueringe Lambers van den iersten bedde Die III kinderen Jennijcken Lamberts van de **Velde** ende Jacob Lamberts van de **Velde** ende Henrick Wellem Thijssen I stuiver IV ort ende Hanrick soen Hanrick Wemmer Tijssen ende Ariaen Willems in den Huls ende die 3 kinderen Hendrick Wemmer Tijssen Uijt twee lopensce gelegen opte Pinsthorst ende uijt die Meer Beempt

Datering: 1622/1665
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 325 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

325-Fiche 334, blz. 9, folio 10, no 55 Plaatsnaam: St. Oedenrode
Meriken dochter Anthonis Jan Brock Die weduwe mit 2 kinderen Anthonis Jan Brock Anthonis Jan Brock emptor Jan Jacop Lamberts ende Jan Willems van Heswijck emptor ex prato dictus Meerdonck vor II stuivers I ort Lambert ende Peterken kinderen Jacop van de **Velde** van den iersten bedde Jacob Lambrechts van der **Velde** ende de III kinderen Jennekens van de **Velde** Marten Adriaens bij coop Lijn Lucas Dierix ende Marten Adriaens emptor ex domo et orto et agro dictum Die Braeck onder Houthem II stuivers I ort Die drie kinderen Jennijcken van de **Velde** ende drie kinderen Henrick Emonts Adriaen Willem Adriaens in den Huls Henrick Weijmers Thijssen Jan Willem Anthonis van Kuringhen Die vijf kinderen Willems van Kuringhen ende Willem soon Jennekens van de **Velde** genampt Willem van Kueringen ende Peter Heijman Gorts ende Ariaen Willem Ariaens in den Huls vor t dorde part in de Pinsthorst voor II stuivers IV ort Meriken dochter Jennekens van de **Velde** IX stuivers I ort

Datering: 1622/1665
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 325 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

328-Fiche 595, blz. 4, folio 41, no 234 Plaatsnaam: St. Oedenrode
De 5 kinderen van Marie De weduwe van ter tocht met 1 kindt ten erfregt 1718, Marij Jan Sijmons van de **Velde** bij coop Hendrick Martens van der Cant Corstlaen soone van Maijken Daniels van der Aa verweckt bij Hendrick van ?? De 4 kinderen van Maeijken dochter Daniel van der Aa voor III stuivers ende De 3 kinderen van Wilhelmus Versantvoort de 4 kinderen Adriaen Matthijs Versantvoort De 12 erfgenamen ende weduwe Engelbertus van Boxmeer De 13 erfgenamen van Reijnier van Boxmeer bij testament De weduwe van Roghier van Bocsmeer Roghier van Bocsmeer bij coop De heer Wouter de Roij evictuer Adrijanus de Bie soone van Mariken Maria van der Heijden weduwe seigneur Johan de Bije vigore testamenti Johan de Bije Chirurgijn bij coop De heer pensionaris Breugel evictor Meriken dochter Delis Corsten ver Aa voor III stuivers ende III denarii veteri De selve II denarii I ort veteri De selve X denarii novii De selve XIII denarii novii De selve IX denarii II ort novii VI stuivers Uijt huijs hoff en toebehoorten bij de Cappel in Olland en de Copkensacker

Datering: 1677/1756
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 328 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

330-Fiche 338, blz. 11, folio 48, no. 23 Plaatsnaam: St. Oedenrode
de weduwe Dirk Huijberts bij versterf Catharin Gerit Hulssen bij deijginge 28 December 1753 de 5 kinderen Gerit Jan Hulssen bij versterff VI denarii novii I stuiver Uijt de helft van eenen beemt gelegen in de Goijendoncke groot eenen loopensats una latere Jacob Willem Jacobs van de **Velde** alio latere Catharina dochter Huberts van Goijendonck una fine Willem Arts Houbraken alio fine de gemeijne straete

Datering: 1700
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 330 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

330-Fiche 338, blz. 5, folio 47, no. 11 Plaatsnaam: St. Oedenrode D'Heer Coppens als getrouwt hebbende Jouffrouw de Lannoij ende Jouffrouwe Cristina Kersavont II stuivers novi Joannes filius Petrus de **Campo** / Ex Bellaer De selve I denarii veteri Baeta filia Gerardus Furfanus De selve VI denarii novi Ex bonariis in Craendonc / Dominus Leonardus de Rijsingen Uijt eenen bemt genaemt Den Bellaer groot ontrent 12 loopensats gelegen in Den Bosch bij de Hongerstrate una latere Marten Willem alio latere Pauwels Adriaen Dircx una fine Rut soen Ruth Cluijtmans nomine uxoris Margrietten Adriaen Evert Anthonissen alio fine het ...emeijer Roijerbroeck

Datering: 1715/1787
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 330 #

laatste wijziging 24-05-2013

Ga naar de scans

331-Fiche 856, blz. 5/6, folio 36/37, no. 213, pagina Plaatsnaam: St. Oedenrode Pieter en Dirk Simon van der **Velde** bij versterf 1813 De weduwe van Simon van der **Velde** ter togt en 2 kinderen ten erfregt bij versterf 1796 Simon van der **Velde** bij de ijlinge den 31 Augustus 1773 de weduwe met 7 kinderen 1759 Peter van der Velden aengeslagen voor de lasten voor I stuiver I denarii VII denarii novi Den selven II denarii veteri minus 3-a I denarii Den selven II denarii novi minus 3-a denarii Den selven III denarii novi Den selven III denarii novi II stuivers II denarii Uijt huijs hoff en aengelegen erffnisse op Villedraken groot ontrent 3 loopensats Item uijt eenen acker genaemt Den Hasselt groot ontrent 10 loopensats daerbij gelegen Item uijt eenen acker genaemt Den Wersacker groot ontrent 6 loopensats

Datering: 1756/1849
Plaatsnaam: St. Oedenrode
Toegangsnummer: 12063 Heerlijkheid Helmond, 1300-1781
Inventarisnummer: 331 #

laatste wijziging 24-05-2013

III. Oorkonden

In de hierna volgende pagina's treft u omschrijvingen, afbeeldingen, transcripties en afschriften aan van het overgrote deel van de in de archieven gevonden Middeleeuwse oorkonden en eigendomsbewijzen, die relevant zijn voor afstammelingen in de mannelijke lijn van de Heren van Rode.

De Campo

De oudst gevonden persoon met deze achternaam is de 13e eeuwse Arnoldus de Campo, Heer en ridder, genoemd in de oorkonden in 1265, 1266 en 1269 (Oorkondenboek Noord-Brabant, H.P.H. Camps, deel 1, eerste stuk, pagina 383, 384, 385, 386 en 408) en tevens omschreven als inspecteur.

Afstamming

Het is mogelijk zo dat deze Arnold de Campo - net als de samen met hem genoemde Gozewijn, Heer van Mierlo, zie de stamboom Van Rode en De Rover - een achterkleinzoon is van Arnold (III) van Rode (ca. 1125->1180). Herkomst, voor- en achternaam, voornaam positie - in contact met de hertogin van Brabant - en het gebruik van het zegel van de schout van 's-Hertogenbosch wijzen hierop.

Stamvader

Deze Arnold de Campo is de oudst gevonden voorvader met de achternaam De Campo, wat Latijn is voor Vanden Velde (en ook voor Van Campen en Van den Camp, waarvan we later takken tegenkomen) en kan dus worden beschouwd als de stamvader van het geslacht Vanden Velde.

Het zegel van de schout

Op 05/01/1266 gebruikt deze Arnold de Campo het zegel van de schout, zo blijkt uit de oorkonde van die datum uit het Oorkondenboek Noord-Brabant van H.P.H. Camps, deel 1, eerste stuk (nummer 299). Om te kunnen achterhalen waarom Arnoldus de Campo precies het zegel van de schout van 's-Hertogenbosch gebruikte op 5 januari 1266, is het verstandig een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de toenmalige context. Er waren na enig onderzoek uiteindelijk na elkaar vier denkbare scenario's met een toenemende mate van waarschijnlijkheid, die hierna uiteen worden gezet.

Scenario 1

Ik was in eerste instantie in de veronderstelling, dat hij vanwege het ontbreken van zijn eigen zegel dat van de schout van 's-Hertogenbosch gebruikte, die waarschijnlijk destijds Arnoldus de Beke was. Het zegel van de schout ontbreekt bij de oorkonde van 05/01/1266, maar is (beschadigd) aanwezig bij een oorkonde van 8 juni 1266.

Band

Dan was er duidelijk een hechte vertrouwensband tussen deze Arnold de Campo en de schout van 's-Hertogenbosch Arnold van Beek, waarvan niet alleen het wapen met de rode leeuw overeenkomsten vertoont met de afstammelingen van het geslacht Van Rode maar ook de voornaam functie in deze stad. Het is hierdoor te vermoeden dat het betreffende geslacht van Beke, net als de in de betreffende oorkonden vermelde De Campo en Van Mierlo, afstamt van de Heren van Rode.

Voorganger

Later kwam ik er echter achter dat Arnoldus de Beke pas vanaf 08/06/1266 in de oorkonden wordt vermeld als schout van 's-Hertogenbosch. In de oudste door mij gevonden bronnen wordt geen meier van 's-Hertogenbosch vermeld tussen 1259 en 1265, de zes jaren voor de betreffende oorkonde van 05/01/1266. Dat gaf aan dat Arnoldus de Campo de voorganger kon zijn geweest van Arnoldus de Beke.

Staat

Dit was een aannemelijke verklaring voor het feit dat hij niet zijn eigen zegel bij zich had, maar wel dat van de schout, wie dat op dat moment ook moge zijn (of hijzelf, of Arnold van Beek). Met een respectabele staat van dienst was hij blijkbaar in de gelegenheid niet zijn eigen zegel bij zich te hebben, maar wel dat van de schout en dit te gebruiken voor het waarmerken van deze oorkonde. Hij was duidelijk een senior inspecteur en als hij dit niet zelf de meier was, dan was hij dit mogelijk wel voordien geweest.

Scenario 2

Dit scenario betreft het ontbreken van het juiste zegel van Arnoldus de Campo voor de oorkonde - bijvoorbeeld het zegel voor de hoedanigheid van Heer, ridder of inspecteur wat hij in elk geval was - en daarom het gebruik van zijn zegel als schout van 's-Hertogenbosch. Arnoldus de Campo en Arnoldus de Beke zijn dan dus een en dezelfde persoon, iets wat ook vermoed wordt bij bijvoorbeeld Willem van Bostel en Willem van Montfoort (zie pagina 227).

Scenario 3

Het is ook mogelijk dat degene die de oorkonde opstelde, niet wist dat Arnoldus de Campo en Arnoldus de Beke een en dezelfde persoon waren. Dat zou betekenen dat hij op of voor 05/01/1266 schout van Den Bosch was, waarbij ik ervan uitga dat dat hetzelfde is als meier (later hoogschout genoemd) van de meierij van 's-Hertogenbosch en dit waarschijnlijk tot in elk geval 12 juni 1276 bleef (oorkonde nummer 352 in het Oorkondenboek Noord-Brabant van H.P.H. Camps, deel 1, eerste stuk).

Scenario 4

De laatste mogelijkheid is dat door de ontstane chaos met betrekking tot het genoemde allodium Sterksel de meier tot dan toe uit zijn functie ontheven is door de hertogin en daardoor Arnoldus de Campo in de gelegenheid was zijn zegel te gebruiken. Het met goed gevolg afsluiten van het onderzoek naar het allodium Sterksel kan ertoe hebben bijgedragen dat Arnold schout tot werd benoemd. Wellicht vond Arnoldus van Beek een beter passende achternaam voor een meier en koos die daarom als herkomstnaam voor die functie, daarmee strategisch verhullend waar hij gevestigd was, vermoedelijk op het goed de hoeve Ten Velde te Liempde die later waarschijnlijk bekend zou worden als de Veldersche Hoeve. Indien Arnoldus zich gevestigd heeft in Liempde op het goed Ten Velde, dan nam hij als meier overigens ook de meest strategische positie in die in de Middeleeuwse meierij van 's-Hertogenbosch mogelijk is, nog een feit dat pleit voor Arnoldus de Campo en Arnoldus de Beke als een en dezelfde persoon. De reden waarom die andere ridder en inspecteur Gozwijn van Mierlo geen meier werd, kan gelegen hebben in de vestigingsplaats van de vader van Arnold en van hemzelf, namelijk 's-Hertogenbosch.

Herkomstnamen

In de 13e eeuw had een achternaam nog niet de stabiele hoedanigheid zoals we die tegenwoordig kennen. In het geval van de Heren van Rode en hun afstammelingen in de mannelijke lijnen, was het vrijwel altijd de herkomstnaam. Die wijzigde zich vaak, maar niet altijd, nadat iemand verhuisd was naar een andere woonplaats. Maar het komt ook vaak voor dat iemand er dan twee - of zelfs drie - herkomstnamen op nahield.

Molenijzers

De oorkonde van 8 juni 1266 zal nog worden gefotografeerd en toegevoegd, maar de archivaris van de abdij Averbode heeft al laten weten dat het zegel van de schout Arnold van Beek - waarschijnlijk alias de Campo - drie molenijzers vertoont. Dit maakt heel aannemelijk dat het geslacht van Beek afstamt van de Heren van Rode en dat het geslacht Vanden Velde er in elk geval nauw mee verwant is.

Voornamen

Gezien het gebruik van de voornamen in de oudste bronnen van het geslacht Vanden Velde (in deze bronnen vaak De Campo genoemd), kan het zo zijn dat Arnold de Campo een zoon - maar nog waarschijnlijker een kleinzoon - is van Theodericus (Dirc) van Rode, kannunik van het kapittel van Sint-Oedenrode en een achterkleinzoon van Giselbert (II) van Rode (ca. 1145->1207), Heer van Rode en ridder. Zie de volgende twee pagina's voor de twee in het archief van de abdij Tongerlo bewaard gebleven oorkonden over Giselbert (II) van Rode en zijn zoon kannunik Theodericus van Rode. De eerste is uit 1207 en de tweede van na 1207 en uit het eerste kwart van de 13e eeuw. Het is zelfs zo, dat op basis van de overeenkomstige voornamen gesteld kan worden, dat het waarschijnlijker is dat de geslachten Van Beek en Vanden Velde afstammen van de Heren van Rode dan de geslachten De Rover, Van Mierlo en Van Montfoort. Laten we er echter vanuit gaan dat ze desondanks alle vijf afstammen van de Heren van Rode in de mannelijke lijnen.

Hilvarenbeek

Dit vierde scenario wordt extra waarschijnlijk, doordat er contextuele bewijzen zijn verschenen voor de aanwezigheid van Heren van Rode in het dekenaat Hilvarenbeek en de omgeving van Hilvarenbeek rond 1200. Heer Gijsbert (II) van Rode, ridder en zijn zoon kannunik Diederik komen we tegen in oorkonden van 1207 en het eerste kwart van de 13e eeuw. En in een oorkonde van circa 1200 - nummer 91 in het Oorkondenboek Noord-Brabant van H.P.H. Camps, deel 1, eerste stuk - komt Theodericus de Beke - Diederik van Hilvarenbeek - voor alsmede Giselbertus de Tilburg, die dezelfde persoon kan zijn als Giselbert (II) van Rode (zie bijvoorbeeld oorkonde nummer 80 in het Oorkondenboek Noord-Brabant van H.P.H. Camps, deel 1, eerste stuk). Het vermoeden rijst dat Theodericus de Beke en Theodericus de Rode een en dezelfde persoon zijn.

Schepen

Verder zien we een schepen van 's-Hertogenbosch met de naam Ioannis de Beke alias Jan van Beeck in een oorkonde van 24 juni 1243 (nummer 198 in het Oorkondenboek Noord-Brabant van H.P.H. Camps, deel 1, eerste stuk). Hij vormt een aannemelijke generatie in de mannelijke lijn tussen kannunik Theodericus de Rode alias de Beke en Heer, ridder en meier (schout) Arnoldus de Campo alias de Beke. Dit vanwege de vestigingsplaats 's-Hertogenbosch en de hoge maatschappelijke positie. De in de oorkonde van circa 1200 genoemde zoon Ivels van Theodericus de Beke zou de latere Jan van Beeck kunnen zijn - al is het op basis van deze voornaam een kleine kans - of een broer van hem, wat waarschijnlijker is.

Verhuizing

In een oorkonde van 07/09/1309 komen we een komen we een Theodericus de Beke tegen als kapelaan in 's-Hertogenbosch. In een oorkonde van 18/09/1309 eveneens, maar dan als kapelaan van Rode. Afgaande op wat hiervoor beschreven is, kan deze Theodericus dezelfde persoon zijn als Diederick vanden Velde, genoemd in een oorkonde van 12 januari 1311 (nummer 193 in het Oorkondenboek Noord-Brabant van H.P.H. Camps, deel 1, tweede stuk) met zijn kinderen Ard en Otte in de omgeving van Yescot te Sint-Oedenrode, waar het goed Ten Velde in de buurt ligt. Theodericus kan van Den Bosch naar Sint-Oedenrode zijn verhuisd, waardoor het goed Ten Velde zijn naam heeft gekregen. Dit terwijl een ouder goed Ten Velde in Liempde gelegen was, vermoedelijk op de huisplaats bij Vellaar, het huidige Velder; daar stond tot 1768 de Veldersche Hoeve, voorheen vermoedelijk 't Goet de Hoeve Ten Velde'.

Arnold

Er wordt een Arnold van Beke genoemd in oorkonden van 10/02/1306 en 10/09/1309 afkomstig uit 's-Hertogenbosch. Afgaand op het hiervoor genoemde kan dit de persoon zijn die in Sint-Oedenrode vanaf 1311 Aerd vanden Velde en in elk geval vanaf 1317 Arnold vanden Velde van Rode wordt genoemd.

Conclusie

Al met al zijn er nu vier personen gevonden in de directe mannelijke lijn van de auteur die waarschijnlijk minimaal twee herkomstnamen hadden in de 13e en begin 14e eeuw. En alle vier hadden ze als een van deze achternamen Van Beek. De laatstgenoemde, Arnold vanden Velde, had zelfs drie herkomstnamen: Van Beek, Vanden Velde en Van Rode, in die volgorde en de laatste twee tegelijkertijd aangezien Ten Velde behoorde tot Sint-Oedenrode. Het is daarom en om andere contextuele redenen aannemelijk dat de vijfde persoon met de herkomstnaam Van Beek in die periode en qua leeftijd passend tussen Theodericus en Arnoldus, schepen van 's-Hertogenbosch in 1243 Ioannis (Jan), is toegevoegd aan de stamboom.

In noie scē y induidue tūtaris. Euanescūt simul cū tempe q̄ gerunt in tempe nisi testib; aut sc̄ptis ofur-
ment. Iō q̄ sapit ofulit q̄q̄ agit testimonio ut sc̄pture s̄ndare. Notū sit q̄ om̄ib; ueritatis amatorib; q̄d
q̄dā ecclia in loen q̄ in cāpame partib; stat donatione simul y om̄i iure ad abbate de rungerlo y q̄ndā mili-
tē giselbertū de rothe spectat. hec aut ecclia dū ultimo uacabat p̄dict' abbas cuidā magist' balderwino louani-
ensi scolastico ofulorac. y b. cuidā filio suo theoderico uodensi canonico dederat. Post aut magist' b. p̄dictā
eccliam i man' dñi abbis resignauit. quā abbas ad petitionē dñi henrici louaniensis p̄posita. t. ofulit hac
tam in p̄posita ofulitoe y post obitū. t. abbas eccliam sine ofulitoe libe dare poterit. Hec aut acta sūt
tēpib; G. decari de beke. Testes ecclā sūt hui' roy. G. p̄posit' ^{de beke} G. p̄posit' de orlechot. Alex. of arfilu. y alij.
Rodenlis ecclie canon. G. h. E. T. A. Vr aut h̄ rōnabit cōpositio firma sit. sigillo beati Pet. y beate ode.

32396

of firmam.

Handwritten text in a medieval script, likely Latin, on a parchment document. The text is arranged in several lines and appears to be a formal or legal document, possibly a charter or a record of a transaction. The script is dense and characteristic of the late Middle Ages.

De Rover

De in de oorkonden van 1281 t/m 1300 veelvuldig genoemde schepen Arnold (of Arnoud) Rover van Anscot, waarschijnlijk de zoon van Arnold Rover Sr., was de vader van Dirk (of Theodericus) Rover. Arnold Rover Sr. kan beschouwd worden als de stamvader van het geslacht met de achternaam De Rover en als wapen drie gouden molenijzers op een achtergrond van keel (rood).

Dirk wordt genoemd in oorkonden van 1313 t/m 1328 en was hoogstwaarschijnlijk ook meier van de meierij van 's-Hertogenbosch van 1325 t/m 1327. Een tweede zoon Emond Rover wordt genoemd in oorkonden van 1315 t/m 1326 en is de grootvader van jonker, ridder en schepen Arnold de Rover. Er zijn voldoende bewijzen voorhanden om als aannemelijk te beschouwen, dat dit geslacht De Rover afstamt van de Heren van Rode. Zij komen echter niet voor in de directe mannelijke afstammingslijn van het geslacht Vanden Velde.

Anscot

De locatie Anscot of Aenscot in Zonne (Son) is heel interessant. Wat er nu nog van resteert is de straat Aanscot in Eindhoven-Noord. Behalve dat het geslacht De Rover er zijn oorsprong vindt, zijn er duidelijke aanwijzingen te vinden in de Bossche protocollen over Son dat ook het geslacht Van der Hoeven - en daardoor mogelijk ook de verkorte achternaam Verhoeven - daar zijn herkomst vindt. Er wordt een aantal keren melding gemaakt van een 'Goet Ter Hoeve in Aenscot'. Zie de lijst met transcripties achterin dit boek. Dit stemt overeen met het feit dat Aanscot middenin het verspreidingsgebied ligt van de achternaam Verhoeven. Dit geldt niet voor de achternaam Van der Hoeven, waarschijnlijk omdat die naam ook in andere streken in Nederland voorkwam.

Pagina 119

Getransfereerde oorkonden met schepenzegels van Egidius Knode, Joannes de Neynsel, Walterus Canne, Walterus van der Heiden Sigrus de Gandauo en Arnold Rover senior. Rechts zijn die van Arnold Rover (boven) en Joannes de Neynsel (onder) senior uitgevoerd.

Pagina 117, 118, 123 t/m 125 en 127

Foto's Janny van der Velden

Pagina 122, 123

Oorkonde, gedateerd 26/05/1281, met zegels van vier schepenen van 's-Hertogenbosch, van links naar rechts: Gherlacus (wordt al in een oorkonde van 1/10/1259 genoemd en in het oorkondenboek Noord-Brabant van Camps geïdentificeerd als Heer Gerlach van 's-Hertogenbosch, wijlen de echtgenoot van Vrouwe Beatrix), Arnold Rover van Anscot, Joannes Dicbier en Godescalus de Bladel.

Pagina 124, 125 en 126 (zegel)

Oorkonde, gedateerd 12/11/1265, met vermeldingen van Heer Arnold de Campo en Heer Gozewijn van Mierlo, ridders en hertogin Aleidis van Bourgondië (1233-23/10/1273). De hertogin geeft in de oorkonde de opdracht aan deze ridders een onderzoek in te stellen, naar de rechten van de abdij van Averbode met betrekking tot de goederen en woeste gronden onder Sterksel en aldaar orde op zaken te stellen.

Bron: abdij van Averbode, sectie I karter 240.

Hertogin Aleidis van Bourgondië was een dochter van Hugo IV van Bourgondië en diens eerste echtgenote Yolande van Dreux. In 1251 trouwde zij met hertog Hendrik III van Brabant en schonk het leven aan:

- Hendrik IV (1251-1272)

- Jan I (1253-1294)

- Godfried van Brabant (-1302), Heer van Aarschot, gesneveld in de Guldensporenslag

- Maria (1254-1321), gehuwd met Filips III van Frankrijk

Na het overlijden van haar gemaal in 1261, werd hij opgevolgd door zijn zwakbegaafde zoon Hendrik IV. Aleidis was voogd over haar kinderen en oefende het regentschap uit, tot haar tweede zoon Jan in 1267 hertog werd.

Beroemd zijn haar vragen aan Thomas van Aquino over enkele beschikkingen uit het testament van de overleden hertog. Hendrik had de uitdrijving bevolen van de joden en cahorsijnen, tenzij ze handel wilden drijven sine prestatione et usura ("zonder rente of woeker"). Aleidis weifelde hoe ze aan deze wens gevolg kon geven zonder zich in een lastig parket te brengen. Ze besloot om de grote dominicaanse intellectueel te raadplegen. Aquino antwoordde haar met het werk De regimine judaeorum. Daarin adviseerde hij hare Excellentia om de joden met mate te belasten en om ze te verplichten tot het dragen van herkenningstekenen. Het is niet bepaald zo dat we de heilige Thomas daar dankbaar voor dienen te zijn...

Aleidis stierf op 40-jarige leeftijd. Haar hart kreeg een rustplaats in de Sint-Annaprijs, maar voor het overige werd ze begraven in de Leuvense Predikherenkerk. Haar gebeeldhouwde hoofd, afkomstig van de ontmantelde grafombe, wordt bewaard in het Museum M.

Bron: Wikipedia.

Pagina 127, 128 en 129 (zegel)

Oorkonde van 05/01/1266 waarin de ridders Arnoldus de Campo en Gozewijn van Mierlo opnieuw worden genoemd. Dit is de oorkonde waarin vermeld wordt dat Arnold de Campo bij ontbreken van het juiste zegel, dat van de schout van 's-Hertogenbosch gebruikt. Zij zijn de scheidslieden die benoemd zijn door de drossaard van Brabant en de hertogin ter zake het geschil tussen de abdij Averbode en die van Helmond en Someren over de Latbroek (onder Sterksel). Na ampel onderzoek verklaren zij bevonden te hebben dat de hof van Sterksel met alle toebehoren aan de abdij van Averbode behoort.

Zegel van schepen van 's-Hertogenbosch Arnold Rover van Anscot (het huidige Aanscot in Eindhoven-Noord) van een oorkonde gedateerd 14 november 1281 (nr. 380 in het Oorkondenboek Noord-Brabant van Camps), zie de vorige pagina. De letters 'ANSCO' van Anscot zijn duidelijk te lezen op dit tamelijk gave exemplaar.

Het gaat om dezelfde persoon als genoemd samen met schepen van 's-Hertogenbosch Arnold Rover van Anscot wordt genoemd in oorkonden van 1281 t/m 1300.

Naar het zegel te oordelen gaat het hier om een zoon van Arnold Rover genoemd in de oorkonde uit 1277 op de vorige pagina, analoog aan de op pagina 132 afgebeelde zegels van de zonen van Jan van Neynsel waarvan het zegel op de vorige pagina rechts onderaan te zien is.

Bronnen: Stadsarchief 's-Hertogenbosch, abdij Postel.

Commissis personis et personis personis licentia inspectum, Eberhardus Inno
die deo reuer Johes deo deher et Godefridus de blidel paboni in
bustodud. sicut cum noiaud coitatis (floutris p cum, colleimus plus q
dm Godefridi de herther militis, corale qui pueritatis qd sem habuit in
Dimidicete deo pte decime de zanderone tam mioris q minuce, qui
colleherus deo coman ab ipso colleimo in pteum tenuit seu qd p iuris ipse
colleimus in eadem dimidicete obtinuit, eidem collehero vice tradidisset
de tota iure suo humadi ad opus ipsius collehi pure et simpliciter remittisse
que nos a pteua quide, sup hoc resseri sententiam in esse vice actum
de ipse collehero fore ppetuo stabile. Agg furmum item colleherus deam
Dimidicete deo pte decime de zanderone et mioris q minuce, libera
ab omni iure q. q. de colleimo pte dependat et absolute habens et pte
fidem eandem dimidicete in sua magistate religiose pte. pte et con
ueniui domus de postula ordinis pmonstren ad op eccle eozde legiti
me reddere p reo alodio quod pteu vulgo noiam pteuendam pteue
et habendam et eadem dimidicete deo pte decime seu tota iure suo quod in
has habuit ad opus deo eccle de postula, vice effectum remittunt
pmittere deo pteu, sup deo dimidicete pte decime et sup reo al
lode sine pteu pteu et debiam, pteu et dandam, et euellam de
pue pteu eccle de zanderone quod deo dimidicete, nescit de iure
decime, memorate eccle de postula in elemosinam, simpliciter et libe conse
rens obmendum, ad qz certimon, sigilla nra huc luteris, duxim appo
nendum, Actum et datum apud bustodud fandi pteu die pteu pteu
Anno dno. 07, et octogesimo pmo

emendandum / de p[ro]p[ri]o testimonio / sigilla n[ost]ra h[ab]ere licet is dux
Actum et datum apud Buscudud feria sexta an[no] p[ro]p[ri]o p[er]
a[nn]o m[ille]m ccc[iesimo] p[ri]mo

Alodis lotharingie & brabantie ducissa - honestis viris & discretis suis dilectis suis
... preceptor de glomeris. dno. n. deo de campo. dno. hof. de mille milioribus
filiis & suam q. am. Nos dno. preceptor. de p. am. am. alth. & sub dno. n. n.
atq. dno. G. milites mandans & mungum. q. am. diligend. m. h. a. v. r. r. a. c. e. a. q. q.
cogned. a non suspectis mo. a. v. i. o. n. i. s. q. m. h. o. c. n. l. u. c. i. a. r. i. n. n. p. e. r. d. i. m. o. s. i. p. u. r. e.
v. i. o. r. p. e. l. i. g. i. o. s. o. r. a. l. l. i. s. & c. o. m. m. e. n. d. a. t. e. d. e. a. n. o. r. b. o. d. i. o. q. s. t. e. b. i. t. o. m. o. d. o. p. r. i. o. r. e. p. e. s. e. d. u. l. i.
m. i. s. s. e. d. e. b. o. n. i. s. & d. o. n. a. t. i. o. n. a. i. l. l. a. q. i. a. c. e. n. t. a. p. r. o. t. e. r. e. s. e. l. e. a. d. q. m. m. i. s. t. r. a. t. i. o. n. e. m. n. r. i. s.
de b. u. s. t. a. d. u. o. s. i. b. e. n. e. d. i. c. t. o. s. a. d. e. s. s. e. g. e. n. t. e. r. i. u. m. q. p. r. o. s. q. s. e. d. i. c. i. t. u. r. h. i. c. u. s. i. b. i. t. c. o. n.
u. o. c. a. b. i. t. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. n. r. a. a. u. d. i. t. a. s. p. r. e. e. x. a. m. i. n. a. t. i. o. n. e. s. c. a. r. t. o. s. s. e. u. m. i. s. t. r. a. t. i. o. n. e. s. q.
d. e. a. l. l. i. s. & c. o. m. m. e. n. d. a. t. i. o. n. e. s. e. d. e. d. a. s. b. o. n. i. s. d. i. c. i. t. u. r. h. i. c. s. e. u. h. a. b. e. n. t. q. e. q. d. s. e. d. i. m.
d. e. n. & m. i. s. s. e. d. e. d. e. i. s. u. r. e. & b. o. n. i. s. p. a. m. b. u. l. a. r. a. t. i. o. n. e. s. i. n. e. c. o. n. s. i. l. i. e. l. e. s. i. o. n. e. o. r. d. i. n. a.
r. e. p. o. t. u. l. i. s. e. n. i. m. i. n. c. a. s. s. e. u. m. a. l. l. e. x. a. m. i. s. s. i. s. c. a. s. i. n. i. s. p. r. o. & c. o. n. s. e. n. s. i. n. i. s.
a. t. q. c. o. m. p. r. i. s. s. i. m. i. s. o. r. d. i. n. e. t. i. s. & d. i. v. i. n. e. t. i. s. f. i. a. r. e. m. i. n. d. i. l. i. g. e. n. t. i. s. a. m. o. r. e. n. i. s. i. t. a.
n. o. s. e. o. d. m. i. t. a. q. u. i. s. e. n. e. t. e. n. e. a. m. D. o. c. u. m. a. n. n. o. d. n. i. G. a. L. x. q. u. i. a.
i. n. q. u. o. n. o. b. i. m. i. n. i. s. t. r. a. t. i. o. n. e. s. a. n. h. o. c. m. i. s. t. r. a. t. i. o. n. e. m. e. p. i. p. h. a. m. i. a. m. d. n. i. i. a. m.
p. r. o. m. i. s. s. i. o. n. e. s. e. a. d. d. o. d. o. p. r. o. p. t. e. r.

Pagina 129

Oorkonde van 28 november 1300 met de schepenzegels van Luppertus Niger en Henricus de Aggere.

Bron: Stadsarchief 's-Hertogenbosch.

Pagina 130

Het zegel van schepen van 's-Hertogenbosch Henricus de Aggere van de oorkonde op pagina 128, met daarop een dubbelkoppige adelaar; dit is slechts een halve eeuw na de verschijning van dit symbool in de *Chronica Majora* van Matthew Paris als een van de wapens, gehanteerd door de keizer van het Heilige Roomse rijk.

Bron: Stadsarchief 's-Hertogenbosch.

Pagina 132

Links het zegel van Henricus de Neynsel van oorkonde 667 (1303/1304) uit het Oorkondenboek Noord-Brabant van Camps. Alle molenijzers hebben een duidelijke signatuur die informatie geeft over hun familieband. Henricus was net als zijn broer Gerard schepen van 's-Hertogenbosch. Zijn broer had echter weer een ander wapen met een molenijzer, dat rechts op de volgende pagina is afgebeeld (zegel van de oorkonde van 13/08/1305). Zie ook de stamboom Van Rode Vanden Velde.

Steeds weer blijkt het molenijzer duidelijke aanwijzingen te geven voor de afstamming in de mannelijke lijn.

Bronnen: Stadsarchief 's-Hertogenbosch, abdijs Postel.

Pagina 133

Oorkonde van 3 juli 1312 (877, Camps boek I deel II) met daaraan zegels van Wellinus, eerste zoon van Hille van Anscot en de broer van Arnold Rover van Anscot, Arnoldus Dicbier en Daniel de Aggere, de jongere broer van Henricus de Aggere. Bron: Stadsarchief 's-Hertogenbosch.

Pagina 134

De zegels van de oorkonde op pagina 133 van Wellinus zoon van Hille en Daniel de Aggere, uitvergroet.

Bron: Stadsarchief 's-Hertogenbosch.

Pagina 137

Afschriften van eigendomsbewijzen, voornamelijk van erfcijszen, afkomstig van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, aangelegd tussen 1531 en 1546 door Hendrik die Bye over de periode 1291-1651. Er zijn duidelijk drie delen te onderscheiden, die Arnold vanden Velde van Rode en zijn vader Theodorum (ofwel Theodericus, Dirx) vermelden. Het gaat hier vermoedelijk om afstammelingen die rechtstreeks in de mannelijke lijn van de auteur voorkomen; zie ook de stamboom. Van het derde deel is geen omschrijving of datering te vinden.

Omschrijving van het BHIC van deel 1:

16 1317-09-22. 1317 september 22 feria quinta post festum Beati Lamberti martiris

Schepenen van 's-Hertogenbosch maken bekend dat Arnold van den Velde van Rode verkocht heeft aan Jacob Copetijt, poorter van 's-Hertogenbosch: erfcijs uit goederen in Evershoet.

Omschrijving van deel 2:

35 1337-12-05. 1337 december 5 feria sexta ante festum Beati Nicolai episcopi Arnold van den Velde van Rode heeft verkocht voor schepenen van 's-Hertogenbosch aan Jacob Coptijt: erfcijs uit goederen in Evershoet.

De locatie Evershoet (tegenwoordig Everse genaamd) ligt ten noordoosten van het centrum van Sint-Oedenrode, pal boven de locatie waar vroeger het goed Ten Velde lag (zie pagina 76).

Jacob Copetijt (of Coptijt) wordt als schepen van 's-Hertogenbosch genoemd in 1339, 1343 en 1347 (en in 1366, 1370, 1375, 1384, 1395, 1400, 1410 en 1414, waarbij het waarschijnlijk om een zoon en kleinzoon gaat).

Bronnen: Brabants Historisch Informatie Centrum., Justitie en Politie in 's-Hertogenbosch voor 1629 (zie literatuurlijst).

Et unius presentis licentis inspectus et audientis. Fr. J. p. p. p. de bene. In die
de mayo. 6. de julio. milles. g. m. et ra sub capite cognosce. Etate. Unius
tan die significam q. cu. in. Alton. et g. u. u. de Alodis. ex p. v. a. r.
h. o. i. s. in d. i. g. n. o. de helmont. et maxime in Villa de suama. g. t. u. r. a. s. ex Altera
sup. palud. q. die. Lac. h. a. k. i. u. r. a. c. i. a. y. de. P. h. e. l. e. et lignis. et piscibus eisdem pu
ludis. a. t. m. u. s. d. e. s. h. o. g. e. r. e. u. r. a. d. e. u. s. q. h. o. u. b. o. c. y. Ab h. o. u. e. r. b. o. c. y. u. s. q. s. c. o. r. e. k. e. u. et a
s. c. o. r. e. k. e. u. u. s. q. h. o. g. e. r. e. u. r. a. d. e. et sup. Alis. l. o. u. s. q. u. s. d. i. c. t. o. s. t. i. m. o. s. c. o. n. t. i. n. e. n. t. d. i. s. t. i. c. t.
to. a. r. a. e. a. s. u. p. p. m. i. s. s. i. t. J. o. s. d. e. A. p. t. i. m. a. n. d. a. t. o. d. n. i. W. a. l. t. e. r. i. d. i. p. t. i. s. h. a. b. u. i. t. e.
ac postmodum de p. p. p. d. n. e. d. u. a. s. s. e. Assump. u. a. b. e. u. s. c. o. l. e. r. o. d. e. h. u. s. c. h. o. d. e. g. h. e.
s. u. p. p. m. i. s. s. i. t. i. n. g. l. i. s. t. i. c. o. m. f. e. c. i. t. d. i. l. i. g. e. n. t. e. r. o. s. t. r. a. d. e. p. o. l. i. t. i. o. n. e. s. c. o. n. p. i. c. i. t. e. s. i. n. f. a.
ma. e. c. c. l. i. e. s. u. b. i. n. t. r. a. d. i. t. i. o. n. e. p. r. i. b. i. s. p. d. i. c. t. i. s. g. u. o. c. i. n. t. e. s. et p. d. i. c. t. i. s. et c. o. n. s. e. n. t. i. a. m. b. i. s. q. p. d. e. a. i. n. g. l. i. s.
f. i. c. i. t. a. b. h. o. i. b. i. s. q. i. h. a. c. e. a. u. p. d. e. p. o. r. a. t. u. r. u. l. u. e. r. i. A. d. e. a. s. t. a. s. s. e. n. t. i. s. d. u. o. d. e. c. i. v. i. r. i. s. u. t.
c. i. r. a. t. e. v. i. c. i. n. i. s. et s. i. d. d. i. g. n. i. s. ac s. e. n. a. r. a. b. i. s. q. i. h. a. c. e. a. u. p. d. i. c. t. i. s. e. c. c. e. n. t. u. l. u. e. r. i. i. n. r. e. i. t. i. e.
n. u. m. v. i. c. i. n. e. c. i. a. m. d. e. P. h. e. l. e. c. u. o. m. i. b. l. o. u. s. u. s. t. i. m. o. s. p. r. a. p. t. o. s. c. o. n. t. i. n. e. n. t. e. s. c. u. o. m. i.
p. p. e. r. a. t. e. e. e. e. t. a. l. o. d. i. c. i. a. a. l. l. o. d. i. a. l. i. t. e. et a. b. s. o. l. u. t. e. et n. u. l. l. a. q. u. i. c. q. u. i. n. t. h. a. b. i. t. e. c. i. a.
et l. o. u. s. s. u. p. d. i. c. t. i. s. p. r. e. c. e. t. i. a. m. e. m. o. r. a. t. a. J. u. c. u. r. e. t. e. s. t. i. m. o. n. i. u. m. s. i. g. i. l. l. a. u. r. a. p. r. a. e. n. t. i. s. l. i. c. e. n. t.
f. f. p. p. o. s. s. i. t. A. d. i. n. v. i. g. i. l. i. a. e. p. i. p. h. a. n. i. e. A. n. n. d. n. i. . g. . e. e. L. o. x. g. u. i. n. t. o. E. x. o. d. e. n. o. l. d. u. s.

Rechts: waszegel van 12/06/1266 van de in de oorkonde op de vorige pagina voorkomende Heer Gozewijn I van Mierlo, ridder. Deze Gozewijn was hoogstwaarschijnlijk de broer van investiet van Mierlo en kannunik van Sint-Oedenrode Hendrik van Mierlo.

Ondanks de niet al te beste fotografie toont dit zegel duidelijker de drie molenijzers dan het nog iets oudere, eveneens aan Heer Gozewijn I van Mierlo behorende zegel links, van de oorkonde van 05/01/1266 op de vorige pagina afkomstig uit de abdij van Averbode.

Bron zegel rechts: Corpus Sigillorum Neerlandicorum, Den Haag 1937-1940.

Origineel abdij Averbode (zegel boven no. 250).

Foto links: Janny van der Velden

Nos hinc et hinc de regis pabini in burgo die nocte
nunc omnia q. coram nobis. et hinc deus morset in conuige
quintu et hinc in conuige quintu paboz que paboz dicitur
cum et hinc ad dnu et hinc. Eodem arceatru in conuige
fieri conuige hinc ad dnu arceatru de hinc in burgo die nocte
uodum q. conu. medietate in festo nre dno a p. adq. medietate in festo
nre in festo hinc. hinc dicitur uodum paboz de hinc conuige
mense p. hinc in burgo die nocte ad opus conuige mense hinc
festum uodum et dnu hinc ex p. conuige dno mense a ad op.
conuige in hinc q. conuige hinc et hinc modo in hinc conuige et
p. hinc conuige nobis dno uodum ut debet principalis hinc et
hinc p. hinc p. dno hinc de dno conuige a uodum ad op. dno mense uodum
conuige debet et hinc ad hinc oppidi de burgo die nocte p. hinc
omn. et p. hinc conuige hinc hinc. In q. conuige hinc hinc
hinc dno anno dno a. hinc hinc post festo hinc hinc

Nos Wellinus filius quidam hille Arnoldus diebier & Daniel de agge scabini in Buscho
duo notum facim vniuersis qd coram nobis constitutus dñs Gerdus de Rode pbr capel
lanus albars sc̄i spirit̄ in ecclia de buscho duas recognouit se emisse ex parte & note
elic pannia de m̄i coburgen in Buscho duo & ad opus eiusde annuo & hereditario censum
nouem librar̄ grosso turo dē monete regis francie antiquo p sedecim denariis in hoc cō
su cōputato soluendo anno quibet p vna medietate in festo nat̄i Joh̄is bapiste & p reliqua
medietate in festo nat̄i dñi de parte arce que quida fuit hille de ansfoot sive in Buscho duo
in vico tendente de medio via orthensis vsus foris piscari que pars sita est in fine dicte
arce vsus portā fori piscari in qua Gerardus filius quonda Jacobi dē Copate & nycho
laus dñs Cole filius quonda Wolthi dē Wellen edificauerūt & de edificiis in eadem
constitutis et se recepisse ad opus dē elic conventionē dē venditoris et cautionem
sibi factam & pmissam sup venditorē dicti census pnt̄ in litteris scabinor̄ de Buscho du
cis sup hoc confes̄s continet̄ dicto qd censu cō conuentoribz in dē venditorē dē censu
appositis & cautionē in hac apposita et pmissam esse dē elic & ad ip̄m integralit̄ pa
ne renūcians corā nobis sup his & sup toto iure siquod habebat vel habē videbat̄
in pmissis ad opus elic p̄dicti p̄sentio testimonio litterarum Datum anno dñi m̄
ccc̄ duodecimo feria secunda post festum beator̄ petri & pauli ap̄toz.

Schepenen van 's-Hertogenbosch

Justitie en Politie in 's-Hertogenbosch voor 1629 (zie de literatuurlijst achterin dit boek) geeft een betrouwbare lijst van schepenen van 's-Hertogenbosch weer. Hieronder worden de schepenen hiervan vermeld, die vermoedelijk (vet gedrukt) afstammen van de Heren van Rode en die waarbij dat niet uit te sluiten is. Het jaartal staat voor elke vermelding in een oorkonde; deze lijst is aangevuld met gegevens van voor 1312, gebaseerd op het Oorkondenboek Noord-Brabant van H.P.H. Camps.

Adam de Lu	1456	1471	1477							
Adam van Nijnsel	1310	1339	1343	1366						
Alard van Hees	1286									
Amelis van den Hoevel	1444	1448								
Andreas de Lu	1440	1446	1450							
Anton van Vladeracken z.v. Jan	1530									
Arnoud Rover Boest	1479									
Arnoud Rover de Porta	1443									
Arnoud Rover	1277									
Arnoud Rover (II)	1281	1281	1281	1282	1287	1289	1289	1290	1292	1292
	1294	1294	1294	1296	1296	1298	1300	1300		
Arnoud Rover (III)	1349	1353	1355							
Arnoud Rover (IV)	1371	1378								
Arnoud Rover (V)	1424	1429								
Arnoud van Beek	1374									
Arnoud van Breugel	1582	1583	1586	1589	1590	1597	1600	1603		
Arnoud van Broekhoven	1609	1615	1620	1624	1627					
Arnoud van Campen	1472	1479	1492	1556	1559	1562	1565	1569	1570	
Arnoud van Vladeracken	1352	1391	1397	1445						
Berthoud de Lu	1425	1436								
Christiaan Coenen	1444	1452	1505	1515	1520					
Christiaan van Broekhoven	1607									
Daniel de Aggere	1268	1312	1312	1312	1312	1312	1312	1312	1312	1314
(van den Akker of van den Dijk)	1315	1315	1315	1315	1315	1315	1315	1317	1318	1319
	1319	1319	1321	1321	1321	1323	1329	1329	1330	1331
	1333	1333	1334	1334	1336	1336	1336			
Dirk de Lu z.v. Dirk	1418									
Dirk de Lu	1395	1405	1415	1422	1426	1430	1437	1441	1448	
Dirk Rover	1313	1321	1328	1373	1377	1379	1383	1386	1391	1394
	1394	1395	1399	1399	1403	1406	1407	1410	1411	1415
	1418	1419								
Dirk z.v. Arnoud Rover	1319									
Edmond Rover	1401									
Emond Rover	1315	1315	1320	1320	1320	1320	1320	1320	1322	1322
	1324									
	1326	1365	1373	1388	1392					
Emond z.v. Arnoud Rover	1315	1315								

Frank zn. v. Basili	1242									
Gerard Kuijst	1473	1486	1492	1500	1504	1508				
Gerard van Broekhoven	1610	1618	1619	1622	1623	1626				
Gerard van Eijck	1487									
Gerard van Eijk	1470									
Gerard van Nijnsel	1305	1305	1305	1305	1305	1306	1307	1323	1323	1323
	1323	1325	1325	1325	1327	1327	1327	1327	1329	1329
	1329	1330	1330	1331	1331	1333	1333	1333	1334	1335
	1336									
Gerard van Someren	1604	1607	1613	1617	1625	1626				
Gerard van Vladeracken z.v. Jan	1542	1547	1554	1561	1562					
Gerard van Vladeracken	1369	1389	1436	1440	1445	1449	1453	1457	1464	1470
	1477	1533	1539	1558	1565					
Gerlach de Rover	1354	1503	1510	1517	1521					
Gerlach Rover	1347									
Gerlach (van 's-Hertogenbosch)	1259	1286								
Gerung van den Bosch (de Busco)	1488									
Gijsbert Rover	1424									
Gijsbert van Vlokhoven	1338	1364	1378	1387	1399					
Godfried de Lu	1435	1472								
Godfried van Rode	1415	1420	1425	1430	1441	1445				
Godfried van Vlierden	1579	1593	1597	1602	1603					
Godfried de Lu	1425									
Gozewijn Kok	1238	1249	1274	1276						
Gozewijn Moedel van der Donck	1422									
Gozewijn van Beek	1453	1477								
Hendrik Kuijst z.v. Gerard	1512	1523	1530	1538	1542	1546	1549	1550	1553	
Hendrik Kuijst	1489	1499	1503	1520	1526					
Hendrik van Broekhoven	1511	1527	1571	1572	1573	1574	1581	1602		
Hendrik de Aggere	1296	1296	1296	1296	1298	1300	1305	1306	1307	1311
(van den Akker of van den Dijk)	1316	1316	1316	1316	1316	1317	1317	1317	1317	1317
	1317	1318	1320	1320	1320	1320	1322	1322	1336	1345
	1349	1353	1358							
Hendrik van Eijck	1530									
Hendrik van Mierlo	1313									
Hendrik van Nijnsel	1279	1286	1290	1291	1293	1295	1295	1295	1297	1297
	1301	1301	1301	1302	1302	1302	1303	1303	1303	1304
	1308	1308	1308	1308	1309					
Herman Coenen	1472	1478								
Hubert van Loon	1551	1556								
Jacob de Cock junior	1617	1620								
Jacob de Cock senior	1618									
Jacob de Cock	1615	1627								
Jacob van den Hoevel	1473									
Jacob van Nijnsel	1400	1404	1409	1414						

Jacob van Vladeracken	1405	1411	1417	1426	1472														
Jan de Aggere (van den Akker of van den Dijk)	1374	1381	1388	1392	1398														
Jan van Beeck	1243																		
Jan van den Bossche	1626																		
Jan van Breugel	1520	1537	1602	1608	1609	1612	1613	1616	1617	1620									
	1621	1624	1625																
Jan van Campen	1582	1587																	
Jan z.v. Hille	1316																		
Jan de Lu z.v. Adam	1419																		
Jan de Lu	1417																		
Jan de Rover	1421	1442																	
Jan van den Velde	1608	1612	1616	1619	1620	1623	1627												
Jan van Ghunterslaer	1514	1518	1522																
Jan van Hees	1336	1340	1344																
Jan van Nijnsel	1258	1262	1268	1272	1272	1274													
Jan van Nijnsel (II)	1379	1385	1391																
Jan van Straten	1369																		
Jan van Vladeracken	1476	1483	1489	1494	1497	1501	1506	1511	1515	1519									
	1522	1525	1528	1529															
Jan z.v. Jan Arnts van Vladeracken	1520																		
Jasper van Eijck	1563	1564																	
Maarten van Campen	1496	1504	1508	1512	1516	1520													
Maarten van Rode	1454	1459	1467	1471	1477	1483	1487												
Marcelis de Lu	1416	1423	1427	1434	1438														
Matheus Kuijst	1498	1507	1514																
Nicolaas van Vladeracken	1566	1567	1568	1575	1576														
Peter van Broekhoven	1598																		
Peter van Vladeracken	1484	1492																	
Reinier van den Hoevel	1475	1481																	
Rudolf van Eijck	1536	1542	1543	1546	1549	1552	1553	1556	1560	1571									
	1572	1573	1574																
Rutger van Broekhoven z.v. Peter	1604																		
Rutger van Broekhoven	1595	1608	1611	1614															
Wellen van Nijnsel	1330	1330	1330	1332	1332	1332	1332	1332	1333	1333									
	1333	1335	1335	1335	1335	1335	1367												
Wellen z.v. Hille	1286	1290	1291	1293	1293	1295	1295	1295	1295	1296									
	1297	1297	1297	1297	1300	1301	1302	1302	1303	1303									
	1303	1304	1308	1308	1308	1309	1309	1309	1312	1312									
	1312	1312	1312	1312	1313	1314	1315	1315	1315	1315									
	1315	1315	1315	1315	1315	1315	1315	1315	1315	1315									
	1315	1318	1318	1318															
Willem Brant Rover	1415	1421	1431																
Willem van den Bosch	1469	1486	1490	1495	1499	1503	1507												
Ywan Kuijst	1491	1497	1501	1506															

Gebruikte archivalia, gedrukte bronnen en literatuur voor de periode 1312-1401.

ARA Brussel

Archief van de familie De Merode, (inv. nrs. F909, LA 1252 en een ongenummerd vidimus van de proost van Coudenberg d.d. 9 juli 1374). (M)

RANB 's-Hertogenbosch

Archief Kapittel van Oirschot, Charters, (inv. nrs. 167, 168, 169 en 178).

GA 's-Hertogenbosch

Oud archief, Charters en privilegebrieven, (inv. nrs. 43, 48, 60). (GAH)

Archief van de St. Jan, Charters 1315-1400 (ongenummerd). (St. Jan)

Verzameling Loketkast II, schepenakten 1312-1400 (geordend: 's-Hertogenbosch en vrijdom, Meierij van 's-Hertogenbosch en plaatsen buiten de Meierij, (LK II)

Rechterlijk archief, Schepenprotocol 1447-1448, (inv.nr. 1218), fol. 266v;1479-1480, (inv.nr. 1249), fol. 372. (RASh)

Archief Godshuizen, 's-Hertogenbosch

Archief van de Tafel van de H. Geest van 's-Hertogenbosch, Charters, Schepenakten 's-Hertogenbosch 1312-1401, (inv.nrs. 79-1298). (THG)

Archief van de Bonifanten, Charters 6 februari 1357 en 26 september 1359 (voorl. inv.nrs. 411 en 17.000).

Archief van het Begijnhof, Charters, Schepenakten 's-Hertogenbosch 1309-1401, (inv.nrs. 40.000-40.113). (B)

Archief van de Particuliere Gasthuizen te 's-Hertogenbosch, Adam van Mierden Vrouwen-gasthuis, Cartularium van erfcijsen en erfpachten, (inv.nr. 34). (MVG)

Archief Abdij van Postel, Postel

Oud archief Charters, (inv.nrs. Abdij 454, 463, 464, 467, 470, 482, 483, 486,1364: Bergeyk 5, Casteren 6-7, Hapert 2-3, Heeze 1, Oerle 12, Oirschot 2). (P)

Streekarchief Zuid-Oost-Brabant, Oirschot

Oud administratief archief van Oirschot, (voorl. inv. nr. 978) (OAO)

Rechterlijk archief Oirschot, (voorl. inv. nr. 8155) (RAO)

Van Bavel, o.praem., Inventaris van het archief van de Heusdense Cisterciënserkloosters Mariënkroon en Mariëndonk. (H. Cist)

Van Bavel, o.praem., Regestenboek van het archief van de abdij van Berne 1134-1400. (Berne)

Bormans, Schoolmeesters en Poncelet, ed., Cartulaire de l'Eglise St. Lambert de Liège, deel I, nr. 1088. (L)

Brokken en Lindemann, Inventaris van de Kommanderij van de Duitse orde te Gemert 1249-1795. (KG)

Butkens, Trophées tant sacrés que profanes du duché de Brabant.

Campinia, Driemaandelijks blad van het streekarchivariaat Noord-Kempenland, III (1973), 204-205.

Erens, o. praem., De oorkonden der Abdij Tongerlo. (T)

De Fremery, Cartularium der abdij Mariënweerd. (MW)

Heeren, Inventaris van het Huisarchief van Helmond.

Hermans, Verzameling van charters en geschiedkundige bescheiden betreffende het Land van Ravesteyn. (R)

Van den Heuvel, De ambachtsgilden van 's-Hertogenbosch vóór 1629. Rechts bronnen van het bedrijfsleven en het gildewezen.

Hoecx, Inventaris van het archief van het klooster der. Rijke Claren te 's-Hertogenbosch 1335-1668. (RC)

Krom en Sassen (ed.), Oorkonden betreffende Helmond. (H)

Van Oudenhoven, Silva ducis aucta et renata; of Eene Nieuwe ende gantsch Vermeerderde Beschrijvinge van de Stadt van 's-Hertogenbosche.

Van Rooy, Inventaris van het oud-archief van het Zinnelooshuis.

Van Rooy, Het Oud archief van het Groot-Ziekengasthuis te 's-Hertogenbosch. (GZG)

Van Sasse van Ysselt, Nieuwe Catalogus der oorkonden en handschriften berustende in de boekerij van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant + supplement. (SvY, SvY S)

Venner, Inventaris van het archief van de familie Van den Bergh te Roermond. (Bergh)

Verkooren, Inventaire des chartes et cartulaires des duchés de Brabant et de Limbourg et des pays d'Outre Meuse. (V)

Verreyt en Juten, "Noordbrabantse zegels" Taxandria, XIII (1906) 44-49; XIV (1907) 46-51, 131-137; XVI (1909) 169-174

Juten, "Noordbrabantse zegels", Taxandria, XVIII (1911) 50-56, 150-154, 200-205, 246-252; XIX (1912), 61-65, 130-134, 212-217, 289-294.

Juten, "Noordbrabantse schepenzegels", Taxandria, XXII (1915) 173-180, 223-229, 322-327; XXIII (1916) 56-63.

Juten en Ebeling, "Noordbrabantse schepenzegels", Taxandria, XXIII (1916) 118-124, 152-158, 236-243; XXIV (1917) 41-46, 122-128, 238-244; XXV (1918) 51-55.

Wolf, Archieven van de particuliere gasthuizen te 's-Hertogenbosch.

mr. B.C.M. Jacobs | 1986

7633 Dorpsbestuur Sint-Oedenrode, (1232) 1315-1811

Inventaris
Regesten

12 1368-07-09 ten naesten sondach voer Sente Margareten dach. Jhan van den Velde en Jhan van der Espendonc, schepenen van Sint-Oedenrode, oorkonden dat Jhan, natuurlijke zoon van Lonijns van Risinghen, heeft verpacht aan Everarde Tonijs en zijn zwager Peter, natuurlijke zoon van Arnt van der Stege: de Hannen Mertens soens hoeve gelegen te Onstaden in de parochie van Rode voor een pacht van 28 lopens rogge.

NB: Origineel inv.nr. 895
De zegels zijn verloren

Zie ook • Toegang 7633, Inv.nr. 895 #f

7633 Dorpsbestuur Sint-Oedenrode, (1232) 1315-1811

Inventaris
Regesten

28 1411-01-18 des maendages nae Sunte Servaes dach s bisscops. Gijijs die Rode en Peter Molner, schepenen van Sint-Oedenrode, oorkonden dat Jan Bosch zoon van Arnts Bosch heeft verklaard dat hij moet betalen aan Marcelijs van den Velde: een erfpacht uit een huis en uit de kamp waarop dat huis staat met nog enkele landerijen, gelegen op de Coevering met rondom de gemeint van Rode in de parochie van Rode.

NB: Origineel inv.nr. 908

Zie ook • Toegang 7633, Inv.nr. 908 #f

7633 Dorpsbestuur Sint-Oedenrode, (1232) 1315-1811

Inventaris
Regesten

31 1421-07-26. Heymericus Croy heeft verhuurd voor Godfried van Dommelen en Johannes vanden Hagen, schepenen van 's-Hertogenbosch, aan Marselius van den Velde, zijn echtgenote Katharina en hun kinderen: huis en tuin met alle roerend en onroerend goed, dat hij op dezelfde dag van Marselius gekocht had.

NB: Origineel inv.nr. 910
De zegels zijn verloren

Zie ook • Toegang 7633, Inv.nr. 910 #f

Op pagina 139 t/m 141 ziet u drie oorkonden, de eerste twee opgesteld door schepenen van Sint-Oedenrode en de derde door schepenen van 's-Hertogenbosch. Links ziet u beschrijvingen van het Brabants Historisch Informatie Centrum, waar de oorkonden bewaard worden.

Pagina 139 en linksboven op deze pagina:

Oorkonde van 9 juli 1368, waarbij Jhan vanden Velde een van de schepenen van Sint-Oedenrode is. Hij is vermoedelijk een zoon van de erfsecretaris van Peelland Heer Ghysbert Beertken vanden Velde, die in 1335 schepenen van Sint-Oedenrode was. Jhan was waarschijnlijk ook schepenen van Sint-Oedenrode in 1367; hij wordt daar genoemd als schepenen met de voornaam Jan (BHIC).

Mogelijk was hij ook vazal van de hertog van Gelre, aangezien in de Codex Gelre (het wapenboek Gelre) tussen 1369 en 1396 eveneens een Jan vanden Velde (geschreven Ian) wordt genoemd, daar genaamd Honslaer en met een wapen met lilies en twee keer drie rode merletten zoals op pagina 72 en bij François Dominicus en Jacobus, tussen 1682 en 1733 eigenaren van kasteel Henkenshage (zie pagina 16 over Henkenshage).

Pagina 140

Het zegel met het molenijzer aan de oorkonde is van Peter Molner.

Pagina 140, 141, midden links en beneden links op deze pagina:

In deze twee oorkonden wordt Marcelijs of Marselius vermeld, die in 1417 genoemd wordt als schepenen van Sint-Oedenrode; bron: BHIC.

Mogelijk was hij de stamvader van het Nederlandse adellijke geslacht Lampsins van den Velden dat in 1953 is uitgestorven. Het feit dat hij op 24/07/1421 zijn huis verkoopt en overgaat tot huur van het pand is een handeling die vooraf kan zijn gegaan aan zijn vertrek naar de zuidelijke Nederlanden.

Deze mogelijke stamvader betaalde in 1430 cijns uit landerijen in Molenbeek; deze Marcelis overleed voor 14 februari 1456 (bron: Wikipedia).

IV. De Roovere

Naast het geslacht Vanden Velde was het geslacht De Roovere (Rover) een voorname tak die voortkwam uit de mannelijke afstamming van het geslacht Van Rode. Ook de Heren van Montfoort bleven de naam De Roovere een tijd dragen, al staat deze niet vermeld op de gedachtenistafel; zo ook met het geslacht Van Mierlo. Het geslacht De Roovere mag wel de oudste regeringsfamilie van 's-Hertogenbosch genoemd worden.

De eerste Rover

De eerste van Rode die de naam de Rover kreeg, zou volgens een legende Emond (of Emond, 1162/1165-1222) zijn. Hij zou die danken aan zijn overwinning op de bisschop van Utrecht. Mogelijk was hij ook de eerste die het wapen met de molenijzers voerde. Volgens sommige onderzoeken zou deze informatie gefantaseerd zijn, maar ook als legende staat het verhaal als een huis. Bovendien resteert dan de vraag wie dan wel de eerste Rover zou zijn, aangezien zowel de tak van van Montfoort als de tak van de schepenen van 's-Hertogenbosch de naam (de) Rover als familienaam gingen voeren.

Rodolfus Rouer de Rode ofwel Roelof Rover van Rode (ca. 1160 - <1220) zou ook de eerste van Rode kunnen zijn die de bijnaam Rover kreeg; zeker als Roelof ook Emond werd genoemd. Zo zou het kunnen dat de legende van de overwinning op de bisschop van Utrecht, die aan Emond van Rode werd toegeschreven en waardoor hij de bijnaam de Rover zou hebben gekregen, op Roelof Rover van Rode betrekking heeft.

Die indruk wekt de door velen als falsum beschouwde oorkonde waar we de oudste vermelding van Rodolfus Rouer de Rode op tegenkomen uit 1172. De overdracht van het allodium Sterksel zou in 1197 plaats hebben gevonden en niet in 1172, zo meldt Camps in het Oorkondenboek Noord-Brabant (Deel 1, eerste stuk, pagina 106 en 107). Het falsum dateert van ca. 1220, waardoor het aannemelijk is dat deze afstamming van de Heren van Rode daadwerkelijk geleefd heeft.

's-Hertogenbosch

In de 13e eeuw treffen we al de naam Rover aan in de schepenstoel van 's-Hertogenbosch. Destijds stonden achternamen vaak nog niet vast en was Rover ook een voornaam, feiten die verwarrend kunnen werken.

Ook gedurende de 14e, 15e tot het eerste deel van de 16e eeuw zaten telgen uit het geslacht de Rover in de regering. Bovendien bekleedden vijf De Rovers (waaronder Jacob en Hendrik van Mierlo) het hoog in aanzien staande ambt van meier (later hoogschout genoemd) der stad en Meyerij van 's-Hertogenbosch.

Vorige pagina: Deric die Rover toont met zijn zegel uit 1315, waarvan deze ingekleurde afbeelding een ander karakter heeft dan de overige zegels, dat hij ridder is. Het is niet duidelijk of hij ook de meier is in de lijst van het stadsarchief van 's-Hertogenbosch en/of de Heer van Vlierden.

Afstamming van een meier

Heer en ridder Arnold de Campo - genoemd in oorkonden van 1265, 1266 en 1269 - is te beschouwen als een stamvader van het geslacht Vanden Velde. Zowel de tak van Arnold de Campo als die van Arnt Rover van Anscot en die van de auteur zijn vermoedelijk terug te voeren op Roelof Rover van Rode van Myerle. Volgens de eerder behandelde oorkonden is het mogelijk dat hij tussen 1258 en 1266 meier ofwel schout van 's-Hertogenbosch was. Er is geen andere schout bekend in die periode en de wijze waarop hij begin 1266 met het zegel van de schout omgaat, impliceert dat hij wel erg luchtig hiermee omgaat.

Heren van de Nemerlaer

Drie van de vier overige hier afgebeelde zegels van Jan (1367), Dirk (1408) en Jan (1422) doen vermoeden dat ze uit dezelfde tak voortkomen. Deze informatie correspondeert met wat Anton van Oirschot heeft geschreven over de Heren van de Nemerlaer te Haaren. Jan de Rover kwam in 1357 in het bezit van kasteel Nemerlaer te Haaren en van de jacht- en visserijrechten van Oisterwijk, Helwoirt, Haaren en Esch. In 1365 was hij lid van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. Waarschijnlijk is het zegel uit 1367 van hem. Hij was gehuwd met Isabella van Cuyk en hadden een zoon genaamd Dirk. Van hem is waarschijnlijk het zegel uit 1408 evenals schepenzegel 307 op de website van Rob Kuijsten over Bossche schepenzegels: <http://www.geneaservice.nl/zegels/z026.html>.

Hij was tussen 1386 en 1418 vele malen schepen van 's-Hertogenbosch en in 1411 president-schepen. Hij was lid van de Lieve Vrouwe Broederschap en gehuwd met Agnes van Houweningen. Ze hadden een zoon genaamd Jan (II). Van hem is waarschijnlijk het zegel uit 1422. Jan had een zoon Arnold die schepen van 's-Hertogenbosch was.

Er was ook een Dirk de Ro(o)vere die in 1392 de heerlijkheden Aarle, Beek en Donk en Stiphout te leen gegeven werd. Het is niet duidelijk of dit dezelfde persoon is als de Heer van de Nemerlaer, maar waarschijnlijk is dit niet.

Zegel Jan de Rover, 1367

Zegel Peter de Rover, 1407

Zegel Dirk de Rover, 1408

Zegel Jan de Rover, 1422

Een aantal geslachten met molenijzers in het wapen zijn afstammelingen zijn van het geslacht de Rover (en dus ook van het geslacht van Rode). Het is ook het wapen is van het kwartier Peelland van de Meerij van 's-Hertogenbosch. Bij de Rover is de achtergrond van keel (heraldisch rood), bij het wapen van Peelland zijn de molenijzers van keel. Bij het ontstaan van het geslacht de Rover werd vaak ook nog de naam van Rode gebruikt, bijvoorbeeld bij het geslacht van Mierlo. De naam de Rover werd pas echt een blijvende achternaam bij de tak die zijn oorsprong heeft in Aanschot, nu een deel van Eindhoven-Noord, en bij het geslacht van Montfoort.

Pensionaris Van den Velde

Gedurende de tweede helft van de 80-jarige oorlog was er overigens een schepen in 's-Hertogenbosch en tevens raad en pensionaris met de naam Joannes van den Velde, met een zegel zonder molenijzers en met een boom (zie hieronder en pagina 181). Ook in het wapenboek van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap komt dit wapen voor (zie pagina 67 met de wapens van zijn vader en vermoedelijke zoon). Mede gezien het opmerkelijke verhaal bij het zegel op de site van Rob Kuijsten, het tekenen van de overgave aan Frederik Hendrik, ligt het voor de hand dat het een genealogische verwant is in de mannelijke lijn. Zie ook de grafzerk op pagina 68 en 69. Bron: <http://www.geneaservice.nl/zegels>

Dit is de website van de Bossche schepenzegels van Rob Kuijsten, die de informatie weer heeft van de DVD Brabantse Bronnen van de Stichting Historic Future.

Schepenzegel Mr. Joannes van den Velde, schepen in 1608, 1612, 1616, 1619, 1620, 1623 en 1627.

Pagina 154-187: schepenzegels 's-Hertogenbosch; bron Stadsarchief 's-Hertogenbosch. Er zijn versies in was van de hieronder in zwart/wit afgebeelde exemplaren bij.

Volgende pagina: twee wapens van de geslachten de Rover en Rovers.

Bron: wapenboek I Illustre Lieve Vrouwe Broederschap 's-Hertogenbosch.

Schepenzegel Edmond Arnoldsoen de Roover, ridder, schepen in 1315, 1320, 1324, 1326 en 1333. In 1324 en 1333 president-schepen.

Schepenzegel jonker Arnold Dircksoen de Roover, ridder, schepen in 1349 en 1355. Lid van de Lieve Vrouwe Broederschap. Overleden in 1384.

Schepenzegel Dirk Janszoen de Roover, Heer van de Nemerlaer. Schepen in 1386, 1391, 1394, 1399, 1403, 1406, 1407, 1410, 1411 en 1418, toen hij overleed. In 1411 president-schepen.

Schepenzegel Gerlach (of Geerlinc) Edmondsoen de Roover, schepen in 1503, 1510, 1517 en 1521. Hij was kastelein (be-waarder, slotwoogd) van het kasteel te Heeswijk.

• Hr. Arnoldus
de Roever.

• Hr. Theodoricus
Rovers, soone Hr.
Jans, Ridder.

Pagina 148

De Moriaan, het oudste nog bestaande bakstenen gebouw van Den Bosch en van eind 13e eeuw tot begin 15e eeuw anderhalve eeuw lang residentie van het geslacht De Rover, waarvan er velen schepen waren van de stad en vier meier van de meierij van 's-Hertogenbosch (Hendrik II van Mierlo meegerekend).

Links kasteel Nemerlaer te Haaren in het vroege voorjaar. Het kasteel was in de 14e en 15e eeuw in het bezit van het geslacht de Rover.

Pagina 150

Het riviertje de Nemer, waar kasteel Nemerlaer naar vernoemd is.

Pagina 151

Poortgebouw van kasteel Nemerlaer, in gebruik door Stichting Brabants Landschap. Aan de op de gevel aanwezige wapenstein is te zien dat het kasteel in bezit is geweest van het geslacht van Vladeracken, dat eveneens molenijzers in het wapen droeg.

Jonker Mr. Gerard van Vladeracken die in 1532, door te huwen met Cornelia van Bockhoven, Heer van de Nemerlaer werd was ook schepen van 's-Hertogenbosch, raad van deze stad en gezworen broeder, zie pagina 174 en 197. Zijn zoon en opvolger als Heer van de Nemerlaer heette Nicolaas (Claise), zijn kleinzoon en opvolger Karel; zie ook het schepenzegel op pagina 185. Bron: Kasteel Nemerlaer sinds 1303 door Anton van Oirschot en Carole Vos.

Pagina 152

Kasteel Heeswijk te Heeswijk-Dinther. Jonker Geerlink de Roover Edmondszn., schepen in 1503, 1510, 1517 en 1521 was kastelein (bewaarder, slotvoogd) van het kasteel te Heeswijk, destijds een open huis van de hertog van Brabant.

Op 28 Juni 1512 reisde hij met de edellieden ridder Jan van Baecx, laagschout, Mr. Jan van Vladeracken, Heer van Geffen, president, Lambert Millinck, gezworen, Martinus van Campen, raadsheer, de stadssecretaris Mr. Simon van Coudenberch en Jan van Kessel, schout van Boxtel, naar Turnhout om keizer Maximiliaan, voogd van de minderjarige hertog Karel, uit naam van de stad te begroeten en over het stadsaandeel in de oorlogskosten met Gelderland te spreken. Tijdens deze oorlog was de Roover een van de vier fortificatiemeesters van de stad, die in het bijzonder was opgedragen voor haar versterking en veiligheid te zorgen. Hij verdreef in September 1513 met vijf vaantjes voetvolk in dienst van de stad de Geldersen uit het stadje Megen. De Roover was gehuwd met Geertruida Hals Herbetsdr., overleed 9 September 1524 en werd in de Sint Janskerk begraven.

Met uitzondering van het geslacht van Montfoort was deze Geerlink de laatst bekende regent uit het geslacht de Rover.

Zie ook het schepenzegel op pagina 146 en 170.

Het kasteel was in 1672 verblijfplaats van Lodewijk XIV. Het testament van baron Van den Bogaerde van Terbrugge had in 1895 tot gevolg dat de kastelen Heeswijk en Nemerlaer 68 jaar onbewoond moesten blijven.

Meiers of schouten van de Meierij van 's-Hertogenbosch

In de regel werd een meier of (hoog)schout aangesteld als hoofd van het justitieel apparaat. Hij was openbaar aanklager, hoofd van het opsporingsapparaat en van de schepenbank en hij zat het gerecht voor (de vierschaar).

Hieronder worden de meiers - later hoogschouten genoemd - van de meierij van 's-Hertogenbosch weergegeven van 1196 tot 1629 na Christus, toen de stad in handen viel van het leger van Frederik Hendrik.

De zes meiers of (hoog)schouten met een duidelijke genealogische verwantschap in de mannelijke takken zijn vet gedrukt en in blauw weergegeven.

Waar dezelfde verwantschap waarschijnlijk is, staat de tekst eveneens in blauw.

1. Hendrik 1196
2. Bernard 1231 - 1234
3. Hendrik van Herentals 1235 - 1246
4. Wouter Bos 1248 (Latijn 1247, zie Oorkondenboek NB)
5. Hendrik 1249
6. Wellinus (Wouter) Knode 1253, 1254, 1258
7. **Arnold van Beek 1266 - 1276**
8. Jan de Honte 1283
9. **Gozewijn van Beek 1292**
10. Laurens Volcart Woutersz. 1301
11. Wouter Toyart 1301
12. Arnoud Heym 1306
13. **Jacob van Mierlo 1308**
14. Wouter Toyart 1311
15. Jan van den Plas 1311 - 1312
16. **Hendrik II van Mierlo 1315**
17. Jan van den Plas 1317
18. Rogier van Leefdael 1318
19. Jan van Bruheze 1321
20. **Dirk de Rover 1325 - 1327**
21. Wijnricus van Oyen 1329 - 1330
22. Jan II van Megen 1332
23. Peter Milart 1335 - 1336
24. Godfried van Deurne 1338 - 1339
25. Jan Dicbier 1354
26. Willem II van Megen
27. Wouter van Duffel
28. **Gerlach de Rover 1356 - 1361**
29. Gerard van der Elst 1361
30. Jan Bac 1361 - 1363
31. Willem Gastmolen 1363 - 1364
32. Jan Brien van Kraainem 1364 - 1372
33. Rijkhoud de Koek 1372 - 1380
34. Jan III van Megen 1381 - 1384
35. Paul van Haastrecht 1384 - 1387
36. **Dirk Rover 1387 - 1388**
37. Hendrik van der Lek, Heer van Heeswijk en Dinther 1388 - 1391
38. Reinier van der Elst 1391 - 1392
39. Jan III van Megen 1392 - 1398
40. Paul van Haastrecht 1398 - 1400
41. Gerard van Bergen 1400 - 1401
42. Roelof van Haastrecht 1401 - 1402
43. Floris Zegersz. van Kijfhoec 1402 - 1405
44. Jan van Grimbergen, Heer van Asse 1405 - 1406
45. Jan van der Dussen 1406
46. Hendrik van Ranst 1406 - 1407
47. Jan, Heer van Huldenberg 1407 - 1409
48. Gerard van der Aa 1409 - 1413
49. Jan van Groelst 1413 - 1414
50. Jan van der Dussen 1414 - 1416
51. Dirk van Merheim, Heer van Bostel 1416
52. Willem van Gent 1416 - 1417
53. Roelof van Haastrecht 1417 - 1418
54. Gijsbert van Vianen van Beverweerde 1418 - 1420
55. Gerlach van Gemert 1420 - 1421
56. Roelof van Haastrecht 1421
57. Hendrik Dicbier van Mierlo 1421 - 1422
58. Jan Dicbier van Mierlo 1422 - 1424
59. Jan de Swaaf 1424 - 1425
60. Filips van Geldrop 1425 - 1426
61. Roelof van Haastrecht 1426 - 1427
62. Filips van Geldrop 1427
63. Jan van der Dussen Aertsson 1427 - 1430
64. Arnoud Stamelart van Uden 1430
65. Filips van Geldrop 1430 - 1434
66. Ywan de Mol, Heer van Sint-Ulriks-Kapelle 1434 - 1436
67. Willem van Os 1436
68. Ywan de Mol, Heer van Sint-Ulriks-Kapelle 1436 - 1471
69. Pieter van Vertaing, Heer van Heeswijk-Dinther en Asten 1471 - 1479
70. Hendrik Dicbier 1479 - 1485
71. Hendrik van Ranst 1485 - 1496
72. Hendrik Dicbier 1496 - 1503
73. Jan III van Cortenbach, Heer van Helmond 1503 - 1505
74. Maximiliaan van Zevenbergen 1505 - 1521
75. Everard van Deurne 1521 - 1524
76. Hendrik Dachverlies 1524 - 1527
77. Arnoud Heym (Aert Heym) 1507 - 1529
78. Jan van Kessel 1529 - 1532
79. **Jan van Breugel 1532 - 1535**
80. Jan van Brecht 1535 - 1558
81. Jacob van Brecht 1558 - 1559
82. Philip van Brecht 1599 - 1629
83. Willem van der Rijt 1629, de laatste meier

V. Bossche schepenzegels

In dit hoofdstuk treft u schepenzegels 's-Hertogenbosch van 1302 t/m 1648, toen de Vrede van Münster werd getekend. Het gaat om versies in was. De zegels zijn geselecteerd op een mogelijke genealogische verwantschap. De zegels met een geel kader zijn van personen die eveneens gezworen broeders waren van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, zie hun wapens op pagina 188 t/m 219 en elders in dit boek. Bij zegels met een blauw kader betreft het meiers, zie de vorige pagina.

10. Emondi Rover.

G. A.

1324.

Z.

20. Wellini Neinsel.

G. A.

1335.

Z.

25. Joh̄s. Basini.
G. A. 1342. Z.

35. Arnoldi Roever.
G. A. 1349. Z.

45. Goswini Model de Lapidía.
G. A. vie. 1365. Z.

51. Arnoldi de Beke.
G. A. 1374. Z.

53. Ghiselberti de Vlohoven.
G. A. 1378. Z.

56. Johīs. de Aggere.
G. A. 1381. Z.

64. Theodorici Rover.

G. A. 1386. Z.

90. Arnoldi Boest.

P. G. 1439. Z.

Joh̄is. de Craēdōe fil. Ludov. (Craendone)
G. A. 1442. Z.

97. Xpiāni (Crispiniani) Coenen.
P. G. 1444. Z.

99. Arnoldi de Vladeracken.
G. A. 1445. Z.

105. Gerardi Boest.
P. G. 1449. Z.

146. Wilhelmi de Busco.
P. G. 1469. Z.

152. Arnoldi de Campen.
G. A. 1472. Z.

153. Godefridi die Lu.
G. A. 1472. Z.

154. Jacobi de Vladeracke.
G. A. 1472. Z.

156. Jacobi vā dē Hoevel.
G. A. 1473. Z.

157. Gherardi Kuist.
P. G. 1473. Z.

163. Adē die Lu.
G. A. 1477. Z.

166. Arnoldi Roev. Boest.
G. A. 1479. Z.

173. Johannis de Aerle.
P. G. 1482. Z.

179. Petri de Vladeracken.
P. G. 1484. Z.

185. Gerardi de Eick.
G. A. 1487. Z.

188. Gerongij de Busco.
P. G. 1488. Z.

216. Jordani de Booert.
P. G. 1503. Z.

219. Geerlaci die Roever.
G. A. 1503. Z.

235. Johānis Cock.
G. A. 1513. Z.

245. Johīs. de Broegel.
P. G. 1520. Z.

246. Joh̄s. fil. Joh̄s. Arts de Vlad̄rackē.
P. G. 1520. Z.

249. Joh̄s. de Gunterslaer.
G. A. 1522. Z.

254. Arnoldi Beijs.
P. G. 1525. Z.

265. Henrici de Eijek.
G. A. 1530. Z.

267. Gerardi de Vladeracken.
G. A. 1530. Z.

302. Huberti de Loon.
G. A. 1556. Z.

307. Arnoldi de Campen.
G. A. 1559. Z.

309. Rodolphi de Eijek.
G. A. 1560. Z.

311. Jaspari de Eijck.
P. G. 1563. Z.

319. Henrici de Broecheve.
P. G. 1571. Z.

323. Arnoldi de Broegel. .
P. G. 1577. Z.

330. Godefridi de Vlierden.
P. G. 1579. Z.

337. Joannis de Campen.
P. G. 1582. Z.

358. Petri de Broecheoven.
P. G. 1598. Z.

362. Joannis d. Broegel.
P. G. 1602. Z.

363. Hen^{ri} de Broehoven.
P. G. 1602. Z.

. Rogeri de Broehoven fil. Petri.
P. G. 1604. Z.

365. Gerardi van Zoemeren.
G. A. 1604. Z.

370. Joannis van den Velde.
G. A. 1608. Z.

371. Arnoldi de Broecheoven.
P. G. 1609. Z.

375. Gerardi de Broecheoven.
P. G. 1610. Z.

377. Alberti de Broegel.
G. A. 1611. Z.

398. Henrici Kuysten.
G. A. 1629. Z.

402. Henrici de Casteren.
G. A. 1632. Z.

406. Henrick v. Vladraceen.
G. A. 1632. Z.

409. Caroli d. Vladeracken.
G. A. 1633. Z.

421. Theod. de Cattenburg.
P. G. 1640. Z.

431. Thomæ van Roije.
P. G. 1648. Z.

VI. De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap

Op de hierna volgende pagina's zijn wapens verzameld uit het Wapenboek (deel I) van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch met relevantie tot de in dit boek behandelde geslachten.

De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap is ontstaan in 1318 en sinds 1483 gevestigd op de locatie waar het in 1847 gebouwde Zwanenbroederhuis staat, hier rechts afgebeeld. De gezworen broeders stonden er van oudsher om bekend dat er als ritueel steevast een zwaan op het menu stond, geschonken door de hoge adel die de zwanenbroeders werden genoemd.

Ook Willem van Oranje, de vader des vaderlands en de beroemde schilder Jheronimus Anthonisoen van Aken alias Bosch (ingetreden 1487, zie wapen hieronder, vervaagd; mogelijk hetzelfde wapen als van Godefridus van Aken, scan 107 van het wapenboek I) waren gezworen leden, evenals de eerste bisschop van 's-Hertogenbosch (en later de eerste bisschop van Antwerpen) Franciscus Sonnius van de Velde. Tegenwoordig zijn de vooraanstaande leden van ons Koninklijk Huis lid, ook ons koninklijk paar. Wat Jheronimus Bosch betreft is het interessant dat de achternaam Van Aken al in oorkonden van 's-Hertogenbosch wordt vermeld in 1306 (Henricum) en 1309 (Marcellius).

De wapens zijn geselecteerd op een mogelijke genealogische verwantschap in de nabijheid van de geslachten Van Rode, De Roovere en Vanden Velde, omdat die ook molenijzers voerden of om een andere reden. Van wapens met een rood kader zijn ook zegels afgebeeld. Die met een blauw kader zijn van een meier, zie pagina 153.

Arnoldus
de Aggere
of vandijk.

Nicolaus de
Stakenborch
1433.

St. Michael
van Boort.

Henticus
van Beeck,
arnoldor. 1439.

• Hr. Gerardus
van
Otten. 1449.

• Hr. Joannes
de Beeck,
Lucas.

• Godefridus
Brants.

• Walterius
van
Broekhoven.

• Matthias
Bach.
Raed deser stad.

• Hr. Petrus
van den
Bosch.

• Conrardus
Coenen,
Henricksz.
1464.

Hr. Petrus
van
Soemenen.

• Jacobus van
Vladeracken, Mr
Gerardus, Rued
deser Stadt.

Mr. Adam die
Lii, Raedshere
deser Stadt.

• Mr. Arnoldus
vanden
Steen.

• Hermanus
Coepen,
Christiansz,
Heer van Herlaer.

Mr. Andreaal
van Broekhoven
Pastor tot Erp.

Joannes
Coenen
Lovet&2

Joannes
van
Gerwen
obit 1504.

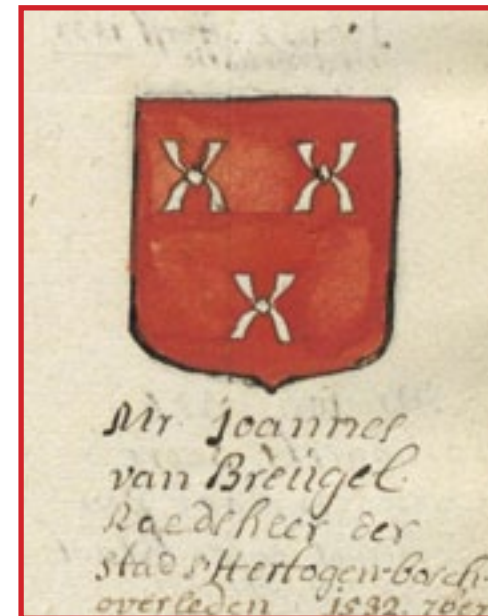
Mr. Franciscus
vanguarderslaer
Priester en
Med. Doctor.
obit 1504.

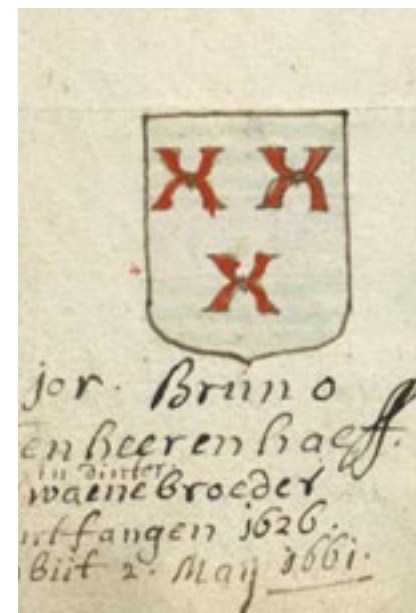

Mr. Henrick Johan
van Breijgel sijn.
is den 4. December
1731. verkoze. i. ober
1732. schepen en Raed deser
Stad. 29 Junii 1733. bea. igt.

VII. Van Montfoorde

De gedachtenistafel van de Heren van Montfoort (ca. 1380-1400 n.C.) is het oudste schilderij uit de noordelijke Nederlanden dat nog intact is en bevindt zich in het Rijksmuseum te Amsterdam. De gedachtenistafel is vervaardigd als altaarstuk voor de kerk van Linschoten om de in de slag bij Warns in 1345 gesneuvelde Heren van Montfoort te herdenken.

Volgens het Utrechts archief is de vierde Heer, Hendrik de Roovere van Heulestein, de enige die de slag heeft overleefd. Hij zou zwaar gewond zijn teruggekeerd.

Van ca. 1260 tot 1490 AD beschermden de burggraven van Montfoort het sticht Utrecht en bemiddelden tussen het sticht en Holland. Net als de geslachten Vanden Velde, Van Mierlo en andere stammen de burggraven uit het geslacht van de Heren van Rode. Meer informatie over de dynastie van Montfoort is te vinden in het boek 'De Burggraven van Montfoort' van Dr. M.P. van der Linden.

*Waszegel uit 1291 van Hendrik Rover, burggraaf van Montfoort (Hendrik I van Montfoort), ridder.
Bron: Corpus Sigillorum Neerlandicorum, Den Haag 1937-1940.*

Kasteel van Montfoort

Van het omvangrijke en zeer pittoreske kasteel van Montfoort zijn vele schilderijen, tekeningen en etsen bewaard gebleven, wat duidt op een roemrijke historie. De bisschop van Rhenen heeft destijds opdracht gegeven voor de bouw. Tegenwoordig is er slechts een klein gedeelte, de ingangspartij, overgebleven van de burcht. De getoonde afbeeldingen zijn gevonden op het internet.

Pagina 221: wapen van de burggraaf van Montfoort uit het wapenboek Beyeren (eind 14e eeuw)

Pagina 222: de gedachtenistafel van de Heren van Montfoort (ca. 1380-1400)

Boven rechts: kasteel van Montfoort; detail van een prent van Roelant Roghman

Onder: het sticht Montfoort naar het plan van de bisschop van Rhenen

Onder rechts: kasteel Montfoort, gegevens onbekend

Linksboven: kasteel van Montfoort door A. v.d. Croos.

Rechtsboven: kasteel van Montfoort door Roelant Roghman.

Linksonder: Montfoort aan de IJssel.

Rechtsonder: Montfoort in 1649.

Boven links: het huidige restant van het slot Montfoort: de 16e eeuwse kasteelpoort.

Boven rechts: het wapen van de gemeente Montfoort met molenijzers en hertogelijke kroon.

Onder rechts: Montfoort ca. 1650

Pagina 227 en 228: kasteel Stapelen te Boxtel, waar de oudste Heren van Randerode van Boxtel resideerden. Willem I van Randerode van Boxtel was van dezelfde generatie als Willem van Randerode burggraaf van Montfoort en het is niet uitgesloten dat het om dezelfde persoon gaat. Deze connectie verklaart hoe Roelof de Rover van Rode Odilia, de zus van Aleidis van der Aa burgravin van Montfoort, kon huwen en hun zoon Hendrik de Rover de eerste burgraaf van Montfoort afkomstig van het geslacht van Rode werd.

Pagina 229: 'het slot van Montfoort van buiten aan te sien', ets 14 x 18,2 cm, 18e eeuw door Hendrik Spilman (1721-1784). Bron: L. Smids, *Schatkamer der Nederlandse oudheden*, Amsterdam, P. de Coup, 1711; ontwerper: Roelant Roghman (1627-03-14 — 1692-01-03), graveur: Jacobus Schijnvoet (werkt 1704-1733), Pieter de Coup

Pagina 230: "t zelve Slot op de zijde te zien", tekening 18 x 26,6 cm, ca. 1725 door Abraham Rademaker (1676/7-1735); bron: Universiteitsbibliotheek Leiden.

Pagina 231: "t Slot te Montfoort", ets 6,7 x 7,8 cm, 18e eeuw; bron: Universiteitsbibliotheek Leiden.

Pagina 232: het slot van Montfoort, ets 6,6 x 10,5 cm, 1630; bron: Universiteitsbibliotheek Leiden.

Pagina 233: het slot van Montfoort door Roelant Roghman (1646-1647); bron: Teylers Museum, Haarlem.

*Het SLOT van MONTFOORT op zyne flinker zyde in den
ingang te zien gebouwt door de Bifschoppen van Utrecht, de Graven
van Holland hebben verſcheiden maelen deez' slot belegert en
ingenomen, zy vertoonde zich aldus in't Jaar 1630.*

7 zilver Slot op de zijde
te zien.

H° 1670

Heulestein

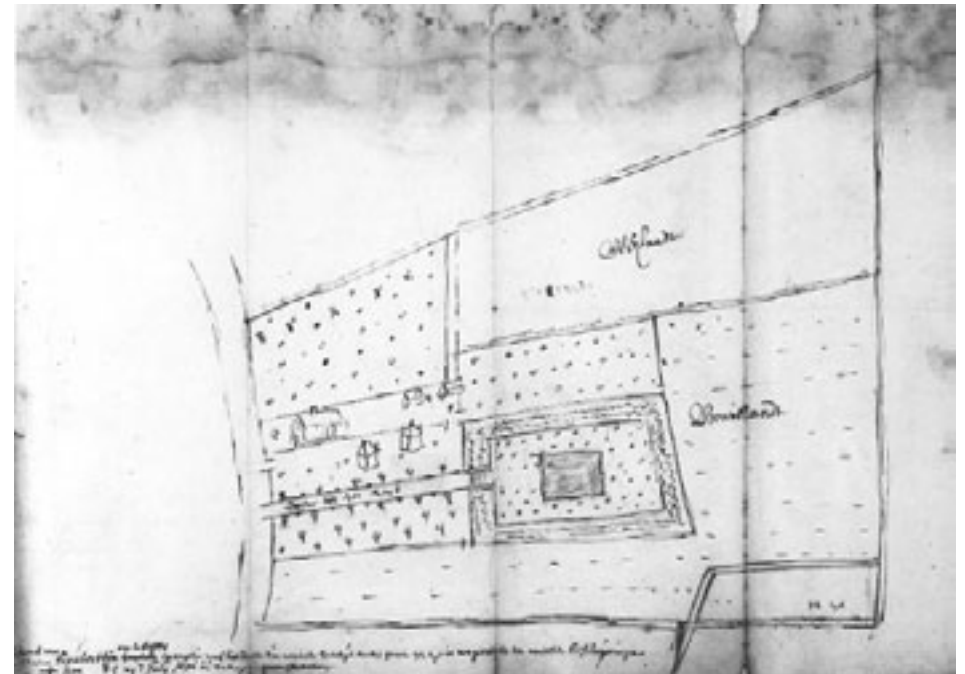
Van slot Heulestein bij Linschoten, dat Roelof de Roovere van Montfoort liet bouwen en in 1320 betrok als Heer van Heulestein, is een met Henkenshage en kasteel Stapelen te Boxtel vergelijkbare en zeer oude plattegrond gevonden (rechts).

Bron: <http://www.hetutrechtsarchief.nl/thema/tijdbalk/1320>

Overigens was het goed en de naam Heulestein al ouder en niet door van Montfoort bedacht. Vanwege de bekende uitdrukking 'heulen met de vijand', heeft de naam van dit slot - net als de Roovere - tegenwoordig een negatieve lading.

Oranje en Montfoort

In het boekje 'Oranje en Montfoort', samengesteld door Nico Plomp en uitgegeven in 1967, wordt de afstamming van koning (toen nog prins) Willem-Alexander beschreven uit de burggraven van Montfoort. Niet direct in de mannelijke lijn, maar toch is er duidelijk een bloedverwantschap.

*Links: wapen van Heer Willem van Montfort, Ridder.
Bron: wapenboek Illustre Lieve Vrouwe Broederschap 's-Hertogenbosch*

gisbertus
van Rode
godefridus.

VIII. Van Rode

Het onderzoek van prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld naar het hoog adellijk geslacht Van Rode vormt een degelijke basis voor wat betreft de periode 1094-1133 na Christus¹. Wat u hieronder leest zijn slechts voorlopige flarden van door mij gevonden informatie.

Molenijzers

In de Heraldieke Bibliotheek 1876², lezen we: de oude adellijke geslachten die de drie molenijzers voeren, zijn, door de jongere zonen en de afstammelingen van de graven van Rode gesticht en naar de naam van dorpen, gehuchten, buurten of landgoederen onder 't oude Texandria gelegen, genoemd. Dit is hoogstwaarschijnlijk het geval, al verliep dit wel vaak via het geslacht dan wel de naam (de) Rover en werd het wapen bij veel takken later weer gewijzigd. Behalve bij het adellijke geslacht Vanden Velde, dat uit een broer van de Rover, genaamd Giselbert (II) van Rode lijkt te zijn voortgekomen. Al is dit artikel niet overal waarheidsgetrouw, toch staan er genoeg belangrijke feiten in om het hier af te beelden. Zie de negen pagina's achterin dit hoofdstuk.

Stamvader

Arnold (I) van Rode (ca. 1060 tot 1125-1129) wordt in oude bronnen postuum gouwgraaf van Texandrië en graaf van Rode genoemd. In de oudst gevonden bronnen wordt hij zelfs vorst en prins genoemd; Rode was destijds een allodium en een vorstendom (bron: prof. dr. A.J. Bijsterveld, The Case of the Rode Lineage).

Hij is tevens de stamvader van de geslachten van Rode, de Rover, van Montfoort, van der Velden, van Mierlo en vele anderen. Dit wil niet zeggen dat iedereen met een dergelijke achternaam een rechtstreekse afstammeling in de mannelijke lijn is van de vorst.

De Rover

Emont van Rode (1165-1222) kreeg - zoals eerder vermeld, mogelijk waar of een legende - als eerste de naam 'de Roovere', vanwege de enorme buit die hij bemachtigde na de overwinning op de bisschop van Utrecht. Dit kan ook zijn mogelijke broer Roelof zijn geweest. Een van de twee had een kleinzoon Hendrik (1211-1299) die als eerste Van Rode burggraaf van Montfoort werd doordat zijn vader Roelof huwde met Odilia Willemsdr. van Montfoort. Zie de bijgevoegde stamboom.

Het Graafschap Rode

Texandria, een gouw ontstaan onder de Merovingische dynastie, lag in het bisdom Luik en zou in de 7de eeuw onderverdeeld zijn in drie graafschappen, waarvan de namen pas veel later bekend werden: Strijen, Loon en Rode. Volgens serieus onderzoek zouden deze drie graafschappen op een sage gebaseerd zijn. Deze graafschappen zouden een sociale en politieke rol in de organisatie van Texandria hebben gehad. De graaf voerde het gezag namens de koning in zijn gebied, hij sprak recht, inde belastingen en voerde in oorlogstijd de opgeroepen weerbare mannen aan. Kerken en kloosters hadden juridische immunitet, zodat de graven daarover niets te zeggen hadden. Texandria had tot in de 10de eeuw nog natuurlijke grenzen die werden gevormd door de Maas in het noorden en het Peelgebied in het noord-oosten. Vanaf Kessenich de rivier de Maas in het zuid-oosten, de rivieren de Jeker en de Demer in het zuiden, de rivier de Nete en de rivier de Striene in het westen. De Striene was een waterstroom tussen de Schelde bij Tholen en de Maas. Na de Sint-Elisabethsvloed in 1421 zijn de waterlopen in de Maas-Rijn delta drastisch gewijzigd en bestond de Striene niet meer. In elk geval hoeft het niet zo te zijn dat Arnold (I) van Rode de eerste vorst was van het vorstendom Rode. Archeologische vondsten in Sint-Oedenrode duiden op een nog oudere machtskern.

Van origine zou Rode een grensgraafschap zijn tussen het Merovingische rijk en de Friezen. Bakel was in die periode een veilige plaats, waar Pepijn II van Herstal, koning der Merovingers een villa had. Dit onderkomen wordt beschreven in 721 als Herelaef aan bisschop Willibrord zijn bezittingen in Bakel schenkt.

Na de overwinning van Pepijn II op de Friezen in 695, zou langzaam de rol van het graafschap Rode als 'militaire' defensie ten einde komen. Willibrord werd tot aartsbisschop van het nieuwe bisdom te Utrecht benoemd en de edelen in Texandria volgden het advies van Pepijn op om het nieuwe bisdom te steunen. Willibrord stichtte een benedictijnen klooster in Echternach voor begeleiding van zijn werk. Bij zijn dood in 739 liet Willibrord de verkregen grondschenkingen aan het klooster van Echternach na, dat onder bisschoppelijk gezag van Trier viel. Hij was toen niet zo zelfverzekerd dat de rust in het gebied blijvend zou zijn. Dit is ook de veronderstelling van de jezuïet C. Wilde, die de goudschat van Escharen heeft bestudeerd. Hij kwam tot de conclusie, dat rond 750 AD de goudschat begraven moest zijn, om de veiligheid van het geld te garanderen, vanwege de almaar opstandige Friezen. De verdedigingsrol van het graafschap Rode zou toen nog gehandhaafd blijven.

Door het testament van Willibrord ontstonden er in het Peelland (dat destijds blinkbaar al bestond volgens Verasdonck) kerkelijke grenzen waaronder die op de Asdonk, nu nog steeds een gemeentegrens tussen Laarbeek en Gemert- Bakel. De vroeg middeleeuwse elite van Texandria heeft in die periode veel bijgedragen aan de ontwikkeling van het bisdom Utrecht. Op 6 mei 1069 bekrachtigt Paus Alexander II opnieuw de schenkingen van Willibrord aan het klooster van Echternach, waaronder bezittingen in Waalre, Diessen, Deurne en Bakel met kerken en toebehoren. De graven van Rode zouden met wisselend succes, ruim twee eeuwen lang invloed op de ontwikkelingen in het gouwgraafschap Texandria hebben gehad; gouwgraaf van Texandrië zou in de 11de eeuw een titel zijn geworden die Arnold (I) van Rode van Rode toebehoorde. Texandria als gouw zou toen bestuurlijk niet meer bestaan.

Het mogelijke graafschap Strijen, vernoemd naar de waterloop 'Striene', is niet veel vermeld in de geschiedschrijving. Ridder Willem van Duivenvoorde zou in 1322 graaf van Strijen zijn geworden, dat toen een gebiedje tussen de Biesbosch en Oosterhout omvatte.

In 960 zou graaf Garnerus Heer in het graafschap Loon zijn geweest, toen zijn motteburcht werd verwoest. Honderd jaar later zou Arold van Rummen er een kasteel met een valbrug hebben gebouwd. Het was maar een kort leven beschoren. Kort na de bouw werd het opnieuw volledig verwoest en viel het Graafschap Loon onder voogdij van het prinsbisdom Luik. Uiteindelijk werd het graafschap door het prinsbisdom geannexeerd.

Het graafschap Rode, dat in de 10de eeuw bij naam zou zijn vernoemd, omvatte het noord-oostelijk gedeelte van Texandria, met de zetel in Eerschot, de oudste kern van het huidige St-Oedenrode. Eerschot zou toen ook de hoofdzetel van de gouw Texandria zijn geweest, zodat de gouwgraaf ook graaf van Rode was.

Waalwijk zou op de grens tussen Rode en Strijen hebben gelegen. Aartsbisschop Bruno van Keulen (953 - 965), tevens hertog van Lotharingen en broer van keizer Otto I, heeft zich intensief met Texandria beziggehouden vanwege de vele kerkelijke bezittingen in die streek.

Pas in de 11de eeuw werd de vorst van Rode met voornaam vermeld: Arnold (I) van Rode (1060-1116), weduwnaar van Heylwiva van Walbeck huwde in 1096 met Heilwig van Kuyc (Cuijk) (1075 – 1125). Kinderen met Heylwiva van Walbeck: Gijsbert I van Rode en Arnold II van Rode, die in 1125 zou zijn vermoord. Met Heilwig van Kuyc had Arnold I ook twee zoons: Rutherus van Rode en Leonis van Rode, die Hooidonk stichtte.

Arnold van Rode had goede contacten met de leiders van zijn tijd, zoals o.a. de bisschop van Luik, de bisschop van Utrecht en met de keizer van het Duitse rijk. In 1096 getuigde Arnold van Rode voor Ida van Boulogne en haar zoon Godfried van Bouillon. 9 augustus 1108: Vermelding van een geschil tussen Arnold van Rode, Hendrik Van Cuyk en hun erfgenamen enerzijds en de kapittels van Sint Maarten en Sint Bonifacius anderzijds over een landgoed tussen Lek en Linge (Oorkondenboek Sticht Utrecht nr. 280). Keizer Hendrik bevestigt op 2 juni 1122, na klachten van burgers van Utrecht over het heffen van tol aldaar, het door Godebold, bisschop van Utrecht, verleende privilege, en stelt de tolrechten voor vreemden vast.

Arnold II van Rode huwde in 1120 met Aleid van Cuijk. Hij overleed tussen 1125 en 1129 en liet slechts één kind na, Heilewiga, die erfgename was van de bezittingen van haar ouders. Deze werden voorlopig beheerd door haar voogd en oom, Herman van Cuijk. In 1129 schonk Heilewiga haar aandeel in tienden bij Beesd voor de stichting van het klooster Mariënweerd door de dynastie van Cuijk. In 1133 wilde Floris de Zwarte, broer van graaf Dirk VI van Holland, met Heilewiga trouwen, maar Herman van Cuijk weigerde resoluut. De ruzie die volgde, liep uit de hand. De gebroeders Van Cuijk doodden Floris op 26 oktober 1133 bij Abstede. Floris' oom, keizer Lotharius, verwoestte vervolgens de Cuijkse burcht en de gebroeders van Cuijk werden uit hun rijkslenen verbannen. Wat er verder met Heilewiga gebeurde, vermeldt de geschiedenis niet, maar een groot deel van de familiebezittingen is uiteindelijk rond 1140 overgegaan in handen van de graaf van Gelre.

Arnold (I) van Rode verplaatste zijn zetel rond 1080 van Eerschot iets verder langs de Dommel naar Sint-Oedenrode. Hij overleed in 1116. Zijn zoon Arnold II bouwde daar rond 1120 zijn slot. Het burchtcomplex bestond uit twee grote omgrachte terreinen, die tussen de Dommel en de Heuvel waren gelegen. Arnold II overleed op jonge leeftijd in 1125, waarna zijn jongere broer Gijsbert de macht zou hebben overgenomen.

Gedurende de 5 eeuwen dat het graafschap Rode als zelfstandig graafschap zou hebben bestaan zijn er regionaal vele oorlogen gevoerd en diverse huwelijken gesloten om strategische redenen. Over grenzen of omvang van het graafschap Rode van die tijd is weinig bekend. Door tactische huwelijken en onderlinge oorlogen zouden de graven hun machtsgebieden hebben proberen te vergroten.

De graaf van Gelre had bezittingen in Rode (o.a. Geldrop), terwijl de graven van Rode bezittingen aan de IJssel tot hun gebied hadden (o.a. Bronckhorst). Uiteindelijk werd het graafschap Rode door Gelre, al dan niet gedwongen, geïnnexeerd. Tijden waren veranderd. Texandria was meer een streekaanduiding geworden. De macht van de graaf van Rode is gedurende de 12de eeuw verder ingekrompen doordat de Duitse keizer daar allodiumrechten gaf aan de heren van Cuyck, de heren van Vught, de heren van Boxtel, de zogenaamde Giselberten van Tilburg en de Berthouten uit Mechelen. In 1145 werd Allardus, Heer van Megen, Haren, Macharen en Teeffelen, de titel van graaf toegekend. In 1211 en in 1246 bezat deze graaf van Megen ook landgoederen te Rixtel en Lieshout. De heren of graven van Cuijck waren de vroegere gouwgraven van Teisterband (Betuwe). Teisterband werd in de 11de eeuw tussen de graaf van Gelre en het sticht Utrecht verdeeld. Op grond van het canoniek recht mochten kerkelijke instellingen en kloosters geen lijf- en doodstraffen uitvoeren. Daarvoor moesten ze wereldlijke voogden inschakelen, die zich voor die diensten weer kerkelijke goederen en rechten toeëigenden. Zo beklagde de abt van Echternach zich in 1192 bij de bisschop van Luik en de bisschop van Utrecht, dat de hertog van Brabant en de graaf van Gelre abdijs goederen in bezit hielden in Texandria, in de Peel en in de Betuwe.

Gijsbert I van Rode (1090 -1146) bemachtigde waarschijnlijk Rekum (bij Zwolle) en Bronckhorst (aan de IJssel). Van zijn huwelijk(en) zijn geen gegevens bekend. Hij had minstens 3 zoons: Arnold III van Rode, Philippus van Rode en Godefridus van Rode. Philippus van Rode werd bisschop van Osnabrück in 1141. Hij bouwde in 1150 de Sint-Odakapittelkerk te Rode. Het eerste historische verhaal over Oda dateert uit ca. 1170. Het werd geschreven door Godefridus van Rode, een voor die tijd zeer beleezen priester. Volgens de legende zou Rode ontstaan zijn rond het jaar 700.

Arnold III van Rode (1125-1180) huwde Mathilde, dochter van Giselbert, Heer van Tilborgh. Ze hadden minstens twee zoons: Roelof van Rode en Giselbert van Rode. Roelof, graaf van Rode (1160-1220) huwde Didradis Hendrix van Rixtel. Een van zijn kinderen was Hendrik I van Mierlo.

Het Graafschap Rode werd rond 1190 ingelijfd door graaf Gerard van Gelre. Roelof van Rode werd nu Heer van Rode, verloor Bronckhorst en Rekum, maar verkreeg daarvoor in de plaats Mierlo.

Hendrik I van Mierlo (~1195 - <1256), Heer van Rode en Mierlo, gehuwd met een zekere Helwig, kind was Ermegard van Mierlo, die zou trouwen met Engelbert van Horne die het Kasteel Cranendonck te Soerendonck liet bouwen.

Zowel het hertogdom Brabant als het graafschap Gelre hadden in de 12de eeuw belangstelling voor de voormalige gouw Texandria, vanwege de stijgende welvaart van dit gebied en misschien ook om militaire motieven. Dit leidde tot verschillende gewapende conflicten waarin ook de lokale adel een rol speelde. De botsingen namen toe vanaf het moment dat Geldrop in handen van de graaf van Gelre kwam en eindigden met de volledige annexatie van het graafschap Rode in 1190.

In 1203 sloten Brabant en Gelre een verdrag waarbij het graafschap Rode werd overgedragen aan Hendrik I. Dat ging niet door, zodat er in 1206 een huwelijkscontract werd gesloten waarbij Gerard III van Gelre, de zoon van de graaf van Gelre, en Margaretha van Brabant, de dochter van Hendrik I, zouden trouwen, waarbij Margaretha het absolute bezitsrecht (allodium) van Rode zou krijgen. Dit huwelijk werd niet voltrokken. In 1229 werd overeengekomen dat Gerard III het voor 2000 marken aan de hertog van Brabant zou verkopen. In november 1231 vond uiteindelijk die overdracht plaats. De jonge Otto II van Gelre stond toen onder voogdij van zijn grootvader Hendrik I van Brabant. Aan de hand van de 'Rooise costuijmen' die in diverse plaatsen van het Peelland golden, kan een indruk gemaakt worden van de omvang van het graafschap toen het werd verkocht. De costuijmen van Rode waren van kracht voor de zogenoemde consorten van Rode.

Bronnen

- Prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld: the case of the Rode lineage
- www.verasdonck.nl
- publicaties van Hans Vögels in: 'Heemkundekring Myerle': Mierlo en zijn oudste Heren en hun familie november 1999
- 'De Driehornickels': Het graafschap Rode, Priorij van Hooionk en de van Herlaars Deel 1 - October 2002, Deel 2 - Maart 2003, Deel 3 - Juli 2003, Deel 4 - November 2003
- 'Heemschild' Sint-Oedenrode: Het Graafschap, het Geslacht en het Kapittel van Rode Deel 1 – winter 2005.

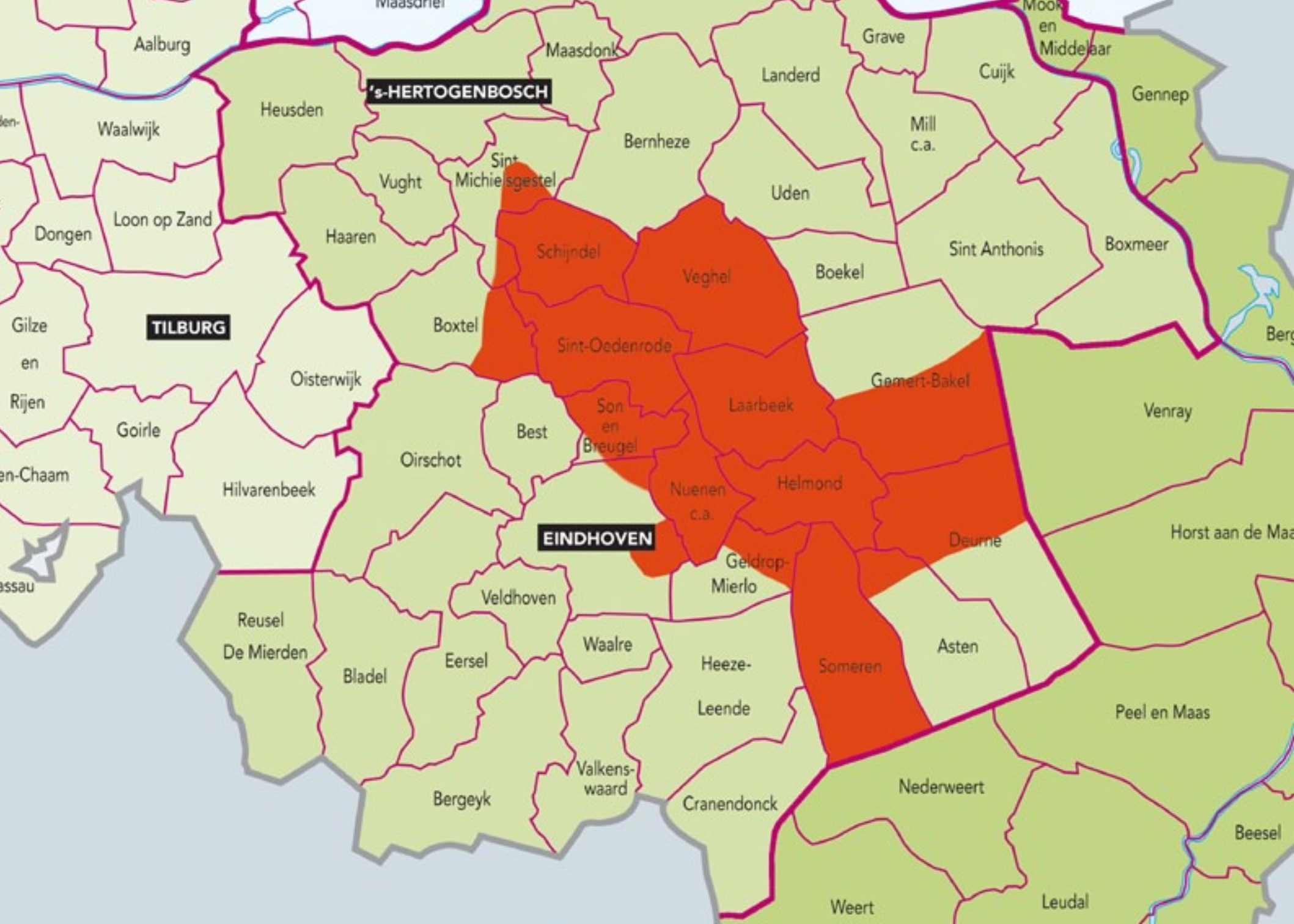
Links:

Op het internet gevonden kaart van Texandrië omstreeks 1000 AD, die qua feitelijkheid gerelativeerd dient te worden. Interessant zijn de pijlen die de expansie-politiek lijken te visualiseren.

De grootte van de gouw laat duidelijk zien dat Texandrië een voorloper is van het hertogdom Brabant (sinds 1185). De Brabantgouw en het langdgraafschap Brabant die vooraf gingen aan het hertogdom bestreken een veel kleiner deel qua grondoppervlak. Verder is te zien dat Zeeuws Vlaanderen nog niet bestond en het graafschap Vlaanderen zich uitstreckte tot aan de Westerschelde.

Volgende pagina:

Het vorstendom en allodium Rode omstreeks 1100 n.C., kaart waarbij het onderzoek van historicus Jean Coenen doorslaggevend is geweest. Er is voor gekozen om Aanschoot (nu in Eindhoven-Noord), Mierlo en het gebied ten zuidwesten van Gemonde toe te voegen met de Besselaar, aangezien die in de laat-Middeleeuwse bronnen bij de molenijzer-geslachten een belangrijke rol spelen. Het strikt aanhouden van de gemeentegrenzen lijkt hier niet het meest waarheidsgetrouw.

's-HERTOGENBOSCH

TILBURG

EINDHOVEN

Aalburg

Maasdonk

Grave

Moer
en
Middelbaar

Heusden

Landerd

Cuijk

Gennep

Waalwijk

Vught

Sint
Michielsgestel

Bernheze

Mill
c.a.

Uden

Dongen

Loon op Zand

Haaren

Sint Anthonis

Boxmeer

Schijndel

Veghel

Boekel

Gilze
en
Rijen

Oisterwijk

Boxtel

Sint-Oedenrode

Gemert-Bakel

Goirle

Best

Son
en
Breugel

Laarbeek

Venray

Hilvarenbeek

Oirschot

Nuenen
c.a.

Helmond

Deurne

Horst aan de Maas

EINDHOVEN

Geldrop-
Mierlo

Veldhoven

Reusel
De Mierden

Waalre

Heeze-
Leende

Asten

Peel en Maas

Bladel

Eersel

Someren

Reusel
De Mierden

Bergeyk

Valkens-
waard

Cranendonck

Nederweert

Beesel

Weert

Leudal

Pagina 237, 243 en 244: wapens van een tak van het geslacht van Rode, hier ook van Roije genaamd, dat geen drie merletten voerde maar wel een rode leeuw.

Pagina 245 en 246: wapens van een tak met een molenijzer en drie merletten, hier steeds van Roije genaamd. Het molenijzer in het vrije kwartier linksboven doet vermoeden dat het om de tak gaat waar een of meer jongere takken uit voortkwamen met molenijzers van or op een achtergrond van lazuur, zoals vanden Velde. Merlette is Frans voor een vrouwtjes-merel, maar de vorm heeft vaak meer weg van een eend. In de heraldiek heeft een merlet meestal geen snavel en poten. Niet te verwarren met een geknotte vogel, die wel een snavel maar geen poten heeft, en ook niet te verwarren met een eend, die op wapens wel altijd met bek en poten, of zwemmend wordt afgebeeld. Bij de vaststelling van het wapen van Boxtel heeft de Hoge Raad van Adel deze vergissing gemaakt en heeft de merletten uit het oude wapen door zwemmende eenden vervangen.

De oude naam voor merlet is maarle, meerl of meerle. De merlet kreeg zijn aparte vorm zonder snavel en poten vanaf de 13e eeuw. Volgens de overlevering zouden alleen ridders die aan kruistochten hadden deelgenomen merletten in hun wapen hebben mogen dragen.

Het voorgaande wekt de indruk dat een of meer leden van de drie oudst bekende generaties van Rode een kruisvaarder is geweest en dat uit diezelfde tak het geslacht De Rover is voortgekomen, vanwege het molenijzer in het wapen. Ook qua intuïtie bestaat die indruk bij meerdere bloedverwanten uit die lijn, een indruk die versterkt wordt door het contact dat Arnold van Rode I heeft gehad met Godfried van Bouillon, de latere koning van Jerusalem.

Pagina 260: wapen van het geslacht van Bronckhorst, dat van het geslacht van Rode afstamt volgens bepaalde bronnen. De eerste Heer van Bronckhorst was mogelijk Gijsbert (Giselbert) I van Rode (1090-1146), de zoon van de gouwgraaf van Texandrië Arnold (I) van Rode (ca. 1060-ca. 1116). Ik ben bronnen tegengekomen die suggereren dat deze gouwgraaf een zelfde wapen voerde met een gekroonde wite leeuw op een achtergrond van keel.

Bron: wapenboek Illustré Lieve Vrouwe Broederschap 's-Hertogenbosch

Mr. Gisbertus
van Roije
Provisor van
Broederschap
h. Ceulen.

Mr. Martinus
van Roije
j:ii:L: Raed deser
stad 1490.

• godefridius
van
Roije.

• godefridius van
Roije Raedst
der Stadt.

• Laurentius
van Roije
1472.

Paulus
van Roije
Laurensz.
Herft is 14.

ADELIJKE EN VOORNAME GESLACHTEN TE 'S HERTOGENBOSCH EN IN DE MEIJERIJ.

(NAAR EEN OUD HANDSCHRIFT).

Er bestonden oudtijds in de Stad en Meijerij van 's Hertogenbosch een zoo groot aantal Edellieden, dat men in geen landstreek van Nederland zooveel adellijke families of bevoorregte geslachten als in deze aantrof. Van daar de menigvuldige adellijke sloten en landgoederen hier voormaals aanwezig; insgelijks hiervan die menigte van grafzerken, die men eertijds in de kerken der Stad en Meijerij vond, en waar de meeste vloeren der kerken als het ware ten grootsten deele mede belegd waren; en daarvan ook die wapenschilden en eeretekenen, die men in meest alle kerken der Stad en Meijerij vond opgehangen, maar wier overschot met de omwenteling van het Hollandsch-bestuur in 1796, op hoog gezag, uit de kerken werd geweerd. Overgroot is het aantal der adellijke geslachten, van Taxandrië of de Meijerij oorspronkelijk, als men in aanmerking neemt, dat er bijna niet één dorp, gehucht, aanmerkelijke buurtschap of landgoed in de Meijerij is, waar niet het een of ander adelijk geslacht zijn naam aan ontleend heeft.

Bij deze oorspronkelijke Meijerij'sche oud-adellijke geslachten zijn van tijd tot tijd nog menigvuldige andere adellijke families uit andere Nederlandsche gewesten gekomen, welke er zich ook hebben gevestigd en voor Meijerij'schen adel erkend zijn. Door de gedurige oorlogen tusschen de Brabanders en de Gelderschen schijnt de adeldom in de Meijerij aanmerkelijk te zijn vermeerderd, naardien men vindt dat in deze krijgsverrigtingen de edellieden de aanvoerders van de landsweer

(in dien tijd de eenige defensie van 't platte land) waren, en waarbij diegenen, welke zich daar wel kweten, door de Hertogen tot ridders werden verheven, welke ridders hier van ouds veel geweest zijn, 't welk men in de oude stukken en brieven vindt aangeteekend.

Ook bragt tot bevordering van den adelstand veel toe, dat de edellieden tot regenten of magistraatspersonen der hoofdstad 's Hertogenbosch genomen werden en door dat middel in de Staten van Brabant geraakten, waarvan deze stad het vierde lid was. Ook werden de edellieden niet zelden door de Hertogen met verscheidene geregtigheden beschonken, als van leenen, jagt, visscherijen enz., naar mate zij zich òf bij hunnen Heer òf bij het vaderland verdienstelijk gemaakt hadden, waarvan veel voorbeelden voorhanden zijn. Maar al deze voordeelen en middelen tot instandhouding van den adel zijn na de omwenteling van 's lands bestuur, na den vrede van Munster in 1648, en nog meer door de politieke reformatie van 1660, door de Algemeene Staten aan den adel onttrokken, zoodat de voornaamsten uit de Meijerij weken, en die er verbleven òf tot den boerenstand òf tot armoede vervallen en bijna geheel verdwenen zijn.

De oudste adellijke geslachten van Taxandrië, welke er vóór de regering van Brabants Hertogen bestonden, worden door GRAMMAYE aangemerkt als nakomelingen van den laatsten Graaf van Taxandrië of Peelland, als hij zegt: „Hiertoe dient ook, dat hier een oudt traditie is, doch onseker, dat de laatste Graaf van Peelland (welke naam Peelland in plaats van de naam Taxandrië hier schijnt gekomen te zijn) tot Herkenrode begraven ligt, die onder de Bisschop van Utrecht bescherming stond en was één van zijne Hofgraven en deszelfs Bisschops Stalmeester, voerende drie vergulde molenijzers in zijn schild, welke wapens noch voeren deszelfs Graafs afstammelingen: als die van Montfort, van Vlierden, van Lyedrop, de Roovere, de Stackenbroecken, de Lowen, van Vladeracken, en ook Peelland zelf.”

In het IV Deel der Genealogie des nob. par DE LANNoy (zijnde een deel uit eene aanmerkelijke verzameling van geteekende en geschrevene werken door den Roy d'Armes in

de Spaansche Nederlanden opgesteld) vindt men pag. 79 eene wapenkaart der oud adellijke geslachten van het graafschap Taxandrië, ter gelegenheid aldaar geplaatst wegens den naams-oorsprong van het adelijk geslacht de Roovere, welks genealogie hij daar aanvangt.

Deze schrijver vermeldt nog meer geslachten dan GRAMMAYE van den adel van Taxandrië, welke de molenijzers in hun wapen voeren, gelijk in die kaart is te zien, en geeft hier en elders in genoemd werk van eenige derzelve ook een verslag.

RODE.

Onder al deze adellijke geslachten schijnt dat van Rode of Roy een der voornaamste en vermogendste geweest te zijn; het voerde dien naam naar de vrijheid Rode, hoofdplaats van Peelland en volgens GRAMMAYE ook hoofdplaats van het graafschap Taxandrië, en de gewone residentie van de Graven. Dit geslacht, dat drie roode molenijzers in een gouden veld voerde, was nog omtrent het jaar 1500 in bloei, zoo als blijkt bij de LANNoy, tom IV, bl. 21, waar men vindt juffrouw Dorothea van Rode, huisvrouw van jonker Jan van Appelteren, secretaris der stad Brussel. Uit dit adelijk geslacht is dat van de Roovere gesproten op de volgende wijze:

DE ROOVERE.

Emond van Rode, een magtig Heer zoo in het oude graafschap van Orten als in de Peel, werd ten jare 1179 als aanvoerder eener krijgsbende door den Graaf van Cuyck afgezonden naar Utrecht tegen Boudewijn van Holland. Deze Emond, het geheele land uitgeplunderd hebbende, kreeg daarom den naam van Plunderaar, in de landtaal Roover, welken naam van de Roovere hij voortaan aannam en ook zijne nakomelingen zijn blijven voeren. Hij was gehuwd met Hadewige, dochter van Geoffroy, Heer van Rouen. Hij keerde in het wapen van Rode de kleuren om en nam drie gouden molenijzers op een rood veld.

Drie van zijne zonen deelden na zijn dood huns vaders landen (de overige drie waren geestelijke personen). Een hunner, Hendrik de Roovere, was heer van Mierlo, Bakel, Rixtel, Velde, Reseldijck, Emmelaar enz. en was gehuwd met Imanie, dochter van Bernard, kastelein van Montfort.

Uit hen zijn in 't vervolg de Markgraven van Montfort gesproten, die in plaats van hun oude wapen van Montfort (geschakeerd van rood en zilver) drie roode molenijzers op een zilveren veld voerden.

Een tweede zoon, Arnoud de Roovere, was Heer van Straaten, Vlierden, Breugel, Hersel en Voorde; zijne huisvrouw was Mechtildis van Heusden.

Den derde zoon was Gerlach de Roovere, Heer van Waelwijck, Druenen, Onzenoord, Lædrop, Vlijmen, Stakenburg en Soemeren; hij had tot vrouw Ada, dochter van den Graaf van Megen en verwekte een geslacht dat in de volgende tijden door een huwelijk met één uit het geslacht van Stakenburg den naam van Stakenburg aannam, gelijk het in 't vervolg door een ander huwelijk met eene dochter uit het geslacht van Boisschot (die heerlijkheid, gelegen onder het rechtsgebied van Hilvarenbeek, kwam aan deze familie) den naam van Boisschot aangenomen en het oude en eigenlijke wapen van Boisschot met dat van Stakenburg, zijnde een gouden veld waarin drie blaauwe molenijzers, verwisseld heeft.

BOISSCHOT.

Dus sproot uit een tak van de Roovere deze familie van Boisschot, die in de volgende eeuwen in den persoon van Ferdinand de Boisschot tot de grafelijke waardigheid verheven werd onder den naam van graaf van Erps, bij opene brieven van Philips, koning van Spanje, van 31 December 1644. — In goud drie blaauwe molenijzers.

Het geslacht van de Roovere, met behoud van zijn eigen wapen, werd ondertusschen door anderen van die familie voortgeplant en bleef in groot aanzien en vermogen. Het heeft gedurende de XIII, XIV, XV en XVIe eeuwen gezeten in de regering van 's Hertogenbosch, ook eenige Hoogschouten

en leden aan de Illustre Ons Lieve Vrouwe Broederschap in de stad geleverd, en eindelijk heeft zich een tak, tot de protestantsche eeredienst overgegaan, in Holland, voornamelijk te Dordrecht, nedergezet, is daar in groot aanzien gebleven en heeft honorabele posten bekleed.

Denkelijk was Edmond van Rode, en zijne kinderen na hem, onafhankelijk Heer van al die plaatsen welke wij hiervoren hebben opgegeven en bezat hij die als eigen vrije goederen, want men vindt bij voorbeeld dat jonker Jan de Roovere den Nemerlaar als vrij eigen goed (allodiaal) bezat, toen hij het in 1357 aan Hertog Wenceslaus opdroeg en bij brieven van Zaterdag na St. Agnesdag van voornoemd jaar weder van den Hertog ter leen ontving. En uit dit voorbeeld van den Emelaar of Nemerlaar (zoo als de nog voorhanden oorspronkelijke brief luidt) kan men met grond afleiden, dat het ook zoo gelegen was met de overige plaatsen, van welke zij de meeste van tijd tot tijd aan anderen verkocht hebben. Ook de Nemerlaar is, bij huwelijksche alliantie, overgegaan van de Roovere in de familie van Vladeracken.

VLADERACKEN.

Dit oud adelijk geslacht heeft zijn naam ontleend aan de welbekende buurt of gehucht Vladeracken onder de vrijheid Zommeren gelegen. Deze, eene der vermogendste familiën in de Meijerij, heeft gedurende de XIII, XIV, XV en XVIe en zelfs nog in de XVIIe eeuw vóór het jaar 1660 den schepenstoel te 's Hertogenbosch bekleed en verscheidene leden aan het Doorluchtig Genootschap in die stad geleverd.

Deze familie heeft sloten, goederen en heerlijkheden in de Meijerij bezeten, onder welke de heerlijkheden Geffen en Nuland, het huis te Croy en dat van den Nemerlaar enz. en vele harer leden zijn tot den ridderstand verheven. Het wapen was in zilver drie roode molenijzers.

VLIERDEN.

Een ander niet minder beroemd Taxandrisch oud adelijk geslacht was dat van Vlierden, zijn naam voerende naar het dorp van dien naam gelegen in Peelland, van welk dorp die van dit geslacht in de oudste tijden Heeren geweest zijn, en deze plaats als hun vrij eigen goed bezeten hebben; maar haar in de volgende tijden weder kwijt geraakt zijnde, beleende of verpandde keizer Karel V bij brieven van 18 April 1559 Vlierden weder aan zijn geheimschrijver jonker Jan van Vlierden, een edelman uit dit oud en aanzienlijk geslacht. Uit dit geslacht was Jan, ridder, getrouwd met de tweede dochter van den Heer van Aldenhoven (Oudenhoven). Hieruit sproot Daniël, gehuwd aan Elisabeth van Petersem, die, nadat hij op zijne eigene middelen, tegen de ongelovigen geoorloofd had, naar Oirschot (waar die van Oudenhoven hunne leenen en woning gehad hebben) gebragt en aldaar in 't jaar 1451 begraven is. Nog is daarvan gekomen Joannes, die in het jaar 1491 abt van St. Denis bij Parijs is geweest; een andere van denzelfden naam is geweest hofmeester van François de Valois; een Balthazar, in den beginne der Nederlandsche beroerten Consul te Antwerpen, die voor de religie en den koning gevangenis en tormenten geleden heeft; als ook nog een Franciscus, die geweest is abt van Park enz. De afstammelingen van jonker Jan van Vlierden, aan welken keizer Karel Vlierden in 1559 in pandschap gaf, bezaten nog in 1608 deze heerlijkheid.

Dit vermaard geslacht heeft zich ongemeen in Brabant verbreid, waar het gewigtige heerlijkheden bezeten en vele ridders voortgebragt heeft. In de Meijerij hebben zij behalve de heerlijkheid Vlierden ook (volgens GRAMMAYE) NUDEN en Gerwen bezeten. De vrije grondheerlijkheid Eckart behoorde nog in het begin der XVIIIe eeuw aan dit geslacht. Het bezat ook vele adelijke sloten en leenen en andere goederen.

Het heeft ook in de hoofdstad den schepenstoel in de XVIe en het begin der XVIIe eeuw bekleed en is ook onder de leden der Illustre Broederschap opgenomen geweest. Maar

dit geslacht stierf in de Meijerij met Richard, Heer van Eckart, in het mannelijk oir omtrent het jaar 1718 geheel uit.

Het voerde in silver drie zwarte molenijzers.

LIEROP.

Ook van Lierop of Lyerop was een der oudste adellijke geslachten van Taxandrië. Zij waren Heeren van het dorp Lierop, naar het welk zij hun naam voerden. Men vindt van deze familie weinig aangeteekend; echter was zij in de Meijerij lang in groot aanzien, wijl men weet dat leden in het Doorluchtig Genootschap te 's Hertogenbosch in de XVIe eeuw zijn opgenomen. Het wapen bestond uit drie gouden molenijzers in een groen veld.

HERSEL.

Dit oud adelijk geslacht voerde zijn naam naar een welbekend gehucht onder Lierop, hetwelk oudtijds eene heerlijkheid op zich zelf schijnt geweest te zijn, waarvan vermoedelijk deze edelen de eerste bezitters zullen geweest zijn. Men vindt van dit geslacht weinig in de Meijerij gemeld; het schijnt al vroegtijdig verhuisd te zijn; 't was echter in Brabant nog laat bekend; zoo vindt men bij voorbeeld bij de LANNON, Tome IV, bl. 365, het wapenschild van juffrouw Catharina van Hersel, huisvrouw van B.... van der Borch, rentmeester der abdij van Vrouwen Park in den jare 1651. Dit geslacht voerde in silver drie zwarte molenijzers.

STAEBENBURGH.

Dit oud adelijk geslacht, dat zich ongemeen heeft uitgebreid, voerde in goud drie blaauwe molenijzers en ontleende zijn naam aan zeker landgoed, waar in de oudste tijden een slot gestaan heeft, maar thans bestaande uit kreupelbosschen en beemden, gelegen aan de rechterzijde der rivier de Dommel onder het dorp Breugel, naast de zijde van Hooendonk, welke nog den naam van Staekenburg voert.

Gemeld slot zal vermoedelijk aldaar nog ten jare 1144 tijdens de stichting der abdij te Hooendonk aanwezig geweest zijn, wijl WICHMANS meldt, dat de broeders van den stichter dezer abdij, die hij noemt de edele Heeren van Staekenburgh, aldaar wonende, hem de behulpzame hand boden. Men vindt nog in den loop der XVe eeuw, dat deze edelen plaatsen bekleed hebben in het Illustre Collegie binnen 's Hertogenbosch.

BREUGEL.

Ook is een oud adelijk geslacht nog in stand, dat zijn naam voert naar het dorp Breugel. Bij de LANNON, Tome IV, bl. 291 en vervolg, vindt men eene genealogie van dit geslacht, beginnende met Jan van Breugel, die anno 1177 leefde en eindigende met het jaar 1683. Deze familie, die drie zilveren molenijzers in een rood veld voert, heeft vele groote staatsmannen, ook in de stad 's Hertogenbosch een Hoog- en Laagschout, benevens verscheiden regenten gedurende de XVIe en XVIIe eeuw opgeleverd; inagelijks eenige leden in de Doorl. Broederschap in deze hoofdstad.

Een tak van dezen stam ging tot de protestantsche godsdienst over en bleef gehandhaafd in zijn aanzien.

HOVE.

Een oud, zoo niet adelijk, althans zeer aanzienlijk geslacht, voerende hetzelfde wapen als van Breugel, in rood drie zilveren molenijzers, vermoedelijk zijn naam ontleenende aan zeker landgoed of hoeve, genaamd het Huis ten Hove, gelegen onder het dorp Zon. Dit geslacht heeft eenige eeuwen de secretarie van Breugel en Zon in erfregt bezeten.

WETTEN.

Dit geslacht komt voor in het Wapenboek van het Illustre Ons Lieve Vrouwe Collegie te 's Hertogenbosch, waarin het zijne leden gehad heeft. Zijn wapen is, evenals dat van

Breugel, in rood drie zilveren molenijzers. Het voerde zijn naam naar het dorp Wetten. Het heeft mede in de XVe eeuw het regentschap in de hoofdstad bekleed.

RINCKVELD.

Dit oud adelijk geslacht voerde zijn naam naar eene nog welbekende buurt onder het dorp Asten, Rinckveld genaamd, waarvan die van deze familie waarschijnlijk Heeren geweest zijn; immers zij komt van ouds als eene afzonderlijke heerlijkheid voor, en men vindt bij DE LANNOY (in de genealogie van de Roovere) genoemd omtrent het jaar 1357 Gudula de Huffle, Dame van Rinckveld, gehuwd aan Arnoud de Staekenburgh dictus Boischot. Het wapen bestaat uit drie blaauwe molenijzers in goud.

LIESHOUT.

Dit adelijk geslacht voerde zijn naam naar het dorp Lieshout. DE LANNOY meldt in zijn meer aangehaald Tome IV niet verder van dit geslacht dan alleen het wapen, overeenkomende met dat van Rinckveld, namelijk in goud drie blaauwe molenijzers.

WAELEWIJK.

Ook van dit geslacht, dat zijn naam voerde naar het vlek van die benaming, geeft DE LANNOY geene nadere berigten dan het wapen, hetwelk gelijk is aan dat van Rinckveld en Lieshout: in goud drie blaauwe molenijzers.

YLLINGEN.

Hetzelfde wapen als Rinckveld, Lieshout en Waelwijk had het oud adelijk geslacht genaamd van Yllingen, hetwelk nog in de XVIe eeuw in Brabant bloeide en waarvan men gemeld vindt jonker Joost van Yllingen, wiens dochter om den jare 1570 huwde met jonker Joost van der Vorst, Heer van Vroinhoven bij Diest en schepen van Brussel enz.

VEEHUYSEN.

Dit oud Taxandrisch adelijk geslacht, ook wel Uten Weedenhuysen en van den Veenhuysen genoemd, zal waarschijnlijk zijn naam ontleend hebben aan zeker goed, Veehuysen genaamd, mogelijk het adelijk slot Te Wey (zoo als GRAMMAYE het noemt, dat naderhand den naam van den Luchtenburg voerde), te meer wijl het groot en schoon akkerland, gelegen van het genoemd adelijk slot af tot aan het vlek van Rode, en zich langs hetzelfde ten westen en noordwesten uitstrekkende, in de XVIe eeuw voorkomt onder den naam van Veehuishoeve, welke naam schijnt aan te duiden dat dit akkerland in oude tijden de hoeve zal geweest zijn van het adelijk goed Veehuysen, dat daar waarschijnlijk aan gepaald zal hebben. Dus bewaarde de naam van dit akkerland toen ter tijd nog eenigermate dit oud adelijk goed, dat oudtijds te Rode aanwezig was en den naam aan deze familie schijnt gegeven te hebben, want in de XVIIe eeuw noemen de dorpschriften dit land gemeenlijk Veeschehoeve, terwijl het later enkel de Hoeve werd genaamd.

Behalve het wapen, in goud drie blaauwe molenijzers, vermeldt het Tome IV van DE LANNOY dikwijls dit adelijk geslacht, dat de Meijerij verlaten en zich in andere kwartieren van Brabant schijnt gevestigd te hebben. Insgelijks vindt men dit geslacht in het werk van J. B. HOUWAERT, secretaris van Brussel, *Genealogie der edele familiën in Brabant*.

VAN DEN BOLCK.

Daar men een landgoed of hoeve naast het vlek of de oude vrijheid van Rode aantreft, genaamd ten Bolck, is het met grond te denken, dat dit goed het stamhuis zal zijn geweest van het oud Taxandrisch adelijk geslacht van den Bolck en dat gemeld landgoed (waar men voorheen groote muren of ruime grondslagen van zware gebouwen onder den grond heeft opgedolven, vermoedelijk de overblijfselen van een slot aldaar in de oudste tijden aanwezig, dat eenige heerlijke regten bezeten heeft,) door den een of anderen Heer

uit het geslacht van Rode of door de oude graven van Peeland of Rode aan den eenen of anderen hunder kinderen tot een uitzet of anderszins gegeven is en dat de bezitters daarvan een afzonderlijk geslacht hebben voortgebracht en onder den naam van het landgoed zich voortaan van den vaderlijken stam hebben onderscheiden. Van dit gevoel is ook VAN OUDENHOVEN als hij zegt, „dat de graven van Rode in dit haar Graafschap, voor haare kinderen kasteelen of sloten hebben aangelegd, gelijk dat zulks gezien word geschied te zijn in de Heerlijkheid van Heusden en elders meer.” Deze schrijver bedoelt hiermede, dat, — gelijk de Heeren der heerlijkheid Heusden van tijd tot tijd aan hunne jongere zonen plaatsen onder hunne heerlijkheid gelegen vereerden of hen met dezelve legitimeerden, waarvan de menigvuldige geslachten uit deze Heeren gesproten, die allen van dorpen of gehuchten, daaromstreeks gelegen, hun naam voerden en allen een wiel of rad, doch verschillend van kleur, in hun wapen voerden, — insgelijks de oude Graven van Taxandrië zouden gedaan hebben: en dat dus al de oude adellijke geslachten die de drie molenijzers, ook meest onderscheiden in kleur, in hun schild voeren, door jongere zonen en afstammelingen dier graven gesticht en naar den naam van dorpen, gehuchten, buurten of landgoederen, onder het oude Taxandrië gelegen, genoemd zijn, van welk gevoelen GRAMMAYE ook is.

Het geslacht van den Bolck voerde in goud drie blaauwe molenijzers.

WOLFSWINKEL.

Eene welbekende buurt, ook onder Rode gelegen, in de oudste tijden eene heerlijkheid, vermoedelijk vrij eigen goed, doch later leenpligtig, want men leest in den giftbrief of octrooi tot het opstellen van den windmolen te Best, verleend door Hertog , dat de Heer van Wolfswinkel hier tegen had geopponceerd, enz. Van gemelde buurt voerde het oud adelijk geslacht van Wolfswinkel zijn naam, welke familie ook vermoedelijk in de oudste tijden er de heerschappij over gehad heeft, maar haar in de volgende eeuwen

door verkoop of anderszins weder is kwijt geraakt en zich uit de Meijerij schijnt verwijderd en in de overige kwartieren van Brabant verbreid te hebben.

Van dit geslacht, dat in blaauw drie zilveren molenijzers voerde, vindt men in Tome IV van DE LANNOY jonker Jan van Wolfswinkel in 1500 gemeld, gehuwd met Apolonia van Hamme, wier zoon, jonker Gielis van Wolfswinkel, Heer van Vosmeer en Ravensbergen, den 5 Augustus 1594 overleed, hebbende bij zijne huisvrouw Maria, dochter van Jacques van der Vorst, ridder en kanselier van Brabant, slechts eene dochter achtergelaten, te weten Maria van Wolfswinkel, gehuwd aan jonker Paulus van Schoore, burgemeester van Leuven.

BROECKHOVEN.

Ik kan niet juist bewijzen (zegt VAN HEURN) of dit oud Taxandrisch adelijk geslacht ook Heeren van het gehucht Broeckhoven onder het dorp Riethoven geweest zijn. Deze schrijver schijnt dit niet gevonden te hebben, wijl er nog een ander gehucht van gelijke benaming onder Tilburg is, en 't is ook moeijelijk dit met grond te bewijzen. Bij DE LANNOY Tome IV bl. 84, vindt men Godefroy de Staakenburgh dictus Boisschot, gehuwd met Amelberga Elizabeth de Bruhese, vrouwe van Broekhove en Goirl of Goirle, den 6 Julij 1371 vermeld, wier zoon Everard, Heer van Broekhoven en Goirl, vermeld op het jaar 1402, den naam van Broeckhoven schijnt aangenomen te hebben; immers zijne kinderen en kindskinderen hebben die naam gevoerd. Hier schijnt niet onduidelijk Broeckhoven onder Tilburg, gelegen aan de zijde van Goirle, mede bedoeld.

Maar van eene andere zijde beschouwd, te weten de verpanding der dorpen Bergeyk, Reithoven en Westerhoven enz. door koning Philips in 1626 aan jonker Rogier van Broeckhoven, schijnt het gehucht Broeckhoven onder Reithoven die heerlijkheid te zijn, welke de voorvaderen van dezen edelman oudtijds hadden bezeten en waar zij hun geslachtsnaam van voerden. Deze familie heeft in Brabant zeer ge-

bloeid. Jan Baptista de Broeckhoven (zoon van gemelden Rogier) werd tot de grafelijke waardigheid verheven, met den naam van graaf van Bergeyk en diens zoon Johan bekwam met Anna Francisca Helman, zijne huisvrouw, de baronie van Leefdaal, waarin hij bevestigd werd met den ouden titel van baron, door koning Karel II bij opene brieven van 15 Junij 1679. Dit adelijk geslacht heeft ook van ouds in de Meijerij gebloed; het bezat er nog in de XVIIe eeuw aanmerkelijke goederen en adelijke sloten, zooals te Bergeyk, Berlicum en elders meer; ook is de heerlijkheid Milheese langen tijd in het bezit van deze edelen geweest, die ook in de XVIe eeuw en het begin der XVIIe het regentschap in de hoofdstad hebben bekleed.

Broeckhoven voerde in blaauw drie gouden molenijzers.

VAN DE VELDEN.

Eene plaats en heerlijkheid in Taxandrie, thans met geen grond te bepalen waar gelegen, maar in de XIIIe eeuw aan de Roovere behoorende, van welke plaats het adelijk geslacht genoemd Van de Velden zijn naam ontleend heeft, voerende hetzelfde wapen als Broeckhoven, namelijk drie gouden molenijzers in blaauw. Van deze familie vindt men schepenen te St. Oedenrode reeds in 1490, blijkens de zegels hangende aan schepenbrieven. Ook heeft dit geslacht den schepenstoel te 's Hertogenbosch in het begin der XVIIe eeuw bekleed. Van dit geslacht schijnt de eerste bisschop van 's Hertogenbosch, Frans van der Velde, geweest te zijn, blijkens zijn wapen.

VAN DEN HEUVEL.

Hetzelfde wapen als Broeckhoven en van de Velden, in blaauw drie gouden molenijzers, voerde ook een ander oud adelijk geslacht der Meijerij, onder den naam van van den Heuvel bekend en aangehaald in Tome IV van DE LANNON. Deze hebben mede den schepenstoel te 's Hertogenbosch bekleed. Wjl er in de Meijerij een groot aantal dorpen zijn, waarvan gedeelten, en wel doorgaans het oudste of eerst bebouwde,

den Heuvel genoemd wordt, zoo is het met geen grond te bepalen van welke plaats deze familie den naam voert of herkomstig is.

STRAATEN.

Wij vinden bij DE LANNON Tome IV in de oudste tijden eene heerlijkheid in Taxandrie genaamd Straaten, van welke een oud adelijk geslacht den naam voerde, maar welke plaats men thans niet kan bepalen waar gelegen te zijn. Dit geslacht heeft zich in Brabant sterk uitgebreid, doch minder in de Meijerij. Het stamhuis en de heerlijkheid van deze edelen is denkelijk de buurt of het landgoed Straaten, gelegen onder Asten in het gehucht Vereldonk. Zij voerden in zwart drie silveren molenijzers.

KUYSTEN.

Van waar dit oud Taxandrisch adelijk geslacht voortgekomen is, weet men niet zeker te bepalen, maar het is van zeer ouden datum, en men vindt dat deze edelen al in de XIIIe eeuw den regentsstoel in de hoofdstad hebben bekleed en daarin gestadig gedurende de XIV, XV en XVIe eeuwen gecontinueerd zijn. Zelfs nog in de XVIIe eeuw hebben zij eenige leden in de Doorluchtige Broederschap aldaar geleverd. Het wapen bestond uit drie gouden molenijzers in een zwart veld.

LOON.

Dit oud adelijk geslacht, genaamd naar een der Meijerische dorpen of gehuchten van dien naam, vindt men onder de Broeders van het Illustre Collegie te 's Hertogenbosch en voerde drie blaauwe molenijzers in silver. Van deze familie vindt men ook schepenen in de hoofdstad in de XVIe eeuw.

ORTEN.

Orten, thans een klein plaatsje onder het Vrijdom van 's Her-

togenbosch behoorende, was in de oudste tijden een graafschap, volgens BUTKENS in zijne *Troph. de Brabant*, Tome I, p. 12 en van eene groote uitgestrektheid, en volgens gemelden schrijver Tome I, Livre I, pag. 12, door Adelheid, dochter van zekeren graaf Everard, aan de Utrechtsche kerk geschonken. Of het oud adelijk geslacht, genaamd van Orten, afstamt van deze graven kan men niet bewijzen. Dat deze familie zeer oud is en vele ridders heeft opgeleverd, blijkt uit BUTKENS Liv. IV, van welke hij er eenige noemt, ten jare 1208 en 1232. Ook is Huibert van Orten Heer van Rixtel geweest; tusschen de jaren 1300 en 1315 ook Hoogschout van 's Hertogenbosch. In 1409 stierf Heer Johan van Orten, fondateur des kloosters der Zusters van Orten in die hoofdstad. Nog met het begin der XVIIe eeuw waren er van deze familie leden onder het Illustre-Genootschap te 's Hertogenbosch. Dit oude geslacht voerde in goud drie roode molenijzers, als van Rode.

DE LAUWE.

GRAMMAYE stelt onder de afstammelingen van de graven van TAXANDRIË ook de edelen genaamd de Lauwe, of zoo als zij ook elders genoemd worden de Louwe. Hun wapen is in zilver drie roode molenijzers.

MIERLO.

Deze edelen worden ook door DE LIANNOY onder den ouden TAXANDRISCHEN adel gerekend in zijn Tome IV, waarin hij echter niet meer van hen vermeldt dan hun wapen: in zilver drie roode molenijzers.

TEN HEERENHOVEN.

Dit adelijk geslacht bezat in de XVIIe eeuw het adelijk slot en heerlijkheid Avestein onder Dinter. Van deze Heeren wordt er een onder de leden van de Doorluchtige Broederschap te 's Hertogenbosch gevonden. Zij voerden in zilver drie roode molenijzers.

VAN DER ASDONCK.

Of Asdonck, dat men later gewoonlijk Esdonk noemde, gelegen onder Gemert, het stamhuis van deze familie geweest is, of wel het landgoed of de hoeve genaamd Asdonk onder Aerle, is ons niet gebleken; van dit geslacht, dat oud is, was de vicaris-generaal des bisdoms van 's Hertogenbosch, Gijsbert van der Asdonk, blijkens zijn wapen, zijnde drie zwarte molenijzers in zilver.

Behalve deze adelijke familien, die den naam van Meijerij-sche dorpen, gehuchten, buurtschappen of landgoederen en drie molenijzers in hun wapen voeren, die wij zoo uit DE LIANNOY als uit het Wapenboek van de Illustre Ons Lieve Vrouwe Broederschap te 's Hertogenbosch hebben bijeengebragt, zijn er nog veel meer familiën naar Meijerij-sche plaatsen genoemd, welke gelijksoortige wapens hebben. Zoo vindt men bij voorbeeld onder de schepenzegels der Vrijheid van St. Oedenrode ten jare 1454 en 1480 twee zegels van twee schepenen met de drie molenijzers geteekend, zijnde de eerste een uit het geslacht van de *Weyven*, vermoedelijk naar eene hoeve *Weyven*, nog ten jare 1570 als zoodanig bekend, de naam voerende; en de laatste een uit de familie van *Vroonhoven*, een geslacht denkelijk uit het dorp Zon herkomstig van zekere hoeve of landgoed nog ten jare 1531 bekend onder den naam van de hoeve tot Vroonhoven.

AARLE.

Zoo had het oud adelijk geslacht van Aarle zijn naam naar het dorp Aarle in Peelland en voerde in zilver twee roode molenijzers, een in het tweede kwartier en een beneden in het schild, en een zilveren schildhoek beladen met eene roode roos, zoo als men dat vindt in het wapenboek van de Illustre Broederschap te 's Hertogenbosch. Dit geslacht werd onder de oude Brabantsche familiën gesteld in den openen brief van koning Philips IV van Spanje, van 4 April 1664,

tot verheffing van Anthony Ferdinand van Broeckhoven, Heer van Beethoven, Putten enz. enz., tot baron van Putte (*l'erection de toutes les terres de Brabant* bl. 69), als waarin gemeld wordt dat diens edelmans voorvaderen uit den ridder Gerlach de Roovere, Heer van Staekenburgh en Someren, waren gesproten en met die van Boisschot als takken van dezen stam werden gerekend en waaruit vele ridders en jonkers in de Meijerij van 's Hertogenbosch zijn gesproten, benevens ook graven en baronnen, vooral de familie van Broeckhoven, welke ook door huwelijks-alliantien vermaagschapt zijn geworden met edele geslachten, als die van *van Cuyck, de Boisschot, de Hanegrave, van Veenhuizen, van Brubese, van Aerie, van Doerne, van Weert dicti van der Stegen, Maas en van Ravelles.*

AELST.

Het dorp Aalst is het stamhuis van eene adellijke familie genaamd van Aelst, voerende in goud drie roode molenijzers, en in een gouden schildhoofd een opkomenden rooden leeuw.

BERCKT.

Het oud adelijk geslacht van Berckt, dus genaamd naar de welbekende buurt of gehucht onder Bergeyk van dezen naam, voerde tot wapen in silver twee roode molenijzers, een in het tweede kwartier en een beneden in het schild, en in een silveren schildhoek een rood hoefijzer met de einden omlaag.

VAN DE COEVERING.

De buurt van Coevering onder het dorp Rode schijnt het stamhuis van eene familie van dien naam geweest te zijn, welke volgens oude dorpschriften nog in den loop der XVIe eeuw in bloei was, hetgeen met den dood van Peter Gijsbert van de Coevering eindigde. Daar zijn eenige zoon, Heer Gijsbert, plebaan en deken van 's Hertogenbosch en benoemd bisschop van Deventer, in 1613 overleed, liet hij

niet dan drie dochters na, van welke de eene, gehuwd met Johan van Hoessel, erf-secretaris des kwartiers van Peel-land, te Rode stierf den 28 Julij 1609, blijkens haar grafzerk in de parochie-kerk, waarop het geslachtwapen van van de Coevering was uitgehouwen, zijnde in zwart drie silveren molenijzers, in het schildhart vergezeld van een silveren degen met gouden gevest, de punt omlaag.

OETELAAR.

Dit adelijk geslacht, dat denkelijk van de buurt Oetelaar onder Schijndel den naam voerde, was van ouds seer in bloei, vooral te Rode, alwaar de voorouders woonden van de twee gebroeders Eymbert en Arnoud van Oetelaar, die in de tijden dat GRAMMAYE zijn *Tarandrie* schreef Heeren van twee adellijke sloten waren, te weten het eene in den Bosch en het ander in Rijsingen. Een derde broeder, Nicolaas van Oetelaar, werd door koop Heer van het adelijk slot Heukenshage ten jare 1620 en kocht ook Groenhoven, bij Diest gelegen. Zijn oudste zoon Willem was drossaard van Diest, en van wege zijne huisvrouw, Agnes van Merode, Heer van Asten, maar stierf zonder kinderen. Zijn tweede zoon echter, jonker Jan Bruno, Heer van Groenhoven, liet kroost na, verwekt bij zijne huisvrouw Maria Carolina de Clerck uit Beuvekerke. Het wapen dezer familie is doorsneden: 1. in silver drie blaauwe molenijzers; 2. in silver een blaauwe keper.

BERLICUM.

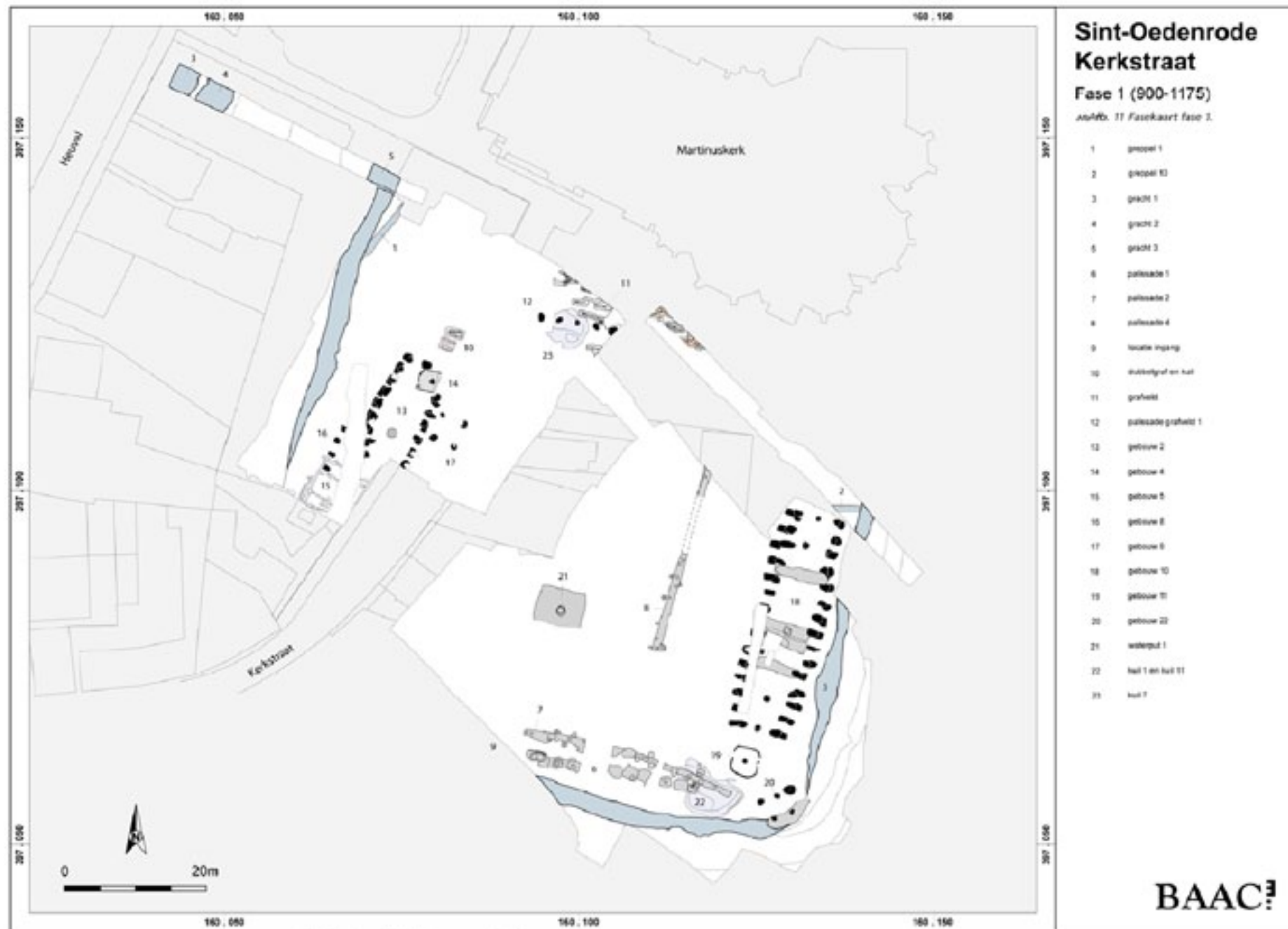
Het dorp Berlicum, in het kwartier van Maasland, is het stamhuis van een oud adelijk geslacht van dien naam, voerende in blaauw drie gouden molenijzers, met eene silveren roos in het schildhart.

Verscheidene edele geslachten, die den naam naar dorpen en gehuchten in het kwartier van Maasland dragen, voeren in hun wapen rozen van verschillende kleur.

Dat Maasland in de oudste tijden een Hertogdom is geweest en onder dien titel door de Prinsen van Lotharingen bezeten,

Noten

1. Prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld, Het geslacht Van Rode in de twaalfde eeuw, Rondom Sint-Oedenrode. Macht, religie en cultuur in de Meierij (2016), blz. 12 t/m 39.
2. Heraldieke Bibliotheek 1876, tijdschrift voor wapen-, geslacht-, zegel- en penningkunde; redactie van J.B. Rietstap; Adellijke en voorname geslachten te 's-Hertogenbosch en in de Meierij, blz. 227 (217 t/m 234).

IX. Archeologisch onderzoek: de burcht van Rode

Archeoloog Sem Peters geeft in het boek *Rondom Sint-Oedenrode* uit 2016 een gedetailleerde weergave van het archeologisch onderzoek naar de burcht van Rode, waar de Heren van Rode omstreeks 1100 resideerden. Ik volsta hier voorlopig met het citeren van wat er op de website van het BAAC is geplaatst.

Het gebeurt niet zo heel vaak dat archeologen de kans krijgen een vroege residentie vrijwel integraal op te graven. In 2006 deed die mogelijkheid zich echter voor in Sint-Oedenrode. Direct ten zuiden van de Martinuskerk, de vroegere Oda-kapittelkerk, wilde de gemeente een terrein ontwikkelen en voorafgaand daaraan zou er bodemonderzoek moeten plaatsvinden. Immers, hier zou de burcht van de heren van Rode hebben gestaan! Een adellijk geslacht van meer dan regionale betekenis en optredend in oorkonden uit de late 11e en de eerste helft van de 12e eeuw.

Het terrein lag op een hoge dekzandrug en werd aan drie zijden omgeven door het Dommeldal. Tijdens het onderzoek bleek dat de plek al vanaf het mesolithicum/neolithicum een min of meer continue bewoning kende. Vanaf de Karolingische tijd zijn er duidelijke aanwijzingen voor een permanente nederzetting. De latere patroonheilige Oda zou hier in 726 zijn gestorven en begraven. Maar laten we ons beperken tot de resultaten van het archeologisch onderzoek. We doen dat door achtereenvolgens de drie belangrijkste fasen te bespreken.

Op zijn laatst in 1180 kwam de burcht in handen van de graven van Gelre, waarbij de hoofdgebouwen werden gesloopt en de grachten werden gedempt. Er werden nieuwe, bredere grachten en brede aarden wallen aangelegd. Het kerkterrein werd vergroot en voorzien van een nieuwe palissade met mogelijk een apart toegangsgedebouw. Door dit alles werd de binnenplaats verkleind tot 37×40 meter. Zowel het dierlijk slachtafval als de restanten van het aardewerk duiden op de bijzondere status van de bewoners in deze periode. Zo werd onder meer botmateriaal van kraanvogel, edelhert, steur en noordkaper aangetroffen.

In 1231 verkocht Otto II van Gelre het 'graafschap Rode' aan Hendrik I van Brabant. Het markeerde de derde en laatste fase van de vroege residentie te Sint-Oedenrode. Erg opvallend was dat er nu aan de oostzijde van de versterking een brug kwam te liggen naar een kunstmatig opgeworpen heuvel, die door Peters in diens recente onderzoek wordt geduid als een motte. Het lijkt een wat merkwaardige combinatie: een vroege residentie die werd uitgebreid met een mogelijke motteheuvel aan de oostzijde. Of gaat het hier niet om een motte? We weten het niet.

In de tweede helft van de 13e eeuw werden de wallen geëgaliseerd en de grachten gedempt. Dit alles om tussen 1275 en 1300 het terrein opnieuw te kunnen inrichten en aan te passen aan de wensen van de tijd. Het eigenlijke burchtterrein bleef daarbij opvallend leeg. Wel onderscheiden we nu twee belangrijke nieuwe bouwdelen, en wel aan de oostzijde een onderkelderde bakstenen woontoren van 8×10 meter met gebrandschilderde glas-in-lood ramen en leistenen dakdekking, met een aansluitende vleugel.

Aan de westzijde vinden we het omstreeks 1400 gebouwde en in 1475 alweer vervangen 's-Hertogenhuis, dat uiteindelijk tot 1912 zou blijven bestaan. Het kerkterrein werd vanaf de 15e eeuw omgeven door een stenen muur op de plaats van de 12e-eeuwse palissade. Gelegen op een groot terrein en omgeven door een brede gracht is deze weidse aanleg van de laatste fase typologisch niet te duiden.

Bron: BAAC archeologie en bouwhistorie 's-Hertogenbosch.

*Rechts:
globale reconstructie van de plattegrond van een deel van de burcht van Rode.*

*Volgende pagina:
plattegrond van het archeologisch onderzoek naar de burcht van Rode uit 2006. Bron: BAAC.*

Rechts is een foto te zien van een bewerkte edelsteen - ook wel een gem genoemd - die gevonden is bij de archeologische opgravingen naar restanten van de burch van Rode. Aangenomen wordt dat het sieraad via de Eerste Kruistocht - ten tijde van Arnold (I) van Rode - naar Rode is gekomen. De Eerste Kruistocht (1096-1099) was een militaire expeditie, opgezet door het Westers christendom om het Heilige Land, dat veroverd was in de moslimverovering van de Levant, terug te krijgen, wat uiteindelijk resulteerde in de herovering van Jeruzalem.

De afbeelding stelt de mythologische figuur Herakles voor en is ca. 225 voor Christus in een amethyst gegraveerd. Rond het jaar 1000 na Christus is de edelsteen in een Byzantijns montuur gevat.

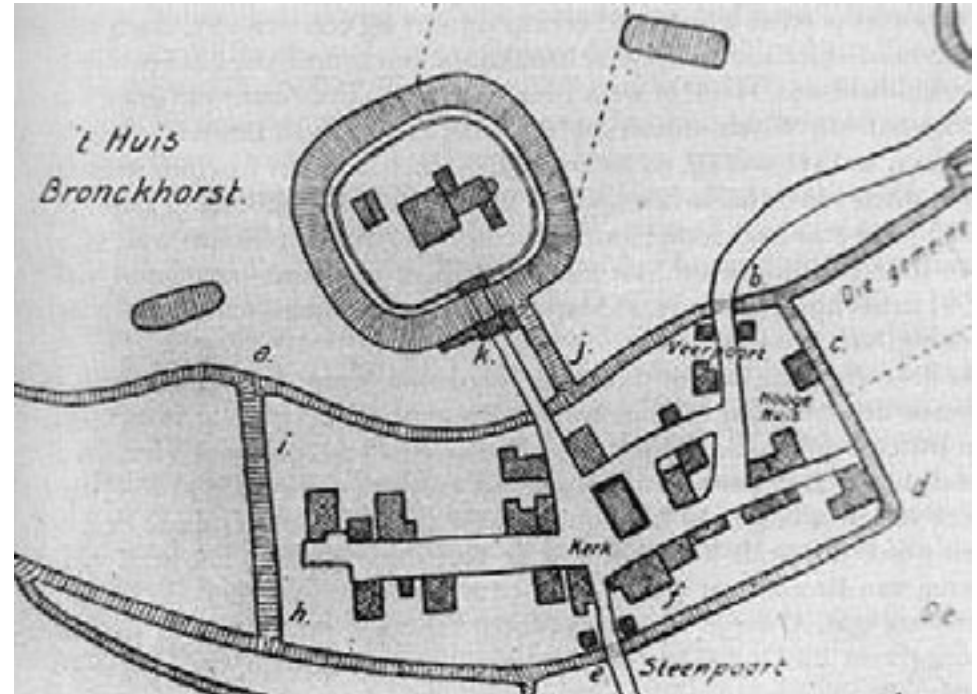
Herakles - in het Romeinse rijk Hercules genoemd - is een figuur uit de Griekse mythologie. Hij was een Griekse heros, en werd beroemd om de twaalf moeilijke werken die hij uitvoerde in opdracht van koning Eurystheus. Herakles was een echte held, die door de combinatie van enorme kracht en een flinke dosis slimheid machtige daden kon verrichten.

Herakles was een zoon van de oppergod Zeus en Alkmene, een prinses die getrouwd was met Amphitryon. Zeus verleidde haar tijdens de afwezigheid van haar echtgenoot door zich als Amphitryon te vermommen, waarna zij een tweeling kreeg: Herakles, de zoon van Zeus en Iphikles, de zoon van Amphitryon. De godin Hera was jaloers op het overspel van Zeus en zond twee slangen naar de wieg, die door het wonderkind Herakles tijdens het spelen gewurgd werden.

Zeus wilde dat Herakles het eeuwige leven zou verkrijgen, dus verzong hij een slinks plan: namelijk Herakles de melk laten drinken van Hera. Alleen merkte Hera het net op tijd en zorgde ze ervoor dat de melk werd gemorst. De gemorste melk vormde de Melkweg.

Foto: gemeente Sint-Oedenrode

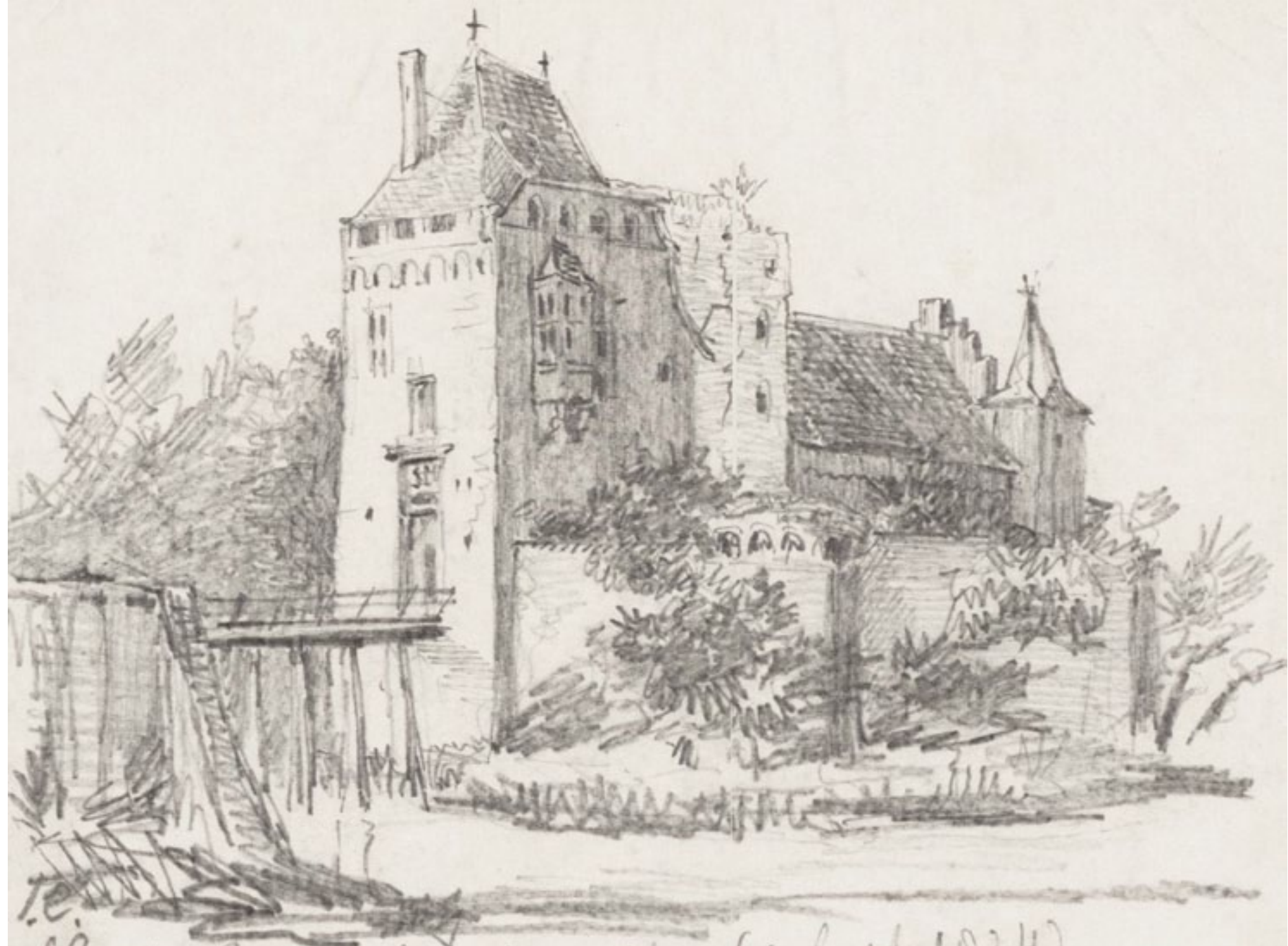

Boven: oude tekening van het stadje Bronckhorst in de provincie Gelderland.

Pagina 261: schets slot Bronckhorst 1743, waarschijnlijk de voorstudie van de prent op de pagina daarna.

Pagina 262: 't slot te Bronckhorst 1743; bron Universiteitsbibliotheek Leiden.

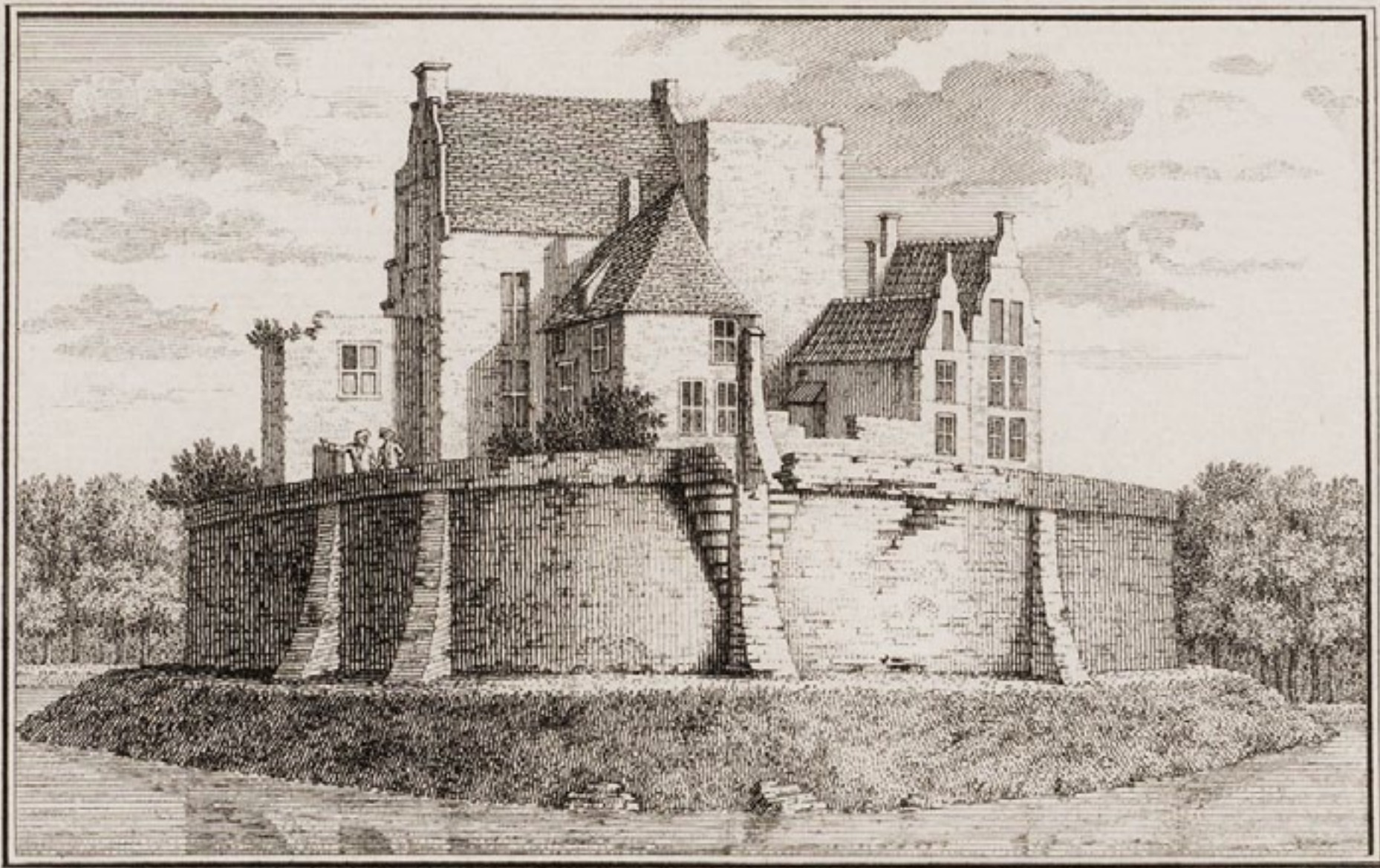
Pagina 263: 't slot Bronckhorst aan de rechter zijde; bron Universiteitsbibliotheek Leiden.

St. + Br. in 1445. (verloren 1824)

't SLOT te BRONKHORST. 1743

T' SLOT BRONCHORST AAN DE RECHTER ZYDE. *J. v. S. sculp.*

Colofon

Auteur

Robert HJE van der Velden en anderen

Grafische vormgeving

Robert HJE van der Velden

Fotografie

Robert HJE van der Velden tenzij anders vermeld

Beeldbewerking

Robert HJE van der Velden

Met dank aan

Genealogische en historische bronnen

Prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld, Guus van Breugel, Hans Vogels,
Willie Damen van de Mosselaer, BAAC

Bijdragen stamboom en genealogie

Jannie van der Velden, Nijmegen

Fotografie, assistentie

Janny van der Velden, Eindhoven

Bijdragen stamboom en genealogie (II)

Erik Fleuren, Nijmegen

Inspiratie

Ger van den Oetelaar

Stadsarchief 's-Hertogenbosch

Archivaris Dr. Rolf C. Hage

BHIC

Brabants Historisch Informatiecentrum

RHCE

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven

Heemkundekring Son en Breugel

Stichting Kèk Liemt

Heemkunde Liempde

De Oude Vrijheid

Heemkundekring Sint-Oedenrode, in het bijzonder
Hans Hendriks en Wim van Rooij

Heemkundekring Myerle

Myerle is de oude schrijfwijze voor Mierlo

Heemkundekring De Drijehornick

De heemkundekring van Nuenen

Heemkundekring Boxtel

Gemeente 's-Hertogenbosch

Gemeente Boxtel, VVV Boxtel

Gemeente Sint-Oedenrode, VVV Sint-Oedenrode

Gemeente Schijndel, VVV Schijndel

Gemeente Son en Breugel

en vele andere deskundigen en organisaties

Literatuur

Hier volgt een opsomming van de meest relevante geraadpleegde boeken en artikelen.

Beschrijving der Vryheid van St. Oden-Rode

A.C. Brock (1832)

Adelijke en voorname geslachten te ‘s-Hertogenbosch en in de Meierij

J.B. Rietstap (1876)

Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301

Dr. Mr. S. Muller Fz. en Dr. A.C. Bouman (1920)

De Burggraven van Montfoort

Dr. M.P. van der Linden (1957)

De Familie Stakenburg

Dr. A.J. Teychiné Stakenburg (1961)

Oranje en Montfoort

N. Plomp (1967)

Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299

Dr. A.C.F. Koch (1970)

Geschiedenis van Sint-Oedenrode

W. Heesters en Dr. C.S.M. Rademaker (1972)

De Eerste Burggraven van Montfoort

N. Plomp (1974, Heemtijdinghen nr. 10)

Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312

Dr. H.P.H. Camps (1979)

De oudste generaties der familie Stakenburg

Dr. A.J. Teychiné Stakenburg (1980)

Justitie en Politie in ‘s-Hertogenbosch voor 1629

B.C.M. Jacobs (1986)

Laverend tussen Kerk en Wereld

Prof. dr. A.J. Bijsterveld (1993)

Het notariaat in Stad en Meierij van ‘s-Hertogenbosch tijdens de Late Middeleeuwen (1306-1531)

A.H.P. van den Bichelaer (1998)

Son en Breugel

Van oudsher een knooppunt van wegen

J. Coenen (1999)

Op zoek naar een familierelatie

J. Overzee

Heem Son en Breugel, nr. 2 (1999)

Aristocraten van de Contra-Reformatie

G. van Breugel (2002)

Liempdse contreien in naam door de eeuwen heen

G.A. Beelen (2002)

Baanderheren, Boeren en Burgers

Een overzicht van de geschiedenis van Boxtel, Liempde en

Gemonde

J. Coenen (2004)

De Van Randerodes van Montfoort

B.F. van Wallene (2004, De Nederlandsche Leeuw 121, nr. 1-2)

The Case of the Rode Lineage

Prof. dr. A.J. Bijsterveld (2006)

Folklore en manipulatie rond enige molenijzer-families

G. van Breugel (2011, Jaarboek CBG, deel 65)

Van vroomheid naar vriendschap

Biografie van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap

te ‘s-Hertogenbosch 1318 - 2012

Dr. Lucas G.C.M. van Dijck (2012)

Kasteel Nemerlaer

Sinds 1303

A. van Oirschot en C. Vos (uitgave 2013)

Velder en Heerenbeek

G. van den Oetelaar (2015)

Rondom Sint-Oedenrode

Het geslacht Van Rode in de twaalfde eeuw

Prof. dr. A.J. Bijsterveld (2016)

Diverse publicaties

Prof. dr. A.J. Bijsterveld, H. Vogels, W. van der Meeren,

N. Plomp, G. van Breugel, G. van den Oetelaar,

M. van Asseldonk

